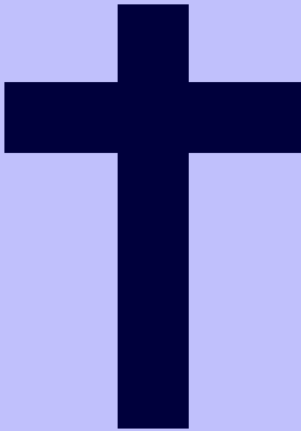

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South
Sudan

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

Contents

Matayo 1
Marako 47
Yowani 77
Loo 'ba vo Lituwë 112
Yemisi 155
Yowani 160

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayöru

Zutu 'ba Yësu

¹ Nenyé zutu 'ba Yësu Korisitö kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.

² Abarayama ra o'jo Yisika,
Yisika ra o'jo Yakoba,
Yakoba ra o'jo Yuda, öndu nî eti.

³ Yuda ra o'jo Pereze Zera aba,
ma zë ra Tamara,
Pereze ra o'jo Ezerona,
Ezerona ra o'jo Rama,

⁴ Rama ra o'jo Aminadaba,
Aminadaba ra o'jo Nasona,
Nasona ra o'jo Salamono,

⁵ Salamono ra o'jo Bowoza,
ma mo ra Raba.
Bawoza ra o'jo Obede,
ma mo ra Ruta.
Obede ra o'jo Jese.

⁶ Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomono
ma mo ra lu'bë pëti Uriya.

⁷ Solomono ra o'jo Rebama,
Rebama ra o'jo Abiya,
Abiya ra o'jo Asa.

⁸ Asa ra o'jo Yesopata,
Yesopata ra o'jo Yorama,
Yorama ra o'jo Uziya.

⁹ Uziya ra o'jo Yotama,
Yotama ra o'jo Aza,
Aza ra o'jo Ezikiya.

¹⁰ Ezikiya ra o'jo Manase,
Manase ra o'jo Amona,
Amona ra o'jo Yosiya.

¹¹ Yosiya ra o'jo Yekoniya zë 'dö
öndu nî eti kadra 'ba kiri vidi ti'bë Babalöni.

¹² Tapëti kiri vidi ti'bë Babalöni ne.

Yekoniya ra o'jo Salatele,
Salatele ra o'jo Zerobabele,

¹³ Zerobabele ra o'jo Abiyuda,
Abiyuda ra o'jo Elikima,
Elikima ra o'jo Azora,

¹⁴ Azora ra o'jo Zadoka,
Zadoka ra o'jo Akimo,
Akimo ra o'jo Eliyuda,

¹⁵ Eliyuda ra o'jo Elizara,

Elizara ra o'jo Matana,
 Matana ra o'jo Yakoba,
¹⁶ Yakoba ra o'jo Yosepa
 kora 'ba Mariya ma 'ba
 Yēsu ma ako'jo Korisito ne.

¹⁷ Here kozo ēdī kazi Abarayama zi Dawidi 'butē dōmosowō, ēdī kazi Dawidi ma i'bhenni mī Babalōnī 'butē dōmosowō le mī ko'jo 'ba Korisito.

Ko'jo Yēsu

¹⁸ Nenyē hala kō'du ko'jo 'ba Yēsu Korisito. Alivō ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adrō'bo rē nni dē mo ayōlo rē nni mo omo ku kyigo 'ba Lawo Kōlō Laka aba. ¹⁹ Mora kora 'bomo Yosepa vo kō'du laka kō'do mo omba dē zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asōsu gbo zi kinga mo liwo. ²⁰ Mora mati mo ēdī kō'du ne sōsu mo here ne, malayika 'ba Yere ayada rē nī zi mo tēmī wiri, iya henyē, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere dē ta bi Mariya kiri zi yi na mbara 'bēyi, ga kō'du wisi mī mo ne Lawo Kōlō Laka ra i'dī mo omo. ²¹ Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yēsu ga kō'du mo ra akakonyi vidi 'bhēni 'e tēmī kō'du kyēnyē 'bēzē."

²² Kō'du ne biya o'do rē nī zi tēdī kaa Wiri i'dī me'do mo ku kyere zi nēbī, iya henyē, ²³ Wu'jē maako gba na wu'jē ngulu ako'jo wisi kora akako'jo ru mo Imanowele, mī me'do ne iya henyē, "Wiri ēdī ze aba."

²⁴ Mora Yosepa ongo here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wiri iya zi mo. ²⁵ Mati gba ze iri dē nni dē Mariya aba mo o'jo wisi ēnī ne na kora, mora mo i'dī ru mo gbo Yēsu.

2

Tayi 'ba vo yolo me'do'e

¹ O'jo Yēsu ku Beteleme mī dakaño 'ba Yudiya mī kadra 'ba Heroda vo damōku. Mora vo me'do yolo maako'e ayinni ta humirē okonni Yerusalem. ² Zē ako'jonnī henyē, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo ēdī kila? Dongo kyēlu omo ma ayi ta humirē ne dayi ze zi mo yeto." ³ Mati Heroda owo kō'du ne here, mī mo ēnyi umbē gbo mora vidi 'ba Yerusalem maako'e mī zē umbē kpa. ⁴ Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'dō vo komoyandi 'ba kō'du kida'e gbo ti'de mayinni zi nī, mora mo ako'jo hē zē, mo iya henyē, "Kōdo here, Korisito ne ako'jo kila?"

⁵ Zē aya'banni da me'do iyanni henyē, "Ako'jo Korisito ne mī Beteleme mī dakaño 'ba Yudiya, ga kō'du nēbī maako ayōru kō'du ne ku kyere iya henyē,

⁶ 'Mī, Beteleme, mī dakaño 'ba Yudiya, anza dē tisiwa aba mī yere'e 'ba Yuda ne. Vidi ma kyedre atasi ndō tēmī 'e mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele.' "

⁷ Mora Heroda ako'jo vo kō'du yolo ne'e gbo liwo tayinni zi nī mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyēlu nani kazi zē. ⁸ Mora mo utu zē gbo Beteleme kō'du kira nenyē'e aba, "I'bhē oma'e bi liya na laka kō'du wisi ne, ēzē i'ja'e mo ku ayi iya'e kō'du mo zi ma, ti'bhē kpa mo yeto."

⁹ Mati zē owonni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zē ēnyinni gbo ti'bhē. Zē ongonni te kyēlu ma zē ongonni ta humirē ne. Kyēlu ne alaga nduwē dagba zi zē le i'bhē owo ga bi ma wisi Yēsu ēdī do mo ne. ¹⁰ Mati zē ongonni ku here ne, zē gbo mī kyēyi kyedre aba. ¹¹ Zē odunni gbo i'bhē i'janni wisi

ne ëdi loko ani 'dö ma mo aba. Mora zë alimannî gbɔ akaŋo zi mo yeto. Zë upönnî ha anɓoro 'bënnî i'dinnî waki'dî 'bënnî gbɔ zi Yësu. Waki'dî mora dahabo, wa kyëzi ngutru, ɔwɔ teme maako ako'jonnî ru mo "murë."

¹² Wiri ayada zi zë tëmî wiri, ma'bannî dekpe hulëhu ta da Heroda. Mora zë a'ba i'bënnî gbɔ dakaŋo 'bënnî ta gëri mënzë maako.

Taho mi Ezipeto

¹³ Mati zë i'bënnî ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo tëmî wiri iya henye, "Heroda omba zi wisi ne kofo. Ënyi oba wisi ne 'dö ma mo aba aho i'bë Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi a'ba."

¹⁴ Yosepa ënyi gbɔ mi yondɔ nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbɔ mi Ezipeto. ¹⁵ Zë i'bë alimannî Ezipeto ani le mi kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'bëzë ani ne ëdi ku kaa kö'du 'ba Wiri iya zi nëbi iya henye, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme

¹⁶ Mati Heroda ayɔɔ ku vo kö'du yɔɔ ne'e andëndënnî, nî ku, mi mo ënyi ata gbɔ. Mo utu vo kanya 'bënniye gbɔ ti'bënnî mi dakaŋo ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo halinɔ aba. Zë ma ɔkonnî dë gba kɔɔ riyö, ga kö'du kadra ma vo kö'du yɔɔ ne'e ayadannî zi mo. ¹⁷ Kö'du ne o'dɔ rë nî tinyö kaa nëbi Yeremaya iya henye,

¹⁸ "Kpɔɔ kudu ëdi mi Rama, kpɔɔ 'ba kudu 'e 'dö kuyë aba, Rayile ra ëdi kudu ga kö'du gisi ëniye. Zë olinnî ku ti'de mo omba dë zi vidi maako yata nî ta bi kudu."

Ta'ba mi Ezipeto

¹⁹ Tapëti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya tëmî wiri zi Yosepa mi Ezipeto iya zi mo henye, ²⁰ "Ënyi, oba wisi ne ma mo aba, i'bë hulëhu mi dakaŋo 'ba Yiserele, ga kö'du zë ma i'di rë nni zi wisi ne kofo, olinnî ku."

²¹ Here Yosepa ënyi oba wisi ne ma mo aba i'bë gbɔ hulëhu mi Yiserele. ²² Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi iri pëti 'bu nî Heroda ku na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi ti'bë ani. Ayandi mo tëmî wiri, here mo mi'bë gbɔ mi dakaŋo 'ba Galilaya. ²³ Mora o'dɔ linɔ ëni gbɔ mi gawo 'ba Nazereta. Here kö'du ma nëbiye iyannî ne ayi ku tinyö. "Akako'jo mo vidi 'ba Nazereta."

3

Yowani Bapatisi

¹ Mi kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto kö'du yëti, ² iya henye, "Oto'e de 'e tëmî kö'du kyënyë ko'do 'be'e ga kö'du damöku 'ba Wiri ëdi ku kara." ³ Yowani ra Yisaya nëbi 'ba Wiri iya me'do ku kyere, ga kö'du mo iya henye, "Here vidi maako ëdi mberë mi da lipi iya henye, ako'jo 'e gëri zi Yere. Adɔɔ'e gëri mbiyi zi mo."

⁴ Bɔngɔ 'ba Yowani o'dɔ tëmî yövu 'ba jemele. Mo ida kɔ'di wana ra götö nî na gasi. Wakonyo 'bomo ra wömi yazi 'ba wɔɔ aba. ⁵ Vidi olo i'bënnî zi mo mi Yerusalema, tëmî dalinɔ 'ba Yudiya ti'de kpa tëmî linɔ ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne. ⁶ Zë odrɔ hë nni ga kö'du kyënyë 'bënnî mo a bapatisi zë gbɔ mi ranga 'ba Yeredene.

⁷ Mati Yowani ongo vidi ma ako'jo ru ze Farasiye ne, 'do Sadeke ma kayo ne eti tayinni zi ni ze bapatisi, mo iya zi ze henye, "E gisi 'ba wiri ne'e, eyi ra o'ba 'e zi taho kazi riti ma edi tayi de 'e ne?" ⁸ O'do'e wa ma akayada oto'e de 'e ku temi ko'du kyenyē 'be'e. ⁹ Asosu 'e de henye, ataho'e kazi riti ma Wirī omba kutu ne kiyā mo aba henye, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wirī akiri yitō nenyē'e a ko'do na kozo zi Abarayama. ¹⁰ Logo edi ku nzo zi kaga ma ana logo de ne kiga mo akaŋo ku'du mo mi wa'do."

¹¹ "Mēdi 'bama bapatisi ko'do nje de 'e toto wini aba zi yada oto'e de 'e ku. Vidi ma atayi ta peti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kōlō Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mēdi le kamoka 'ba ndi mo mo'bo de kinjē. Mo aki'di bapatisi de 'e Lawo Kōlō Laka 'do wa'do aba. ¹² Mo edi serī eni aba zi kahi nyenyo. Mo akakyito kōru ma laka mora aki'di nyenyo eni gbo mi lo'bi, mo ako'bo turu mo yaga mi wa'do ma kazi tōlu ne."

Bapatisi 'ba Yēsu

¹³ Yēsu ayi temi Galilaya oko ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani ni bapatisi. ¹⁴ Yowani omba yata mo iya henye, "Ayi zi ma kaa ma ra ma ti'bē zi yi ko'do bapatisi da ma?" ¹⁵ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Idi mēdi tiko here, ga ko'du zi rē ni ko'do kaa komba 'ba Wirī ma laka here." Mora Yowani elēze gbo go mo. ¹⁶ Mati i'di bapatisi ku da Yēsu, mo edi ku tasi yaga temi wini, komoriyē ayēhu rē ni zi mo. Mo ongo Lawo Kōlō Laka 'ba Wirī edi tayi akaŋo de ni ta komoriyē kaa atu'bu here. ¹⁷ Kporo aa ta komoriyē iya henye, "Yi ra na Wisi 'bama mowo yi ku pe. Ma mi kyeyi kyedre aba ga ko'du 'beyi."

4

Yonzo 'ba Yēsu

¹ Mora Lawo Kōlō Laka ika Yēsu gbo mōku da lipi zi Satani mo yonzo. ² Mati mo oro hē ni ku kadra 'butēsowo 'do yondo aba kazi wakonyo maako, mo edi ku na o'bo. ³ Mora Satani ayi gbo zi mo iya henye, "Ezē edi na wisi 'ba Wirī ame'do zi ri'di ne'e mofō rē nni zi yi na mangolo'bo."

⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ayōru ku mi buku 'ba Wirī iya henye, vidi alima de nje ra, wakonyo toto ko'du ma edi tasi ta ha Wirī."

⁵ Mora Satani ika Yēsu le ti'bē mi Yerusalema gawo laka, enyi i'di mo ku le da tolo yekēlu 'ba Wirī. ⁶ Mo iya zi mo henye, "Ezē edi na Wisi 'ba Wirī umē rē yi akaŋo ga ko'du ayōru ku mi buku 'ba Wirī iya henye, mo aki'di me'do zi malayika eniye ga ko'du 'beyi zi ze kako yi kazi otra ndi yi ra ri'di." ⁷ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ayōru ku iya henye, ayonzo Yere Wirī 'beyi de."

⁸ Mora Satani ika mo lōhu da dōku ma konda riye mora ayada damōku 'do teme mo aba ti'de zi mo, ⁹ iya henye, "Wa ne ti'de maki'di zi yi ezē alodro ku akaŋo ma yeto." ¹⁰ Yēsu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Ehe yaga tara ma Satani. Ga ko'du ayōru iya henye, 'Nje Yere Wirī 'beyi amōtu.'" ¹¹ Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

Logo ko'do 'ba Yēsu

¹² Mati Yēsu owo i'di Yowani ku mi kamba, mo enyi i'bē gbo Galilaya. ¹³ Mo alima de Nazereta enyi i'bē mi Kaparanamo, gawo ha fōfō 'ba Galilaya mi dakaŋo 'ba Zebolona 'do Napatali aba. ¹⁴ O'do rē ni ku kaa Yisaya nebī 'ba Wirī iya ne here. Mo iya henye,

15 “Tu'dë maako'e mi dakaŋo 'ba Zebolona 'dö Napatali aba, 'dö vidi ma ha geri 'ba föfö kyedre kayo ha ranga 'ba Yeredene vidi 'ba Galilaya dakaŋo 'ba vo leze'e,

16 zë vidi ma edi alimanni mi mandölu 'ba koli ne.”

17 Mi kadra nani, Yesu ayeto kö'du kise 'bëni yeti zi vidi, iya henye, “Oto'e de 'e temi kö'du kyenyë 'be'e ga kö'du damöku 'ba Wiri edi ku kara.”

Yesu ako'jo kora vo kyenze kiriyë sowo

18 Mati Yesu edi alasi ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja öndu vo kyenze kiriyë riyö Simona ma ako'jo Petero öndu ni Anderiya aba. Edinni kyenze kiri temi föfö öndu aba. 19 Yesu iya zi zë henye, “Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vidi kika mo zi Wiri.” 20 Here kandi ila öndu 'bënni ne, i'bënni gbo mo aba.

21 Mo i'bë nduwë dagba i'ja öndu ma kyamo'e riyö, Yemisi ni Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zë edinni mi töŋbö enni 'bu nni Zebedeyo eti öndu enni ko'jo mo nzo. Yesu ako'jo zë. 22 Mora kandi zë ilanni töŋbö ne 'bu nni aba, enyi i'bënni gbo mo aba.

Yesu ayandi kö'du vidi ko'jo aba

23 Yesu enyi alasi biya temi Galilaya, kö'du yandi aba mi bi 'ba mötu'e yöyö yöyö laka 'ba damöku 'ba Wiri aba, zi vidi ma edinni dakyinë 'ba koo ma 'beri'beri rakoo ko'jo aba. 24 Kö'du yöyö ga kö'du mo apere re ni biya temi dakaŋo 'ba Siriya, mora here, vidi ikanni zi mo zë ma na rakoo riti aba temi kyinë 'ba dakoo ne'e biya, vidi maako'e ndi kenye aba Yesu ako'jo zë biya. 25 Vidi kayo alö'bönni ga ndi mo temi Galilaya a'ba Gawo 'Butë, temi Yerusalem, Yudiya dakaŋo kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

5

Kö'du kise 'ba Yesu da döku

Vo rakyenyiye ra

1 Mati Yesu ongo vidi kayo ne'e, mo enyi i'bë ekyi da döku mora alima gbo akaŋo. Vo lö'bö 'bomo'e atoto re nni kpo ro mo, 2 mo ayeto gbo zë yandi iya henye,

3 Vo rakyenyiye ra vidi wiri lumë aba, ga kö'du damöku 'ba Wiri 'bëzë ra.

4 Vo rakyenyiye ra vidi ma kudu aba, ga kö'du akayëyi zë.

5 Vo rakyenyiye ra vidi ma dakumbë aba, ga kö'du akirinni drivu 'ba dakaŋo.

6 Vo rakyenyiye ra vidi ma na o'bo a'ba kodro aba tinyö, ga kö'du zë atovonni.

7 Vo rakyenyiye ra vidi ma mikyëyi aba, ga kö'du zë aki'janni mikyëyi.

8 Vo rakyenyiye ra vidi ma di'di zë nbala, ga kö'du zë akongonni Wiri.

9 Vo rakyenyiye ra vidi ma vo wayata, ga kö'du akako'jo zë na gisi 'ba Wiri.

10 Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza zë ga kö'du tinyö 'bëzë, ga kö'du damöku 'ba Wiri 'bëzë ra.

11 Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye, ayaza'e, o'do'e na kyenyë dakyinë kö'du 'ba Satani yada mo na ndondo ru'e aba ga kö'du 'e vo ga ndi ma. 12 Ediye

rakenyeni aba ga kò'du biriti kyedre ëdī na sesi asesi zi biye komoriyë. Nenyë ëdī hala nëbī ma alimannī dagba kazi komo'e ayaza zë.

Yò'do bikanyi aba

¹³ 'E kaa yò'do zi vīdī kōndu 'ba dakaŋo ne biya. Mora ëzë yò'do ayaŋa yɔkɔ nī ku, ata'ba akayɔkɔ hala? Anza kpe na laka, here aku'du yaga mōku mora vīdī akutunnī do mo ta bi lasi. ¹⁴ 'E kaa bikanyi 'ba damōku ne biya. Gawo ma uvō da lutu oho rë nī dë. ¹⁵ Vīdī maako owi lamba dë mora kī'dī mo hu sikɔ, ta gɔ mo mo i'dī da wa tɔrɔ 'ba lamba, i'dī bikanyi gbo zi vīdī 'ba mī loko ne biya. ¹⁶ Tëmī gëri kōlō ne, bikanyi 'be'e ma yanyi ga bi dagba komo vīdī, here ne zi zë kongɔ kō'du laka ma o'do 'e zi yeto 'bu komoriyë.

Kò'du yandi 'ba kò'du kī'dī

¹⁷ Asōsu 'e dë henye ere, mayi ne zi kō'du kī'dī 'ba Mosa ne koba mo 'de, a'ba kō'du yandi 'ba nëbiye. Mayi dë zi zë koba mo 'de, mayi zi kō'du yandi 'bëzë ne kinde mo. ¹⁸ Miya kō'du tīnyō ra ze'e, dakaŋo komoriyë aba alaya dekke, mora gbī le nje i'jō kō'du kī'dī ma tisi wa aba ölu dë. Kō'du kī'dī akinde rë nī. ¹⁹ Here ëzë vīdī ma ɔwo gbī dë le nje kō'du ma tisi wa ne a'ba okannī 'e yandi mo zi kō'do kpa here, atëdī nje tisiwa aba mī damōku 'ba Wīrī. Ta gëri ma kyamo, vīdī ma owo kō'du kī'dī a'ba ayandi oka 'e zi kō'do mo kpa here, akatëdī na kyedre mī damōku 'ba Wīrī. ²⁰ Mayada zi ye, henye ere, akatɔ'bo 'e tōdu damōku 'ba Wīrī nje ëzë ëdī 'e koma aba kyo ta da vo kō'du kī'dī 'ba vo komoyandiye nni Farasi ëtī tēmi wa ma Wīrī omba zi kō'do mo.

Kò'du yandi ga kò'du 'ba kamo

²¹ Owo 'e henye, ayada zi vīdī kyere naniye, "Ofo vīdī dë. Èzë vīdī ma ofo vīdī ku, akī'ja riti." ²² Mora yaanya aba mayada zi ye, vīdī ma na kamo öndu nī aba akika mo bi 'ba riti. Mo ma ako'jo öndu nī iya henye, "Yi wayawa ra," akika mo komo vurë ma kyedre 'ba Yuda'e. Mo ma iya zi öndu nī, "Yi vo lökyi," aku'du mo mī wa'do 'ba gehena ma ölu dë. ²³ Here ëzë omba ku zi waki'dī 'bëyi kī'dī zi Wīrī da karasa asōsu öndu yī ëdī kō'du aba rë yī, ²⁴ ila waki'dī 'bëyi ne ani komo bi 'ba wakumu, i'bë inde kō'du ne yaga tēmi kutë'e öndu yī aba, mora a'ba 'da waki'dī 'bëyi ne kī'dī mo zi Wīrī. ²⁵ Èzë vīdī maako asusu yī mī gëri 'ba kō'du kī'dī, oba yī bi 'ba vurë, inde 'e kō'du ne mo aba ëzë ndī kadra gba kazi tɔkɔ bi 'ba vurë. Èzë ëdī 'e ku ani, mo akī'dī yī zi vo vurë kikyë mora mo akidra yī zi turu da kōndu mora akī'dī yī gbo mī kamba. ²⁶ Mayada zi yī akalima ani le ëzë opi ndundu kōhi 'ba kō'du litë 'bëyi ne ku.

Kò'du yada ga kò'du 'ba ndoro

²⁷ Owo 'e ku iya henye, "O'do ndoro dë." ²⁸ Mora yaanya aba ne mayada zi ye, bi 'ba wakumu zi Wīrī, vīdī ma ongo bi da mbara maako omba mo zi tēdī zi nī, o'do ndoro ku mo aba mī di'di nī. ²⁹ Mora here, ëzë komo yī ma tīrī o'do yī zi kō'du kyënyë kō'do, oba yaga u'du mōku. Èdī na laka zi, kya 'ba rë yī koba 'de yaga ta da yī ku'du biya ida rë yī aba mī gehena. ³⁰ Èzë kala yī ma tīrī o'do yī zi kō'du kyënyë kō'do ikye u'du mōku. Èdī na laka zi kya 'ba rë yī ma kōlō koba mo 'de ta da ida rë yī biya zi tī'bë mī gehena ma ölu dë.

³¹ Iya kpa henye, "Vīdī mati ayëyi mbara 'bëni mī'di zi mo waraga 'ba rakinga." ³² Yaanya aba ne mayada zi ye henye, ëzë kora ma inga mbara

'bēni ga kō'du ma 'beri anza ndoro dē, ēzē mbara ne i'bē oze kora maako, mo o'do ndoro ku. Kora ma oze mo ne o'do ndoro kpa ku.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba lömu

³³ Owo 'e kpa henye ayada zi vīdī ma alagannī kyere ne'e henye, apere mī lömu 'bēyī dē, o'do wa ma o'do lömu mo ne zi Yere zi ko'do. ³⁴ Mora mayada zi ye o'do 'e lömu maako dē komoriyē aba ga kō'du bi lima 'ba Wiri. ³⁵ Alömu rē yī dē dakaṅo aba, ga kō'du bi ndī kutu 'bomo ra. Alömu rē yī dē Yerusalema aba ga kō'du gawo kyedre 'ba Wiri ra. ³⁶ Alömu dē dē yī aba ga kō'du o'bo dē zi yēvu ma kōlō ko'do na kanyi mandere na kōndu. ³⁷ Iya nje henye, “Oo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani.”

Kō'du yandi ga kō'du 'ba dasolo

³⁸ Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingō ha, yingō ha aba. ³⁹ Yaanya aba miya zi ye henye, “Aya'ba da kō'du kyenyē dē zi vīdī ma o'do kō'du kyenyē zi yī. ⁴⁰ Ēzē vīdī maako isa lo'bo yī ma datiri, mo misa lo'bo yī ma da gali kpa.” ⁴¹ Ēzē vīdī maako iri yī na wehe zi wa 'bēni kumbē, wiri kōlō, injē wiri riyō. ⁴² Ēzē vīdī maako ako'jo wa kazi yī, i'di zi mo. Ēzē vīdī maako omba wa koba kazi yī dero, i'di zi mo.

O'do lovo vo wehe oka yiye

⁴³ Owo 'e iya henye, “O'do lovo oka yī 'e biya. Mora oyi vo wehe 'bēyī 'e.” ⁴⁴ Yaanya aba mayada zi ye, o'do lovo vo wehe 'bēyīye amötu ga kō'du zē ma o'donni yī na kyenyē. ⁴⁵ Zi yada 'e tēdi na gisi 'ba 'bu ma komoriyē, ga kō'du mo i'di kadra ēni zi bi yanyi da vīdī kyenyē'e 'dō ma laka eti, i'di mirē zi zē ma o'donni kō'du laka kpa zi zē ma o'donni kō'du kyenyē. ⁴⁶ Hala Wiri aki'di biriti zi yī ēzē o'do nje lovo vīdī ma o'do nni lovo yī? Vīdī 'ba 'be'bele kō'du 'e o'donni kpa here. ⁴⁷ Ēzē ame'do nje zi aboka yiye, here ne o'do ku ndra ta da vīdī ma ayolo Wiri dē ne. ⁴⁸ Ēdi na laka ta ga kadra biya kaa 'bu yī 'ba komoriyē.

6

Waki'di zi vo leri

¹ Andiye re 'e laka o'do'e kō'du laka 'be'e dē komo vīdī zi kongō mo, ēzē o'do'e ku here, i'ja'e wa ma kōlō maako dē kazi 'bu'e ma komoriyē. ² Ēzē yī maako ēdi ki'di wa zi vo leri, iya kō'du mo dē zi vīdī maako kaa vo komo kandiye ēdinni ko'do mo mī bi 'ba mötu'e, a'ba da gēri zi vīdī koronni. Na laka miya zi ye biriti 'bēzē ku nje here. ³ Ēzē ēdi waki'di zi vo leri, i'di vīdī ma kara rē yī ne ma yolo dē. ⁴ I'di toto liwo. Ēzē 'bu Wiri i'ja wa ma o'do ku liwo ne mo aki'di biriti mo zi yī.

Mötu ko'do

⁵ Ēzē ēdiye amötu anza'e dē kaa vo komo kandiye, kō'du zē o'donni lovo toro mötu ko'do aba mī bi 'ba mötu'e ta da gēri zi vīdī nni kongō. Mayada zi ye, tīnyō biriti 'bēzē go mo ra ku nje ne. ⁶ Ēzē omba mötu ödu kutu yī aba loko 'bēyī isi haloko gē yī a mötu zi 'Bu yī, zi Wiri mati ongō ro mo dē ne. Wa mati o'do'e ku liwo ne, 'Bu'e aki'di biriti mo zi ye. ⁷ Ēzē ēdiye ku amötu adele'e mī me'do dē kaa vīdī ma ayolo Wiri dē, ga kō'du zē asösu 'bēnni henye akowonni ga kō'du mötu konda 'bēnni ne. ⁸ Anza'e dē kaa zē, ga kō'du 'bu'e ayolo wa ma, omba'e ne ku kyere gba kazi ako'jo 'e dē. ⁹ Nenyē ēdi hala aka mötu'e.

'Bu ze ma komoriyë nani,
ru yî mēdi na koro.

¹⁰ Ī'di damöku 'bëyi mayi,
kö'du 'bëyi 'ba dakaño kinye mo'do rë nî kpa kaa 'ba komoriyë ne here.

¹¹ Ī'di wakonyo 'ba kadra ma ndenye ne zi ze.

¹² İla ze ga kö'du yaña 'beze kaa dēdi kila oka ze 'e
ga kö'du yaña zē o'donni zi ze ne here.

¹³ İka ze dē mî wayonzo, asesi ze laka kazi Satani.

¹⁴ Ēzē İla'e vīdi ga kö'du ma zē ayañanni zi ye ne, 'bu'e ma komoriyë ne
akıla 'e kpa ga kö'du yaña 'be'e. ¹⁵ Ēzē İla'e vīdi dē ga kö'du kyënyë, 'bu'e
ma komoriyë ne İla 'e kpa dē ga kö'du kyënyë 'be'e.

Hakoro

¹⁶ Ēzē ēdiye he 'e koro, ayaña'e da komo'e dē kaa vo komo kandiye
ēdinni ako'do. Zē afufu rë nni vonyö vonyö zi yolo mo nēdinni hē nni
koro. Tinyö miya zi ye biriti Ī'di ku nzo ndo zi zē. ¹⁷ Ēzē ēdi he 'e koro,
akaka'e komo'e osa'e yēni re 'e, ¹⁸ kazi vīdi maako'e ayolanni ēdiye he 'e
koro, nje 'bu'e ma ongo ro mo dē ne, mo ra nje ma yolo wa ma o'do'e na
İliwo ne mo akı'di biriti mo zi ye.

Watoo rë yî

¹⁹ Ulu ha wa dē zi ye dakaño kinye, bi ma malödö ēdi yaña wa ti'de zi
mo ne, wa ma ēdi lēndrē ne, mora vo logo ēdinni logo wa ta do mo ne.
²⁰ Wa ma laka ulu ku zi ye komoriyë, ga bi ma malödö ayaña wa dē ta do
mo, wa lēndrē, vo logo alogo wa dē ta do mo ne. ²¹ Ga kö'du, bi ma ulu
ha wa ku do mo ne di'di yî atēdi ŋburu do mo.

²² Komo yî ra, na lamba 'ba rë yî. Ēzē komo yî ēdi na laka İda rë yî ti'de
akatēdi ndo mî bikanyi kyedre. ²³ Ēzē komo yî na kyënyë rë yî ti'de atēdi
ga bi köndu. Ēzē bikanyi anza dē mî yî di'di yî ndo na bi köndu.

Wirî 'dö kahi aba

²⁴ Vīdi maako o'bo dē zi İtu zi yere riyö, mo atowo nje ma kölö, mo
akoyi ma kölö. O'bo dē zi İtu zi Wirî kpa zi damöku? ²⁵ Mî kadra ko'do
kölö ne mēdi kiya zi ye alima'e dē kö'du sösu aba ga kö'du 'ba wakonyo,
wa kuwē, bongö ga kö'du lawo oo ndra ta da wakonyo. Mora kö'du İda ra
oo ndra ta da bongö. ²⁶ Ongö'e aliye te, zē İsi nni wa dē, zē umunni wa dē
ki'di mo mî lo'bi. 'Bu 'ba komoriyë ne ēdi zē kulu. Here anza'e dē kyedre
ta da aliye? Asösu 'be'e 'e ra dē kyedre ta da aliye? ²⁷ Vīdi maako tēmi 'e
ato'bo İma İsi konda, kö'du sösu aba kö'du mo?

²⁸ Kö'du a'di ēdiye alima kö'du sösu aba ga kö'du bongö? Ongö'e döru
'ba möku te zē urunni bongö dē, o'donni loo dē zi nni. ²⁹ Tinyö miya zi ye,
Solomono ēdi İe wa dakayo aba İsu bongö ma teme alaga döru 'ba möku
dē. ³⁰ Ēzē Wirî ēdi kusu bongö ra döru ma ēdi alo'bo ato'bo'e dē bongö
kusu re 'e, vīdi ma kö'du koma aba ne. ³¹ Miya zi ye alima'e dē kö'du sösu
aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenye ta kila? Ma kuwē wa ndenye ta
kila? Ma ki'ja bongö ta kila?" ³² Vīdi ma ayolo Wirî dē ne ēdi nje taho ga
wa 'ba dakaño ne. 'Bu 'e ma komoriyë nani mo ayolo, wa ma omba'e ne,
mo akı'di zi ye. ³³ Oma mî damöku 'ba Wirî dagba 'dö İtinyö 'bomo aba, wa
ma omba ne mo akı'di zi yî. ³⁴ Asösu kö'du wa 'ba mindö aba dē, ga kö'du
mindö ēdi kö'du sösu 'bēni aba kutu, kadra 'ba mindö ēdi kpa kö'du 'bēni
aba kutu.

7

Vurë ko'do nje

¹ O'do vurë 'ba vidi maako dë na mbërë. Èzë o'do ku, ako'do vurë 'bëyi kpa here. ² Gëri ma ëdi ko'do vurë 'ba vidi mo aba ne, ako'do vurë 'bëyi kpa mo aba. Ndi me'do ma ëdi yeri mo ra vidi ne akayeri 'bëyi kpa here. ³ Kò'du a'di ongɔ bi da wa mati komo öndu yi, kazi bi kongɔ da kulugbu kyedre ma komo yi ne. ⁴ Hala akiya zi öndu yi, "I'di ma yago ngayo nenyë yaga ta komo yi," mora ëdi 'bëyi gbi kulugbu aba komo yi? ⁵ Yi vo komo kandi nenyë, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yi, zi bi kongɔ na laka zi yago ngayo yaga ta komo öndu yi. ⁶ I'di wa 'ba Wiri dë zi wihye. U'du wa ma teme 'bëyi dë da komo wa'do 'e akalasinni ta do mo, akizanni mi yi sisisi yaga.

Oma aki'ja

⁷ Ako'jo aki'di zi yi, oma aki'ja, akökö, akayëhu haloko zi yi. ⁸ Zë ma ti'de ako'jonnä aki'di zi zë. Zë ma ti'de omani, aki'janni. Zë ma akökönni akayëhu. ⁹ Eyi ra ezë wisi 'bomo ako'jo mangolo'bo, mo ënyi iri yitö i'di zi mo? ¹⁰ Ezë wisi maako ako'jo kyenze ma mo akiri wiri ki'di zi mo. ¹¹ Vo kö'du kyenyë ko'do'e, ezë i'di 'e waki'di 'be'e zi gisi 'be'e. 'Bu 'ba komoriyë aki'di wa ma laka ndra kyo zi ye. ¹² Wa ma omba oka yi 'e ko'do mo zi yi ne o'do kpa zi zë, nenyë kö'du kise 'ba kö'du ki'di 'dö nëbi kö'du eti. ¹³ Ödu 'e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne i'bë bi 'ba koli. Gëri ma kyedre ne, vidi ma ëdi ti'bënni ta go mo ne zë na kayo. ¹⁴ Ha loko ma ëdi ti'bë bi 'ba didi ma nburu nburu ne nje tisiwa. Vidi ma i'janni ne, toto tisiwa.

¹⁵ I'di 'e komo'e mandi laka, kazi nëbi kö'du 'ba Wiri mambërë ne'e, ga kö'du usunni bongɔ ma o'do tëmi yëvu 'ba tëmëlë ne ta rë nni yaga, mora mi'di dë zë na tuku wöliwöli ma kyenyë. ¹⁶ Akayolo'e zë tëmi wa ma zë ëdinni ko'do mo. Kaga kono ana oha dë, ana kyëlu dë. ¹⁷ Mora kpa here, kaga laka ana gbi logɔ laka. Mora kaga ma kyenyë ana gbi logɔ kyenyë. ¹⁸ Kaga laka ana logɔ kyenyë dë. Kaga kyenyë ana logɔ laka dë. ¹⁹ Kaga ma ti'de ana logɔ ma laka dë ne akiga akaŋo aku'du mi wa'do. ²⁰ Akayolo zë nje tara logɔ 'bëzë ma ana ne.

²¹ Anza vidi biya ma ëdinni ko'jo ma, "Yere Yere," ne akatödundni mi damöku 'ba Wiri, nje zë ma o'donni wa ma 'Bu ma komoriyë omba zë zi ko'do. ²² Mi kadra 'ba vurë nani, vidi ma kayo akiyanni zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dëdi kumë kö'du dakyiky kore aba yaga tara vidi mi ru yi? ²³ Ma kaya'ba, ma kiya zi zë henye, "Ma yolo 'e dë. I'bë'e yaga tara ma, 'e vo kö'du kyenyë ko'du ne'e."

Vo loko ko'ba'e riyö

²⁴ Ezë vidi ma owo kö'du yandi 'bama ku koro mo aba, atëdi kaa vo kö'du yolo ma o'ba loko ëni da ri'di. ²⁵ Ezë mirë a'di wini oso le, ezë buluku aluku le akyëti rë ni le ra loko nani alöru dë, ga kö'du o'ba hu mo ku da ri'di. ²⁶ Ezë vidi ma owo kö'du yandi 'bama ne dë koro mo aba, atëdi kaa vo lumë ma o'ba loko ëni da yayi. ²⁷ Mirë a'di wini oso, buluku aluku ra loko nani alöru ku na löru kyenyë. ²⁸ Mati Yesu inde kö'du yëti ku zi vidi kayo nani 'e zë ku na rakaga ga kö'du wa yandi 'bomo ne. ²⁹ Ga kö'du mo ëdi kala konda aba. Anza dë kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du kida'e.

8

Yēsu ako'jo vo mōnyu

¹ Mati Yēsu asi akaŋo ta da dōku ne, vidī kayo alò'bōnnī gō mo. ² Vo mōnyu maako ayi alòdrō, akaŋo komo Yēsu, iya henye, “Yere, èzè omba ku ako'jo ma ŋbala.” ³ Yēsu iza kala nī gbō ise ra vere nani, iya henye, “Momba dō mo ku.” Mo iya henye, “Èdī na ŋbala.” Ako'jo yī ku, mora rakō ila vere nani gbō kandi. ⁴ Yēsu ise gō mo zi mo, iya henye, “Ì'bē iya me'do nenye dē zi vidī maako, ì'bē zi vo karasa 'e ma nyelinnī rē yī, ì'dī wakumu 'ba wa kō'jo ma Mosa ì'dī kō'du mo ne, zi yada yī zi vidīye ti'de ako'jo yī ku.”

Kyedre 'ba da vo kanya

⁵ Yēsu ödu mī Kaparanamo kyedre 'ba vo da kanya maako 'ba Roma vo da wehe lamikölö ayi ako'jo ha Yēsu ga kō'du wa kōnyī. ⁶ Iya henye, “Yere, vo kalima 'bama èdī rakōo aba liŋo na keŋe na riti.” ⁷ Yēsu iya henye, “Ma ti'bē liŋo 'bēyī zi mo kō'jo.”

⁸ Kyedre 'ba vo da kanya nani iya henye, “Yere, o'bo dē zi yī tayi liŋo 'bama. Iya nje hē yī akako'jo vo kalima 'bama ne, ⁹ ga kō'du mayolo kala konda 'bēyī èdī gbī kaa 'bama, mēdī kala konda 'dō vo kanya ètī hu ma. Èzè ma me'do zi ma kōlō, miya henye, ‘Ì'bē,’ mo ì'bē gbī. Èzè ma me'do zi maako, miya henye, ‘Ayi,’ mo ayi gbī. Èzè ma me'do zi vo kalima 'bama, o'do wa nenye mo o'do gbī.”

¹⁰ Mati Yēsu owo me'do 'ba vere ne ku, aga gbō rō mo. Mo iya zi vo gēnye iya henye, “Tīnyō miya zi ye, mī'ja vidī maako dē 'de tēmī vidī 'ba Yiserere, ma èdī kō'du koma aba kaa vere ne. ¹¹ Èdī na laka mēdī kiya zi ye, ma kayo mo atayinnī tēmī dakaŋo kapa 'ba humirē 'dō da lērē aba zi drōko rē nni ra Abarayama, Yisika, Yakoba ètī mī damōku 'ba Wiri. ¹² Gisi 'ba Yiserere ma kayo, ma ako'jo damōku ga kō'du zē aku'du zē mī bi kōndu 'ba kudu ha konyo aba.” ¹³ Yēsu aya'ba dō mo iya zi vo da kanya nani, iya henye ì'bē liŋo ako'do rē nī kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima 'ba da vo kanya ne ako'jo gbō mī kadra nani.

¹⁴ Yēsu ì'bē ödu loko 'ba Petero i'ja wese 'ba Petero zōyī aba o'ba rē nī ku da sora. ¹⁵ Mo ise kala mo, zōyī ila mo gbō. Here mo ènyī gbō lītu zi mo. ¹⁶ Mī da hutaga nani aba, ikannī vidī kayo maakowe èdinnī nōkyī aba zi mo. Mo ore dakyikyī yaga ta rē zē me'do aba. Mo ako'jo vidī ma rakōo aba ne'e ti'de. ¹⁷ Mo o'do here zi tēdī kaa ma Yesaya nèbī vo me'do 'ba Wiri iya ne. Mo iya henye, “Ma gogo makīnjē rakōo yaga.”

¹⁸ Yēsu ongō vidī kayo èdinnī ku kpo ta rē nī mo ame'do zi vo lō'bō gēnye zi zē kumu kafo fōfō ma agamo. Mo ame'do gbō zi vo lō'bō gēni 'e zi zē kumu ti'bē kafo ranga ma agamo. ¹⁹ Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma ì'bē zi mo. Ma kusu gēyī. ²⁰ Yēsu aya'ba dō mo, iya henye, “Uhwavödō 'e èdinnī ogo ènnī aba, ali 'e èdinnī loko ènnī aba. Wisi 'ba Vidī anza dē liŋo aba na bi 'ba ralawo.” ²¹ Vere maako na vo lō'bō gō mo iya henye, “Kyedre 'bama, ì'dī ma 'ba dero 'bu ma kusu.” ²² Yēsu iya zi mo henye, “Usu ga ma, ila yōku 'e musunnī yōku ènnī.”

²³ Yēsu èkyī gbō mī tōŋbō 'dō vo lō'bō gēni ètī ²⁴ tisi yaa buluku ènyī gbō aluku da fōfō nani. Buluku alima ku tōŋbō kōho zi liko kaŋo. Yēsu èdī ako'do. ²⁵ Zē ì'bēnnī alironnī mo, iyannī henye, “Yere, akōnyī ze, dēdī ku kara zi koli.” ²⁶ Mo iya zi zē henye, “Èdiye atere ga a'di? Èdiye koma

tisi aba.” Mo ɛnyɛ amo da buluku wini kagba aba, mati ɔrɔnnɛ ne, bi gbo liwo. ²⁷ Zɛ ti'de na rakaga iyanni henye, “Vere ne, ɛyi ra? Buluku 'e wini kagba aba owonni do mo.”

Vo nɔkyi nni wa'do ɛti

²⁸ Mati Yɛsu umu da fɔfɔ i'bɛ mi dakanɔ 'ba Gadora ne, vidi riyo maako'e zɛ dakyikyɛ aba andɔsi dɛ nni mo aba. Vidi ne'e ɛnyinni na nganga. Vidi maako ɔ'bo dɛ zi laga ta ga bi nani, dakyikyɛ ne'e ayaza rɛ nni zi Yɛsu. ²⁹ Zɛ apinni na kyembe, iyanni henye, “Yi Wisi 'ba Wiri nenyɛ, a'di ra omba kazi zɛ ayi ku dɛ ze kinde gba kazi kadra mo toko?”

³⁰ Wa'do kayo 'ba liɲɔ ɛdinni wakonyo kara ra liɲɔ da lutu. ³¹ Dakyikyɛ ayaza rɛ nni zi Yɛsu, iyanni henye, “Ɖzɛ omba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e.” ³² Mo iya zi zɛ, henye, “I'bɛɛ.” Zɛ i'bɛnni ɔdunni mi wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ɛnyinni gbo ti'de ataho bi lunyi 'ba fɔfɔ mora aluyinni gbo ti'de mi wini. ³³ Vo yako wa'do nani 'e aho iyanni mi gawo. Ayadanni kɔ'du ma o'dɔ rɛ ni nani ti'de, kɔ'du mati o'dɔ rɛ ni zi kora dakyikyɛ ne'e. ³⁴ Vidi 'ba mi gawo nani 'e olonni gbo ti'de tayi Yɛsu kongɔ. Zɛ i'janni mo ako'jonnɛ ho mo zi mo tɛnyi ti'bɛ yaga tɛmi dakanɔ ɛnni.

9

Yɛsu ako'jo kora vo keɲe maako

(Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Here Yɛsu ɛkyi mi tɔɲbɔ i'bɛ hulɛhu kyɛti 'ba fɔfɔ mi gawo 'bɛni. ² Ani kya 'ba vidi maako'e ikanni zi mo kora vo keɲe akanɔ ne ɛdi ako'do da sora. Mati Yɛsu onɔ hala kɔ'du koma 'bɛzɛ ɛdi, mo iya zi kora keɲe ne henye, “Akyigo rɛ yi, wisi ama, kɔ'du kyɛnyɛ 'bɛyi ila ku.” ³ Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kɔ'du kida'e ame'donni na bi dɛ nni, iyanni henye, “Kora nenyɛ, ɛdi me'do 'dasi ra kiya.” ⁴ Mora here, Yɛsu ayɔlo kɔ'du sɔsu 'bɛzɛ, ne a'ba iya henye, “Kɔ'du a'di ɛdi 'e kɔ'du kyɛnyɛ mahere ne sɔsu mo? ⁵ Mavala ra zi kiya, ila yi ku ga kɔ'du kɔdo kyɛnyɛ 'bɛyi, kɔdo zi kiya henye, ‘Ɖnyi riye alasi?’ ⁶ Mako'dɔ tɛnyɔ zi ye yɔlo, Wisi a Vidi ɛdi kyigo aba dakanɔ zi kɔ'du kyɛnyɛ kila.” Mora here, mo iya zi kora keɲe ne henye, “Ɖnyi riye, injɛ sora 'bɛyi ne, i'bɛ liɲɔ!” ⁷ Kora ne ɛnyi riye i'bɛ gbo liɲɔ. ⁸ Mati vidi kayo ongonni ne, zɛ na tere Wiri yeto aba ga kɔ'du kyigo kaa mahere ne ki'di mo zi vidi.

Yɛsu ako'jo Matayo

(Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Here Yɛsu ila bi nani, ma mo i'bɛ dagba, mo onɔ kora vo 'be'bele kɔ'du ru mo Matayo, ɛdi alima bi 'ba 'be'bele kɔ'du, mo iya zi mo henye, “Alɔ'bɔ ga ma.” Matayo ɛnyi alɔ'bɔ gbo go mo. ¹⁰ Mati Yɛsu ɛdi wakonyo mi liɲɔ a Matayo, vo 'be'bele kɔ'du kyɔ, a'ba kya 'ba vo kɔ'du kyɛnyɛ kɔ'dɔ'e ayi onyonni wa Yɛsu aba a'ba, vo lɔ'bɔ 'bɔmo'e ɛti da tarabiza kɔlɔ. ¹¹ Kya 'ba Farasiye ongonni kɔ'du ne here, ako'jonnɛ ha vo lɔ'bɔ 'bɔmo'e, “Kɔ'du a'di vo komoyandi 'be' ɛdinni wakonyo vidi mahere ne ɛti? ¹² Yɛsu owo kɔ'du 'bɛzɛ ne, aya'ba do mo iya henye, vidi ma rɛ zɛ na laka kazi kɔo, i'bɛnni dɛ zi vo ɔwo, nje zɛ ma na rakɔo. ¹³ I'bɛ oma'e mi kɔ'du ya'ba ma kɔ'du yoru iya ne.” Ɖdi kɔ'du laka ma momba, ra anza ngɔtu kumu. Mayi dɛ kɔ'du vidi laka'e, mayi ga kɔ'du vidi 'ba kɔ'du kyɛnyɛ'e.

Kɔ'du kɔ'jo kɔ'du 'ba hakoro

(Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

14 Here vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ayinní zi Yésu, ako'jonní kö'du iyanní henye, "Kö'du a'di ze Farasi eti, dedí he ze koro mora vo lö'bö 'bèyíye, oro hē nni dē gō mo?" 15 Yésu aya'ba dō mo iya henye, omba 'be'e yingo ma edinní mī kyéré 'ba oze, zi tēdi na rasōsu ezē 'biyēsi ēdi zē eti? Anza here dē. Here kadra mo akatōko, ezē omba ku 'biyēsi koba 'de kazi zē mora atehenní 'da hē nni koro. 16 "Vidí maako uru bōngō ma kyiyi dē zi kō'jo bōngō ma kōo, ga kö'du bōngō ma kyiyi ako'do wogo kyedre mī bōngō ne. 17 Vidí maako ope a'ji ma kyiyi dē mī lōso wana makōo, ga kö'du lōso wana akiha a'ji akalōdi yaga, mora lōso wana ne akayaṇa rē nī. Here a'ji makyiyi mope gbi mī lōso wana makyiyi a'ba 'dō riyō atēdinní na laka."

Wu'jē 'ba kyedre 'ba Yuda'e nni mbara ma ise ra bōngō 'ba Yésu (Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

18 Mati Yésu ēdi kö'du nenyē kiya, vidí mī turu 'ba Yuda'e ayi zi mo alomvo akaṇo komo mo iya henye, "Wu'jē 'bama oli ku yaanya ayi i'di kala yi dō mo zi mo tēdi na didi." 19 Yésu ēnyi riyē alō'bō gbō gō mo mora vo lö'bö 'bomo'e i'bēnni gbō mo aba. 20 Mbara maako ēdi na riti, kö'du yama ēdi taho ta rō mo kōo 'butē dōmoriyō, ayi ta kafo Yésu ise da ha bōngō 'bomo gbō. 21 Mo iya na bi dēni henye, "Ézē mise gbī le nje ra 'bōngō omo, akako'jo ma." 22 Yésu opi rē nī ongo mo, iya henye, "Édi na kyigo wu'jē ama! Koma 'bēyi ako'jo yi ku." Tēmi kadra ne mbara ne ako'jo rē nī gbō na laka. 23 Mati Yésu ödu mī loko 'ba turu kyedre ne, mo i'ja vidí kayo edinní kyēzu 'ba da koli kome. 24 Mo iya zi zē henye, "Vidí biya asiye yaga. Wu'jē tisi ne oli dē mo ēdi nje ako'do!" Here zē biya ogonni mo gbō. 25 Kandi ma ti ore vidí ne'e ku yaga, Yésu i'bē mī loko ma yöku wu'jē dō mo ne, iri kala mo mo ēnyi gbō riyē. 26 Kö'du yöyō ne apere rē nī biya tēmi dakaṇo nani.

Yésu ako'jo vo komoköndu riyō

27 Yésu ila bi nani ēdi ku atī'bē, vo komoköndu riyō ayetonni lö'bö ga ndi mo. Zē agbögbönni hē nni, iyanní henye, i'di miyi méyi re ze, "Asōsu kö'du ze, Wisi 'ba Dawidi!" 28 Mati Yésu ödu loko, vo komoköndu riyō ne ayinní zi mo, mo ako'jo hē zē iya henye, "Oma'e ku zi matō'bo 'e kō'jo?" Zē aya'banni da me'do, iyanní henye, "Oo Yere." 29 Yésu ise komo zē, iya henye, "Mo'do rē nī kaa ma oma'e" 30 komo zē ayēhu rē nī gbō. Yésu ise gō mo zi zē iya henye, "Ayada'e kö'du nenyē dē zi vidí maako!" 31 Mora zē i'bē a yēlenni kö'du ne ta ga bi nani ti'de.

Yésu ako'jo kora ma o'bo dē zi me'do

32 Mati vidí kora ne'e edinní atī'bē, kya, vidí maako'e ikanni kora maako zi Yésu, mo o'bo dē zi me'do ga kö'du mo ēdi dakyikyí aba. 33 Mora kandi ma ti ore dakyikyí ku yaga, kora ne ayeto me'do mora vidí biya na rakaga. Zē iyanní henye "Gba dongō kö'du ma hee ne dē mī Yiserele." 34 Mora Farasiye iyanní henye, "Ne yere 'ba dakyikyíye ra i'di kyigo ne zi Yésu zi dakyikyíye kore yaga."

Yésu asōsu rē nī ga kö'du vidí

35 Yésu ēnyi i'bē biya lasi aba tēmi gawo daliṇo aba. Mo ayandi kö'du mī bi 'ba mötu'e, kö'du yöyō laka 'ba damōku 'ba Wiri yēti aba, mora ako'jo vidí kayo dakyinē 'ba kōo aba. 36 Mati mo ongo vidí kayo, di'di mo oso kyō kö'du sōsu aba ga kö'du zē na kö'du sōsu, wakōnyi kpa anza dē kaa tūmélē kazi vo yako. 37 Here mo iya zi vo lö'bö 'bēnniye henye, "Wa mī yaka ēdi

kyo, mora vo loo ko'do'e ayonnii dē. ³⁸ Amötu zi vo kyeti yaka nenyē, mo mutu yaga vo loo'e zi wa 'bomo toto mo ta yaka."

10

Vo Litu 'butē dōmoriyō
(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Yēsu ako'jo vo lö'bō 'butē dōmoriyō 'bēniye bi kölö i'di kyigo zi zē kore dakyikyī yaga, zi ko'jo koo rakoo aba biya. ² Nenyē'e ru 'ba vo litu, butē dōmoriyō ne'e ma dagba Simona (ma ako'jo Petero) öndu mo: Anderiya, Yemisi öndu ni Yowani aba, gisi 'ba Zebedeyo. ³ Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kö'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadöyösu, ⁴ Simona vo dakaño 'ba Kanana zē Yudasi Sikereto ma asösu Yēsu aba.

Loo 'ba vo lö'bō 'butē dōmoriyō
(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Vidī kora 'butē dōmoriyō ne'e, Yēsu utu zē kö'du kira nenyē aba. "İ'bē'e dē mī dakaño 'ba vo leze'e mandere mī gawo 'ba Samarona'e. ⁶ Omba zi ye ti'bē zi timelē 'ba Yiserele ma ölu. ⁷ İ'bē'e ayētiye, 'Damöku 'ba Wiri ēdi ku kara.' ⁸ Ako'jo'e vo koo, ayomō'e yöku löhu na didi, ako'jo'e zē ma na riti koo mönyu aba, ore'e dakyikyī yaga. İ'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zē na mbiya. ⁹ İnjē'e dahabo ako dē, kōhi mandere menē kōhi mī böngō re 'e. ¹⁰ İnjē'e anjoro 'ba wa lenze dē ta bi ti'bē 'be'e, oba'e nje böngō kamoka ma ēdiye akusu ne. Oba'e mövo 'ba lasi dē, vo loo'e akī'di zi zē wa ma zē ombanni."

¹¹ "Ēzē ayiye mī gawo, i'bē'e bi koma kö'du vidī ma akiriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila. ¹² Ēzē i'bē'e mī liño iya'e henyē, 'Rakyēyi mēdi eti.' ¹³ Ēzē vidī mī liño nani iriye kala kyedre aba, i'diye wa mētē 'be'e 'ba rakyēyi malima, ēzē zē irinni' e dē kiri kala kyedre aba, oba'e wa mētē'e hulēhu. ¹⁴ Ēzē kya 'ba liño mandere gawo omba dē bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akyito'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lömu rē zē. ¹⁵ Mayada zi ye tinyō, mī kadra 'ba vurē aba atēdi na kyēnyē ndra kö'du gawo nani ta da gawo 'ba Sōdōmo, Gōmora aba."

Yēsu ame'do kö'du 'ba riti
(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)

¹⁶ "Owo'e te, mēdi 'e kutu yaga kaa timelē mī kutē wöliwöli. Here ēdiye njbala kaa wiriye. Mora ēdiye kpa kaa atu'bu o'dōnni kö'du kyēnyē dē. ¹⁷ Ongō'e re 'e laka, ga kö'du vidī maako atēdinni ani zē akiri ni 'e akika bi 'ba vurē mora zē aku'bōnni 'e mī bi 'ba mötu'e. ¹⁸ Kö'du ma, akika 'e bi 'ba vurē komo vo dakaño yere eti, zi kö'du yöyō laka ne yada zi zē zi vo leze'e. ¹⁹ Ēzē ikanni 'e bi 'ba vurē, asösu'e dē a'di ra ati'bē'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mī kadra nani mo oko ku, akī'di zi ye a'di akiya'e. ²⁰ Ga kö'du me'do ma akame'do 'e atanza dē 'be'e, zē atayinni kazi Lawo Kölö Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e."

²¹ "Öndu'e atēnyinni akpa da öndu'e zē kī'di zi kofo. 'Bu'e atēnyinni akpa da gisisi 'bēnniye zē kī'di zi kofo. Gisisiye ako'dōnni wehe akpa vo ko'jo zē aba akutu zē zi kofo. ²² Vidī biya akiyiye ga kö'du ma. Mora vidī ma nduwē na kyigo le mī ndundu mo, akayomō mo. ²³ Ēzē o'do'e na kyēnyē mī gawo maako, aho'e mī gawo ma agamo. Ma yada zi ye tinyō,

inde'e loo ne'e mi gawo biya 'ba Yiserele ne de, gba kazi Wisi a Vidi toko. ²⁴ Vo ko'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'beni. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'beni. ²⁵ Here vo ko'du ko'jo mo'bo zi tedi kaa vo komoyandi 'beni, vo lo'bo kaa vo kyedre 'beni. Eze vo da dakota ako'jo Belezobulu, vo dakota 'ba lino'e ako'jo ru kyenyē aba."

Atere eyi

(Lk. 12:2-7)

²⁶ "Here ere'e vidi de. Yaanya aba, wa ma ayofu do mo, akayehu, ko'du koho biya ako'do na yolo. ²⁷ Wa mati medii ayada zi ye mi mandolu, akayada'e mi bikanyi kyedre, wayawaya 'be'e akame'do ta da tolo 'ba loko. ²⁸ Ere'e de kazi vidi ma edinni ida ra kofo, ofonni lawo de. Ere'e Wiri ma akato'bo yana 'do ida ra lawo aba mi wa'do gehena. ²⁹ Nje tarifa kololo akato'bo silo kogo riyō. Here silo ma kololo alēpi de akaŋo kazi da ko'du komba 'ba 'bu'e. ³⁰ Ga ko'du yevu biya ma de 'e ne, edi akiti. ³¹ Here ere'e de ediyē na laka ndra ta da silo kayo."

Ko'du kyenyē yasi Yesu komba de aba

(Lk. 12:8-9)

³² "Here ko'du ze ma iyanni mi vidi kayo ze 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriye. ³³ Mora here, eze vidi maako omba ma de ta komo vidi kayo, ma komba mo kpa de ta komo 'bu ma komoriye."

Anza rakyēyi ra de wa ne kulu ra

(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Asosu'e de henye ere, mayi zi rakyēyi ra kika mi damoku. 'E'e, mayi de zi rakyēyi ra kika, kulu ra. ³⁵ Mayi zi gisi kora'e tenyinni wehe aba da 'bu nni, gisi minzo'e tenyinni wehe aba da ma nni, mbara koze atenyinni wehe aba da wese nni. ³⁶ Vo wehe kyenyē 'be'e, atedi akpa vidi 'ba dakota 'be'e.

³⁷ "Ze ma o'donni lovo 'bu nni, mandere ma nni ndra ta da ma, o'banni de zi tedi na vo lo'bo 'bama. Ze ma o'donni lovo gisi kora 'benni, mandere wisi wu'je o'banni de zi tedi na vo lo'bo 'bama. ³⁸ Ze ma injenni taka 'benni de riyē zi lo'bo ga ndi ma, o'banni de zi tedi na vo lo'bo 'bama. ³⁹ Ze ma o'donni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayolunni. Ze ma ayolunni didinni ga ko'du ma, aki'janni didi lohu."

Biriti

(Mk. 9:41)

⁴⁰ "Vidi ma iriye kala kyedre aba iri ne ma ra, mora vidi ma iri ma kala kyedre aba, iri ne vidi ma utu ma ne. ⁴¹ Vidi ma iri nebi kala kyedre aba ga ko'du mo nebi, aki'ja mi wakinye 'ba biriti 'ba nebi. Vidi ma iri vidi ma laka kala kyedre aba ga ko'du mo na laka, aki'ja mi wa yana 'ba biriti 'ba vidi laka. ⁴² Eze vidi ma i'di gbi le nje siko 'ba wini kyeyi, zi vidi ma kololo 'ba ga ndi ma, vidi nani aki'ja biriti re ni."

11

Vo litu'e kazi Yowani Bapatisi

(Lk. 7:18-35)

¹ Mati Yesu inde ko'du nenyē'e yada mo zi vo lo'bo 'beni 'butē domoriyo ne'e, mo ila bi nani i'be ko'du yandi yeti aba mi gawo 'ba Galilaya'e. ² Mati Yowani Bapatisi owo mi kamba, ko'du Korisito edi ako'do ne, mo utu kya 'ba vo lo'bo 'beniye zi mo. ³ Ze ako'jonnī ha Yesu iyanni henye, "Ayada zi

ze, yi ra kora ma omba tayi kodo dida ze bi vidi maako?" ⁴ Yesu aya'ba da me'do iya henye, "I'be'e a'ba'e huluhu ayada'e zi Yowani ko'du ma edi akowo'e kongɔ mo aba. ⁵ Vo komoköndu ato'bo bi kongɔ, vo kepe ato'bo lasi, ze ma edinni na riti kazi koo mönyu o'do ze n'jala, vo mbilikisi owo ko'du, yöku vidi enyinni löhu na didi, ko'du yöyo laka edi yeti mo zi vo leriye. ⁶ Rakyeni edi zi ze ma anza nni de dajiji aba ga ko'du ma."

⁷ Mati vo lö'bo a Yowani edi ati'benni, Yesu ame'do ko'du mo zi vidi kayo: "Mati i'be'e yaga zi Yowani mi da lipi, a'di ra omba'e zi kongɔ? Rakide 'ba mbili loma mi buluku? ⁸ A'di ra i'be'e yaga zi kongɔ? Vidi kora usu re ni mi böngɔ laka? Vidi ma usu re nni kaa mahere ne alimanni mi loko kyedre a yere. ⁹ Ayada'e zi ma a'di ra i'be'e yaga zi kongɔ? Nebi ra? Jo ongo'e ndra ta da nabi. ¹⁰ Here ko'du yöru ra iya ko'du ga ko'du mo, 'Ma kutu vo lö'bo ama dagba komo yi zi geri yehu zi bi yi.' ¹¹ Ma yada zi ye tinyo, Yowani Bapatisi edi kyedre ta da vidi maako, mo maako ma tisiwa mi damoku 'ba Wiri kyedre ta da Yowani. ¹² Mi kadra ma Yowani Bapatisi ayeti ko'du 'benni le mi ko'do nenye damoku 'ba Wiri edi tövu kyedre kyigo aba. Kora vo wehe ko'do'e i'di re nni zi kuru mo na gbörökötö. ¹³ Here le mi kadra 'ba Yowani nebiiye biya ko'du ki'di 'ba Mosa ame'do ko'du 'ba damoku. ¹⁴ Eze omba'e zi koma mi ko'du kise 'bezé, Yowani mo Eliya, ma ko'du tayi 'bomo ayeti. ¹⁵ Owo'e ko'du ne eze ediiye mbili aba!"

¹⁶ "Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga ko'du vidi ma edinni mi ko'do ma ndenye ne? Ze kaa gisisi ma edinni alima mi bi 'ba wakogo. Gböngɔ ma kölo akagbögbö he nni zi maako'e akiya.

¹⁷ 'Henyé, dölo kudi 'ba rakezo zi ye, mora olo'e de.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli, mora udu'e de.'

¹⁸ Mati Yowani ayi, mo oro he ni uwé a'ji de vidi biya iyanni henye, 'Mo edi dakyikyí aba.' ¹⁹ Mati Wisi a Vidi ayi, mo onyo wa, uwé a'ji. Mora vidi iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwé a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele ko'du'e vo ko'du kyenyé ko'do'e eti. Mora ko'du yölo a Wiri edi na yada zi tedi tinyo temi wa ma o'do re ni."

Vidi 'ba gawo naniye owonni ko'du de
(Lk. 10:13-15)

²⁰ Vidi ma mi gawo ma Yesu o'do ko'du ko'do kyedre eni mi ze ne, 'de oto de nni de temi ko'du kyenyé 'benni, here mo iya ze na kyenyé. ²¹ "Atedi zi ye kyenyé Korozini! Atedi zi ye kyenyé Beteseyida! Eze ko'du ko'do ma o'do mi ye ne o'do mi Tiyere, Sidoni aba kani vidi nani usunni böngɔ 'ba lubé ku re nni zi yada henye ere ze otanni de nni ku temi ko'du kyenyé 'benni. ²² Ma yada zi ye henye, mi ko'do 'ba vure aba, Wiri akila vidi 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e. ²³ Yi Kaparanamo! Omba'e zi re 'e kinje komoriye? Aku'du'e akaño mi wa'do 'ba gehena. Eze ko'du ko'do ma o'do mi ye ne mo'do mi Sodomó, atedi zo kadra ndenye aba. ²⁴ Akato'bo yölo'e henye, mi ko'do 'ba vure aba Wiri rasösu ndra ko'du Sodomó tada'e!"

Ayiye zi ma zi lawo
(Lk. 10:21-22)

²⁵ Mi kadra nani Yesu iya henye, "Bu Yere 'ba komoriyé dakaño aba! Mo'do öwö'di zi yi ga ko'du zi vo kazi ko'du yölo'e, wa ma oho kazi vo ko'du yölo'e vo yandi eti ayada ku zi gisisiye. ²⁶ Jo, 'bu, nenye hala wa ma omba kani zi re ni ko'do. ²⁷ Bu ma i'di wa ku biya zi ma. Vidi maako

ayolo Wisi dē nje 'Bu. Vidi maako ayolo 'bu dē nje Wisi, zē ma Wisi inzi zi nni yada."

²⁸ "Ayiye zi ma 'e biya ma na riti kazi wayeto kinjē maki'diye alawo. ²⁹ O'do 'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kō'du ma vo watowo raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo. ³⁰ Loo 'bama ayeto dē. Kinjē mo na pēlē."

12

Kō'du ko'jo ga kō'du ko'do 'ba ralawo

(Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Anza na kowo ta go mo, Yēsu ēdi gbo ti'bē kpuru tēmi yaka 'ba nyenyo mi ko'do 'ba ralawo aba. Vo lō'bō 'bomo'e gbo na o'bo, here ayetonni da mbili nyenyo kowe i'jō mo konyo. ² Mati Farasi ongonni kō'du ne here, zē iyanni zi Yēsu henye, "Ongo te, anza na laka mi kō'du ki'di 'beze zi vo lō'bō 'bēyiye kō'du mahere ne, ko'do mi ko'do 'ba ralawo!" ³ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo'e kō'du ma Dawidi o'do mi kadra nani ma mo vidi 'bēni ēti na o'bo ne dē?" ⁴ Mo i'bē ōdu mi loko 'ba Wiri, mo nni vidi 'bēni ēti onyanni mangolo'bo koro ma i'di zi Wiri, ēdi le mi kō'du ki'di anza dē zi zē konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo. ⁵ Kodo ako'jo'e dē mi kō'du ki'di 'ba Mosa iya henye, tēmi ko'do 'ba ralawo biya vo kō'du yēti mi yēkēlu 'ba Wiri zē oronni ko'do 'ba ralawo dē, here zē anza nni dē na litē? ⁶ Ma yada zi ye henye, wa maako ēdi kinye kyedre ta da yēkēlu. ⁷ Kōdu yōru iya henye, momba ngōtu kumu dē, momba 'e zi tēdi na mikuku. Ēzē ayolo'e mi kō'du nenyē ku, o'bo'e dē zi vurē kikye ra vidi ma o'donni kō'du kyēnyē ako dē. ⁸ Wisi a Vidi Yere 'ba ko'do 'ba ralawo ra."

Kora vo kala keje

(Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Yēsu ila bi nani ēnyi i'bē bi 'ba mōtu. ¹⁰ Kora maako ēdi ani na vo kala keje. Kya 'ba vidi maako'e ēdinni ani ombanni zi Yēsu susu ga kō'du kyēnyē ko'do ako'jonnī hō mo iyanni henye, "Ēdi na kyēnyē mi kō'du ki'di 'beze zi vidi ko'jo mi ko'do 'ba ralawo?" ¹¹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "A'di, ēzē vidi ma kolō tēmi 'e ēdi tīmēlē aba alēpi mi wogo yōndu mi ko'do 'ba ralawo, akasōsu kō'du mo dē zi koto mo yaga?" ¹² Vidi kōndu ra laka ndra ta da tīmēlē! Here ne, kō'du ki'di 'beze ila ze zi vidi maako konyi mi ko'do 'ba ralawo aba." ¹³ Here mo iya zi kora 'ba kala keje ne henye, "Iza ga kala yi yaga." Mo iza go mo yaga, gbo na laka lōhu kaa agamo ne. ¹⁴ Here Farasiye i'bēnni o'donni mala zi Yēsu kofu.

Vo litu kinzi a Wiri ra Yēsu?

¹⁵ Mati Yēsu owo kō'du mala rē ni ne, mo i'bē 'de ta bi nani, mora vidi kayo alō'bōnni gbo ga ndi mo aba. Mo ako'jo vidi ma zē na rakoo ne'e biya, ¹⁶ mo ise go mo zi zē iya henye, mayadanni kō'du ni dē zi vidi maako'e. ¹⁷ Mo o'do here zi rē ni ko'do kaa kō'du ma nēbi Yisaya ayi ku tīnyō. ¹⁸ "Kinye ēdi vo lō'bō ama ma minzi. Mo ma mo'do lovo mo. Kō'du mo, ma na rakyenyi. Ma kutu Lawo Kolō Laka ama do mo, mo akayōyō kō'du vurē ama zi vidi. ¹⁹ Mo awasa mandere ha gbōgbō dē mandere me'do na gu nberere da gēri. ²⁰ Mo owe loma ma idē rē ni ku ne dē,

mandere yölu lamba ma omba ku kara tōro kazi lēru.
Mo atēdi nduwē, le mo ako'do vurē ma laka 'ba kpiliri.

²¹ Tu'dē biya aki'di kō'du sōsu 'bēnni mī mo."

Yēsu Belezobulu aba

(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)

²² Here kya 'ba vidi maako'e ikanni kora vo komokōndu maako zi Yēsu, o'bo dē zi me'do ga kō'du mo ēdi dakyikyī aba. Yēsu ako'jo kora ne, here mo o'bo zi me'do bi kongō aba. ²³ Vidi biya na rakaga tēmi kō'du ma Yēsu o'do ne. Zē ako'jonnī kō'du iyanni henyē, "Mo atēdi Wisi 'ba Dawidi ra?"

²⁴ Mati Farasiye owonni kō'du ne, aya'banni dō mo iyanni henyē, "Mo ore dakyikyī ne'e yaga, ga kō'du vo dē zē Belezobulu ra, i'di kyigō ne zi mo zi kō'du here." ²⁵ Yēsu ayolo kō'du ma zē ēdinni asōsu, mo iya zi zē henyē, "Dakaŋo ma inye rē ni na gbongo gbongo wehe kō'do oka ani aba, alima na konda dē. Gawo maako, mandere dakota ma inye rē ni na gbongo gbongo wehe kō'do oka ni vere aba mī damōku a Satani, nenyē kō'du ya'ba aba henyē, inye rē ni ku nzo na gbongo gbongo kandi apere rē ni. ²⁷ Iya'e henyē, mo ore dakyikyī yaga kyigō 'ba Belezobulu aba, mora ēyi ra i'di zi vo ga ndi yiye kyigō ne zi zē kore yaga? Zē atēdi na vo vurē 'bē 'e. ²⁸ Ēzē mora dakyikyī kyigō 'ba Lawo 'ba Wiri, here damōku a Wiri ayi ku de 'e."

²⁹ "Vidi maako o'bo dē tōdu mī loko 'ba kora ma na kyigō zi wasisi omo koba, nje ēzē mo ida kora kyigō ne dagba atehe 'da loko omo kolō."

³⁰ "Vidi ma anza dē 'bama, mo ēdi tinyō kō'du aba ra ma. Vidi ma akonyi ma dē zi toto, ēdi tinyō pere mo. ³¹ Ma yada zi ye henyē, ato'bo vidi kila ga kō'du kyēnyē mati o'donni, kō'du kyēnyē kiya aba, mora vidi mati iya kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka, ila mo dē. ³² Vidi mati iya kō'du kyēnyē ra Wisi a Vidi akila mo, vidi mati iya kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka ila mo dē yaanya aba ŋburu."

Kaga logō ni aba

(Lk. 6:43-45)

³³ "Zi tēdi logō laka aba ēdi kaga ma laka aba. Ēzē ēdi kaga ma kyēnyē aba atēdi logō ma kyēnyē aba. Kaga akayolo tara dakyinē 'ba logō ma ana.

³⁴ 'E wiri ne'e, hala akiya'e kō'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa ma ēdi. Ndo mī didi mo aba. ³⁵ Vidi ma laka akodo gbī wa ma laka ga kō'du laka ēni, vidi ma kyēnyē akodo gbī kō'du kyēnyē ga kō'du kyēnyē ēni. ³⁶ Ayolo'e henyē kadra 'ba vurē aba, vidi biya na kolō kolō akayēti kō'du kyēnyē ma mo iya. ³⁷ Me'do hē yi ra, akpa ako'do vurē mo aba rē yi, zi yolo yi vo kō'du laka kodo vo kō'du kyēnyē."

Kō'du ko'jo ga kō'du ko'do

(Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Here kya 'ba vo komoyandi 'ba kō'du ki'di maako'e, kya 'ba Farasi maako'e eti, ame'donni riyē iyanni henyē, "Vo komoyandi, domba zi yi kongō ta bi kō'du kō'do kō'do." ³⁹ Mo aya'ba dō mo zi zē iya henyē, "Hala vidi kyēnyē 'ba kazi wiri ēdinni kadra ndenye aba. Ako'jo'e ha ma ga kō'du kō'do? 'E'e! Kō'du kō'do ma akayada zi ye atēdi nje kō'du kō'do 'ba nēbi Yona. ⁴⁰ Tēmi gēri kolō ne Yona o'do kadra wota yondo aba mī kyenze, here Wisi a Vidi ako'do kadra wota yondo aba mī hu kaŋo yöndu ne. ⁴¹ Mī kō'do 'ba vurē aba, vidi 'ba Ninēwē atēnyinni riyē akasusunni 'e ga kō'du zē otōnni dē nni ku tēmi kō'du kyēnyē 'bēnni, ma owonni kō'du yēti 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako ēdi kinye ta da Yona. ⁴² Mī kō'do

'ba vurë aba yere mbara 'ba daliŋo 'ba Seba atënyï riyë 'e susu ga kö'du mo i'bë tëmï gëri ne biya tëmï kaŋo 'bëni kö'du me'do yolo yandi 'ba yere Solomono kowo. Miya zi ye henye, wa ëdi kinye kyedre ta da Solomono!"

Ta'ba 'ba dakyiky

(Lk. 11: 24-26)

⁴³ "Èzë dakyiky asi ku yaga tara vidi, i'bë lasi aba dakaŋo maako bi lawo koma. Èzë i'ja dë, ⁴⁴ akiya na bi dëni henye, 'Ma ta'ba hulëhu liŋo ama ma mila ne.' Here i'bë hulëhu i'ja loko na mbiya, ŋbala na laka. ⁴⁵ Here ënyï i'bë yaga ika aboka niye madomoriyö dakyiky maako'e na kyënyë ta da ni, zë ayinnï alimannï gbo ani. Èzë inde rë ni ku, vidi nani ëdi mi riti kyënyë ta da ma dagba. Nenyë ëdi kö'du ma ako'do rë ni zi vidi ma kyënyë'e mi ko'do nenyë."

Ma 'ba Yësu öndu mo ëti

(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶ Mati Yësu ëdi gba ame'do zi vidi kayo, ma mo öndu mo ëti okonni gbo. Zë okonni yaga kö'du ko'jo zi me'donni zi mo. ⁴⁷ Here vidi maako tëmï vidi naniye iya zi mo henye, "Ongö te ma yi, öndu yi ëti ëdinni atoro yaga, ombanni zi me'do zi yi." ⁴⁸ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ëyi 'bëni ma ma? Ëyiye ra öndu ma'e?" ⁴⁹ Mo ënyï ayada bi da vo lö'bö 'bëniye, iya henye, "Ongö te! Kinye ma ma öndu ma ëti. ⁵⁰ Vidi ma o'do wa ma 'bu ma komoriyë omba mo zi ko'do mo ne, mo ra na öndu ma, ëmi ma ma ma."

13

Mala 'ba vo kofu kilii

(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Mi ko'do kölö, Yësu ila liŋo ënyï i'bë da göti 'ba föfö alima gbo akaŋo. ² Vidi kayo ma atoto rë nni kpo ta ro mo gbo kyo, mo ëkyi mi tonbö alima gbo mi mo, vidi kayo oro 'bënni yaga da göti. ³ Mo alima kö'du yëti zi zë kyo tëmï mala. Yësu iya henye, "Kadra maako aba kora maako i'bë kofu kilii. ⁴ Mati mo ili kofu mi yaka, kya mo alëpi da gëri, ali ayi onyonni 'de. ⁵ Kya mo alëpi mi kaŋo ma ri'di, kaŋo ma laka nje tisiwa aba, kandi kofu ne ötu ga kö'du kaŋo ne alo dë. ⁶ Mati kadra ese o'bo wevo ma luru ne'e, ga kö'du ngara'da ödu dë gbo na laka, kandi wevo ne'e akyitu gbo. ⁷ Kya 'ba kofu alëpi mi kutë kono, övu mora ofo wevo mo. ⁸ Kya 'ba kofu alëpi mi kaŋo ma laka wevo mo ana i'jö, kya mo lamikölo, aga mo'e 'butëmodaka, mora aga mo'e 'butëwota." ⁹ Yësu inde kö'du 'bëni iya henye, "Owo'e kö'du ne, ezë ëdi 'e mbiliye aba!"

Mi r'jö 'ba mala ne

(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)

¹⁰ Vo lö'bö'e ayinnï zi Yësu ako'jonnï ho mo iya henye, "Kö'du a'di ëdi 'bëyi ame'do zi vidi tëmï mala?" ¹¹ Yësu ënyï aya'ba do mo iya henye, "Kö'du koho 'ba damöku 'ba Wiri i'di ku zi ye, anza dë zi zë. ¹² Mora here, vidi ma wa aba aki'di zi mo ndra, here mo atëdi mo aba kyo ta da ma ëdi. Mora vidi mati anza wa aba dë, akoba 'de kazi mo gbi le ma tisi ma mo ëdi mo aba ne. ¹³ Mi kö'du ma mëdi ame'do zi zë tëmï mala ëdi henye, 'Zë ongonni bi mora i'janni dë, zë o'je mbili nni.

Mora owonni mandere ayolonni dë.'

¹⁴ Kö'du kumë 'ba Yisaya ga kö'du 'bëzë ne henye,

'Vidi neny'e akowonni nje na kowo
mora ödu dö, dö zë.

Zë akongönni bi akongö
mora 'de i'janni dö.

¹⁵ Didi vidi neny'e na kyigo.

Mbili vidi neny'e yaanya aba na kisi.

Zë ombanni dö zi kö'du tinyö kongö.

Ëzë mbili zë anza dö na kisi,

zë akongönni komo nni aba,

akayönni dö nni aba mora akoto dö nni zi ma hulëhu,

mora akako'jo zë. "

¹⁶ "Mora kö'du'e ne laka ga kö'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku. ¹⁷ Ëdi na laka miya zi ye nëbi kayo mora vidi kayo a Wiri ombanni zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'janni dö, mora zë ombanni zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonni dö.

Yësu ayada mi mala 'ba vo kofo kilii

(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

¹⁸ "Owo'e ayandiye mi kö'du 'ba vo kofo kilii ne. ¹⁹ Zë mati owonni kö'du kise 'ba damöku ne, mora ayönni dö ëdinni kaa kofo mati alëpi da ga gëri. Satani ayi iri me'do ne yaga tëmi di'di zë. ²⁰ Kofo mati alëpi dakaño ma ri'di aba, ëdi zë ma owonni kö'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonni. ²¹ 'De ödu dö gbo mi di'di zë, mora ëhinni dö na konda. Here mati kö'du kyënyë maako ayi ga kö'du kise ne, akilanni 'de kandi. ²² Kofo ma alëpi mi kono ne, ga kö'du zë ma owonni kö'du kise ne, kö'du sösu ga kö'du wa 'ba dakaño, lövö wa kyö ila kö'du kise ne dö tödu mi di'di zë, du ananni lögö dö. ²³ Kofo ma ili mi kaño ma laka, ëdi kö'du zë ma owonni kö'du kise ne, irinni gö zë ra ananni lögö, kya mo lamikölö, agamo'e 'butëmodaka mora agamo'e 'butëwota."

Mala kö'du 'ba nyangölu

²⁴ Yësu ayada mala ma kya mo zi zë. "Damöku 'ba Wiri ëdi kaa henye. Kora maako ili kofo ma laka mi yaka ëni. ²⁵ Yöndö kölö maako aba, mati vidi o'donni ku biya vo wehe ayi ili kofo nyangölu mi kutë wana, mora i'bë wëni 'de. ²⁶ Mati wevo mo övu, mbili mo omba ku zi rë ni ki'di. Nyangölu alaya gbo. ²⁷ Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, 'Kyedre, kofo laka ra ili mi yaka 'bëyi ne. Nyangölu ne ayi 'bëni ta kila?' ²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, 'Ne vo wehe maako ra o'dö kö'du ne.' Zë ako'jonnii ho mo iyanni henye, 'Omba zi ze ti'bë nyangölu ne koto mo 'de yaga?' ²⁹ Mo aya'ba da me'do, iya henye, 'E'e, ga kö'du ëzë atoto'e nyangölu ne akoto'e kya wana 'dö zë ëti. ³⁰ Ila'e wana 'dö nyangölu aba mövunni bi kölö le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lö'e, zi nyangölu koto dagba, ho mo kida na kulu zë ko'bo, mora da wana toto zi ki'di mo mi lö'bi."

Mala 'ba kofo masatada

(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Yësu ayada mala ma aga mo zi zë, "Damöku 'ba Wiri ëdi henye: Kora maako oba kofo masatada iyii mi yaka ëni. ³² Kofo matisiwa aba ta da kofo biya, mati övu riyë, gbo na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinni uvö loko ënni mi ngora mo."

Mala kö'du 'ba langa

(Lk. 13:20-21)

³³ Yēsu nduwē mala maako yada mo zi zē iya henye, “Damōku 'ba Wiri ēdi henye: Mbara maako oba langa asusē mī tele 'butēsowō 'ba lunzu i'di gbō tō'bu.” ³⁴ Yēsu ayada kō'du nenyee zi vidī kayo tēmī mala. Mo iya kō'du ako dē zi zē kazi mala. ³⁵ Mo o'do mala ēzē ma me'do zi zē. Ma kayada zi zē wa mati ayolonni dē kyere ma damōku i'di rē nī ne.”

Yēsu ayada mī mala 'ba nyangōlu

³⁶ Mati Yēsu ila vidī kayo ōdu loko, vo lō'bō 'bomowe ayinni zi mo, iyanni henye, “Ayada dero zi ze mī mala 'ba nyangōlu mī yaka ne a'di?”

³⁷ Yēsu aya'ba do mo, iya henye, “Kora ma ili kofō ma laka ne Wisi a Vidī.

³⁸ Yaka damōku, kofō ma laka ne, mora vidī ma 'benni 'ba damōku ne. Nyangōlu ra vidī ma 'benni 'ba Satani. ³⁹ Vo wehe ma ili kofō ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba daliṅo, mora vo kumumo'e zē ra malayika'e.”

⁴⁰ “Here kaa ma nyangōlu atoto do mo o'bo mī wa'do, kō'du ne ako'do rē nī here mī ndundu 'ba daliṅo aba. ⁴¹ Ēdi here, Wisi a Vidī akutu yaga malayika ēniye, zi toto tēmī damōku ēni yaga, vidī ma biya ēdinni vidī kī'di zi kō'du kyēnyē ko'do, biya agamo'e ma ēdinni kō'du kyēnyē ko'do. ⁴² Zē aku'dunni zē mī wa'do, zē akudunni hē nni konyo aba. ⁴³ Vidī a Wiri atanyinni kaa kadra mī damōku a 'bu nni, owo'e kō'du ne, ēzē ēdi 'e mbili aba.”

Mala kō'du 'ba wa koho

⁴⁴ “Damōku 'ba Wiri ēdi henye, kora maako i'ja wa na koho mī yaka. Mo ayōfu do mo gbō lōhu. Mo na rakyenyi, i'bē wogo wasisi mati mo ēdi mo aba yaga, i'bē hulēhu wogo yaka nani gbō.

Mala 'ba atenje

⁴⁵ “Damōku 'ba Wiri ēdi kpa kaa henye. Kora maako ēdi bi koma kō'du dahabo ma laka. ⁴⁶ Mati mo i'ja, mo i'bē wogo wasisi mati mo ēdi mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbō.

Mala 'ba kiri kyenze

⁴⁷ “Damōku 'ba Wiri ēdi kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kiri u'du wa 'ba kyenze kiri ēnni yaga mī fōfō, mora iri dakyinē 'ba kyenze biya. ⁴⁸ Mati wa 'ba kyenze kiri ēdi ku ndo, zē otōnni yaga da gōti alimanni gbō akaṅo zi mī kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinni mī бага ēnni, mati anza na laka u'dunni zē 'de mōku. ⁴⁹ Atēdi mī ndundu 'ba daliṅo aba kaa nenyee. Malayika atī'benni yaga akako'donni vidī ma kyēnyē'e tēmī ma laka ⁵⁰ Aku'du zē mī wa'do 'ba koli ani zē akudunni hē nni konyo aba.”

Kō'du kyī ma koo aba

⁵¹ Yēsu ako'jo hē zē, iya henye, “Ayolo'e kō'du nenyee ku?” Zē aya'banni do mo iyanni, “Oo.” ⁵² Here mo aya'ba do mo zi zē iya henye “Vo komoyandi 'ba kō'du kī'di ma ayandi zē kō'du 'ba Damōku 'ba Wiri, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyī ma koo aba, yaga tēmī lo'bi ēni.”

Omba Yēsu dē mī Nazereta

(Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Mati Yēsu inde yada mala nenyee ku, mo ila bi nani ⁵⁴ ēnyī i'bē hulēhu mī gawo 'bēni Nazereta. Mo ayēti kō'du mī bi 'ba mōtu, mora zē ma owonni kō'du yēti 'bomo ne, zē rakaga aba. Zē ako'jonnī kō'du, iyanni henye, “Here mo i'ja kō'du yolo mahere ne ta kila? Mora kō'du ko'do 'bomo ne'e? ⁵⁵ Mo ra dē wisi 'ba vo wakisē? Mariya ra dē ma mo, Yemisi,

Yosepa, Simona, mora Yudasi, zè ra dè na öndu mo'e? ⁵⁶ Èmi mo'e ra dè èdinnì alima kinye ne? Mo i'ja kö'du nenyè biya ta kila?"

⁵⁷ Mora here, zè ombannì mo dè. Yèsu iya zi zè henye, "Nèbì oro ta ga bi ne biya nje mī gawo 'bomo vo dakota 'bomo èti. ⁵⁸ Mo o'do kö'du ko'do dè ani, ga kö'du zè anza nni dè kö'du koma aba."

14

Koli 'ba Yowani Bapatisi (Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Mī kadra nani Heroda vo dakaŋo owo kö'du Yèsu mo ayada zi vo mī ² turu èniye henye, "Tiyö Yowani Bapatisi ra ènyi ku na didi." "Kö'du nere ra mo èdi kyigö nenyè aba, zi kö'du ko'do ne'e ko'do mo." ³ Kö'du Heroda ra kyere i'di kö'du zi Yowani kirì kida mo nyöri aba ku'du mī kamba. Mo o'do kö'du ne ga kö'du Herodiya mbara 'ba öndu mo Pilipo. ⁴ Mī kadra maako aba, Yowani Bapatisi ayada zi Heroda, iya henye, "Anza na laka zi yi Herodiya koze." ⁵ Here Heroda omba zi mo kofo, mora ere kazi vidì 'ba Yuda'e ga kö'du zè asösu 'bènni Yowani ne nèbì ra. ⁶ Here mī kadra ko'jo 'ba Heroda aba wu'jè 'ba Herodiya ölo komo vidì kayo. Heroda gbo rakyenyi aba ⁷ alömu zi mo, iya henye, "Malömu ku zi ki'di zi yi wa ma ako'jo kö'du ga kö'du mo." ⁸ Here tëmì kö'du sösu 'bama mo, mo ako'jo ho mo, iya henye, "i'di zi ma kinye yaanya aba da Yowani Bapatisi da gbenje ne." ⁹ Yere gbo kazi rakyenyi ga kö'du lömu ma mo o'do ta da komo yingö 'bèni ne'e biya ne, mo i'di kö'du zi wu'jè ne, da kö'du wa ko'jo 'bomo omba ku. ¹⁰ Here mo i'di kö'du ikye da Yowani gbo mī kamba, ¹¹ do mo ne ika mī gbenje mora i'di gbo zi wu'jè ne, mo oba ika gbo zi ma nī. ¹² Vo lö'bö a Yowani ayi injènni yöku mo usu, mora zè i'bè ayadannì kö'du mo gbo zi Yèsu.

Yèsu i'di wakonyo zi vidì kayo (Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

¹³ Mati Yèsu owo kö'du Yowani, mo öso ani mī tönjö, ènyi i'bè ga bi mbiya na bi dèni. Here vidì owonnì kö'du mo ènyi ilannì gawo 'bènni, i'bènni ga ndi mo aba ta akaŋo. ¹⁴ Yèsu ènyi asi yaga tëmì tönjö, mati mo ongö vidì kayo ne'e, di'di mo oso gbo ndo na kö'du sösu ga kö'du zè, mo ako'jo zè ma na raköo ne'e gbo. ¹⁵ Hutaga nani aba, vo lö'bö 'bomo ayinnì zi mo iyanni henye, "Bi ku ra hutaga bi nenyè bi mbiya ra, utu vidì ne'e liŋo mī'bènni wakonyo kogo zi nni." ¹⁶ Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, "Zè mī'bènni dè. E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zè konyo." ¹⁷ Zè aya'bannì da me'do, iyanni henye, "Wa biya ma dèdi mo aba kinye mangolo'bo muyi kyenze riyö." ¹⁸ Yèsu iya zi zè henye, "Ika'e zè zi ma kinye." ¹⁹ Mo i'di kö'du gbo zi vidì ne'e limannì akaŋo da loma, mo oba mangolo'bo muyi kyenze riyö ne aba, ongö bi riyè o'do öwö'di zi Wirì. Mo owe mī mangolo'bo ne'e i'di zè gbo zi vo lö'bö'e, vo lö'bö i'di zè gbo zi vidìye. ²⁰ Vidì biya onyo övonnì mora vo lö'bö obannì бага 'butè domoriyö ndo na koso wa ma öso. ²¹ Watiti 'ba vidì kora ma onyonnì wa ne, èdi kpulukumuyi vidì, mbara gisisi èti iti dè.

Yèsu alasi ta da wini (Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)

²² Here Yèsu i'di vo lö'bö'e tëkyinnì mī tönjö ti'bènni dagba kapa föfö moto, mora mo iya vidì ne'e mī'bènni 'de. ²³ Ta pèti utu vidì ne'e ku, mo i'bè da lutu riyè kuti nī aba amötu. Mati hutaga öko, Yèsu èdi gbo ani kuti

nī aba. ²⁴ Mī kadra ne tōṅbō ēdī ku na kōwō mī kutē wini 'ba fōfō rē nī kōhō kazi wini kagba, ga kō'du buluku ēdī aluku zō kī'di zi mo. ²⁵ Tēmī kutē kadra wota, modaka aba mī da mindō, Yēsu ayi zi vo lō'bō'e lasi aba ta da wini. ²⁶ Mati zē ongōnnī mo ēdī alasi ta da wini, zē na tere. Zē iyannī kudu aba na tere henye, "Ne gīlilō 'ba yōku ra." ²⁷ Yēsu ame'do kandi zi zē iya henye, "Uku mī ye, ne ma ra, ere'e dē." ²⁸ Here Petero ame'do riyē iya henye, "Yere ēzē ēdī tīnyō yī ra i'di kō'du zi ma tī'bē ta da wini zi yī ani." ²⁹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ayi." Petero asi yaga tēmī tōṅbō ayeto gbō tī'bē ta da wini zi Yēsu. ³⁰ Mati mo ongo buluku kyigō ne, mo na tere ayeto zi lēndī akaṅo mī wini. Mo udu "Ayōmō ma Yere." ³¹ Kandi Yēsu akako Petero kala nī aba, iya zi mo henye, "Ēdī kō'du koma aba tisiwa. Kō'du a'di dē yī jijiji gō mo?" ³² Here zē 'dō riyō ēkyinnī mī tōṅbō, buluku zō gbō. ³³ Here zē ma mī tōṅbō ne'e ayetonni Yēsu, iyannī henye, "Tīnyō yī Wisi 'ba Wiri ra."

Yēsu ako'jo vo rakōw mī Genesereta
(Mk. 6:53-56)

³⁴ Zē umunnī kyētī 'ba fōfō ayinnī gawo 'ba Genesereta, ³⁵ ani vīdī ayolōnnī Yēsu gbō, zē utunnī kō'du zi vīdī 'ba rakōw'e biya kpo tara gawo nani, ikannī zē gbō zi Yēsu. ³⁶ Zē alenzennī mo zi kila zē mati kōw aba ne, gbī nje zi ha bongō omo kisa, zē biya ma isennī ne, ako'jo zē gbō ṅbala.

15

Kō'du yandi 'ba wa ṅbala ti'da aba
(Mk. 7:1-13)

¹ Kya 'ba Farasiye nnī vo komoyandi 'ba kō'du kī'di ētī, ayinnī ta Yerusalemā zi Yēsu, ako'jonnī hō mo, iyannī henye, ² "Kō'du a'di vo lō'bō 'bēyīye oṅōnnī kō'du kī'di ma kyedre 'beze ilannī zi ze ne dē? Akaka kala nnī dē tēmī gērī ma laka gba kazi wakonyo." ³ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Mora kō'du a'di oṅō'e kō'du a Wiri dē, iriye ga ndī kō'du yandi 'be'e? ⁴ Kō'du Wiri iya henye, 'Oṅō 'bu yī ma yī aba. Vīdī ma asēnē 'bu nī mandere ma nī akī'di mo zi kofo.' ⁵ Mora ayandi 'e henye, ēzē vīdī maako ēdī wa aba, mo mo'do zi 'bu nī kōnyī mandere ma nī. Mora iya henye, nenye 'ba Wiri. ⁶ Mo omba dē zi 'bu nī tōwō. Tēmī gērī ne oṅō'e kō'du kī'di a Wiri dē, ga kō'du zi ga ndī kō'du yandi 'be ra kīrī. ⁷ 'E vo komokandi ne'e, kō'du 'ba Yisaya ēdī tīnyō, kaa ma mo iya kō'du ga kō'du kō'do 'be'e."

⁸ Wiri iya henye, "Vīdī nenye'e oṅōnnī ma me'do hē nnī aba, di'di zē tīnyō na kōwō tara ma. ⁹ Here anza na laka zi zē ma yeto, ga kō'du ēdinnī kō'du kī'di 'ba vīdī kōndu ra yandi mo kaa kō'du kī'di ama."

Wa mati ēdī vīdī kō'do na ti'da
(Mk. 7:14-23)

¹⁰ Yēsu ako'jo vīdī kayo zi nī iya zi zē henye, "Owo'e, ayolō'e. ¹¹ Anza dē wa ma i'bē ta ha vīdī mī mo ra o'dō mo na ti'da, wa ma asi yaga ta hō mo ra o'dō mo na ti'da" ¹² Here vo lō'bō omo ayinnī zi mo iyannī henye, "Ayolō'e ku henye ere, Farasi anzannī dē na rakyenyī mī kō'du kiya 'bēyī ne?" ¹³ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Wevo mati 'bu komoriyē ra dē yī akoto 'de." ¹⁴ "Asōsu'e kō'du zē dē. Zē vo dagba 'ba vo komokōndu. Ēzē kora vo komokōndu maako akōkō vo komokōndu agamo, zē 'dō riyō akalēpinnī mī wogo." ¹⁵ Petero ēnyī ame'do riyē iya henye, "Ayada mī

i'jō me'do ne te zi ze." ¹⁶ Yēsu iya zi zē henye, "Anza'e dē gba ndrē na komokandi ta da oka'e. ¹⁷ Ayol'ō'e dē? Wa ma i'bē ta ha vīdī i'bē mī mo mora gbo yaga tēmī ida rō mo. ¹⁸ Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi tēmī dī'di, ne wa ma o'do vīdī na tī'da ¹⁹ Tēmī dī'di mo ayi kō'du sōsu ma kyēnyē, ma akī'dī mo zi wa kofo, ndoro ko'do, kō'du kyēnyē maako'e ko'do mo aba, zi wakolo, ndondo, kō'du kyēnyē kiya ra oka'e. ²⁰ Nenyē'e wa ma ēdinnī vīdī ko'do na tī'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zē iyanni ne, o'do vīdī dē na tī'da."

Koma 'ba mbara tēmī Kanana
(Mk. 7:24-30)

²¹ Yēsu ila bi nani ēnyī i'bē dakaŋo ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba. ²² Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Ēnyī udu riyē, iya henye, "Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jē ama ēdī dakyikyī aba, mī riti kyedre." ²³ Yēsu iya me'do ako dē zi mo. Vo lō'bō 'bomo ayinnī zi mo alenzennī mo iyanni henye, "Ore mo 'de, mo ēdī ga ndi ze kirī kporo nenyē ko'do aba." ²⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Utu ma nje zi vīdī 'ba Yiserele'e ma olunnī." ²⁵ Mati here ne, mbara ne ayi alēpī ndī mo. Mo iya henye, "Akonyi ma Yere." ²⁶ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Anza dē na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wīhiye." ²⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, "Ne tīnyō Yere, wīhī ēdinnī kpa wakonyo ma oso alēpī ta da tarabiza 'ba kyedre 'bēzē 'e ne konyo." ²⁸ Yēsu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Yī mbara 'ba kō'du koma kyedre aba. Mī kadra tisi nani wu'jē omo ako'jo rē nī gbo."

Yēsu ako'jo vīdī kyo

²⁹ Yēsu ila bi nani ēnyī i'bē na konda ta da kapa fōfō 'ba Galilaya. Mo ēkyī da lutu alima akaŋo. ³⁰ Vīdī kayo ayinnī zi mo, ikannī aba, vo keŋe, vo komokōndu, vo ka'bo, vo ha ngulu vīdī rakoo maako'e kyo ma i'dinnī zē ndī Yēsu, mo ako'jo zē gbo. ³¹ Vīdī ne'e na rakaga ma ongōnnī vo ha ngulu ēdī ku ame'do, vo ka'bo ku na laka, ma keŋe ēdī ku alasi, vo komokōndu ēdī ku bi kongō, ayetonnī Wīrī 'ba Yiserele gbo.

Yēsu i'dī wakonyo zi vīdī kyedre kayo
(Mk. 8:1-10)

³² Yēsu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi nī iya zi zē henye, "Ma rasōsu aba ga kō'du vīdī nenyē'e, ga kō'du zē ēdinnī ku ma aba, ko'do wota aba yaanya aba anzannī dē waako aba zi konyo. Momba dē zē kutu kazi wakonyo, ga kō'du atēdinnī na riti ta da gērī 'bēzē liŋo." ³³ Here vo lō'bō 'bomo ako'jonnī hō mo iyanni henye, "Da ki'ja ze wakonyo kyo mī da lēpī nenyē zi kī'dī zi vīdī kayo nenyē'e ta kila?" ³⁴ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ēdiye mangolo'bo aba ndō?" Aya'bannī do mo iyanni henye, "Mangolo'bo madomoriyō nzoyi, kyenze ēdī tisiwa."

³⁵ Yēsu iya kō'du gbo zi vīdī kayo ne zi limannī akaŋo dakaŋo. ³⁶ Mo oba mangolo'bo madomoriyō kyenze ne aba o'do ōwō'dī zi Wīrī, owe mī zē i'dī zē zi vo lō'bō'e, vo lō'bō'e i'dī zē zi vīdī ne'e. ³⁷ Zē onyonnī mora ovonni. Here vo lō'bō obannī korī madomoriyō ndondo na nzoyi ma oso. ³⁸ Watiti 'ba vīdī kora ma onyonnī ēdī 4,000 vīdī mbara gisisi eti iti dē. ³⁹ Mati Yēsu utu vīdī ne'e ku 'de, ēkyī mī tōŋbō i'bē mī dakaŋo 'ba Magadoni.

16

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba kö'du ko'do
(Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

¹ Kya 'ba Farasiye nni Sadeke eti ayinni zi Yesu ombanni zi mo yonzo ako'jonn hō mo kö'du ko'do ko'do mo zi zē, zi yada Wirī ra omba da kö'du zi mo. ² Mora Yesu aya'ba do mo iya henye, "Èzē kadra ēdī ku loso, iya 'e henye, 'Dēdī ku tī'bē zi komo bi laka ki'ja, ga komo bi ēdī na kahi.' ³ Nbo da mindō aba, iya 'e henye, 'Omba ku zi ta'di, ga kö'du komo bi na kahi a'ba na kōndu.' Aka me'do'e kö'du 'ba komo bi ne bi kongō aba komoriyē, mora ɔ'bo'e me'do dē kö'du kyinē 'ba kadra ne'e. ⁴ Hala kö'du kyēnyē vidī ma ndenye ne kazi Wirī. Ako'jo 'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e, kö'du ko'do ma aki'di zi ye nje kö'du ko'do 'ba Yona." Here Yesu ila zē ēnyi i'bē wēni 'de.

Langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti
(Mk. 8:14-21)

⁵ Mati vo lö'bō'e umu nī kyēti föfō maaga mo, kö'du mangol'bo ölu ta dē zē zi kobanni aba. ⁶ Yesu iya zi zē henye, "Andire'e ēdī 'e bi kida aba kö'du langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti." ⁷ Zē ayetonni gbō me'do na ga rē nni iyanni henye, "Mo iya kö'du ne ga kö'du doba 'e mangol'bo maako dē." ⁸ Yesu ayolō kö'du ma zē ēdinni kiya ne, here mo ako'jo hē zē iya henye, "Kö'du a'di ēdiye ame'do na ga re 'e kö'du mangol'bo ma anza dē? Hala ēdiye koma tisi aba. ⁹ Gba ayolō'e dē? Mangol'bo muyi ma minye mī mo kö'du vidī kora kpulukumuyi ne dē? Korī ndō ma oso'e? ¹⁰ Mora ēdī hala kö'du mangol'bo madomoriyō kö'du vidī kora kpulukusowō ne? Korī ēdī ndō ma oso'e? ¹¹ Hala ayolō'e dē manza dē ame'do zi ye kö'du 'ba mangol'bo? Ongō'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti. ¹² Here vo lö'bō ayolōnni mo anza dē kö'du ne kiya zi ga rē nni kongō kazi mangol'bo ma o'do langa aba, wēni ga kö'du yandi 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

Petero Iya Yesu ra Korisito
(Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Yesu ēnyi i'bē daliņō ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipino, bi ma mo ako'jo ha vo lö'bō 'bēniye iya henye, "Èyi ra vidī ēdinni akiya mo Wisi a Vidī?" ¹⁴ Zē aya'banni do mo iyanni henye, "kya vidī maako'e iyanni henye, Yowani Bapatisi ra." "Agamo'e iyanni Eliya ra, mora agamo'e iya 'bēnni Yeremaya ra mandere kya 'ba nēbi maako." ¹⁵ Mo ako'jo hē zē iya henye, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma ēyi?" ¹⁶ Simona Petero ēnyi aya'ba do mo iya henye, "Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wirī widī." ¹⁷ Yesu ēnyi aya'ba do mo iya henye, "Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kö'du, tinyō nenye ayi dē zi yi kazi vidī kōndu maako. I'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriyē. ¹⁸ Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbī le koli ɔ'bo dē zi do mo kohe. ¹⁹ Maki'di gbalaka 'ba Damōku 'ba Wirī zi yi, kö'du ma ida dakaņo kinye, akida kpa komoriyē, kö'du ma inga dakaņo kinye, akinga kpa komoriyē." ²⁰ Here Yesu ise go mo zi vo lö'bō 'bēni ne'e mayadanni dē zi vidī kōlō maako nī Korisito ra.

Yesu ame'do kö'du riti 'bēni koli aba
(Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

²¹ Mī kadra nani zo dagba Yesu ayeto kiya kö'du riti 'bēni koli aba zi vo lö'bō 'bēniye kazi koho, iya henye, "Makati'bē mī Yerusalema mora matēdi riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kö'du

k'i'di eti. Aki'dinni ma zi kofo, mora ta peti ko'do da wota aba, matenyi na didi." ²² Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbo mo wasa iya henye, "Anza here Yere, ko'du ne mo'do re ni de zi yi." ²³ Yesu opi komo ni da Petero iya nenye, "Enyi 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mi geri ama, ga ko'du sosu 'beyi ne ayi de kazi Wiri, mora kazi ko'du ko'do 'ba vidi kondu." ²⁴ Mora here, Yesu iya zi vo lo'bo 'benniye henye, "Eze vidi maako omba tayi zi ma, ko'du mo mola ta do mo, minje taka 'beni malob'oga ma. ²⁵ Vidi ma omba zi didi 'beni yomo akayolu mora vidi ma ayolu didi ni ko'du ma aki'ja. ²⁶ Vidi atedinni wa aba eze ze irinni damoku ne biya mora ayolu didi nni? Anza here de. Waako anza ani de zi ki'dinni zi didi nni ya'ba mo aba. ²⁷ Ko'du Wisi 'ba Vidi omba ku zi tayi mi bikanyi kyedre 'ba 'bu ni malayika eni eti, mora mo aki'di biriti zi vidi maako mi ko'du ko'do 'bomo. ²⁸ Miya zi ye henye, kya vidi maako'e edinni kinye akolinni de, ze akongonni bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidi mi damoku 'beni."

17

Yesu ofo re ni

(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

¹ Tapeti ko'do modaka aba, Yesu oba Petero, Yemisi ondu ni Yowani aba, enyi i'benni riyè da doku konda na bi de nni. ² Mati ze edinni bi kongorakofa ayi zi Yesu, komo mo edi alaka kaa kadra, bong'o 'bomo ofo re ni na kanyi. ³ Vo lo'bo wota ne'e, ongonni Mosa nni Eliya aba, edi ame'donni Yesu eti. ⁴ Petero ame'do riyè zi Yesu, iya henye "Yere, edi na laka ze kinye. Eze omba, ma kuvö gövö wota kinye. Kolö zi yi, kolö zi Mosa, mora kolö zi Eliya." ⁵ Mati mo edi gba ame'do, foli laaka ayi o'o riyè de ze, gu aa temi foli iya henye, "Nenye gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e do mo." ⁶ Mati vo lo'bo owonni me'do ne, ze na tere umè re nni na mi yöfu dakaño. ⁷ Yesu enyi ayi ise re ze, iya henye, "Enyiye riyè, ere 'e de." ⁸ Here ze ongonni bi riyè i'janni vidi maako de, du Yesu kuti ni aba. ⁹ Mati ze edi tasinni akaño ta da doku, Yesu iya zi ze henye, "Ayada'e de zi vidi maako ko'du mati ong'o ne, le eze Wisi a Vidi enyi ku temi koli." ¹⁰ Vo lo'bo ako'jonnì ha Yesu iyanni henye, "Ko'du a'di vo komoyandi 'ba ko'du ki'diye, iyanni henye ere, Eliya ra atayi dagba?" ¹¹ Yesu aya'ba da me'do zi ze iya henye, "Eliya ra edi tayi dagba, mo akako'jo wasisi nzo. ¹² Mayada zi ye henye, Eliya oko ku nzo, vidiye ra ayolonni mo de o'donni mo kaa ze omba nni. Temi geri kolö ne ze ako'donni Wisi 'ba Vidi kpa here." ¹³ Vo lo'bo enyi ayolonni mo edi ame'do zi nni ne, ko'du 'ba Yowani Bapatisi.

Yesu ako'jo wisi kora dakyikyì aba

(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati ze a'banni zi vidi kayo ne'e, kora maako ayi zi Yesu alodro da womo ni aba akaño komo Yesu, ¹⁵ iya henye, "Yere, i'di miyi meyi ra wisi ama ne. Mo edi koo nöki aba na kyenyè, edi mo kumè kadra maako aba mi wa'do, mandere mi wini. ¹⁶ Mika mo zi vo lo'bo 'beyiye, o'bonna de mo ko'jo." ¹⁷ Yesu aya'ba do mo, iya henye, "'E vidi kazi koma ko'du kyenyè aba ne'e, omba 'e zi ma tedi eti le ndala aba? Omba'e zi ma lima eti le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma." ¹⁸ Yesu i'di ko'du zi dakyikyì ne, enyi asi gbo yaga tara wisi ne, mi kadra nani ako'jo mo gbo. ¹⁹ Vo lo'bo ayinni zi Yesu liya ako'jonnì ho mo, iyanni henye, "Ko'du a'di dore ze dakyikyì

dë gɔ mo yaga?" ²⁰⁻²¹ Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Miya zi ye henye, ëzë ëdiye koma aba kaa kofo masatada ma tisi, akiya'e zi lutu nenyë henye, 'İ'bë ta kinye nani!' atı'bë. Ako'do'e wa biya."

Yësu ame'do löhu ga kö'du koli 'bëni

(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

²² Mati vo lö'bö 'ba Yësu ayi atoto rë nni ku biya mi Galilaya, Yësu iya zi zë henye, "Wisi 'ba Vidi omba ku ki'di mo zi vidi ²³ akofonni mo, ko'do da wota aba mo atenyi na didi temi koli." Vo lö'bö'e na rasösu ga kö'du mati Yësu iya akofo ni ne.

'Be'bele kopi mi yëkëlu 'ba Wiri

²⁴ Mati Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ayinni mi Kaparanamo, vo 'be'bele kö'du 'ba yëkëlu ayi zi Petero ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi 'be'e ëdi 'be'bele loko 'ba Wiri kopi?" ²⁵ Petero aya'ba do mo, iya henye "E'di here." Mati Petero i'bë lijo, Yësu ame'do dagba, "Simona, kö'du sösu 'beyi a'di? Eyi ra edinni 'be'bele kopi zi yeree 'ba dakaño nenyë? Vo gisi 'ba dakaño'e ra kodo tu'dë maako'e?" ²⁶ Petero aya'ba do mo iya henye, "Vo leze'e ra." Yësu aya'ba do mo iya laka, "Gisi 'ba dakaño'e opinni dë. ²⁷ Domba dë zi vo 'be'bele kö'du ne'e ko'do mo zi tentyinni na kamo. İ'bë mi föfö kyenze kiri. Oto yaga dagba kyenze mati iri ku ne, ayëhu ho mo aki'ja kahi njiriri kyö kö'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wiri 'beyi aba. Oba zë opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

18

Eyi ra kyedre ndra?

(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

¹ Mi kadra nani vo lö'bö ayinni zi Yësu ako'jonnı ho mo, iyanni henye, "Eyi ra 'bëni na kyedre mi damöku 'ba Wiri?" ² Yësu ako'jo wisi i'di mo atoro komo zë, ³ Mora iya henye, "Miya zi ye tynyö, ezë ofo re 'e dë kaa gisisi mi di'diye, ödu'e dë mi damöku 'ba Wiri. ⁴ Vidi ma kyedre mi damöku 'ba Wiri ra mati aya'ba rë ni tisi kaa wisi nenyë. ⁵ Ezë vidi mati iri wisi kaa nenyë kala kyedre aba mi ru ma, iri ma ku."

Kö'du yanzö zi kö'du kyënyë ko'do

(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ "Ezë vidi maako o'do wisi kölö temi gisisi nenyë'e mo oma mi kö'du kyënyë ko'do, edi na laka kö'du vidi nani zi yitö kyedre 'ba wakuhi kida gu mo, zi kuyi mo mi wulu ma yöndu ne. ⁷ Atëdi na riti zi vidi 'ba damöku nenyë, kö'du wa maako mati edi zi ko'do zë zi kö'du kyënyë ko'do. Wa ne ako'do rë nni 'duwi, atëdi na riti zi vidi mati i'di zë zi rë nni ko'do ne. ⁸ Ezë kala yi mandere ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'dö riyö, ndi kpa 'dö riyö zi ku'du mi wa'do kazi tölu. ⁹ Ezë komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, oto u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi komo aba nje kölö ta da sesi komo 'dö riyö zi ku'du mi wa'do 'ba gehena."

Mala kö'du tölu 'ba timëlë

(Lk. 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ "Komo'e mëdi re 'e, awasa'e dë gisisi. Miya zi ye henye, malayika 'bëzë edi 'duwi njburu komo 'Bu ma komoriyë. ¹² A'di ra asösu 'beyi ezë vidi kora edi timëlë aba lamikölö, ma kölö ölu temi zë ako'do? Mo akila

ma lamikölö 'butëmodɔmosowɔ dɔmomodɔmosowɔ bi wakonyo dakapa lutu, ati'bë koma tímëlë mati ölu ne dë ya? ¹³ Èzë mo i'ja ku, mayada zi ye henye, mo atëdi rakyenyi aba ndra kö'du tímëlë kölö ne ta da ma lamikölö 'butëmodɔmosowɔ dɔmomodɔmosowɔ ma ölunnì dë ne. ¹⁴ Tëmi gëri kölö ne, 'Bu'e komoriyë omba dë zi ma kölö tëmi zë zi tölu.

Öndu mandere ëmi ma o'do kö'du kyënyë

¹⁵ “Èzë öndu yì o'do kö'du kyënyë zi yì, i'bë ayada kö'du kyënyë 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje tëmi kutë'e. Èzë mo owo kö'du 'bëyi ne ku, ayamo mo ku tëmi kö'du kyënyë ko'do. ¹⁶ Èzë mo owo kö'du 'bëyi ne dë, oba kölö mandere riyo vidi kya mo'e yì aba, kö'du wa sösu ne zi vo hu kö'du doro tédinnì riyo, mandere wota kaa mati ko'du yöru iya. ¹⁷ Èzë mo owo dë zë dë, ayada kö'du ne biya zi vidi 'ba kanisa. Ndundu mo aba èzë mo owo da vidi 'ba kanisa dë, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele kö'du.

Kö'du kida kö'du kinga aba

¹⁸ “Tinyö mayada zi ye henye, kö'du mati ida ku mi dakaño kinye, akida kpa komoriyë, kö'du mati inga ku dakaño kinye, akinga kpa komoriyë. ¹⁹ Mayada kyo zi ye, èzë vidi riyo tëmi 'e dakaño nenye omba da kö'du wa mati amötu'e kö'du mo, 'bu ma komoriyë ako'do zi ye. ²⁰ Èzë vidi riyo mandere wota atoto rë nni bi kölö mi ru ma, ma mëdi zë ëti.”

Mala 'ba vo kalima kazi kö'du kila zi oka ni

²¹ Petero ayi zi Yësu ako'jo ho mo iya henye, “Yere, èzë öndu ma ëdi nduwë kö'du kyënyë ko'do ra ma makila mo da ndö? Modomoriyö?” ²² “È'e,” Yësu aya'ba do mo iya henye, “Anza madomoriyö, 'butëmodomoriyö dɔmomodomoriyö, ²³ ga kö'du damöku 'ba Wirì ëdi here. Kadra maako aba, yere maako omba zi kö'du kôhi 'ba vo kalima 'bëniye mati obanni kazi ni kongo. ²⁴ Mati mo ayeto ku zi ko'do mo here, ma kölö tëmi zë ika 'bëni zi mo atiti go mo miliyöni pawono. ²⁵ Vo kalima ne anza wa aba kyo dë, zi kôhi omo ne kopi. Yere i'di kö'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo ëdi mo aba kö'du zi yöngu ne kopi mo aba. ²⁶ Vo kalima ne alodro domo ni aba komo yere, ala'ba rë ni iya henye, 'Miyi mëyi ra ma, ma kopi wa 'bëyi ne biya zi yì.’ ²⁷ Yere gbo rasösu aba kö'du mo, ila mo tëmi yöngu ne, ila mo i'bë gbo.”

²⁸ “Kora ne ënyi i'bë andosi dë nni, vo kalima oka ni mati oba kôhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo nbiri, iya zi mo henye, ‘Opi yöngu ama gë yi ne.’ ²⁹ Vo kalima oka mo ne alodro akaño ala'ba rë ni zi mo iya henye, ‘Miyi mëyi ra ma, ma kopi zi yì.’ ³⁰ Mo omba dë ënyi u'du mo mi kamba le mo akopi yongu ne. ³¹ Mati kya 'ba vo kalima maako'e ongonni kö'du mati o'do rë ni ne, zë rasösu aba, ënyi i'bë ayadanni kö'du ne gbo biya zi yere. ³² Yere ako'jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, ‘Yi vo kalima kyënyë ra, mila yì kö'du wasisi mati oba kazi ma ne'e biya, nje ga kö'du ala'ba rë yi zi ma. ³³ Here kaa atëdi mi kyëyi aba ra oka yì ne kaa mati mo'do mi kyëyi zi yì ne.’ ³⁴ Here yere gbo na kamo usu vo kalima ne mi kamba zi riti ki'di zi mo le èzë mo opi yongu ne ku biya.” ³⁵ Yësu i'di do mo gbo zi zë iya henye “Ne ëdi kö'du mati 'bu ma komoriyë ako'do zi ye, èzë ila'e ako'e dë tëmi di'diye.”

19

Yēsu ayandi kō'du ga kō'du 'ba mbara yēyi
(Mk. 10:1-12)

¹ Mati Yēsu inde me'do ne'e kiya ku, mo ila Galilaya ēnyī i' bē mī dakaŋo 'ba Yudiya kapa ranga 'ba Yeredene. ² Vīdī kayo alō'bōnnī ga ndī mo, mo ako'jo zē gbō ani.

³ Kya 'ba Farasi maako'e ayinnī zi mo, ayonzonni zi mo kuyī kō'du ko'jo aba, iyanni henye, "Kō'du kī'dī 'beze akila vīdī kora zi mbara 'bēni yēyi na yawa kaa mo omba?" ⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ako'jo'e kō'du yōru ne dē, mati iya henye, bi yeto aba Wīrī i'dī vīdī kora mbara aba?" ⁵ Wīrī iya henye, 'Ga kō'du ne, vīdī kora akila 'bu nī, ma nī akadroko rē nni mbara 'bēni aba, zē riyō ne atēdinnī na wa kōlō.' ⁶ Here anzanni dē kpe riyō, atēdinnī kōlō. Vīdī maako inye mī wa mati Wīrī adroko ku bi kōlō ne dē."

⁷ Farasiye ako'jonnī hō mo iya henye, "Kō'du a'di Mosa i'dī kō'du zi vīdī kora waraga 'ba rayēyi yōru, kī'dī zi mbara 'bēni mo kore 'de?" ⁸ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Mosa i'dī kō'du zi ye mbara 'be'e yēyi, ga kō'du de 'e na kyigō zi yandi. Anza dē here, tēmī kadra mati bi o'do rē nī. ⁹ Mayada zi ye henye, ēzē kora maako ayēyi mbara 'bēni 'beri ta da ndoro ko'do, mo o'do ndoro ku, ēzē mo irī mbara maako."

¹⁰ Vo lō'bō 'bomo'e iyanni zi mo henye, "Ēzē ēdī ne kō'du mati mī kutē kora mbara 'bēni aba, here, vīdī moze mbara dekpe." ¹¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kō'du yandi nenye anza dē zi vīdī biya, nje zi zē mati Wīrī i'dī here. ¹² Vīdī kora na limu kō'du o'jo zē here. Maako'e vīdī ra o'do zē here, maako'e ombanni dē mbara koze ga kō'du 'ba damōku 'ba Wīrī. Mo mati ato'bo da kō'du yandi nenye komba, mo'do here."

Yēsu i'dī ya'da zi gisisiye
(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

¹³ Kya vīdī maako'e ikanni gisisi zi Yēsu kala nī kī'dī dē zē zi mōtu kō'du zē, vo lō'bō 'bomo ayatanni vīdī ne'e. ¹⁴ Yēsu iya zi zē henye, "Ila'e gisisi mayinni zi ma, ayata'e zē dē, ga kō'du damōku 'ba Wīrī ra kaa nenye'e." ¹⁵ Mo i'dī kala nī dē zē ila zē i' bē wēni gbō.

Wisi kora ōbi ma wa aba kyo
(Mk. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

¹⁶ Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yēsu ako'jo hō mo iya henye, "Vo komoyandi, kō'du laka a'di ra ma ko'do zi ma didi nburu ki'ja?" ¹⁷ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Kō'du a'di ako'jo ha ma kō'du wa ma laka? Mo ma laka ēdī nje kōlō. Irī ga ndī kō'du kī'dī ne, ēzē omba zi tōdu mī didi ma nburu." ¹⁸ Mo ako'jo kō'du iya henye, "Kō'du kī'dī a'di?" Yēsu ēnyī aya'ba dō mo zi mo iya henye, "Ofō vīdī dē, o'do ndoro dē, alogo dē, asusu vīdī maako dē na ndōndo, ¹⁹ ōwo 'bu yī ma yī aba, o'do lōvo vo halinō oka kaa mati o'do lōvo yī." ²⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Mōwo kō'du kī'dī ne'e ku biya. A'di ra omba gba zi ma ko'do?"

²¹ Yēsu iya zi mo henye, "Ēzē omba zi yī zi tēdī n̄bala, i' bē ogo wa mati ēdī mo aba ne biya yaga, i'dī kōhi mo zi vo leriye, atēdī wa aba kyo komoriyē, ta pētī mo ayi alō'bō ga ma." ²² Mati kora ne owo kō'du ne here, ēnyī i' bē na rasōsu ga kō'du mo wa aba kyo.

²³ Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye henye, "Mayada zi ye, atēdī na kyigō zi vīdī ma wa aba kyo zi tōdu mī damōku 'ba Wīrī. ²⁴ Mīya lōhu zi ye henye;

ēdi na kyigɔ ndra zi vidī ma wa aba kyɔ zi tōdu mī damōku 'ba Wiri, ta da jemele tōdu kpuru tēmi ogo 'ba ibira."

²⁵ Mati vo lō'bō owonni kō'du ne, zē biya na rakaga. Zē ako'jonnī kō'du iyanni henye, "Mora here ne, ēyī ra akayomɔ?" ²⁶ Yēsu ongo bi mbiyī dē zē aya'ba dɔ mo iya henye, "Wa mahere ne, vidī ɔ'bo dē kō'do. Wiri ra atɔ'bo kō'do mo biya." ²⁷ Petero ēnyī ame'do riyē, mo iya henye, "Ongo te, dila wasisi ku biya kō'du lō'bō gē yī. A'di ra datēdī ze mo aba?"

²⁸ Yēsu iya zi zē henye, "Mayada tīnyō zi ye Wisi a Vidī alima ku da kyiti 'bēni bikanyi laka 'bomo mī dalinɔ kyī. Vo ga ndi ma 'butē dōmoriyō 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dē gisi 'ba Yiserele 'butē dōmoriyō ne. ²⁹ Vidī mati ila loko, ōndu'e, ēmiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kō'du ma aki'ja lami da kyɔ aki'dī didi ma ŋburu ŋburu zi mo. ³⁰ Yaanya aba zē mati kyɔ dagba ne atēdinnī hulēhu, yaanya aba zē ma kyɔ hulēhu ne, atēdinnī dagba."

20

Mala 'ba vo lɔɔ kō'do'e mī yaka

¹ "Damōku 'ba komoriyē ēdi henye. Kora maako ēdi, mo ēnyī gbo da mindō aba ti'bē vidī vo lɔɔ kō'do'e koma, zi lɔɔ kō'do mī yaka ēni. ² Mo omba da kō'du zi kōhi ŋbiriri kopi mo zi zē mī kō'do kōlō, utu zē gbo lɔɔ kō'do mī yaka ēni."

³ "Mo ēnyī i'bē lōhu bi 'ba wakogo, kadra mamodɔmosowɔ aba i'ja kya vidī kora maako ēdinnī tɔɔ ani ŋɔbō kazi lɔɔ. ⁴ Mo ayada zi zē iya henye, 'I'bē'e kpa lɔɔ kō'do mī yaka ma kopi kōhi zi ye na laka.' ⁵ I'bēnni gbo. Kadra 'butē dōmoriyō kadra wota aba, mo o'do kpa kō'du kōlō ne. ⁶ Ēdi kara zi kadra muyi mo ēnyī i'bē bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidī maako'e ēdinnī gba tɔɔ ani ŋɔbō. Mo iya zi zē henye, 'Ēdi 'be'e atɔɔ kadra loso de 'e kinye ŋɔbō kazi lɔɔ ga a'di?' ⁷ Zē aya'bannī dɔ mo iyanni henye, 'Vidī maako i'di lɔɔ dē zi ze.' Mo iya henye, 'Laka i'bē'e lɔɔ kō'do mī yaka ama.' "

⁸ "Mati kadra ɔko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da lɔɔ kō'do'e iya zi mo henye, 'Ako'jɔ vo lɔɔ kō'do ne'e opi kōhi ēzē, ayeto zē mati ta da hulēhu ne, ndundu mo zē mati ma dagba.' ⁹ Vidī kora mati ayetonni lɔɔ kadra muyi aba ne, opi kōhi ŋbiriri zi ma kōlō, kōlō. ¹⁰ Kora mati o'donni lɔɔ dagba ayinni zi kōhi 'bēnni kīri, asōsunni na kīrinni ndra, ma kōlō opi kpa kōhi ŋbiriri kōlō. ¹¹ Zē irinni kōhi 'bēnni ēnyinni agborɔ vo kyeti yaka aba. ¹² Zē iyanni henye, 'Vidī kora nenyē'e mati o'donni lɔɔ ta da hulēhu nje kadra kōlō, ze do'do lɔɔ kadra ŋbo da kadra kyētu ne, here ne opi kpa zi zē kaa mati opi ze ne? "

¹³ "Vo kyeti yaka aya'ba dɔ mo zi ma kōlō tēmi zē iya henye, 'Owo te aboka ma mo'ba'e dē. 'E biya omba'e da kō'du zi lɔɔ kō'do, kadra kōlō ŋbo da kōhi ŋbiriri kōlō. ¹⁴ Yaanya aba oba kōhi 'be'e ne, i'bē'e linɔ. Momba zi kī'di zi kora mati o'do lɔɔ ta da hulēhu, kpa kyɔ kaa mati mī'di zi ye ne. ¹⁵ Here ne, manza dē dangōlō aba zi kō'do wa mati momba kō'do mo kōhi 'bama aba? Kɔdɔ 'e na mī kumbē ga kō'du ma na laka?' " ¹⁶ Yēsu inde me'do 'bēni kiya mo aba henye, "Here zē mati hulēhu atēdinnī dagba, mora zē mati dagba atēdinnī hulēhu."

Yēsu ame'do ma da wota mo kō'du koli 'bēni
(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Mati Yēsu ēdī atī'bēnnī mī Yerusalema, mo oba vo lö'bö 'bēni 'butē dōmorīyō dakapa nī, amē'do zi zē na liwo. Mati zē ēdī atī'bēnnī, mo ayada zi zē iya henye, ¹⁸ "Owo'e te, dēdī ze tī'bē le mī Yerusalema, anī Wisi a Vidī akī'dī zi kyedre 'ba vo karasa'e nni vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī ētī. Zē akikyenni vurē rō mo zi kofō. ¹⁹ Zē akī'dinnī mo zi vo leze'e ako'dōnnī sawiya rō mo, aku'bōnnī mo, akatōtōnnī mo da taka. Mora ko'do da wota aba, mo atēnyī löhu na didī."

Kö'du ko'jo 'ba ma Yemisi nni Yowani aba
(Mk. 10:35-45)

²⁰ Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bēni aba rīyō zi Yēsu, alōdro komo mo ako'jo hō mo ga kö'du ko'dō laka. ²¹ Yēsu ako'jo hō mo iya henye, "A'di ra omba?" Mo aya'ba da me'do iya henye, "Korisito zi ma gisi kora rīyō 'bama nenyē'e akalimanni da kala yī ma tiri ma gali aba mī damōku 'be."

²² Yēsu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henye, "Ayōlo'e wa mati ēdiye kö'du ko'jo gō mo ne dē. Atō'bo'e kīnjē riti mati momba zi kīnjē ne?" Zē aya'banni da me'do iyanni henye, "Datō'bo ze." ²³ Yēsu ayada zi zē iya henye, "Tīnyō akīnjē'e riti 'bama ama, mora mō'bo dē kyigo aba zi kinzi vidī mati akalima da kala ma ma tiri ma gali aba. Bi nenyē'e kö'du vidī mati 'bu ma ako'jo zi zē."

²⁴ Mati kya 'ba vo lö'bö 'butē owonni kö'du ne, zē na kamo gisi öndu rīyō ne ētī. ²⁵ Yēsu ako'jo zē biya bi kōlō iya henye, "Ayōlo'e ku henye, vo daliņō 'ba vo leze ne'e ēdinni kalakonda aba dē zē, vo dagba'e ēdinni ndra kalakonda aba. ²⁶ Here gēri mahere ne, manza dē mī kutē'e. Ēzē vidī maako tēmī 'e omba zi tēdī kyedre, mo mēdī na vo lö'bö zi oka'e. ²⁷ Ēzē vidī maako tēmī 'e omba zi tēdī na vo dagba mo mēdī na vo kalima 'beyī. ²⁸ Kaa Wisi 'ba Vidī ayi dē zi vidī maako'e lōō ko'dō zi mo, ayi zi ko'dō zi vidī maako'e, didī nī kī'dī zi vidī kayo yomō."

Yēsu ako'jo vo komoköndu rīyō
(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)

²⁹ Mati Yēsu vo lö'bö 'bēni ētī ēnyinni ku tī'bē 'de ta Yerikō, vidī kayo ēnyinni ga ndi mo aba. ³⁰ Here kora vo komoköndu rīyō mati ēdī alimanni dakapa gēri, owonni Yēsu ēdī alaga ta da kapa, ayetonni hē nni gbōgbō, "Wisi 'ba Dawidi i'dī miyī mēyī re ze." ³¹ Here vidī kayo ne'e o'dōnnī sawiya zi zē ayadanni zi zē iyanni henye, alima'e ti. Mora here, zē agbōgbō hē nni ndra na kamo, iyanni henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'dī miyī mēyī re ze."

³² Yēsu o'ōō ako'jo zē, ako'jo hē zē iya henye, "A'di ra omba'e zi ma zi ko'dō zi ye?" ³³ Zē aya'banni da me'do iyanni henye, "Yere, domba ze zi bi kongō." ³⁴ Yēsu na rasōsu kö'du zē, ise komo zē kandi ongōnnī bi, mora alō'bōnnī gbō ga ndi mo.

21

Tōdu 'ba Yēsu mī Yerusalema
(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)

¹ Mati Yēsu vo lö'bö 'bēni ētī okōnnī ku kara ra Yerusalema, zē ayinni Betehege da Dōku 'ba Olivo ani Yēsu utu vo lö'bö 'bēni rīyō dagba. ² Kö'du kise nenyē aba iya henye, "Tī'bē'e zi daliņō mati dagba komo'e nani, kandi akī'ja'e mokakya na kida wisi ēnī aba dakapa nī, inga'e zē ika'e zē zi ma.

3 Èzè vidi maako iya kö'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra omba zè mo akila zè tì'bè kandi.' "

4 Kö'du ne o'do rè nì, zi kö'du mati nèbì iya ne tayi tìnyò.

5 "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyono, ongo'e vo damöku 'be'e èdì tayi zi ye. Mo umbè dèni dè, èdì taho da mokakya, wisi mokakya èdì zè aba."

6 Here vo lö'bò ne i'bè o'donni kö'du ne te kaa mati Yèsu ayada zi zè zi ko'do mo. 7 Zè, ikanni mokakya ne wisi mo aba, o'banni bongò 'bènni dè zè Yèsu èkyi gbo do mo. 8 Vidi kayo o'ba bongò 'bènni da gèrì, agamo'e ikyenni da ngora 'ba kaga o'banni zè da gèrì. 9 Vidi kayo ne alaganni dagba komo Yèsu, zè mati èdì tayi 'bènni ta go mo, ayetonni hè nni gbögbö, iyanni henye, "Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wiri i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere, wayeto zi Wiri."

10 Mati Yèsu ödu mi Yerusalem, da vidi kayo mi gawo kyedre ne biya na wiri wiri. Here vidi ako'jonnì kö'du iyanni henye, "Mo 'bèni èyi ra?"

11 Vidi kayo aya'banni da me'do iyanni henye, "Nenye nèbì Yèsu ra, tèmi Nazereta mi Galilaya."

Yèsu i'bè ödu mi yèkèlu 'ba Wiri

(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

12 Yèsu i'bè ödu mi yèkèlu, ore vidi mati èdinnì wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidi 'ba kòhi kutrè, gba'da 'ba vidi mati èdinnì atu'bu kogo èti. 13 Mora iya zi zè henye, "Èdì na yöru mi kö'du yöru, Wiri iya ku henye, 'Loko 'ba Wiri ama ne ako'jo na loko 'ba mötu, ofo'e ku na wöru 'ba rakoho 'ba vo logo'e.' "

14 Vo komoköndu vo ka'bo èti ayinnì zi mo mi yèkèlu 'ba Wiri mo ako'jo zè gbo. 15 Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di èti, ènyinnì na kamo mati zè ongönnì kö'du ko'do mati Yèsu èdì ako'do ne, gisisi èdì hè nni gbögbö mi yèkèlu, iyanni henye, "Wayeto zi Wisi a Dawidi." 16 Zè ako'jo nì ha Yèsu iyanni henye, "Owo kö'du mati èdinnì akiya ne ku?" Yèsu aya'ba da me'do iya henye, "Oo, mowo ku. Gba ako'jo'e kö'du yöru nenye dè? 'Ayandiye gisisi, gisisi èti zi wayeto ma laka ki'di.' " 17 Yèsu ila zè ènyi i'bè yaga tèmi gawo kyedre ne ko'do mi Beteniya.

Yèsu asènè kyèlu

(Mk. 11:12-14, 20-24)

18 Tabi ta'ba 'bomo hulèhu mi gawo kyedre nbo da mindö vere aba, Yèsu na o'bo. 19 Mo ongo kaga kyèlu dakapa gèrì, i'bè ro mo i'ja waako dè do mo du yèyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, "Ana logo dekpe löhu." Kandi kaga kyèlu ne akyitru gbo. 20 Vo lö'bò 'bomo ongönnì kö'du ne iyanni henye, "Kaga kyèlu ne akyitru kandi ga a'di?" 21 Yèsu ènyi aya'ba do mo zi zè iya henye, "Mayada zi ye tìnyò, èzè oma'e awiri de 'e dè, ato'bo'e ko'do wa mati mo'do zi kaga kyèlu ne. Anza nje ma ne dè, ato'bo'e kpa zi kiya zi lutu nenye, 'Ènyi riyè u'du rè yi mi ranga, ako'do rè nì.' " 22 Èzè oma'e, aki'ja'e wa mati ako'jo'e kö'du mo tèmi mötu."

Kö'du ko'jo ga kö'du a Yèsu

(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

²³ Yēsu ayi hulēhu mī yēkēlu, mo ayandi kō'du, kyedre 'ba vo karasa'e nnī vidī kyedre eti ayinnī zi mo, ako'jonnī hō mo iyannī henye, "Ayada dero zi ze ēdī wa ne'e ko'do kalakonda vala aba? Ēyī ra i'dī kalakonda ne ze yī?" ²⁴ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Ma kako'jo kō'du kōlō ta he 'e, ēzē aya'ba'e dō mo ku zi ma makayada zi ye mēdī kō'du ne ko'do kalakonda 'bēyī aba? ²⁵ Kalakonda 'ba Yowani mati ēdī bapatisi kī'dī mo aba ne, ayi ta kila, kazi Wiri kōdō kazi vidī?" Zē ayetonnī hē nnī wasa na ga rē nnī, iyannī henye, "Dakiya ze a'di?" Ēzē daya'ba'e dō mo diya'e kazi Wiri, mo akiya zi ze henye, "Mora kō'du a'di oma'e dē mī Yowani?" ²⁶ Ēzē diya'e henye, "Kazi vidī, ze na tere, ga kō'du ze biya dasōsu Yowani ra nēbī." ²⁷ Here zē aya'bannī dō mo zi Yēsu, iya henye, "Dayōlo ze dē." Mo aya'ba dō mo zi zē iya henye, "Mayada dē zi ye kalakonda 'ba a'di ra mēdī kō'du nenye'e ko'do mo aba."

Mala kō'du gisi kora riyō

²⁸ "Yaanya aba asōsu'e kō'du a'di? Kadra maako aba kora ēdī gisi kora aba riyō. Mo ēnyī i'bē zi ma kyedre ne iya zi mo henye, 'Wisi ama i'bē loo ko'do mī yaka ndenye.' Wisi aya'ba da me'do iya henye, ²⁹ 'Momba dē ti'bē,' yaa, mo asōsu dē ni ēnyī i'bē gbō."

³⁰ "Bu ēnyī i'bē zi wisi agamo onyo kpa kō'du kōlō ne. Wisi ēnyī aya'ba da me'do iya henye, 'Jo, kyedre ma ti'bē,' loo ne ko'do mo, 'de i'bē dē. ³¹ Wisi ma vala tēmī gisi riyō ne'e, o'do wa mati 'bu mo omba?" Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, "Wisi ma kyedre." Yēsu iya zi zē henye, "Mayada zi ye, vo 'be'bele kō'du nnī, vo rōnyī eti, ēdī ti'bēnnī damōku 'ba Wiri dagba komo'e. ³² Yowani Bapatisi ayi zi yada zi ye gērī ma laka zi ye kiri, oma e dē mī mo. Vo 'be'bele kō'du vo rōnyī eti ra omannī mī mo. Mati ongō'e mo gbī le, kpa otō de 'e dē zi koma mī mo."

Mala kō'du vo loo ko'do'e mī yaka 'ba lu'ju

(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)

³³ Yēsu iya henye, "Owo'e mala vere ne, vo kyeti kaŋo maako iyī lu'ju mī yaka, o'do resi kpo ta rō mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvō loko tōrō 'ba bi kongō. Mo ila yaka ne zi vo loo'e, i'bē gbō bi yingō. ³⁴ Mati kadra 'ba wa toto ta yaka ōko ku, mo utu vo kalima 'bēniye zi vo loo'e ga kō'du zi mī 'bēnī mati inye ne koba."

³⁵ "Vo loo ne'e irī vo kalima ne'e, u'bōnnī ma kōlō, ofonnī agamo, u'dunnī vere rī'dī aba. ³⁶ Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima lōhu kyō ta da ma dagba, vo loo ko'do ne'e o'donnī zē kpa kaa ma dagba. ³⁷ Ndundu mo aba mo utu wisi 'bēnī zi zē. Mo iya henye, 'Tinyō zē akoronnī wisi 'bama.' "

³⁸ "Mati vo loo ne'e ongōnnī wisi ne, iyannī henye, 'Nenye wisi 'ba vo kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.' ³⁹ Zē irinnī mo u'dunnī mo yaga tēmī yaka, ofonnī mo."

⁴⁰ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Yaanya aba ēzē vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'di zi vo loo ne'e?" ⁴¹ Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, "Mo akofō kora 'ba kō'du kyēnyē ko'do ne'e, akī'dī yaka ne zi vo loo ko'do maako'e, mati akī'dinnī zi mo wa mī yaka mī kadra ma laka." ⁴² Yēsu iya zi zē henye,

"Ako'jo'e kō'du mati kō'du yōru iya ne dē?
 'Yitō mati vo wa ko'ba ombannī dē,
 ofō ku na yitō ma laka ndra.
 Nenye Yere ra o'do.
 Kongō mo atēdī na laka.' "

⁴³ Yēsu idra dɔ mo iya henye, “Mayada zi ye, damöku 'ba Wiri akoba 'de kazi 'e, ak'i'di zi vidi mati akatananni logɔ ma laka. ⁴⁴ Vidi mati alēpi da yitö nenye, akolowe. Ēzē yitö ne alēpi da vidi akanzekpe vidi nani.” ⁴⁵ Here kyedre 'ba vo karasa nni Farasi eti owonni mala a Yēsu ne, ayɔlonni mo edi ame'do kö'du nni, ⁴⁶ zē ayɔnzɔnni zi mo kiri. Mora zē erenni vidi kayo mati omanni mi Yēsu mo nēbi ra.

22

Mala 'ba karama 'ba oze

(Lk. 14:15-24)

¹ Yēsu ame'do löhu zi vidi tēmi mala iya henye, ² “Damöku 'ba Wiri edi henye. Yere maako akɔ'jo karama 'ba oze 'ba wisi eni. ³ Mo utu vo lö'bö 'bēniye zi yada zi yingɔ mati omba zē ne zi tayinni mi karama ne, zē ombanni dē zi tayi.”

⁴ “Mo utu kya vo lö'bö ne'e kö'du kise aba zi yingɔ ne'e, iya henye. 'Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofa isa ama ma kyedre, matɔɔ aba ku nzo zi konyo mo. Ayiye mi karama 'ba oze.’ ⁵ Yingɔ mati akɔ'jo zē ne ombanni dē, i'bēnni ri mi loo enni maako'e. Ma kölo maako i'bēnni yaka eni, ma vere i'bēnni mi loko wakogo eni. ⁶ Agamo'e irinni vo lö'bö ne'e u'bōnni zē ofonni zē. ⁷ Vo damöku enyi na kamo utu vo kanya 'bēniye ofonni vo wa kofa ne'e, o'bo gawo kyedre 'bēzē ne ti'de.”

⁸ “Mo akɔ'jo vo lö'bö 'bēniye iya zi zē henye, 'Karama oze ama ku nzo. Vidi mati akɔ'jo zē ne anzanni dē na laka tayi. ⁹ Yaanya aba i'bē'e da gēri ma kyedre akɔ'jo'e vidi kayo mati i'ja'e zē mayinni mi karama.’ ¹⁰ Vo kalima enyi i'bēnni yaga da gēri atotonni vidi mati zē i'janni biya, ma laka makyēnyē mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidi aba.”

¹¹ “Yere enyi i'bē loko yingɔ eniye kongɔ, mo i'ja kora maako usu bongɔ 'ba oze dē. Yere akɔ'jo ho mo iya henye, ¹² ‘Aboka ma ödu hala kinye kazi bongɔ 'ba oze?’ Kora ne 'de onyo kö'du ako dē. ¹³ Yere ayada zi vo lö'bö 'bēniye, iya henye, ‘Ida'e kala mo ndi mo aba u'du'e mo yaga mi bi köndu. Ani mo akudu hē ni konyo aba.’ ” ¹⁴ Yēsu i'di dɔ mo iya henye, “Vidi kayo ma akɔ'jo ne, ma jeli mo ayo dē.”

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba 'be'bele kopi

(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Farasi enyi i'bē o'dōnni yere zi Yēsu kuyi kö'du ko'jo aba. ¹⁶ Zē enyi utunni kya 'ba vo lö'bö 'bēnni, kya 'ba vidi 'ba Heroda eti. Zē iyanni zi mo henye, “Vo komoyandi dayɔlo ku edi kö'du tinyö ra yada. Ēdi wa yandi tinyö a Wiri ra yandi zi vidi. Kazi tere kö'du kiya 'ba vidi kyedre maako'e dē. ¹⁷ Ayada zi ze, a'di ra asösu? Ēdi na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, kodɔ anza here dē?”

¹⁸ Yēsu ayɔlo yere kyēnyē 'bēzē ne, mo iya zi zē henye, “E vo komokandi ne'e, kö'du a'di ēdiye ma kuyi kö'du yɔnzɔ aba? ¹⁹ Ayada'e zi ma kōhi 'ba 'be'bele mati edi kopi.” Zē ikanni kōhi ne zi mo. ²⁰ Mo akɔ'jo hē zē iya henye, ²¹ “Komo eyi ra ru mo aba nenye?” Aya'banni da me'do iyanni henye, nenye komo Siza ra ru mo aba. Yēsu iya zi zē henye, “Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wiri wa 'ba Wiri.” ²² Mati zē owonni kö'du ne, zē na rakaga zē ilanni mo enyi i'bēnni gbo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba tēnyī tēmi koli

(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ Sadeke'e ma omanni vidi'enyi dekke temi koli, ze ayanni zi Yesu iyanni henye, ²⁴ "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, ondu mo moba mbara lu'be ne, zi ze gisisi ko'jo mi ru 'ba kora mati oli ne. ²⁵ Yaanya aba ne gisi ondu edinni madomoriyö kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'be ne zi ondu ni. ²⁶ Kö'du ne o'do re ni kpa here zi ondu ma riyö ma wota ndundu mo zi ze madomoriyö ne biya. ²⁷ Ndundu mo aba, mbara ne oli gbö. ²⁸ Yaanya aba ne, mi ko'do mati yöku atenyinni na didi, mo atedi mbara 'beyi? Ze biya ozenni mo."

²⁹ Yesu aya'ba do mo zi ze iya henye, "Alite'e ku, ga kö'du ayolo'e wayöru de mandere kyigö a Wiri. ³⁰ Eze yöku enyinni ku na didi, atedinni kaa malayika'e komoriye ozenni mbara de. ³¹ Yaanya aba kaa kö'du tenyi 'ba yöku temi koli, ako'jo'e kö'du mati Wiri ayada zi ye ne de? Mo iya henye, ³² Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wiri 'ba didi anza 'ba yöku." ³³ Mati vidi kayo ne'e owonni kö'du ne, ze na rakaga temi geri kö'du yandi 'bomo ne.

Kö'du ki'di ma kyedre
(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)

³⁴ Mati Farasiye owonni Yesu ayata Sadeke'e, ze ayi atoto re nni bi kolö. ³⁵ Ma kolö temi ze vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di, ako'jo ha Yesu temi kö'du yonzö iya henye, ³⁶ "Vo komoyandi, kö'du ki'di ma vala ra kyedre mi kö'du ki'di?" ³⁷ Yesu aya'ba do mo iya henye, "'O'do lövö Yere Wiri 'beyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, kö'du yölo 'beyi aba biya. ³⁸ Nenye kö'du ki'di ma dagba ma kyedre ndra 'ba kö'du ki'di ra. ³⁹ Kö'du ki'di ma riyö ma kyedre mo edi kaa mo. O'do lövö vo halinjö oka kaa mati o'do lövö yi. ⁴⁰ Kö'du ki'di 'ba Mosa biya kö'du yandi 'ba neni eti övö da kö'du ki'di riyö ne'e."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito
(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto re nni ga bi kolö, Yesu ako'jo he ze iya henye, ⁴² "A'di ra asösu'e kö'du 'ba Korisito? Mo temi kozo 'beyi?" Ze ayabanni do mo iyanni henye, "Mo temi kozo a Dawidi." ⁴³ Yesu ako'jo he ze iya henye, "Kö'du a'di ra Lawo Kolö Laka i'di Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi edi ame'do mo iya henye,

⁴⁴ 'Yere iya zi Yere 'bama,
'Alima kinye da tiri ma
le mi'di vo wehe 'beyiye ku midiri ndi yi."

⁴⁵ Eze Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atedi temi kozo 'ba Dawidi?" ⁴⁶ Vidi maako aya'ba da kö'du ko'jo ne de zi Yesu. Ta peti ko'do nani, vidi maako ako'jo ha Yesu dekke.

23

Kö'du kyenyë 'ba Farasiye
(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

¹ Yesu ame'do zi vidi kayo ne'e, vo lö'bö 'beni eti iya henye, ² "Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi eti, edinni kyigö aba zi yeti zi ye kö'du ki'di 'ba Mosa. ³ Owo'e kö'du mati ze iyanni zi ye zi ko'do, kö'du ko'do 'bezé anza de na laka zi ye gö mo kiri. Ze ayadanni kö'du wa zi ye ko'do mo, ze o'donni de. ⁴ Ze i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidi ö'bo de

zi kinjē mo ne da vidiye. Zē ombanni dē zi konyi zē zi kinjē le nje da gisi kala nni aba.”

⁵ “Zē o'donni wa mati vidi zi kongō. Zē idanni ko'di piri konda ga bongō 'benni zi yada zē na laka. Zē i'dinni bongō kanyi kōlōkpō gē nni zi yada zē na vo mōtu. ⁶ Zē o'donni lovo bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mōtu. ⁷ Zē o'donni lovo zi mētēnni watowo aba mi bi 'ba wakogo. Zē o'donni lovo zi ko'jo vo komoyandi.”

⁸ “Ako'jo yi dē, 'Vo komoyandi,' ga kō'du 'e biya ta dakota kōlō, vo komoyandi nje kōlō. ⁹ Ako'jo vidi maako dē dakaŋo kinye na 'bu,' ga kō'du ēdiye nje 'bu kōlō aba komoriyē. ¹⁰ Ako'jo yi dē na 'vo komoyandi,' ga kō'du vo komoyandi kōlō 'bēyi ra Korisito. ¹¹ Ma kyedre kōlō mi kutē'e mēdi na vo kalima. ¹² Mo mati o'do rē nī na kyedre, maya'ba rē nī hulēhu, mo mati o'do rē nī hulēhu, ako'do mo kyedre.”

Yēsu ayada kō'du kyēnyē ko'do 'ba vo komoyandiyē

(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ “Hala atēdi na kyēnyē zi ye, vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di Farasi eti. 'E vidi komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damōku 'ba Wirī kazi vidi o'dunni, kpa odu'e dē. Ayata'e vidi mati ēdi rē nni ki'di zi tōdu ne kpa.”

¹⁴⁻¹⁵ “Atēdi na kyēnyē zi ye vo komoyandi 'ba kō'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyēti ranga kayo kpuru tēmi dakaŋo kutu kutu biya lasi aba, zi vidi maako ki'ja zi gēri 'be'e ne kiri. Ēzē i'ja'e vidi ne ku, o'do'e mo ndra na kyēnyē tada'e, zi ti'bē mi gehena kaa 'e.”

¹⁶ “Riti atēdi na kyēnyē zi ye, alaga'e dagba zi vidi, mora 'e na vo komokōndu. Ayandiyē iya 'e henye, ēzē vidi maako alōmu ru yēkēlu aba, mo anza dē na kida lōmu 'bēni ne aba. Ēzē mo alōmu ru dahabo mati mi yēkēlu ne aba, mo ku na kida. ¹⁷ 'E vo komokōndu lumē'e, vala ra na kyedre, dahabo kōdo yēkēlu ra o'do, dahabo na laka? ¹⁸ Ayandiyē kpa iya'e henye, 'Ēzē vidi maako alōmu ru karasa aba, mo anza dē na kida lōmu 'bēni ne aba. Ēzē mo alōmu rē nī ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.' ¹⁹ 'E vo komokōndu ne'e, ma vala ra na kyedre waki'di kodo karasa ra, o'do waki'di na koho? ²⁰ Ēzē vidi maako alōmu ru karasa aba, mo ēdi lōmu kpa wa mati biya i'di do mo ne. ²¹ Ēzē mo alōmu ru yēkēlu aba, mo ēdi lōmu mo aba, ehe Wirī mati ēdi alima mi mo. ²² Ēzē vidi maako alōmu komoriyē aba, mo ēdi lōmu kyiti 'ba Wirī mati mo alima do mo.”

²³ “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di nni Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zi Wirī 'butē, wokonyo tisiwa kaa kōkōwu. Mora o'do'e wa ma laka ndra 'ba kōdu ki'di dē, kaa tīnyō, mīkyēyi, koma aba. ²⁴ O'do re 'e na vo dagba zi vidi, mora 'e na vo komokōndu, oba'e kōŋo tisi yaga tēmi wa kuwē 'be'e, ondro'e jemele.”

²⁵ “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e gbenje aba ta ro mo yaga, mi zē ndo na wakoyi mi kumbē aba. ²⁶ Farasi vo komokōndu, akyito wa mati ēdi mi siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da.”

²⁷ “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jo rē zē na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongo na laka tarē zē yaga, mi zē ndo na yingo keŋe yöku aba. ²⁸ Tēmi gēri kōlō ne, ta ra'e yaga na laka zi vidi biya, mi ye ndo na komokandi kō'du litē aba.”

Yēsu ame'do kō'du riti 'bēzē

(Lk. 11:47-51)

²⁹ “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zi nēbiye, ayada'e tawo zi wogo zi vidi mati alimanni kyere na lima ma laka. ³⁰ Iya'e henye, ezē ēdiye kyere mi kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'do'e kō'du mati zē o'donni nēbi ne'e, kofu mo go mo ne dē. ³¹ Omba'e do mo tinyō, 'e ra na kozo 'ba vidi ma ofonni nēbi ne'e. ³² I'bē'e zo dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetonni ne kinde mo.”

³³ “E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asōsu'e zi taho. Kazi vurē re 'e, ati'bē'e biya mi gehena. ³⁴ Mayada zi ye makutu nēbi ne'e, kora vo kō'du yolo, vo komoyandi eti, akofo'e kyamo'e, akatōtō'e agamo'e akakpōkyiye agamo'e mi bi 'ba mōtu'e, akore'e zē tēmi gawo ta da gawo. ³⁵ Riti biya kō'du vidi mbiya mati ofo'e ne akalēpi de 'e tēmi kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mi kutē yēkēlu karasa aba. ³⁶ Mayada zi ye tinyō, riti biya 'ba wakofu ne akalēpi da vidi 'ba ko'do nenye.”

Yēsu o'do lovo Yerusalema
(Lk. 13:34-35)

³⁷ “Yerusalema, Yerusalema ofo'e nēbiye, u'du'e vo lō'bō mati Wirī utu zi ye ne rī'dī aba. Da ndō momba zi kala ma kī'dī mo kpo ra vidi 'be'e biya, kaa ma yēru mati atoto gisisi eni hu fōrō ni, ila'e ma dē. ³⁸ Loko 'be'e ne akila na mi mbiya. ³⁹ Tēmi ndenye dagba ani, mayada zi ye henye, ongo'e ma dekpe lōhu le akiya'e henye, 'Wirī i'dī ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.' ”

24

Yēsu ame'do ga kō'du loko 'ba Wirī yanja
(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Yēsu enyi ila bi nani eti gbo ati'bē 'de tēmi yēkēlu, vo lō'bō 'bomo ayinni zi yada zi mo kuvō 'ba loko 'ba Wirī ne. Mo enyi alēzē. ² “Jo. Ongō'e bi biya na laka da wa nenye'e. Mayada zi ye henye, yitō ma kolō kinye alima dē ga bi 'bēni zē biya aku'du akaṅo.”

Riti vidi yaza aba
(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

³ Mati Yēsu alima da Dōku 'ba Olivo, vo lō'bō ayinni na liwo zi mo, ako'jonnī ho mo iyanni henye, “Ayada zi ze kō'du biya nenye atēdi ndala aba, a'di ra ako'do rē ni zi yada mo henye, 'Ku tayi 'bēyi ndundu 'ba daliṅo aba.' ”

⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēdiye komo kī'dī aba, ila'e vidi maako mo'ba 'e dē. ⁵ Vidi kayo atayinni me'do ru ma aba ako'banni vidi kayo akiyanni henye, 'Ma, Korisito ra.' ⁶ Akowo'e kpōro wehe kara dakapa, kō'du yōyō 'ba wehe aba na kōwo, ere'e dē. Wa ne ako'do rē ni, anza dē zi kiya henye, ndundu mo oko ku. ⁷ Dakaṅo ako'do wehe oka maako aba, damōku akalēpi wehe aba da ma kolō maako. Zōyi atēdi, kinzikinzi atēdi ta ga bi ne biya. ⁸ Wa ne atēdinni biya kaa dagba too 'ba wisi ko'jo.”

⁹ “Akiriye, aki'diye zi ko'do mo na kyēnyē zi kofu. Vidi biya akoyi 'e ga kō'du ma. ¹⁰ Mi kadra nani, vo kō'du komba'e akalēpinni tēmi kō'du koma 'bēnni, zē akasusunni oka maako, akoyinni oka maako. ¹¹ Nēbi vo ndondo kayo'e akalayanni vidi kayo ko'ba aba. ¹² Ne atēdi rapere 'ba kō'du kyēnyē ko'do, zi vidi kayo lovo 'bēzē ofo. ¹³ Vidi mati oro nduwē na kyigo mi ndundu mo, akayomō mo. ¹⁴ Kō'du yōyō laka nenye ga kō'du 'ba damōku akayēti zi vidi 'ba dakaṅo ne biya kaa vo hu kō'du doro, ndundu mo atoko 'da.”

*Wa kyënyë ma ndra**(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)*

¹⁵ “Mati ongo 'e wa kyënyë ma ndra mi loko 'ba Wirī ma ayaŋa, ma nēbi Daniyele ame'do kō'du mo. Atoro bi ma laka. Kō'du nenye zi vo ko'jo mo: ayolo laka mi kō'du nenye a'di. ¹⁶ Vidī mati ēdinni mi Yudiya atahonni da lutu. ¹⁷ Vidī maako mati ēdi da loko eni, i'ja kadra dekpe zi tasi akaŋo zi wasisi 'bēni koba ta loko. ¹⁸ Vidī maako mati ēdi mi yaka a'ba dekpe hulēhu zi bongo eni koba. ¹⁹ Atēdi na kyënyë mi ko'do naniye zi mbara mati omōnni 'e mbara mati ēdinni gisiluru aba: ²⁰ Amōtu'e zi Wirī kazi aho'e tēmi tona mandere mi ko'do kadra 'ba ralawo. ²¹ Ga kō'du riti mi kadra nani atēdi na kowo ndra ta da riti, mati ēdi tēmi biyeto 'ba damōku tēmi ko'do ma ndenye ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo lōhu. ²² Wirī aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do dē here, vidī maako omo dē. Ga kō'du vidī jeli 'bēniye Wirī akaya'ba mi kadra ko'do nani 'e 'da.”

²³ “Èzē vidī maako iya zi yi henye, ‘Ongo te, Korisito ēdi kinye, mandere mo ēdi nani,’ oma dē mi kō'du ne. ²⁴ Ga kō'du Korisito vo ndondo 'e nni nēbi vo ndondo eti akalayanni, zē ako'donni kō'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidī jeli a Wirī ko'ba èzē zē ato'bōnni. ²⁵ Owo'e te, mayada kō'du nenye zi ye gba kazi kadra mo toko.”

²⁶ “Èzē vidī maako ayada zi ye iya henye, ongo'e te, mo ēdi yaga mi da lipi, i'bē'e dē ani, mandere èzē zē iyanni henye, ongo'e te, mo ēdi rē ni koho kinye oma'e dē mi kō'du ne. ²⁷ Ga kō'du Wisi a Vidī atayi kaa bikanyi mati alaka komoriyē ta humirē le da mirē. ²⁸ Èzē yöku ēdi, langa akatoto rē nni.”

*Tayi 'ba Wisi a Vidī**(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)*

²⁹ “Kandi ta pēti riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyi rē ni na mandōlu, yehwe anyi dekpe, kyēlu akalēpinni ta komoriyē, wa ma komoriyē akakoho rē nni. ³⁰ Kyinē wa mati akayada kō'du 'ba Wisi a Vidī akalaya komoriyē, vidī biya 'ba dakaŋo akudunni èzē ongonni Wisi a Vidī ēdi atayi tēmi foli 'ba komoriyē kyigo bikanyi kyedre 'bēni aba. ³¹ Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'bēniye yaga mi bi golo'bo sowo 'ba dakaŋo. Zē akatotonni vidī jeli omo'e tēmi ndundu 'ba dakaŋo ne biya.”

*Kaga kyēlu**(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)*

³² “Kaga kyēlu ma yandi kō'du yolo zi ye. Èzē ngora mo inzi ku, akofō rē ni na luwē, mbili yēyu makyiyi akayeto gbo tövu, akayolo'e umu ku kara. ³³ Tēmi gēri kōlō ne, èzē ongo'e wa ne ku biya, akayolo'e kadra mo ku kara nzo zi rē ni yeto. ³⁴ Mayada tinyinō zi ye, wa ne biya ako'do rē ni dagba, kazi vidī ma ēdinni lima yaanya aba ne, oli dē gba biya. ³⁵ Komoriyē dakaŋo aba akalaganni, me'do 'bama alaga dē.”

*Vidī maako ayolo ko'do mo kadra aba dē**(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Vidī maako ayolo ko'do mo kadra aba dē. Kpa le malayika komoriyē mandere Wisi ayolonni dē, nje 'bu ra akayolo. ³⁷ Tayi 'ba Wisi a Vidī ako'do rē ni kaa mi kadra 'ba Nowa. ³⁸ Mi ko'do gba ta komo wini koso, vidī ēdinni wakonyo, wa kuwē, vidī kora rē nni koze mbara eti, le mi ko'do mati Nowa i'bē odu mi tōŋbō, ³⁹ ayolonni kō'du mati ēdi rē ni ko'do ne dē, le wini koso ayi akyito zē biya. Èzē Wisi a Vidī ayi akatēdi here. ⁴⁰ Mi kadra nani vidī

kora riyö atëdinni lɔɔ ko'do mi yaka. Ma kɔlɔ akoba, agamo akila hulëhu. ⁴¹ Vidi mbara riyö atëdinni bi 'ba wakuhu, ma kɔlɔ akoba, agamo akila hulëhu."

⁴² "E'diye komo ki'di aba ga ko'du ayɔlɔ'e dë, mi ko'do vala ra Yere 'be'e atayi. ⁴³ E'zë vo kyeti liɲɔ ayɔlɔ kadra mati vo logo atayi, tɔnyö akayɔlɔ'e henye, mo akalima na ngö ila vo logo dë zi tödu mi loko ëni. ⁴⁴ Here ëdi 'e kpa 'duwi nzo, ga ko'du Wisi a Vidi atayi mi kadra mati anza'e dë komo ki'di aba go mo."

Vo kalima koma vo kazi koma aba
(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ "E'yi ra vo lö'bö laka, kö'du yɔlɔ aba? Mo ra mati kyedre 'bomo i'di mo na ga vo lö'bö oka niye kongɔ wakonyo 'bëzë ki'di mi kadra ma laka. ⁴⁶ Rakyenyi atëdi zi vo lö'bö ne hala, ëzë kyedre 'bomo i'ja mo lɔɔ ne ko'do, ëzë mo a'ba liɲɔ. ⁴⁷ Mayada tɔnyö zi ye, kyedre ne aki'di vo lö'bö na vo da wasisi ëni biya. ⁴⁸ E'zë mo na vo lö'bö ma kyënyë, mo akayada na bi dëni henye, 'Kyedre 'bëni ne ayi dekke hulëhu kandi, ⁴⁹ mo akayeto vo lö'bö okaniye ku'bö zi wakonyo wa kuwë aba na kyënyë. ⁵⁰ Kyedre 'ba vo lö'bö ne atayi ko'do maako aba, mati vo lö'bö ne anza dë komo ki'di aba go mo, mi kadra mati mo ayɔlɔ dë. ⁵¹ Kyedre akasese mo kozokozo 'ba vo komokandi ne zë ëti, ani mo akudu hë ni konyo aba."

25

Mala kö'du minzö ngulu 'butë

¹ "Mi kadra nani, damöku 'ba Wiri atëdi henye. Minzö ngulu 'butë oba lamba ënni ënyï i'bënni yaga da 'biyësi kutrë. ² Muiyi tëmi zë na vo lumë, agamo'e muiyi na vo kö'du yɔlɔ. ³ Ma vo lumë ne oba lamba 'bënni obanni kya 'ba yëni wa'do dë nni aba. ⁴ Ma vo kö'du yɔlɔ ne'e, obanni maranjiye ndɔ yëni aba mi mo. ⁵ 'Biyësi alikö dëni tisi ta bi tayi, minzö ne'e, ayetonni nano o'donni gbo."

⁶ "E'di mi kutë yondo kudu aa yaga iya henye, "Biyësi ëdi kinye, ayiye do mo kutrë." ⁷ Minzö 'butë ne ënyï alironni, ako'jo lamba ënni gbo. ⁸ Minzö ma lumë ne iyanni zi ma vo kö'du yɔlɔ ne'e henye, 'I'diye kya 'ba yëni 'be'e, tisi zi ze, ga kö'du 'beze inde rë ni ku.' ⁹ Vo kö'du yɔlɔ ne aya'banni do mo iyanni henye, "E'e, anza dë kyɔ ga kö'du 'e ehe ze, i'bë'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga kö'du'e." ¹⁰ Minzö ma lumë ne ënyï i'bënni gbo kya 'ba yëni kogo. Mati ëdinni ti'bë, 'biyësi oko gbo ta gë zë. Zë mati nzo muiyi ne ënyï i'bënni mo aba mi karama 'ba oze isinni ha loko gbo. ¹¹ Yaa, minzö agamo ne okonni, ënyinni kudu iyanni henye, 'Kyedre, kyedre, ayëhu ha loko zi ze tödu.' ¹² 'Biyësi aya'ba do mo iya henye, "E'e, mayɔlɔ 'e dë." ¹³ Yësu i'di do mo iya henye, "E'diye komo ki'di aba ga kö'du ayɔlɔ'e ko'do mo kadra mo aba dë."

Mala kö'du vo kalima wota
(Lk. 19:11-27)

¹⁴ "Mi kadra nani aba, damöku 'ba Wiri atëdi henye. Kora maako ëdi omba ku zi ti'bë bi yingɔ, mo ako'jo vo kalima 'bëni ne'e ise ga wasisi 'bëni zi zë zi tëdinni na vo go mo kongɔ. ¹⁵ Mo i'di zi ma kɔlɔ wa mati mo akato'bo ko'do mo. Zi ma kɔlɔ, mo i'di kɔhi dahaba n̄biriri kpulukumuyi. Zi agamo, mo i'di kpulukuriyö, zi ma wota mo kpulukukölö, ënyï i'bë gbo bi yingɔ. ¹⁶ Vo kalima mati oba 'bëni kɔhi n̄biriri kpulukumuyi ne kandi

i'bě o'do loo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyi. ¹⁷ Tēmī gērī kōlō ne vo kalima mati oba kpulukurīyō ne, i'ja do mo kpa kpulukurīyō. ¹⁸ Vo kalima mati iri 'bēni kpulukukōlō ne, i'bě ole wogo mī kaṅo oho kōhi 'ba kyedre 'bēni ne gbō mī mo."

¹⁹ "Gō mo ēhī na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi hulēhu alimannī ga kōhi ne kiti mo zē ēti. ²⁰ Vo kalima mati iri kōhi 'bēni kpulukumuyi ne, ōdu i'di kpulukumuyi agamo. Mo iya henye, 'i'di zi ma kōhi ḡbiriri kpulukumuyi, kyedre, ongo te, nenye aga kpulukumuyi vere mati mi'ja."

²¹ Kyedre 'bōmo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kō'du koma laka ra. Ēdī mī koma aba zi kōhi tisi ne ki'ja mo here, ma ki'di yi na vo da kōhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mī rakyenyi ne yi aba."

²² "Vo kalima mati i'di 'bōmo kpulukurīyō ne ayi loko iya henye, 'i'di zi ma kōhi kpulukurīyō, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukurīyō agamo mati mi'ja." ²³ Kyedre 'bōmo iya zi mo henye, 'O'do ku laka yi vo kalima 'ba kō'du koma laka ra. Ēdī mī koma aba zi kōhi tisi ne ki'ja mo here, maki'di yi na vo da kōhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mī rakyenyi ne yi aba."

²⁴ "Vo kalima mati iri 'bēni kpulukukōlō ne, ayi ōdu loko iya henye, 'Kyedre, mayo yi kora vo kala kyigo ra, ēdī wakumu kpa iyī dē, ēdī wa 'ba yaka toto kpa kazi kofō kilī. ²⁵ Ma na tere, mī'bě moho kōhi 'bēyi ne mī kaṅo ongo te, kinye wē yi ēdī." ²⁶ Kyedre 'bōmo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wēdi kyēnyē. Ayolo dē mēdi wakumu kpa miyi dē, wa toto ta yaka kazi kofō kilī? ²⁷ Laka, i'di kōhi ama ne kyere mī loko 'ba kōhi sesi, ma koba biya hulēhu do mo mati i'ja ne aba ēzē ma'ba ku liṅo."

²⁸ "Yaanya aba oba'e kōhi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'butē aba ne. ²⁹ Ga kō'du vidī biya mati ēdī wa aba, le kyō akī'di, mo atēdī mo aba kyō. Ta da mati mo ēdī mo aba. Vidī mati anza wa aba dē, gbī le nje ma tisi mati mo ēdī mo aba, akoba 'de kazi mo. ³⁰ Vo kalima lumē ne, u'du'e mo yaga mī bi kōndu ani mo akudu hē nī konyo aba."

Ndundu 'ba vurē

³¹ "Mati Wisi a Vidī ayi mī bikanyi kyedre malayika ēti, mo akalima da kyiti, ³² vidī 'ba damōku ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mī zē mī gboko riyō, kaa vo tīmēlē yako inye tīmēlē tara wanya here. ³³ Mo akī'di vidī ma laka 'e da kala nī ma tiri, ma kyēnyē'e da kala nī ma gali."

³⁴ "Yere akiya zi vidī ma da kala nī ma tiri ne henye, 'Ayiye, 'e mati 'bu ma i'di ya'da ku zi ye ne. Ayiye mī damōku mati ako'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakaṅo aba. ³⁵ Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na kōdro, i'diye wini zi ma kuwē. Ma na vo leze, oba'e ma liṅo 'be'e. ³⁶ Ma na ga mbirō usu'e bōngo ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mī kamba, ēdiye ti'bě ma kongō."

³⁷ "Vidī ma laka ne akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henye, 'Ndala aba ya Yere, dongo yi na o'bo, didi wakonyo zi yi, mandere kōdro aba, didi wini zi yi kuwē? ³⁸ Ndala aba di'ja yi na tu'dē maako diri ze yi liṅo 'beze, mandere na ga mbirō dusu bōngo rē yi? ³⁹ Ndala aba dongo yi na rakoo mandere mī kamba dēdī ti'bě yi kongō?' ⁴⁰ Yere akaya'ba zi zē akiya henye, 'Mayada zi ye, ēzē o'do'e kō'du ne gbī le nje zi vidī ma tisi kaa ma nenye'e ne, o'do'e ku zi ma."

⁴¹ "Mo akiya zi zē ma da galinī ne, 'I'bě'e 'de tara ma karani 'e mati mī wa sēnē a Wirī. I'bě'e 'de mī wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi

Satani malayika 'bèni èti. ⁴² Ma na o'bo i'diye wakonyo dè zi ma. Ma na kòdrò i'diye wini dè zi ma kuwè. ⁴³ Ma na vo leze, iriye ma dè kala aba mi liṅɔ 'be'e. Ma na ga mbiṛò usu'e bongò dè ra ma. Ma na rakoo mi kamba ongo'e ga ma dè.

⁴⁴ "Akaya'banni do mo zi mo, akiyanni henye, 'Ndala aba ya Yere, dongo yi na o'bo, na kòdrò, na vo leze, na ga mbiṛò, na rakoo, mi kamba, dakonyi yi dè?' ⁴⁵ Yere akaya'ba do mo akiya henye, 'Mayada zi ye, èzè omba'e dè zi konyi gbi le nje vidi ma tisi nenye'e ne, omba'e dè ne ma ra konyi.' ⁴⁶ Vidi kyenyè ne'e ati'bènni mi wa'do ma ṅburu ṅburu riti aba, vidi ma laka akati'bè 'bènni mi didi ma ṅburu ṅburu."

26

Yere ko'do ra Yèsu

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Mati Yèsu inde kò'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo ló'bò 'bèniye henye, ² "Mi ko'do riyo aba kaa ayolo'e atedi karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidi aki'di zi toto mo." ³ Kyedre 'ba vo karasa nni vidi kyedre'e eti atoto re nni mi loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e. ⁴ O'donni yere zi Yèsu kiri zi kofu mo na liwo. ⁵ Ze iyanni henye, "Do'do'e dè mi kadra karama. Kazi vidi enyinni na wehe."

Ope yèni da Yèsu mi Beteniya

(Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

⁶ Mati Yèsu edi mi Beteniya liṅɔ 'ba Simona, kora mati na riti koo monyu aba ne. ⁷ Mati Yèsu edi wakonyo, vidi mbara ayi zi mo yèni ogo kòhi kyedre aba, mo ope gbò do mo. ⁸ Mati vo ló'bò 'bomo ongonni kò'du ne here, enyinni na kamo. Ze ako'jonnì kò'du iyanni henye, "Kò'du a'di ayanja wa ne biya here go mo? ⁹ Yèni kèzi ngutru nenye akogo yaga kòhi kyedre aba, ki'di zi vo leriye."

¹⁰ Yèsu ayolo kò'du mati ze edinni kiya ne, iya zi ze henye, "Kò'du a'di ediye sawiya ko'do zi mbara ne? Kò'du teme laka ra mo o'do zi ma. ¹¹ Atediye duwi vo lere eti mi kutè'e, anza'e dè duwi ma aba. ¹² Kò'du mati mo o'do zi yèni kèzi ngutru nenye kope ra ma, zi kò'jo ma nzo zi kusu. ¹³ Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yöyo laka nenye ayeti zi mo mi dakanjo ne biya, wa mati mo o'do ne atedi na kò'du sòsu ga kò'du mo."

Yudasi omba da kò'du zi Yèsu susu.

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

¹⁴ Ma kolò temi vo ló'bò 'butè domoriyo ne ru mo Yudasi Sikereto i'bè zi vo da karasa'e ¹⁵ ako'jo ho mo iya henye, "Aki'diye a'di zi ma, èzè masusu Yèsu zi ye?" Ze itinni kòhi ṅbiriri 'butewota i'dinni gbò zi mo. ¹⁶ Ta go mo Yudasi edi gèri ma laka koma zi Yèsu ki'di zi ze.

Yèsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

¹⁷ Mi dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo ló'bò ayinni zi Yèsu ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Kila omba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, kò'jo mo nzo zi bi yi?" ¹⁸ Mo iya zi ze henye, "I'bè'e zi kora maako ayada'e zi mo henye, 'Vo komoyandi iya henye, kadra ama oko ku, ma vo ló'bò 'bama eti dako'do karama 'ba laga 'ba koli liṅɔ 'bèyi.'" ¹⁹ Vo ló'bò o'donni kaa mati Yèsu ayada zi ze, ako'jonnì wakonyo 'ba laga 'ba koli gbò.

²⁰ Kɔsi kadra aba, Yɛsu vo lɔ'bo 'butɛ domoriyɔ ne ɛti, alimanni gbo akaɲo wakonyo. ²¹ Mati ɛdinni wakonyo, Yɛsu iya zi zɛ "Mayada zi ye, vidɪ ma kɔlɔ tɛmɪ 'e akasusu ma." ²² Vo litu'e na rasɔsu ayetonni hɔ mo ko'jo ma kɔlɔ ta ga oka ni, "Tinyɔ, Yere, iya dɛ ma ra?" ²³ Yɛsu ɛnyɪ aya'ba dɔ mo zi zɛ iya henye, "Ma kɔlɔ mati usu kala ni ma aba mi gbenje ne akasusu ma. ²⁴ Wisi a Vidɪ akoli kaa mati kɔ'du yɔru iya mo akoli, atɛdi na riti zi vidɪ mati asusu Wisi a Vidɪ zi kofo ne. Atɛdi na laka zi vidɪ ne lima kazi ko'jo mo."

²⁵ Yudasi vo susu ɛnyɪ ame'do riye iya henye, "Tinyɔ vo komoyandi ayolo anza dɛ ma ra?" Yɛsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Kaa mati iya ne."

Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere

(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

²⁶ Mati zɛ ɛdinni wakonyo, Yɛsu oba nzoyi mangolo'bo o'do motu 'ba owɔ'di, owe mi mo i'di zi vo lɔ'bo 'beniye. Mo iya zi zɛ henye, "Oba onyo'e, nenye ida ra ma ra." ²⁷ Mo oba kɔfɔ o'do owɔ'di zi Wirɪ, i'di zi zɛ, iya henye, "Uwɛ'e, 'e biya ta ge'e. ²⁸ Nenyɛ yama ma mati na da kɔ'du ki'di a Wirɪ, yama mati aliko yaga ko'du vidɪ kayo kila tɛmɪ kɔ'du kyɛnyɛ. ²⁹ Mayada zi ye makuwɛ a'ji nenye dekke lɔhu le mi damɔku a 'Bu ma." ³⁰ Aya'binni ngala ɛnyɪ i'benni gbo da Dɔku 'ba Olivo.

Yɛsu ame'do kɔ'du ha kiga 'ba Petero

(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

³¹ Yɛsu iya zi zɛ henye, "Yɔndo nenye aba ataho'e biya akila'e ma kaa mati kɔ'du yɔru iya henye, 'Wirɪ akofo vo timɛlɛ yako, timɛlɛ ne akapere rɛ nni.' ³² Ta pɛti tɛnyɪ 'bama tɛmɪ koli, makati'bɛ dagba komo'e mi Galilaya." ³³ Petero ɛnyɪ ame'do riye iya zi Yɛsu henye, "Mila yi dɛ, ɛzɛ ma kayo ne'e, ilanni yi le." ³⁴ Yɛsu iya zi Petero henye, "Mayada zi yi gba kazi zanga ayapa mi yondo ne akiga hɛ yi, akiya da wota henye ere, ayolo ma dɛ." ³⁵ Petero ɛnyɪ aya'ba dɔ mo iya henye, "ɛzɛ le zi ma koli kɔ'du yi, mila yi dɛ." Vo lɔ'bo agamo'e iyanni kpa kɔ'du kɔlɔ ne.

Yɛsu amɔtu mi Getesemina

(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

³⁶ Yɛsu ɛnyɪ i'benni vo lɔ'bo 'beni ɛti mi bi mati ako'jo Getesemina, mo iya zi zɛ henye, "Alima'e kinye mɛdi dero ti'bɛ dagba amɔtu." ³⁷ Mo oba ni aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riye. Yɛsu kɔ'du sɔsu riti aba, ³⁸ mo iya zi zɛ henye, "Kɔ'du sɔsu mi di'di ma ne ku na kyedre, omba ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba." ³⁹ Mo ɛnyɪ i'bɛ tisi dagba kɔwɔ, umɛ rɛ ni na komokomo akaɲo amɔtu iya henye, "'Bu ma, ɛzɛ atɔ'bo oba riti ne 'de ta da ma. Anza kɔ'du komba 'bama, kɔ'du komba 'beyi ra."

⁴⁰ Mo ɛnyɪ a'ba zi vo lɔ'bo wota ne'e, i'ja zɛ ako'do, mo iya zi Petero henye, "Hala 'e wota ne ɔ'bo'e dɛ zi bi kida ma aba gbi le nje kadra kɔlɔ?"

⁴¹ Alima'e nzo bi kida motu aba, kazi alɛpiye mi kɔ'du yɔnzɔ. Di'di ra omba, ida ra kazi kyigo.

⁴² Yɛsu ɛnyɪ i'bɛ kpa lɔhu mi da riye a motu, iya henye, "'Bu ma, ɛzɛ kɔfɔ 'ba riti nenye oba dɛ, ma ki'ja riti mi da kɔ'du komba 'beyi." ⁴³ Mo a'ba i'ja vo lɔ'bo ne'e, kpa lɔhu ako'do, zɛ ɔ'bɔnni dɛ zi lima na ngɔ. ⁴⁴ Yɛsu ɛnyɪ ila zɛ lɔhu i'bɛ 'de amɔtu ma da wota mo iya kpa kɔ'du kɔlɔ ne. ⁴⁵ Mo a'ba zi vo lɔ'bo'e iya henye, "ɛdiye gba a ko'do re 'e alawo? Ongɔ'e te, kadra 'ba zi Wisi a Vidɪ ki'di, zi vidɪ kyɛnyɛ'e ɔko ku. ⁴⁶ ɛnyɪ di'bɛ'e. Ongɔ'e te, kora mati asusu ma ne ɛdi nenye."

*Kiri 'ba Yēsu**(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)*

⁴⁷ Mati Yēsu ēdi gba ame'do, Yudasi mo kōlō tēmi vo lō'bō 'butē dōmoriyō ne'e, o'ko gbo. Mo aba vidī kayo ēdinnī kulu, mɔvo aba kala nni, kyedre 'ba vo karasa vidī kyedre eti ra utunnī zē. ⁴⁸ Yudasi o'do dakyinē kō'du maako zi vidī kayo ne'e zi yolo, iya henye, "Kora mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e, iriye mo." ⁴⁹ Yudasi i'bē mbiyi zi Yēsu, iya henye, "Rakyeyi mēdi yi aba vo komoyandi," unzu ho mo gbo.

⁵⁰ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Aboka ma, o'do kō'du mati ayi go mo kandi." Zē ayinnī, irinnī Yēsu anda'bannī mo gbo gō. ⁵¹ Ma kōlō tēmi vo lō'bō mati Yēsu aba ne, oto kulu 'bēni tēmi sirikpa iga mbili vo lō'bō 'ba vo karasa, ikye yaga. ⁵² Yēsu iya zi mo henye, "Aya'ba kulu 'bēyi ne hulēhu ga bi mo. Zē biya mati irinnī kulu ne, akofo zē kulu aba. ⁵³ Ayolo'e dē makako'jo 'Bu ma kō'du wa konyi, kandi mo akutu kyō ta da malayika kpuluku'butē dōmoriyō 'ba vo wehe? ⁵⁴ Kō'du ne ako'do rē nī zi tēdi kaa mati kō'du yōru iya mo'do rē nī."

⁵⁵ Yēsu ēnyi ame'do zi vidī kayo ne'e, iya henye, "Ayiye kulu mɔvo aba kala'e, zi ma kirī mo kaa ma vo kō'du kī'di pere? 'Duwī ma lima akaṅo kō'du yandi mī yēkēlu, iriye ma dē. ⁵⁶ Kō'du nenyē biya o'do rē nī zi wa mati nēbiye ayōrunnī, mī kō'du yōru zi tayi tinyō." Vo lō'bō biya ilannī mo ahowēnnī.

*Yēsu komo kyedre 'ba vurē'e**(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Zē mati irinnī Yēsu ne, obannī mo tī'bē mo aba liṅo 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye nni vidī kyedre eti atoto rē nni ga bi kōlō. ⁵⁸ Petero usu go mo ta bi kowo le bi 'ba vurē, liṅo 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bē odu bi 'ba vurē alima gbo akaṅo vo kanya eti, kongō wa a'di ako'do zi Yēsu.

⁵⁹ Vo da vo karasa 'e vidī 'ba vurē'e kikye eti ayonzōnni zi mbērē kiga ra Yēsu zi mo kofo, ⁶⁰ zē i'jannī kō'du kyēnyē maako dē, vidī kayo ayinnī le ndōndō kiga gumu. Ndundu mo aba vidī kora riyo ayinnī, ⁶¹ iyannī henye, kora nenyē iya henye, "Ma kiha akaṅo yēkēlu 'ba Wiri ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo lōhu."

⁶² Kyedre 'ba vo karasa ēnyi riye iya zi Yēsu henye, "Anza da kō'du ya'ba aba dē, ga kō'du wasusu rē yi ne?" ⁶³ Yēsu alima ti. Lōhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henye, "Mī ru 'ba Wiri didi yaanya aba mī'di yi ku mī lōmu, ayada zi ze ezē yi Korisito, Wisi 'ba Wiri ra." ⁶⁴ Yēsu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henye, tēmi kadra ma dagba ani, akongō'e Wisi a Vidī ta bi lima da kala tiri 'ba Wiri kyigo tayi tēmi fōli 'ba komoriyē." ⁶⁵ Mati kyedre 'ba vo karasa owo kō'du ne here, ēnyi na kamo iza bongo 'bomo iya henye, "Ne kō'du sawiya ra. Domba kya kō'du 'ba vo hu kō'du do ro dekpe. Owo'e kō'du sawiya ne ku. ⁶⁶ Asōsu'e a'di ra?" Zē aya'bannī do mo iyannī henye, "Mo o'do kō'du kyēnyē ku, mofo mo." ⁶⁷ Zē o'binnī oro komo mo, u'bōnnī mo, zē maako'e isannī mo, ⁶⁸ iyannī henye, "Ayada zi ze Korisito, ezē yi nēbi ra, ayada eyi ra isa yi."

*Ha kiga 'ba Petero ta ra Yēsu**(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Mati Petero ēdi lima yaga mī liṅo 'ba Kalafa, vo lō'bō kōlō tēmi mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henye, "Yi kpa Yēsu aba tēmi Galilaya." ⁷⁰ Mo iga hē nī ta da komo vidī kayo ne'e biya. Mo aya'ba do mo iya henye, "Ma yolo kō'du ma ēdi ame'do go mo ne dē, ⁷¹ ēnyi asi

wēni yaga ha loko bi 'ba vurē. Mbara vo lö'bō agamo ongo mo iya zi vidiye henye, mo Yēsu 'ba Nazereta aba." ⁷² Löhu Petero iga hē nī aya'ba do mo iya henye, "Malōmu tinyō mayolo kora ne dē." ⁷³ Tisi yaa ta go mo vidi kora mati ēdinni tōro ani ne, ayinni zi Petero iyanni henye, "Yi ma kōlō tēmi zē, dayolo ze tēmi gēri me'do 'bēyi." ⁷⁴ Petero iya henye, "Ma lömu kō'du tinyō ra mēdi ayada, ēzē anza dē here, Wiri mi'di riti zi ma. Ma yolo kora ne dē." Zanga ēnyi ayapa, ⁷⁵ Petero asōsu kō'du ma Yēsu ayada zi nī iya henye, "Gba kazi yapa 'ba zanga, akiya da wota henye ere, ayolo ma dē." Mo ēnyi asi gbo yaga akudu na kyēnyē.

27

Oba Yēsu komo Pilato

(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)

¹ Kyere 'do da mindō aba nbo, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti i'di kō'du 'bēnni ombanni ku zi Yēsu kofu. ² Zē idanni mo nyōri aba ikanni mo, i'dinni mo zi Pilato, vo daliņo mi turu 'ba Roma.

Koli 'ba Yudasi loo 'ba vo lö'bō'e

³ Mati Yudasi vo wasusu ayolo ombanni ku zi Yēsu kofu, mo ayasi kō'du litē 'bēni ne, ēnyi oba kōhi nbiriri 'butēwota ne kika mo hulēhu zi kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre eti. ⁴ Yudasi iya zi zē henye, "Mo'do kō'du kyēnyē ku zi ma kora vo kazi kō'du kyēnyē ko'do ne ki'di zi ye zi kofu." Zē aya'banni do mo zi mo iyanni henye, "Anza kō'du 'beze ra dē, kō'du 'bēyi ra." ⁵ Mati Yudasi owo kō'du ne here, odrō kōhi ne komo zē ani mi yēkēlu, mo ēnyi asi i'bē ove gu nī gbo.

⁶ Kyedre 'ba vo karasa akōdu kōhi ne iya henye, "Nenye kōhi yama ra, mi kō'du ki'di 'beze anza deku zi ki'di mi kutē 'ba wa sesi mi loko 'ba Wiri." ⁷ Mati ombanni do mo ku, ogonni yaka gbo kōhi ne aba na bi 'ba zi yöku tu'dē maako'e kusu. ⁸ Kō'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenye. ⁹ Kō'du mati nēbi Yeremaya iya ne, ayi ku tinyō. "Zē obanni kōhi nbiriri 'butēwota, mati vidi 'ba Yiserere ombanni do mo zi kopi ga kō'du mo, ¹⁰ Kōhi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kō'du mo zi ma."

Pilato ako'jo ha Yēsu

(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)

¹¹ Yēsu ogo komo vo daliņo 'ba Roma, ako'jo ho mo iya henye, "Yi ra Yere vo damōku 'ba Yuda'e?" Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne." ¹² Mo ame'do dē na da kō'du ya'ba 'ba vo wa sōsu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre nani eti. ¹³ Pilato iya zi mo henye, "Owo kō'du mati asusanni yi go mo nenye dē?" ¹⁴ Mati Yēsu omba dē zi da kō'du ma kōlō ya'ba ne, o'do Pilato gbo na rakaga.

Ikye vurē ra Yēsu zi kofu

(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

¹⁵ Mi kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo daliņo 'ba Roma ēdi kō'du aba zi kinga yaga vidi mati vidiye ako'jonnī kō'du mo tēmi kamba. ¹⁶ Mi kadra nani, kora maako ēdi mi kamba ru mo Barabasi, mo na yolo ga kō'du ko'do kyēnyē. ¹⁷ Mati vidi kayo ne atoto rē nni, Pilato ako'jo hē zē iya henye, "Ma vala ra omba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, kodō Yēsu mati ako'jo Korisito?" ¹⁸ Mo ayolo na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinni Yēsu zi nī ga kō'du zē na mi kumbē.

¹⁹ Mati Pilato ëdi gba alima mĩ loko 'ba vurë, mbara 'bomo utu kö'du kise zi mo iya henye. "Ö'do kö'du ako dë zi kora vo kazi kö'du yaña ne, wiri ayaza ma mi yondö ne aba ga kö'du mo." ²⁰ Kyedre 'ba vo karasa nni vidi kyedre eti alëlunni da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yësu zi kofu. ²¹ Pilato ako'jo ha vidi kayo ne'e, iya henye, "Ma vala ra tēmi vidi riyö nenye'e, omba'e ma zi kinga zi ye?" Zë aya'banni do mo iyanni henye "Barabasi." ²² Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Mo'do a'di zi Yësu mati ako'jo Korisito ne?" Zë biya aya'banni do mo iyanni henye, "Matötö mo." ²³ Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du kyenyë a'di mo o'do?" Ayetonni hë nni gbögbö gu kyembe aba, "Matötö mo."

²⁴ Mati Pilato ongo kö'du ma zi ni ko'do anza kpe, kazi vidi ne ënyinni na kamo, mo oba wini akaka kala ni ta da komo vidi kayo ne'e, iya henye, "Manza dë mĩ koli 'ba kora nenye. Ne kö'du ko'do 'be'e ra." ²⁵ Vidi kayo ne'e biya aya'banni do mo, iyanni henye, "Yama koli 'bomo malëpi gbo de ze gisi 'beze eti." ²⁶ Pilato inga Barabasi zi zë, ta pëti mo, u'bö hu Yësu, i'di mo gbo zi tötö.

Vo wehe o'donni sawiya ra Yësu

(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)

²⁷ Here vo kanya a Pilato obanni Yësu ti'bënni mo mi loko 'ba vo kanya'e. Vo kanya kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo. ²⁸ Zë otönni bongo 'bomo usunni bongo konda 'ba yere ro mo. ²⁹ Here zë o'donni safo tēmi kono ayöfunni do mo. I'dinni mo'vo 'ba yere kala mo ma tiri alödrönni da womo nni aba komo mo sawiya ko'do ro mo, zë iyanni henye, "Lima konda zi yi vo damöku 'ba Yuda'e." ³⁰ Zë o'binni oro komo mo, obanni mo'vo u'bönni do mo. ³¹ Mati zë indenni sawiya ko'do ku ro mo, zë otönni bongo konda ne 'de ta ro mo, usunni bongo omo gbi löhu ro mo. Here zë obanni mo gbo kika mo yaga zi tötö mo.

Atötö Yësu

(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

³² Mati zë ëdi ti'bënni yaga, zë andösi dë nni kora maako aba tēmi Sirënë ru mo Simona, vo kanya'e o'donni mo na kamo zi taka a Yësu kinjë. ³³ Zë ayinni bi mati ako'jo Gologota ne, mi kö'du ya'ba aba "Bi 'ba Kiriyingo da." ³⁴ Ani zë i'dinni 'aji zi Yësu na susë wa kata aba kuwë, mati anene ta pëti mo, mo omba dekpe kuwë. ³⁵ Mati zë atötönni mo ku, zë ayanyanni bongo 'bomo tēmi kutë nni födö ku'du aba zi yolö akalëpi zi eyi. ³⁶ Tapëti mo, alimanni ani mo kongö.

³⁷ Do mo riyë i'dinni wayöru 'ba wasusu iya henye, "Nenye Yësu, yere 'ba Yuda'e" ³⁸ Zë atötönni vo logo riyö dakapa Yësu, ma kölö da kala mo ma tiri ma agamo da kala mo ma gali. ³⁹ Vidi mati ëdi laganni ta da kapa ne, dë nni njili Yësu lidi aba, iyanni henye, ⁴⁰ "Here omba ti'bë yëkëlu ne kiha mo akaño, kuvö mo löhu mi ko'do da wota aba. Ayomo rë yi ëzë yi Wisi 'ba Wirī. Asi akaño ta da taka."

⁴¹ Tēmi gëri kölö ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni vidi kyedre eti alimanni sawiya ko'do ra Yësu iyanni henye, ⁴² "Mo ayomo oka'e, ayomo rë ni dë. Anza mo ra dë yere 'ba Yiserele? Èzë mo ayi ku akaño ta da taka yaanya aba dakoma 'da mi mo. ⁴³ Mo oma mi Wirī, iya henye, 'Ni Wisi 'ba Wirī ra.' Laka dongo'e te, ëzë Wirī omba zi mo yomo yaanya aba." ⁴⁴ Vo logo mati atötö zë da kapa Yësu ne, alidi mo kpa here.

*Koli 'ba Yēsu**(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)*

⁴⁵ Mī kutē kadra aba mandölu ayöfu dakaño ne biya, inde rē nī le ta pēti kadra wota aba. ⁴⁶ Gba kaa kadra wota aba, Yēsu ēnyī udu gu kyembe aba iya henye, “Elöyi Elöyi lema sabakatani?” Mī kö'du ya'ba aba iya henye, “Wiri ama, Wiri ama, ila ma ga a'di ya?” ⁴⁷ Kya vidi ma ēdi tōronni ani ne, iyanni henye, “Mo ēdi Eliya ko'jo.”

⁴⁸ Vidi ma kōlō tēmi zē aho kandi oba lifa usu mī a'ji i'di da njili movo, mo yonzō zi kuwē. ⁴⁹ Kyamo'e iyanni henye, “Ōro dong'o'e te, ēzē Eliya ēdi tayi zi mo yomo.” ⁵⁰ Yēsu api ri'yē löhu na kyembe ila lawo gbo.

⁵¹ Bongo mati ove mī yēkēlu 'ba Wiri ne mī mo aliza ri'yō ko ta ri'yē le akaño. Dakaño akōho rē nī, lutu alihanni, ⁵² da wogo ayēhu rē nni biya, vidi kayo a Wiri mati olinni ne, ēnyinni gbo na didi tēmi koli. ⁵³ Zē ilanni da wogo, ta pēti tēnyī 'ba Yēsu tēmi koli, ēnyī i'bēnni mī gawo laka ani vidi kayo ongōnni zē.

⁵⁴ Mati vo kyēlu 'ba vo kanya'e mati nni mo aba, ēdinni ga Yēsu kongō ne, ongōnni kinzikinzi biya wasisi mati o'do rē nī ne, zē na tere iyanni henye, “Mo tnyō Wisi 'ba Wiri ra.” ⁵⁵ Mbara kayo mati ēdinni Yēsu konyi, usunnī gō mo ta Galilaya ne, ēdinni atōro ani bi kongō ta bi kōwo. ⁵⁶ Mī kutē zē Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

*Kusu 'ba Yēsu**(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)*

⁵⁷ Mati ēdi ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako tēmi Arimataya, ru mo Yosepa oko gbo, mo kpa vo lö'bō 'ba Yēsu ra. ⁵⁸ Mo ēnyī i'bē ako'jo ha Pilato kö'du yöku Yēsu. Pilato i'di kö'du gbo kala konda aba zi yöku ne ki'di zi Yosepa. ⁵⁹ Yosepa olo mī bongo ma kyiyi, ⁶⁰ usu mī wogo ēni mati mo ole mī ri'di, kyigo ne. Mo alulu yitō kyedre ha wogo ne, isi i'bē wēni gbo. ⁶¹ Mariya Magadala nni Mariya ma agamo ne aba, ēdi limanni ani bi kongō zo da wogo.

Vo kanya 'ba ga da wogo kong'o'e

⁶² Mī ko'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasanni Farasi eti andosi dē nni Pilato aba ⁶³ iyanni henye, “Kyedre dasōsu ze, mati vo ndondo kyedre ne ēdi gba na widi, mo iya henye, ‘Matēnyī tēmi koli ko'do da wota aba.’

⁶⁴ I'di kö'du zi ga wogo 'bomo ne kongō na laka le mī ko'do 'ba da wota ne, kazi vo lö'bō 'bomo i'bē alogonni yöku mo, akayadanni zi vidi henye, ere, mo ēnyī ku tēmi koli. Ndundu ndondo ma nenye atēdi ndra na kyēnyē ta da ma dagba.”

⁶⁵ Pilato ayada zi zē iya henye, “Oba'e vo kanya'e zi ti'bēnni ga wogo ne kongō tēmi gēri ma laka.” ⁶⁶ Zē i'bēnni da wogo a'ba'banni ga yitō ha wogo ne zi yada vidi maako ayēhu dē. Ilanni vo kanya ani zi gō mo kongō.

28*Tēnyī tēmi koli**(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)*

¹ Ta pēti ko'do 'ba ralawo aba, mī kano bi kezi da mündö ko'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala nni Mariya vere aba ēnyī i'bēnni bi kongō da wogo. ² Kandi mī kadra nani kinzikinzi kyigo akōho bi. Malayika 'ba Yere ayi akaño ta komoriyē, alulu yitō ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo. ³ Kyinē mo na laka kaa bikanyi, bongo ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba mirē. ⁴ Vo

kanya ma ēdīnni ga wogo ne kongɔ ne, zē na tere tese aba, mora a'banni kaa vīdī mati olinnī ku.

⁵ Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e dē, mayɔɔ ku ēdiye bi koma kō'du Yēsu ma atōtō ne. ⁶ Mo anza dē kinye, mo ēnyī ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongo'e bi mati o'banni mo zi mo. ⁷ I'bē'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lō'bō 'bomo'e 'Mo ēnyī ku tēmī koli. Yaanya aba mo ēdī ku tī'bē mī Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye.'"

⁸ Kandi ilannī da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonnī yada mo zi vo lō'bō 'bomo'e. ⁹ Kandi Yēsu i'ja zē iya zi zē henye, "Rakyēyī mēdī ētī." Zē ayinnī zi mo irīnni mo ta ndī mo amōtunnī mo gbɔ. ¹⁰ Yēsu iya zi zē henye, "Ere'e dē, i'bē ayada'e zi ōndu ma'e zi tī'bēnni mī Galilaya aki'janni ma ani."

Kō'du yēti 'ba vo kanya'e

¹¹ Mati mbara ne i'bēnni zi kō'du ne yada mo zi vo lō'bō 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati ēdīnni ga wogo ne kongɔ ne, ēnyī i'bēnni hulēhu mī gawo ayadannī kō'du mati o'do rē nī ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e. ¹² Kyedre 'ba vo karasa'e adrɔko rē nni vīdī kyedre ētī, zē o'donnī yere 'bēnni i'dīnni kōhi kyedre zi vo kanya ne'e. ¹³ Mora iyannī henye, "Iya'e henye, 'Vo lō'bō 'bomo ayinnī yɔndo aba alogonnī yōku mo mati ēdiye ako'do.' ¹⁴ Ēzē vo daliŋɔ owo kō'du ne, dakalēlu ze do mo dakiya henye, mo mī'dī riti dē zi ye." ¹⁵ Vo kanya ne'e obannī kōhi ne, o'donnī te kaa kō'du mati ayada zi zē zi kō'do mo ne. Mora here, kō'du ne apere rē nī biya mī kutē Yuda'e ko'do ndenye aba ne.

Yēsu ayada rē nī zi vo lō'bō 'bēniye

(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lɔɔ 1:6-8)

¹⁶ Vo lō'bō 'butē dōmokolō ne ēnyī i'bēnni da lutu mī Galilaya bi mati Yēsu ayada zi zē, zi tī'bēnni do mo. ¹⁷ Mati zē ongōnni mo, zē ayetonni mo. Mora here, kya 'ba vo lō'bō maako'e omanni dē. ¹⁸ Yēsu ehe kara, mora iya zi zē henye, "Kalakonda biya 'ba komoriyē dakaŋo aba, i'di ku zi ma. ¹⁹ I'bē'e zi vīdī biya ta bi ne o'do'e zē na vo lō'bō ama. Abapatisiye zē mī ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kōlō Laka aba, ²⁰ ayandiye zē zi korōnni kō'du kī'dī mati mī'dī zi ye ne biya. Matēdī 'e ētī 'duwī le mī ndundu 'ba daliŋɔ aba."

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Marako ayöru

*Kö'du yeti 'ba Yowani Bapatisi
(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)*

¹ Nenyë kö'du yöyö laka ga kö'du Yësu Korisito, Wisi 'ba Wiri. ² Ayeto rë ni kaa mati Nëbi Yisaya ayöru, “Ma kutu vo litu ama dagba komo yi zi gëri ëyi kɔ'jo.

³ Vidi maako ëdi mbere mi da lipi, Akɔ'jo'e gëri nzo zi bi Yere. O'do'e gëri mbiyi zi mo zi lasi.”

⁴ Here Yowani alaya mi da lipi bapatisi ki'di ehe kö'du yeti. Mo ayada zi zë moto dë nni temi kö'du kyënyë zi zë bapatisi, ehe Wiri akila kö'du kyënyë 'bëzë ne. ⁵ Vidi kayo temi dakaŋo 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalema i'bënni kö'du 'ba Yowani ne kowo. Zë odrɔ hë nni temi kö'du kyënyë 'bënni ne ehe mo abapatisi zë mi ranga 'ba Yeredene. ⁶ Yowani usu bongɔ 'bëni o'do temi yëvu 'ba jemele, ida kɔ'di wana gbö gë ni, ehe wakonyo 'bomo wömi ehe yazi möku. ⁷ Mo ayöyö zi vidiye henye, “Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atëdi kyedre ta da ma. Manza dë na laka zi ra ma kidë akaŋo zi kamoka 'bomo kinga. ⁸ Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kölö Laka aba.”

*Bapatisi 'ba Yësu
(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)*

⁹ Temi kadra nani, Yësu ayi temi Nazereta mi dakaŋo 'ba Galilaya zi Yowani, zi ni bapatisi mi ranga 'ba Yeredene. ¹⁰ Kandi mati Yësu asi yaga temi wini, mo ongɔ komoriyë ayëhu rë ni, ehe Lawo Kölö Laka ayi alosɔ do mo kaa atu'bu. ¹¹ Here gu ayi ta komoriyë iya henye, “Yi gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yi aba.” ¹² Kandi Lawo Kölö Laka o'do mo ti'bë mi da lipi, ¹³ ani kɔ'do 'butësowɔ mi wayonzɔ 'ba Satani. Ngötu 'ba möku ëdinni kpa ani, mora malayika'e ayinni ehe akonyinni mo.

*Yësu ako'jo kora vo kyenze kiri sowɔ
(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)*

¹⁴ Tapëti i'di Yowani ku mi kamba, Yësu i'bë mi Galilaya ehe ayeto kö'du yöyö laka kazi Wiri ne yeti. ¹⁵ Mo iya henye, “Kadra ma laka ɔko ku ehe damöku 'ba Wiri ku kara. Oto de 'e temi kö'du kyënyë 'be'e ne ehe oma'e mi kö'du yöyö laka ne.”

¹⁶ Mati Yësu i'bë ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyenze kiriye riyö, Simona öndu ni Anderiya aba, ëdinni kyenze kiri öndu aba. ¹⁷ Yësu iya zi zë henye, “Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidi kika zi ma.” ¹⁸ Kandi ilanni öndu 'bënni ne, ehe i'bënni mo aba. ¹⁹ Mo i'bë tisi dagba ani, ehe i'ja öndu maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zë gisi 'ba Zebedeyo. Zë ëdinni mi töŋbö öndu ënni kɔ'jo nzo. ²⁰ Here mati Yësu ongɔ zë, mo ako'jo zë ehe zë ila 'bu nni Zebedeyo mi töŋbö kora vo loɔ ëti, ehe i'bënni Yësu aba.

*Kora wiri kyënyë aba
(Lk. 4:31-37)*

²¹ Yēsu vo lö'bö 'bēni ēti ayinnī mī gawo 'ba Kaparanamo, mī ko'do 'ba ralawo aba, Yēsu i'bē mī bi 'ba mötu, ehe ayeto kö'du yēti. ²² Vidi mati owonni ne, zē na rakaga tēmi gēri 'ba kö'du yēti 'bomo ne, kö'du mo anza dē kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'diye, ga kö'du mo ayēti kö'du kalakonda aba. ²³ Here kora dakyiki aba mī nī ēdi mī bi 'ba mötu, ehe udu riyē, ²⁴ "Omba a'di kazi ze, Yēsu 'ba Nazereta? Yi kinye ne zi yaṅa ze? Ma yolo ku yi ēyi ra, yi vo litu laka a Wirī." ²⁵ Yēsu ame'do na kamo zi dakyiki ne, "Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne." ²⁶ Dakyiki ne akoho kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta ro mo. ²⁷ Vidi biya na rakaga ehe ayetonni me'do na ga rē nni zi oka maako. "A'di ra here? Ne kya 'ba kö'du yandi kyiyi maako? Kora nenyē ēdi kalakonda aba zi kö'du kī'di zi dakyikiye, ehe zē owonni ho mo." ²⁸ Here kö'du 'ba Yēsu apere rē nī kandi ta ga bi ne biya mī dakaṅo 'ba Galilaya.

Yēsu akō'jo vidi kayo
(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)

²⁹ Yēsu, Yemisi, Yowani aba, ilanni bi 'ba mötu, ehe i'bēnni mbiyi liṅo 'ba Simona ehe Anderiya. ³⁰ Wese 'ba Simona ēdi na rakoo mī sora rakyitu aba, ehe kandi mati Yēsu oko, iyanni kö'du mo zi mo. ³¹ Mo i'bē zi mo, iri kala mo ehe akonyi mo riyē. Rakyitu ne ila mo, ehe mo ayeto gbo litu zi zē.

³² Tapēti kadra alosu ku ehe hutaga oko kpa ku, vidi ikanni zi Yēsu vo rakoo'e biya ehe zē mati dakyiki aba. ³³ Vidi biya 'ba mī gawo ne atoto rē nni ha loko. ³⁴ Yēsu akō'jo zē mati kyō na rakoo dakyinē aba biya, ehe ore dakyiki laki yaga. Mo ila vo dakyikiye dē zi kö'du maako kiya, ga kö'du zē ayolonni ku mo ēyi ra.

Yēsu ayēti kö'du mī Galilaya
(Lk. 4:42-44)

³⁵ Mī da mündö maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yēsu ēnyi ila liṅo ehe i'bē yaga tēmi gawo ga bi mbiya amötu. ³⁶ Simona abokani ēti i'bēnni mo koma. ³⁷ Mati zē i'janni mo, iyanni zi mo henyē, "Vidi biya ēdinni yi koma." ³⁸ Mora Yēsu aya'ba da me'do zi zē henyē, "Di'bē'e zo dagba zi liṅo maako'e mati gbō kinye ne. Momba kpa zi kö'du yēti mī zē, kö'du nere ra mayi go mo." ³⁹ Here mo i'bē mī Galilaya kö'du yēti aba biya mī bi 'ba mötu ehe dakyiki kore aba yaga.

Yēsu akō'jo kora vo mönyu
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ Kora maako ēdi na riti kazi koo mönyu ayi zi Yēsu, alomvo akaṅo ehe alenze mo kö'du wakonyi iya henyē, "Ēzē omba ku, ato'bo ma kö'do ṅbala." ⁴¹ Yēsu kö'du sōsu aba, ehe iza kala nī yaga ehe ise ro mo. Mo aya'ba da me'do henyē, "Momba ku. Ēdi na ṅbala." ⁴² Kandi mönyu ila kora ne ehe ro mo gbo ṅbala. ⁴³ Here Yēsu ise go mo, ehe utu mo 'de kandi, ⁴⁴ iya henyē, "Owo te, ayada kö'du ne dē zi vidi ma kolö maako. Mora i'bē zo mbiyi zi vo karasa mayonzo yi, zi yada zi vidiye mönyu 'bēyi inde rē nī ku. I'di wakumu kaa kö'du kī'di 'ba Mosa." ⁴⁵ Mora kora ne i'bē ehe kö'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mī kö'du ne, here Yēsu o'bo dekepe zi ti'bē mī gawo na dangölö. Mora mo alima akpa yaga mī ga bi mbiya ne'e ehe vidi ayinnī zi mo tēmi ga bi ne biya.

2

*Yēsu ako'jo kora keŋe maako
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)*

¹ Tapetī ko'do yaa, Yēsu ēnyī i' bē hulēhu mī Kaparanamo ehe kō'du yöyö apere rē nī iya mo ēdi liŋo. ² Vidi kayo ayinnī ga bi kōlō, ani bi ako oso dē mī loko, gbi le yaga ha loko bi kpa anza dē. Yēsu ēdi kō'du yöyö ne yētī zi zē. ³ Vidi kora sowo okonnī, ēdinnī kora mati eŋe kyere akaŋo ne kinjē kika mo zi Yēsu. ⁴ Ga kō'du vidi kayo, zē o'bonnī dē zi kora ne kika mo zi mo. Here zē itinnī bingō ta komo lembe mbiyī bi mati Yēsu ēdi. Mati ayēhunnī bi ne ku, zē izannī kora ne akaŋo, ēdi ako'do da laŋba. ⁵ Mati Yēsu ongo hala ēdinnī kō'du kora aba, iya zi kora keŋe ne henye, "Wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyi ila ku."

⁶ Vo komoyandi 'ba kō'du ki'di maako'e mati ēdi alimannī ani ne, asōsunnī kō'du, ⁷ "Hala mo ame'do kaa nenye here?" Ne kō'du sawiya ra. Wiri ra nje kōlō ato'bo kila kō'du kyēnyē.

⁸ Kandi Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdinnī asōsu ne, here mo iya zi zē, "Ēdiye kō'du mahere ne sōsu ga a'di? ⁹ Ma vala ra anza na kyigo zi kiya zi vo keŋe ne, 'Ila yi ku tēmi kō'du kyēnyē 'bēyi,' kodo zi kiya henye, 'Ēnyī, injē laŋba 'bēyi ne, i' bē'? ¹⁰ Here zi ye yolo laka Wisi a Vidi ēdi kalakonda 'ba dakaŋo nenye aba zi vidi kila tēmi kō'du kyēnyē, miya zi vo keŋe ne, ¹¹ 'Mēdi kiya zi yi, ēnyī, injē laŋba 'bēyi ne, i' bē liŋo.' " ¹² Here mo ēnyī ta da komo zē, ehe injē laŋba ēni, i' bē gbo. Zē biya na rakaga, zē ayetonnī Wiri, iyannī henye, "Wa mahere ne, dongo dē gba kyere."

*Yēsu ako'jo Lēvi
(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)*

¹³ Yēsu i' bē hulēhu löhu da göti föfö 'ba Galilaya, vidi kayo ato'bo rē nni zi mo ani, mo ayeto zē yandi. ¹⁴ Mati mo ēdi ti' bē lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele kō'du ru mo Lēvi wisi 'ba Alipayo, ēdi alima mī bi 'ba 'be'bele kō'du. Yēsu iya zi mo henye, "Alō'bō ga ma." Lēvi ēnyī, ehe alō'bō gbo go mo.

¹⁵ Mati Yēsu ēdi wakonyo liŋo a Lēvi, vo 'be'bele kō'du kayo ehe vo kō'du kyēnyē kayo ko'do'e mati alō'bōnnī ga Yēsu ne, ma kayo tēmi zē adro'bo rē nni mo aba, ehe vo lö'bō 'bomo eti wakonyo ga bi kōlō. ¹⁶ Vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye ru zē Farasi ne, i'jannī Yēsu ēdinnī wakonyo ga bi kōlō vo kō'du kyēnyē eti ehe vo 'be'bele kō'du'e. Here zē ako'jonnī ha vo lö'bō 'bomo'e, "Kō'du a'di mo onyo wa vidi mahere ne eti?" ¹⁷ Yēsu owo kō'du 'bēzē ne, aya'ba do mo zi zē, iya henye, "Vidi mati rē zē na laka kazi koo, ombannī dakatorō dē, nje zē ma na rakoo. Mayi dē ga kō'du vidi laka'e, mayi ga kō'du vidi kyēnyē'e."

*Kō'du 'ba hakoro
(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)*

¹⁸ Vo lö'bō 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ēdinnī hē nni koro. Vidi maako'e ayinnī zi Yēsu, ako'jonnī ho mo, "Kō'du a'di vo lö'bō 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ēdinnī hē nni koro, mora vo lö'bō 'bēyiye oronnī hē nni dē go mo?" ¹⁹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Omba 'be'e yingo mati ēdinnī bi 'ba oze ne, zi ti'bēnnī kazi wakonyo? Anza here dē. Ēzē kora vo mbara ēdi gba zē aba, zē o'bonnī dē zi ko'do here. ²⁰ Kadra mo atoko ēzē oba kora vo mbara ku 'de kazi zē akoro hē nni 'da."

²¹ "Vidi maako uru bongō ma kyiyi dē zi ko'jo bongō ma koo. Ēzē o'do here, ma kyiyi ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bongō ma koo ne, ehe ako'do ogo kyedre. ²² Vidi maako odro a'ji ma kyiyi dē gbi mī loso wana ma koo.

Ēzē o'do here, a'ji ne akiha lɔɔ wana, ehe a'ji 'dō lɔɔ wana aba akayaŋa rē nni. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyi gbī mī lɔɔ wana ma kyiyi."

Kō'du ko'do 'ba ralawo

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ Mī ko'do 'ba ralawo aba, Yēsu ēdī ati'bē kpuru tēmī yaka 'ba nyenyo. Mati vo lō'bō 'bomo'e ēdī ati'bēnnī mo aba ne, ayetonni da nyenyo ne kowe zi konyo. ²⁴ Farasiye iyanni zi Yēsu henye, "Ongɔ te, kō'du a'di vo lō'bō 'bēyiye ēdinni kō'du mati i'bē dē ga kō'du kī'di 'ba ko'do 'ba ralawo ne ko'do gɔ mo?"

²⁵ Yēsu ēnyi, aya'ba dɔ mo zi zē iya henye, "Ako'jo'e kō'du mati Dawidi o'do mī kadra nani dē, mati mo omba wa zi konyo mī kadra mati mo vidi 'bēni ēti na o'bo ne? ²⁶ Here mo i'bē mī loko a Wiri ehe onyo mangɔlɔ'bo mati i'di zi Wiri ne. Kō'du ne o'do rē nī mī kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Ēdī mī kō'du kī'di 'beze nje vo karasa'e ra akonyonni mangɔlɔ'bo ne, mora Dawidi onyo, ehe i'di kpa zi vidi 'bēniye." ²⁷ Yēsu aya'ba gɔ mo zi zē iya henye, "O'do ko'do 'ba ralawo ne kō'du vidi, o'do vidi dē kō'du ko'do 'ba ralawo. ²⁸ Here Wisi a Vidi ēdi gbī na Yere 'ba ko'do ralawo."

3

Kora vo kala keŋe

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Kadra maako aba Yēsu i'bē bi 'ba mōtu. Kora maako ēdī ani kala mo eŋe ku. ² Vidi maako'e ēdinni ani, zē ombanni zi Yēsu susu ga kō'du litē ko'do. Here zē alimanni mo kongɔ kara kɔdɔ mo akako'jo kora ne ndō mī ko'do 'ba ralawo. ³ Yēsu ame'do zi kora vo kala keŋe ne, "Ayi tɔɔ komo ze kinye."

⁴ Here mo ako'jo ha vidi ne'e iya henye, "A'di ra kō'du kī'di 'beze ila ze zi ko'do mī ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kɔdɔ zi ko'do na kyēnyē? Zi didi vidi yomo, kɔdɔ zi yaŋa mo?" Mora 'de iyanni kō'du ako dē. ⁵ Yēsu na kamo mati mo ongɔ bi dē zē, ga kō'du kazi kō'du kowo. Here mo iya zi kora ne, "Iza ga kala yi ne yaga." Mo iza yaga, a'ba na laka lōhu. ⁶ Here Farasiye ilanni bi 'ba mōtu ne, ehe atɔtɔ rē nni kandi vidi 'ba Heroda eti, o'donni yere zi Yēsu kofu.

Vidi kayo da kapa fōfō

⁷ Yēsu vo lō'bō ēni eti ēdī ti'bēnni ha fōfō 'ba Galilaya, vidi kayo alō'bōnni gɔ mo. Vidi ne maako'e ayinni tēmī Galilaya, Yudiya, ⁸ Yerusalema, Edome, ta dakaŋo kafo ranga 'ba Yeredene, Tiyere, Sidoni aba. Vidi ne ayinni biya zi Yēsu ga kō'du wa mati zē owonni mo ēdī ako'do. ⁹ Ga kō'du vidi ayo takanyi, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye mako'jōnni tōŋbō nzo zi nī tēkyi mī mo, kazi vidi utunni nī. ¹⁰ Mo ako'jo vo rakɔ kyɔ, ehe zē mati gba na rakɔɔ ne nduwē rē nni sikyi dagba ga kō'du zi rɔ mo kise. ¹¹ Ēzē vidi mati ēdinni dakyikyī aba mī nni ongōnni mo, akalēpinni akaŋo, akiyanni henye, "Yi wisi 'ba Wiri." ¹² Here Yēsu iya zi dakyikyī ne'e, mayadanni dē zi vidi ēyi 'bēni nī.

Yēsu inzi vo litu 'butē dōmoriyō

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Here Yēsu i'bē riye da lutu, ako'jo vidi mati mo omba ne tayinni zi nī. Zē ayinni zi mo, ¹⁴ mo inzi 'butē dōmoriyō tēmī zē, i'di ru zē ku vo litu'e,

mo ayada zi zë henye, minzi ye ku zi tēdiye ma aba, zi kutu'e kpa yaga tī'bē kō'du yētī, ¹⁵ zi tēdiye kpa kalakonda aba zi dakyikyī kore mo yaga.

¹⁶ Nenyē ma 'butē domoriyō mati mo inzi, Simona, Yēsu i'dī ru mo Petero, ¹⁷ Yemisi öndu ni Yowani aba, zë gisi 'ba Zebedeyo, Yēsu i'dī ru dë zë Bonerega kō'du ya'ba aba piwo, ¹⁸ Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Tadöyösu, Simona mati o'do lövo 'ba dakanjo 'bēni, ¹⁹ Yudasī Sikereto mati asusu Yēsu zi kofu mo ne.

Yēsu Belezobulu aba

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

²⁰ Yēsu i'bē ödu loko, vidī kayo atoto rē nni, here Yēsu vo lö'bō 'bēni eti i'janni kadra 'ba zi wakonyo dë. ²¹ Mati vo dakota 'bomo owonni kō'du ne here, i'bēnni zi go mo kongu, ga kō'du vidī ödinni akiya, "Mo arifo ku."

²² Vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di maako'e, mati ayinni ta Yerusalema ne, iyanni henye, "Mo edi Belezobulu aba mi ni." Ne yere 'ba dakyikyīye ra i'di kyigo ne zi mo zi kore zë yaga. ²³ Here Yēsu ako'jo zë zi ni, ame'do zi zë tēmi mala. "Hala Satani akore Satani yaga? ²⁴ Ezë damöku inye rē ni na gbongo gbongo, damöku ne akalēpi. ²⁵ Here ezë dakota inye rē ni na gbongo gbongo, dakota ne akalēpi. ²⁶ Here ezë damöku 'ba Satani inye rē ni na gbongo gbongo, o'bo tēhi dë, akalēpi, akinde rē ni. ²⁷ Vidī kōlō maako o'bo dë zi tödu mi loko 'ba kora vo tembe zi wasisi omo kolo, nje ezë mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehe 'da wa omo kolo. ²⁸ Miya zi ye tnyō henye, akato'bo vidī kila tēmi kō'du kyenyē 'bēzë ne biya, ehe me'do lasa 'bēzë biya. ²⁹ Here vidī mati akame'do kō'du kyenyē ra Lawo Kōlō Laka ne ila mo dë, ga kō'du mo o'do kō'du kyenyē ma nburu nburu ne ku." ³⁰ Yēsu iya kō'du ne here, ga kō'du vidī maako'e ödinni akiya "Dakyikyī ra edi mo kō'do."

Ma 'ba Yēsu öndu mo eti

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Here ma 'ba Yēsu öndu mo eti okonni. Zë okonni 'de yaga ta ra loko, utunni kō'du kise kō'du ko'jo ga kō'du mo. ³² Vidī mati ödinni alima kpo ta ra Yēsu, iyanni zi mo henye, "Ongo te, ma yi, öndu yiye eti ödinni yaga, zë ombanni yi." ³³ Yēsu aya'ba da me'do zi zë, iya henye, "Eyi 'bēni ma ma? Eyiye 'bēni öndu ma'e?" ³⁴ Mo ongo bi da vidī mati edi alimanni kpo ta ra ni, iya henye, "Ongo'e te, kinye ne ma ma öndu ma'e eti. ³⁵ Vidī mati o'do wa mati Wiri omba zi mo kō'do ne, ma öndu ma, emi ma, ehe ma ma."

4

Mala 'ba vo kofu kilī

(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Kadra maako aba löhu, Yēsu ayeto kō'du yandi da kapa föfö 'ba Galilaya. Vidī mati atoto rē nni kpo ta ro mo ne, ödinni kyō, here mo ekyi mi tōnbō, alima mi mo. Tōnbō ne edi mi föfö, vidī kayo ne'e ro 'bēni 'de yaga da göti 'ba föfö. ² Mo alima kō'du kayo ne yandi mo zi zë tēmi mala. Mi kō'du yandi 'bomo ne mo iya henye, ³ "Owo'e te. Kora maako i'bē yaga kofu kilī mi yaka. ⁴ Mati mo ili kofu ne mi yaka, maako'e alēpi da ga gēri, ali ayinni, onyonni 'de. ⁵ Maako'e alēpi dakanjo ma ri'di aba, mati kanjo nje tisiwa aba ne. Kandi kofu ne ötu, ga kō'du kanjo ne ayöndu dë. ⁶ Here kadra ayi riyē, o'bo wevo ma luru ne, ga kō'du ngara'da mo ödu dë na laka

mī kaŋo. ⁷ Kofo maako'e alēpī mī kutē kono, övu ayasi wevo nī, mora 'de ana dē. ⁸ Kofo maako'e alēpī mī kaŋo ma laka ne, wevo mo asi, övu, ana i'jō. Maako'e ēdinnī i'jō aba 'butēwota, maako'e 'butēmodaka, maako'e lamikölō." ⁹ Yēsu aya'ba gō mo zi zē iya henye, "Mo mati ēdī mbili aba, mowo kō'du ne."

Kō'du a'di mo ayandi kō'du tēmī mala
(Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

¹⁰ Mati Yēsu ēdī kutī nī aba, vīdī maako'e mati owonnī kō'du mo ne, ayinnī zi mo vo litu 'butē dōmorīyō ētī, ako'jonnī hō mo zi mī mala ne'e yada. ¹¹ Yēsu aya'ba dō mo zi zē, iya henye, "Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wīrī i'dī ku zi ye. Mora zi vīdī maako'e kō'du koho akayandi tēmī mala.

¹² Here zē akongōnnī akongō, mora 'de kaa ongōnnī dē.

Ēzē o'dōnnī here akotō dē nnī zi Wīrī, akila zē."

Yēsu ayada mī mala 'ba vo kofo kīlī
(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ayōlō'e mī mala ne dē? Akayōlō'e mala maako'e hala? ¹⁴ Vo kofo kīlī ne ilī kō'du me'do 'ba Wīrī. ¹⁵ Vīdī maako'e kaa kofo mati alēpī da ga gērī. Kandi ēzē owonnī kō'du me'do ne, Satani ayi oba 'de. ¹⁶ Vīdī maako'e kaa kofo mati alēpī da ř'i'dī. Kandi ēzē owonnī kō'du me'do ne, irīnnī na rakyenyi. ¹⁷ Mora ödu dē gbo mī zē, here ne ɔ'bo limannī 'diri dē. Ēzē riti maako mandere wakofō ayi ga kō'du me'do ne, zē akilannī 'de. ¹⁸ Vīdī maako'e ēdinnī kaa kofo mati ilī mī kutē kono. Ne ēdī zē mati owonnī me'do ne, ¹⁹ kō'du sōsu, lövō 'ba kōhi, lövō kō'du wakyo, akakōho me'do ne, mora anannī i'jō dē. ²⁰ Vīdī maako'e ēdinnī kaa kofo mati ilī mī kaŋo laka. Zē owonnī me'do ne, ombannī dō mo, anannī i'jō maako'e 'butēwota, maako'e 'butēmodaka, maako'e lamikölō."

Lamba hu sora
(Lk. 8:16-18)

²¹ Yēsu alima nduwē kiya zi zē henye, "Vīdī maako here ne, oba lamba ndō kika mo hu sikō mandere hu sora? Anza here dē, i'dī lamba da tarabiza. ²² Wa mati ēdī 'de kōwō na koho akika yaga bikanyi. Wa mati ayōfu dō mo ne, akayēhu dō mo yaga. ²³ Owo'e kō'du ne, ēzē ēdiye mbili aba."

²⁴ Mo iya kpa zi zē henye, "Kō'du mati mēdī akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati ēdī ako'dō'e zi oka'e, ako'dō kpa zi ye. ²⁵ Vīdī mati ēdī mo aba, akī'dī zi mo kyō. Vīdī mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo."

Mala kō'du tövu 'ba kofo

²⁶ Yēsu nduwē kiya mo aba zi zē, iya henye, "Damōku 'ba Wīrī ēdī henye. Kora maako ilī kofo mī yaka ēnī. ²⁷ Mati mo o'do yōndō aba, ēnyī kadra aba, kofo ne biya ēdinnī ku mbili kī'dī, ēdinnī kpa ku tövu. Mo ayōlō dē hala o'dō rē nī here. ²⁸ Kaŋo ra o'do wevo ne na bi dēnī zi tövu, zi ta na logō. Dagba birīti mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndō i'jō aba. ²⁹ Mati i'jō ne alōtri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kō'du mo ayōlō kadra mo ɔkō ku."

Mala kō'du kofo 'ba masatada
(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)

³⁰ Yēsu ako'jo kò'du henye, “Dakiya ze damòku 'ba Wìrì èdì kaa a'di? Mala a'di dako'do ze zi yada mo? ³¹ Èdì kaa kofo 'ba masatada, kofo mati tisi riri mì dakaṇo ne. ³² Ta gɔ mo yaa, övu riyè, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. I'di ngora nì ma kyedre mo'e yaga, ali ayinnì, uvò loko ènnì mì galilì mo.”

³³ Yēsu ayèti kò'du kise 'bèni tēmì mala maako'e. Mo ayada zi zè kyɔ, kò'du zi zè tɔ'bo yolo mo. ³⁴ Mo ɔ'bo dè me'do zi zè kazi mala. Èzè mo èdì vo lò'bò 'bèni èti, mo akayada kò'du ne'e biya zi zè.

Yēsu adɔɔ buluku da wini
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Mì da hutaga mì ko'do nani, Yēsu iya zi vo lò'bò 'bèniye, “Ènyì dì'bè'e kyèti 'ba fòfò.” ³⁶ Here zè ilannì vidì kayo ne'e, ehe vo lò'bò'e èkyinnì mì tɔṅbò, mati Yēsu èdì alima nzo mì mo, obannì mo nnì aba. Tɔṅbò maako'e alò'bønnì kpa ga ndì mo.

³⁷ Truku'du buluku kyigo aluku riyè kagba 'ba wini, ayeto ku liko riyè mì tɔṅbò, here omba ku kara zi koso wini aba. ³⁸ Yēsu èdì 'de hulèhu mì tɔṅbò ako'do dè nì taka gara aba. Vo lò'bò 'bomo'e alironnì mo iyannì henye, “Vo komoyandi, asòsu 'bèyì kò'du dè, ze hiya kara zi koli?”

³⁹ Yēsu ènyì riyè, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, “ɔɔ, ti!” Buluku nnì wini kagba aba ɔɔnnì, bi gbo liwo. ⁴⁰ Yēsu iya zi vo lò'bò 'bèniye henye, “Kò'du a'di èdiye atere gɔ mo? Anza'e dè koma aba?”

⁴¹ Zè tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, “Kora nenyè èyì? Buluku wini kagba aba, ɔɔnnì mo?”

5

Yēsu ako'jo kora dakyikyì aba
(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

¹ Yēsu vo litu 'bèni èti ènyì i'bè okonnì kyèti kapa fòfò 'ba Galilaya mì dakaṇo 'ba Gerasa. ² Kandi mati Yēsu asi yaga tēmì tɔṅbò, andosi dè nnì kora maako aba, asi tēmì wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne èdì dakyikyì aba mì nì. ³ Mo èdì alima mì kutè da wogo. Vidì ako ɔ'bo dekpe zi sesi mo na kida nyɔri aba. ⁴ Da kyɔ ndì mo kala mo aba èdì na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyɔri ne, ehe akikye mì kòhi ne ta ndì nì na nzo. Mo embe 'beri, vidì maako ɔ'bo dè zi mo kìrì. ⁵ Kadra yɔndɔ aba mo èdì lima alasi tēmì da wogo kpuru ta da lutu, kudu aba rè nì kumu yitò aba.

⁶ Mo na kɔwɔ mati ongo Yēsu, here aho alɔɔɔ domo nì aba akaṇo komo Yēsu. ⁷ Here mo alòrò na kyembe, iya henye, “Yēsu wisi 'ba Wìrì omba a'di kazi ma? Lomu mì ru Wìrì, ma lenze yì, i'di riti dè zi ma.” ⁸ Mo iya kò'du ne ga kò'du Yēsu èdì akiya henye, “Dakyikyì asi 'de yaga ta ra kora ne.”

⁹ Here Yēsu ako'jo ho mo iya henye, “Ru yì èyì?” Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Ru ma 'Gboko,' ga kò'du dèdì ze kyɔ.” ¹⁰ Mo zo nduwè Yēsu lenze kazi ore dakyikyì ne'e yaga ta dakaṇo nani.

¹¹ Ani wa'do kayo èdinnì kara dakapa lutu wakonyo. ¹² Here dakyikyì ne'e zo rè nnì la'ba zi Yēsu, iyannì henye, “Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze tì'bè tòdu mì zè.” ¹³ Mo ila dakyikyì ne'e tì'bè, òdunnì gbo mì wa'do ne'e. Wa'do ne'e èdinnì biya kaa kpulukuriyò, ahonnì akaṇo mì fòfò, ehe aluyinnì.

¹⁴ Kora mati èdinnì ga wa'do ne'e kɔṅgɔ, ahonnì 'de, ayöyönnì kò'du ne mì gawo mì halinɔ kò'du mati o'do rè nì ne, yada zi vidì. Vidì ènyì i'bènnì

biya kò'du mati o'do rè nì ne kongɔ. ¹⁵ Mati ayinnì zi Yèsu, zè ongɔnnì kora mati èdì kani gboko 'ba dakyikyì ètì mǐ nǐ ne, mo èdì alima ani bongo aba rè nì, do mo ku na laka, zè biya na tere. ¹⁶ Zè mati ongɔnnì komonnì aba, ayadannì zi vidiye kò'du mati o'do rè nì zi kora mati dakyikyì aba ne, ehe kò'du 'ba wa'do ne'e. ¹⁷ Here zè ako'jonnì ha Yèsu zi tēnyì atì'bè 'de tēmì dakaŋo ènnì.

¹⁸ Here mati Yèsu omba ku zi tì'bè zi tēkyì mǐ tōŋbō, kora mati èdì kani dakyikyì aba mǐ nǐ ne, alenze mo iya henye, “Dì'bè ze yì aba.” ¹⁹ Yèsu ila mo dē zi tì'bè ta gɔ mo, iya zi mo henye, “Ì'bè liŋɔ zi vo dakota 'bēyìye, ayada zi zè hala kò'du mati Yere o'do zi yì, laka 'bomo zi yì èdì hala.” ²⁰ Here kora ne ènyì i'bè biya kpuru tēmì Gawo 'Butè ne'e, kò'du mati Yèsu o'do zi nì ne yada mo aba. Vidì mati owonnì kò'du ne biya na rakaga.

*Wu'jè 'ba Yayiro nnì mbara mati ise ra bongo 'ba Yèsu
(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)*

²¹ Yèsu ènyì i'bè hulèhu kyèti kapa 'ba fōfō vere. Ani da kapa fōfō, vidì kayo atoto rè nnì kpo ta da kapa mo. ²² Here vere maako ru mo èdì Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mōtu ani, mati mo ɔko, ongo Yèsu, mo umè rè nì akaŋo ndì mo, ²³ alenze mo kò'du komba aba, iya henye, “Wu'jè tisi 'bama na rakɔɔ. Ako ayi, i'dì kala yì do mo, here zi mo tēdì na laka, na didì.” ²⁴ Yèsu ènyì i'bènnì mo aba.

Here vidì kayo mati èdinnì atì'bè Yèsu ètì ne, èdinnì mo diri ta da kapa biya. ²⁵ Here mbara maako èdì ani, na riti ga kò'du yama èdì taho ta ro mo kazi tɔɔ kɔɔ 'butè dɔmoriyō. ²⁶ Dakatōrō kayo èdinnì le ɔwo kǐ'dì zi mo. Mo ayaŋa kōhì 'bèni biya, mora here ne zi ta'ba na laka anza dē, èdì wēnì zo rè nì kidra dagba ta ga kadra biya. ²⁷ Mo owo kò'du Yèsu, ènyì ayi kafo mo mǐ kutè vidì kayo ne. ²⁸ Mo iya na bi dēni henye, “Èzè mise gbì le nje bongo ro mo ne, matèdì na laka.” ²⁹ Mo ongo here ise bongo ro mo ne, kandi yama ɔɔ, mo ayolo ku mǐ ida rè nì henye, na kɔ'jo rè nì ku tēmì riti kyedre 'bèni ne.

³⁰ Yèsu kandi ayolo henye, kyigo asi ku ta rè nì yaga. Mo opi rè nì kpo tēmì kutè vidì kayo ne, ako'jo kò'du henye, “Èyì ra ise ra bongo ama?”

³¹ Vo lō'bō 'bomo aya'bannì da me'do zi mo henye, “Ongo te vidì kayo mati èdinnì yì kuru ne, kò'du a'di ako'jo 'bēyì kò'du gɔ mo henye ere, ‘Èyì ra ise ra ma?’ ”

³² Yèsu zo nduwè lima bi kongɔ kpo ta rè nì zi yolo èyì ra o'do kò'du ne. ³³ Here mbara ne ayolo kò'du mati o'do rè nì zi nì ne, mo ayi tese aba na tere, alɔdrɔ ndì mo, ayada kò'du tinyō mati o'do rè nì ne biya zi mo.

³⁴ Yèsu aya'ba da me'do zi mo henye, “Wu'jè ama, koma 'bēyì o'do yì ku ŋbala. Ì'bè na rakyēyì, makɔ'jo yì tēmì riti ne.”

³⁵ Mati Yèsu èdì kò'du ne kya, Vidì maako'e ayinnì ta liŋɔ 'ba Yayiro, ayadannì zi mo henye, “Wu'jè 'bēyì oli ku. Kò'du a'di kpe zi riti kǐ'dì ra vo komoyandi ne gɔ mo?” ³⁶ Yèsu oze mbili nì dē da kò'du mati iyannì ne, mo aya'ba zi Yayiro henye, “Ère dē, nje kōlō koma.”

³⁷ Here mo ila vidì ma kōlō maako dē zi tì'bè nì aba dagba, nje Petero, Yemisi, ɔndu nì Yowani aba. ³⁸ Mati zè ɔkonnì liŋɔ 'ba Yayiro, Yèsu ongo bi apere rè nì ku na yawa, owo kuyè riyè kudu rala'ba aba. ³⁹ Mo ènyì i'bè ɔdu loko, iya henye zi zè “Kò'du a'di bi apere rè nì gɔ mo na yawa here? Kò'du a'di èdiye kudu gɔ mo? Wu'jè tisi ne oli dē, èdì ɔŋbō ako'do.”

⁴⁰ Here zē ogonnī mo. Mora here mo ore zē biya yaga, oba 'bu 'ba wu'jē tisi ne, ma mo, vo lō'bō 'bēniye wota. Mo ēnyī i' bē ōdu mī loko mati yōku wu'jē tisi ne o'ba 'do mo.

⁴¹ Mo irī kala mo, iya zi mo henye, “Talita Kumu.” Kō'du ya'ba aba henye, “Wu'jē tisi, miya zi yi, ēnyī riyē.” ⁴² Here mo ēnyī, alasi kpo. Kōō 'bomo ēdī 'butē dōmorīyō. Mati kō'du ne o'dō rē nī, zē biya na rakaga. ⁴³ Yēsu i'dī kō'du kise anza dē zi zē yada zi vīdī kōlō maako, ehe mo iya henye, “I'dīye wa zi mo zi konyo.”

6

Omba Yēsu dē mī Nazereta

(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

¹ Yēsu ēnyī ila bi nani, ehe i' bē hulēhu mī gawo 'ba dakaŋo 'bēnī. Vo lō'bō 'bomo'e i'bēnnī mo aba. ² Mī ko'do 'ba ralawo aba, mo ayeto kō'du yandi mī bi 'ba mōtu. Vīdī kayo ēdīnnī ani, mati zē owonnī kō'du mo, zē biya na rakaga. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henye, “Here mo i'ja kō'du ne biya ta kila? Kō'du yolo 'ba a'di ra here mati i'dī zi mo ne? Hala mo ēdī kō'du koro ne'e ko'do mo? ³ Mo anza vo kaga kīsē, wisi 'ba Mariya, ōdu 'ba Yemisi, Yosepa, Yudasi, Simona aba? Anza dē ēmī mo'e ra ēdīnnī alima kinye ne?” Here zē ombannī mo dē.

⁴ Yēsu ēnyī iya zi zē henye, “Nēbī ɔwo ta bi ne biya, nje vīdī mī gawo liŋo 'bomo, karo mo'e, vo dakota 'bomo ētī ra ombannī mo dē.” ⁵ Mo omba dē zi kō'du koro ako'e ko'do ani, mo i'dī kala nī nje da vīdī 'ba rakōō gbōngo maako'e, ehe ako'jo zē gbo. ⁶ Mo rakaga kyedre aba ga kō'du vīdī anzannī dē kō'du koma aba.

Yēsu utu vo litu 'butē dōmorīyō yaga

(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

Yēsu ēnyī i' bē kpo ta ra dakaŋo nani komo vīdī yandi aba. ⁷ Mo ako'jo vo litu 'butē dōmorīyō ne'e bi kōlō, utu zē yaga na riyō riyō. Mo i'dī kalakonda ndra ta da dakyikyī ne'e.

⁸ Mo ise go mo zi zē, “Oba'e waako dē 'e aba ta bi tī'bē 'be'e ne, mangolo'bo manza dē, anboro 'ba wa lenze manza dē, kōhi manza kpa dē mī bōngo re 'e, nje mōvo. ⁹ Usu'e kamoka, ehe injē'e kya 'ba bōngo dē ētī. ¹⁰ Ežē ōdu'e mī liŋo, alima'e mī liŋo nani le ila'e gawo nani. ¹¹ Ežē gawo mati ayye mī mo vīdī ombannī dē 'e kīrī kala kyedre aba, mandere ombannī dē zi kō'du 'be'e kowo, ila'e bi nani, akyitō'e turufu ne 'de ta ndīye. Ne atēdī zi zē na wasēnē.”

¹² Here zē ēnyī i'bēnnī yaga kō'du yētī aba zi vīdī dē nni koto tēmī kō'du kyēnyē 'bēnnī ne'e. ¹³ Zē orennī dakyikyī yaga, apisinnī yēnī ra vo kōō'e, ako'jo zē gbo.

Koli 'ba Yowani Bapatisi

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Yaanya aba Yere Heroda owo kō'du ne, ga kō'du wa komba 'ba Yēsu inde bi biya. Vīdī maako'e iyannī henye, “Yowani Bapatisi ra ēnyī ku na dīdī tēmī koli, kō'du nere ra mo ēdī kyigo nenyē aba zi tēdī kō'du koro ne'e ko'do mo.” ¹⁵ Vīdī maako'e iyannī henye, “Mo Eliya ra.” Agamo'e iyannī henye, “Mo nēbī ra, kaa tēmī ma kōlō mati ēdīnnī kani kyere nani.”

¹⁶ Mati Heroda owo kō'du ne, iya henye, “Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo 'de nere ra ēnyī tēmī koli.” ¹⁷ Heroda ra na bi dēnī i'dī kō'du zi Yowani kīrī, kida mo, ku'du mo mī kamba. Heroda o'do kō'du ne here ga

kö'du mo oze Herodiya, mo le na mbara 'ba öndu mo Pilipo ne. ¹⁸ Yowani Bapatisi zo nduwë kö'du ne yada mo zi Heroda. "Anza dë na laka zi yî mbara 'ba öndu yî koze." ¹⁹ Here Herodiya iri kö'du ra Yowani, omba zi mo kofu. Mora mo ɔ'bo dë, ²⁰ ga kö'du Heroda ere Yowani, ga kö'du mo ayolo Yowani ne, mo vidî laka ra, ehe agaga go mo. Heroda ëdi le kö'du yëti 'ba Yowani sösu, mora mo omba zo nduwë zi kowo mo.

²¹ Ndundu mo aba Herodiya i'ja gëri laka 'bëni. Ëdi mi ko'do ko'jo kadra 'ba Heroda, mo o'do kyere, ise vidî kyedre 'ba turu'e biya, vo wehe'e, vidî kyedre 'ba Galilaya ëti. ²² Mati wu'jë 'ba Herodiya ne ayi, ɔlo komo vidîye, kö'du ne eme ra Heroda nni yingɔ 'bomo ëti.

Here Yere Heroda iya zi wu'jë ne henye, "A'di ra omba zi tedi zi yi? Makî'di zi yi wa mati omba." ²³ Ha ki'di lömu aba mo iya zi wu'jë ne henye, "Miya henye, makî'di wa mati ako'jo kö'du mo ne zi yi, ezë ëdi le kyedre kaa kutë damöku 'bama."

²⁴ Here wu'jë ne asi i'bë zi ma ni yaga. Ako'jo ho mo, "A'di ra makako'jo kö'du mo?" Ma mo aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo kö'du ga da Yowani Bapatisi." ²⁵ Here wu'jë ne aho kandi hulëhu zi ti'bë kö'du ne kiya zi Yere Heroda, iya henye, "Momba zi yi ki'di zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi mi kakpa ne."

²⁶ Mati Yere Heroda owo kö'du ne here, o'do mo na rasösu. Mo ɔ'bo dekpe zi komba dë zi wu'jë ne, ga kö'du mo o'do ku na lömu ta da komo yingɔ 'bëni ne'e biya. ²⁷ Here mo utu vo kanya 'bëni kö'du ki'di aba zi ti'bë da Yowani kika mo. Vo kanya ënyi i'bë mi kamba, ikye da Yowani 'de. ²⁸ Mo ika mi kakpa, i'di zi wu'jë ne, ehe mo i'di gbo zi ma ni. ²⁹ Mati vo lö'bö 'ba Yowaniye owonni kö'du ne, zë ayinni, obanni yöku mo, i'bë usunni.

Yësu i'di wakonyo zi vidî kpulukumuyi
(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

³⁰ Mati vo litu i'ja rë nni Yësu ëti, a'banni wa mati zë o'donni, yandinni ne yada mo zi Yësu. ³¹ Here vidî kayo ëdi tayinni ehe ëdi ti'bënni, here Yësu vo litu 'bëni ëti, i'janni kadra 'ba zi wakonyo dë. Here mo iya zi zë henye, "Ënyi di'bë'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi."

³² Here zë ënyinni, ayetonni tëkyi mi tönjö ti'bë yaga na bi dë nni bi mbiya maako. ³³ Mati vidî kayo ne'e ongonni zë ëdinni ati'bë, kandi ayolonni zë, here ënyi i'bënni biya tëmi gawo ne'e, ahonni dagba ta dakanjo, ɔkonni dagba bi nani ta komo Yësu vo litu 'bëni ëti. ³⁴ Mati Yësu asi yaga tëmi tönjö, mo ongo vidî kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kö'du sösu ga kö'du zë, ga kö'du zë kaa timëlë ma kazi vo yako. Here mo ayeto zë yandi kö'du kyo aba.

³⁵ Mati kadra omba ku zi loso, vo lö'bö 'bomo'e ayinni zi mo iyanni henye, "Ongɔ te, kadra anza kpe bi nenye na möku. ³⁶ Utu vidî nenye'e zi zë ti'bënni mi linjo mati ëdinni kpoko kinye zi zë wakonyo kogo zi konyo."

³⁷ Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zë zi konyo." Zë ako'jonnî ha Yësu, "Kohi ne vidî ako'do loo yehwe modomowota zi ki'ja. Omba zi ze ti'bë yaña kahi lamiriyö ne da mangɔlo'bo zi tɔ'bo zë?" ³⁸ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ëdiye mangɔlo'bo aba ndö? I'bë'e te kongɔ." Mati i'janni, iyanni kö'du mo zi mo henye, "Mangɔlo'bo ëdi muyi, kyenze riyö." ³⁹ Yësu iya zi vo litu 'bëniye zi kiya zi vidî ne'e biya zi rë nni kinye na gbongo gbongo, ma limanni akaño da

loma kyekepe ne. ⁴⁰ Here vidi ne'e biya alimanni na ratoto gbongo gbongo lamikolo maako'e 'butemuyi.

⁴¹ Yesu oba mangolo'bo muyi ehe kyenze riyö ne, ongo bi komoriye, o'do owö'di zi Wirí. Mo owe mi mangolo'bo ne, i'di zi vo lö'bö 'beniye zi yanya mo zi vidiye. Mo inye mi kyenze riyö ne kpa ta gè zè biya. ⁴² Vidi biya onyonna, ehe onyonna gbo. ⁴³ Vo lö'bö'e atotonni koso mangolo'bo kyenze aba mati oso ne mi бага 'buté domoriyo. ⁴⁴ Watiti 'ba vidi mati onyonna wa ne kpulukumuyi.

Yesu alasi ta da wini

(Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)

⁴⁵ Kandi Yesu i'di vo lö'bö'e tekyinni mi tonbo ti'benni dagba komo ni mi Beteseyida ta kafo föfo, mora here mo iya kö'du zi vidi kayo ne'e mi'benni linjo. ⁴⁶ Ta ga kö'du kiya 'bomo zi vidi kayo ne'e, i'b'e gbo, mo enyi i'bè da lutu amötu. ⁴⁷ Mati hutaga oko, tonbo edi ku 'de mi kutè 'ba föfo, mora Yesu nje kutu ni aba da göti. ⁴⁸ Mo ongo vo lö'bö 'beniye edinni ku re nni ki'di zi ko'do mo ngari aba, ga kö'du edinni akopi ta ga bi tayi 'ba buluku. Kutè yondo aba mo i'bè zi zè, lasi aba ta da wini. Mo omba zi laga ta da kapa zè, ⁴⁹ mora mati ongonni mo edi alasi ta da wini ne, asösu 'benni iyanni wakoro ra, ehe a'banni hë nni gbögbö löro aba. ⁵⁰ Mati ongonni mo ne, zè biya na tere. Mora Yesu ame'do zi zè kandi, iya henye, "Uku mi ye, ne ma ra. Ere'e dè." ⁵¹ Here mo enyi ekyi re zè mi tonbo ehe, buluku oso. Vo lö'bö'e biya na rakaga, ⁵² ga kö'du koro 'ba mangolo'bo mati mo o'do zi vidi kpulukumuyi konyo mo ne, ödu dè gba dè zè.

Yesu ako'jo vo koo'e mi Genesereta

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Zè enyi umunni kyeti föfo da göti 'ba Genesereta, ehe idanni tonbo ani. ⁵⁴ Mati ilanni tonbo ne, vidi ayolonna Yesu. ⁵⁵ Here zè enyi ahonna ta bi ne biya. Ezè owonna bi mati mo edi 'domo, injenni vidi 'ba rakoo'e da lanba kika mo zi mo. ⁵⁶ Bi mati biya Yesu i'bè ta 'domo ne, mi gawo, mi daliño maako'e, vidi ako'banni zè mati na rakoo ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzenni mo gbi nje zi zè ha bongo 'bomo kise, zè mati biya isenni ne, ako'jo zè na laka.

7

Yandi kö'du 'ba ti'da nbalaba

(Mt. 15:1-9)

¹ Here Farasi maako'e nni vo komoyandi 'ba kö'du ki'di mati ayinni ta Yerusalem ne, atoto re nni kpo da kapa Yesu. ² Zè ongonni kya 'ba vo lö'bö 'bomo maako'e edinni wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka. ³ Farasiye Yiserere'e eti onyonna wa dè here, nje ezè akaka kala nni ku temi geri 'ba 'bu nniye. ⁴ Zè onyonna wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje ezè akakanni ro mo ku dagba. Ehe irinni ga ndi geri kyo 'ba 'bu nniye, kaa siko kaka, kyere kaka, tele kala aba.

⁵ Here Farasiye vo kö'du ki'di 'ba komoyandiye eti ako'jonna ha Yesu, "Kö'du a'di vo lö'bö 'beniye irinni ga ndi kö'du yandi mati i'di zi ze akanjo kazi 'bu ze dè, mora edinni wakonyo kala aba na ti'da." ⁶ Yesu aya'ba da me'do zi zè, iya henye, "E vidi 'ba komokandi nenyè, Yisaya ra ayolo kö'du kiya ga kö'du 'be'e, ayöru, iya henye, 'Vidi nenyè'e oronna ma, Yere Wirí, nje hë nni aba, mora di'di zè na kowo ta ra ma.

⁷ Mōtu 'bēzē na yawa zi ma,
kō'du yandi 'bēzē ayi nje kazi vīdiye.'

⁸ I'diye kō'du kī'dī 'ba Wīrī da kapa, ehe ɔwɔ'e kō'du yandi 'ba vīdī."

⁹ Yēsu zɔ nduwē, "Ēdiye gērī 'ba kō'du kī'dī 'ba Wīrī komba dē aba, ga kō'du zi ye kīrī kō'du yandi 'be'e ra. ¹⁰ Mosa iya henye, 'Oro 'bu yī ma yī aba, ēzē vīdī maako awili 'bu nī mandere ma nī, akī'dī mo zi kofo.' ¹¹ Mora ayandiye henye, Vīdī mati ēdī wa aba, zi kī'dī zi 'bu nī konyi mandere ma nī, mora mo ato'bo kiya, 'Nenye Korobani,' kō'du ya'ba aba henye, 'ba Wīrī ra.' ¹² Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu nī mandere ma nī. ¹³ Mī ga gērī ne, kō'du yandi 'be'e zi vīdī maako'e ne, ayaŋa me'do 'ba Wīrī yaga. Wa maako'e ēdīnnī kpa kyɔ kaa ma nenye, mati ēdī ako'do'e ne."

Wa mati ēdīnnī vīdī kō'do na ti'da
(Mt. 15:10-20)

¹⁴ Here Yēsu ako'jo vīdī kayo ne'e kpa lōhu tayinnī zi nī, ehe iya zi zē henye, "'E biya, owo'e kō'du 'bama ne, ayɔɔ'e. ¹⁵⁻¹⁶ Waako anza dē zi ti'bē mī vīdī ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tēmī vīdī ra, ako'do mo na ti'da."

¹⁷ Mati mo ila vīdī kayo ne'e, i'bē ōdu loko ne, vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī hɔ mo zi mī me'do ne yada. ¹⁸ Yēsu iya zi zē, henye, "Anza'e dē na ngara ta da oka'e. Ayɔɔ'e dē? Waako anza dē mati atī'bē mī vīdī ta yaga ako'do mo na ti'da, ¹⁹ ga kō'du anza dē ti'bē mī di'di mo, mora mī mo, ehe atī'bē zɔ dagba yaga tēmī ida ra." Mī me'do ne, Yēsu adɔɔ gɔ mo zi zē wakonyo biya ŋbala zi konyo.

²⁰ Mo zɔ nduwē kiya mo henye, "Ēdī wa mati asi yaga tēmī vīdī ra, ako'do mo na ti'da. ²¹ Tēmī di'di 'ba vīdī atayi kō'du sōsu kyēnyē, rōnyī, wa logo, wa kofo, ndoro, ²² mī kumbē, wa kyēnyē, wa ko'ba, rakīsī, gu kī'dī, ru vīdī yaŋa, da kumbē, rakonza. ²³ Wa biya na kyēnyē nenye'e ayinnī ta dīdī vīdī, ehe o'do mo na ti'da."

Mbara 'ba dakaŋo 'ba Siriya-Ponisiya
(Mt. 15:21-28)

²⁴ Here Yēsu ēnyī i'bē bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ēnyī i'bē ōdu loko ehe omba dē zi vīdī kōlō maako zi yɔɔ zi kiya nēdī ani. Mora mo ɔ'bo dē zi lima na rakoho. ²⁵ Mbara mati wu'jē 'bomo ēdī dakyikyī aba ne, owo kō'du Yēsu, ayi zi mo kandi, alēpi akaŋo ndī mo. ²⁶ Mbara ne ame'do ha Gīrīgī, o'jo mo mī Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yēsu zi dakyikyī kore mo yaga ta ra wu'jē ēnī.

²⁷ Mora Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Di'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wīhiye."

²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo iya henye, "Kyedre, wīhī mati alimannī hu tarabiza ne, ēdīnnī kpa kɔɔ wakonyo 'ba gisisiye mati ɔɔ ne konyo."

²⁹ Here Yēsu iya zi mo henye, "Ga kō'du ya'ba nani, i'bē hulēhu liŋɔ, akongɔ dakyikyī ne i'bē ku yaga ta ra wu'jē 'bēyī ne." ³⁰ Mati mo i'bē liŋɔ, I'ja wu'jē ēnī ēdī ako'do da sora, dakyikyī i'bē ku yaga ta rɔ mo.

Yēsu ako'jo vo mbili kīsī

³¹ Yēsu ēnyī tēmī dakaŋo 'ba Tiyere ani, i'bē nduwē kpuru tēmī Sidoni, kpa zi fōfō 'ba Galilaya. Mo i'bē ōdu mī dakaŋo mati ēdī ako'jo Gawo 'Butē ne. ³² Kya vīdī maako'e ikannī kora vo mbili kīsī, mati ɔ'bo dē zi me'do, zē alenzennī Yēsu zi kala nī kī'dī dɔ mo.

³³ Yēsu oba mo kōlō na kōwɔ ta ra vīdī kayo ne'e, i'dī da wisi kala nī mī mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbɔ. ³⁴ Yēsu ongɔ bi komoriyē alawo na kyembe, iya zi kora ne henye, "Epata!" Kō'du ya'ba aba henye, "Ayēhu riyē." ³⁵ Kandi kora ne ɔ'bo zi kō'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

³⁶ Yēsu i'dī kō'du zi vīdī ne'e anza dē zi kō'du ne kiya zi vīdī ma kōlō maako, mora zē nduwē kiya mo. ³⁷ Vīdī biya mati owonnī kō'du ne, ēdinnī na rakaga. Zē iyannī henye, "Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'dī vo mbili kisi zi kō'du kowo, vīdī mati ɔ'bo dē zi me'do kpa ame'do."

8

Yēsu i'dī wakonyo zi vīdī kpulukusowo (Mt. 15:32-39)

¹ Kadra ma agamo aba, vīdī kayo maako'e ēnyī atoto rē nnī, ayinnī ga bi kōlō. Mati vīdī anzannī wa mati ɔso aba zi konyo, Yēsu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi nī, iya zi zē henye, ² "Manza dē rakyenyi aba ga kō'du vīdī ne'e, ga kō'du zē ēdinnī ma aba ko'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dē zi konyo. ³ Ezē mutu zē liɲo kazi wakonyo ki'dī zi zē, akatēdinnī kazi kyigo ta bi ti'bē, ga kō'du kya maako'e ayinnī ta bi kōwɔ."

⁴ Vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī hɔ mo iyannī henye, "Ta kila mī da lipi nenye, zi vīdī maako zi to'bo wakonyo ki'ja kyɔ zi ki'dī zi vīdī nenye'e?"

⁵ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ēdiye mangolo'bo aba ndō?" Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, "Mangolo'bo ēdi madomoriyō."

⁶ Mo i'dī kō'du zi vīdī ne'e zi limannī dakaɲo. Mo oba mangolo'bo madomoriyō ne'e, o'do owō'dī zi Wiri, owe mī zē, i'dī zi vo lō'bō 'bēniye zi yanya zi vīdī kayo ne'e. Vo lō'bō 'bomo'e o'donnī gbɔ here. ⁷ Zē ēdinnī kpa kyenze sisiye aba. Yēsu o'do owō'dī ga kō'du ma nenye'e, ayada zi vo lō'bō'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa. ⁸ Vīdī biya mati onyonnī, ɔvonnī. Here vo lō'bō obannī kɔso mo mati ɔso ne, бага madomoriyō ndondo. ⁹ Vīdī ne ēdinnī ani kaa kpulukusowo here. Here Yēsu utu vīdī ne'e liɲo, ¹⁰ ehe kandi ēkyinnī mī tōɲbō vo lō'bō 'bēni ēti, i'bēnnī gbɔ mī dakaɲo 'ba Dalamonota.

Farasi ako'jonnī ha Yēsu ga kō'du koro (Mt. 16:1-4)

¹¹ Here kya 'ba Farasiye ayinnī zi Yēsu, ayetonnī hē nnī wasa mo aba. Zē ombannī zi Yēsu yonzɔ, here ako'jonnī hɔ mo zi kō'du koro ko'do zi yada mo ayi kazi Wiri. ¹² Yēsu oto lawo na konda, iya henye, "Kō'du a'di vīdī mī ko'do ma ndenye ne, ako'jonnī kō'du ga kō'du koro? E'e, mayada zi ye tīnyō, anza zi kō'du mahere ne, zi ki'dī zi vīdī nenye'e." ¹³ Mo ila zē, ehe ēkyi mī tōɲbō, umu gbɔ kyēti 'ba fōfō.

Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda (Mt. 16:5-12)

¹⁴ Here vo lō'bō'e kō'du ōlu tēmī zē zi koba mangolo'bo kyɔ, ēdī nje mangolo'bo kōlō zē ēti mī tōɲbō. ¹⁵ Yēsu iya zi zē henye, "Ongɔ'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda." ¹⁶ Zē ayetonnī ame'do na ga rē nnī, "Mo iya kō'du ne ga kō'du danza dē mangolo'bo ako aba."

¹⁷ Yēsu ayolo kō'du a'di ēdinnī ame'do gɔ mo, ako'jo hē zē, "Kō'du a'di ēdiye ame'do ga kō'du mangolo'bo anza dē? Ayolo'e dē gba? Di'diye na kyēndi? ¹⁸ Ēdiye komo'e aba ɔ'bo'e dē zi bi kongɔ? Ēdiye mbili aba ɔ'bo'e dē zi kō'du kowo? ɔ'bo'e kō'du sōsu dē? ¹⁹ Mati mowe mangolo'bo muyi

kö'du zi vidi kpulukumuyi ne'e, бага эди ндо на косо мати акö'du'e?" Zé aya'banni da me'do, iyanni henye, "Buté dómoriyö." ²⁰ Mora Yésu iya henye, "Mati mowe mangolö'bo madómoriyö zi vidi kpulukusowö ne'e, бага эди ндо на косо мати акö'du'e?" Zé aya'banni da me'do, iyanni henye, "Modómoriyö." ²¹ Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mora gba kö'du ne ayi dë de 'e?"

Yésu ako'jo kora vo komoköndu mi Beteseyida

²² Mati zë okonni mi Beteseyida, vidi maako'e ikanni kora vo komoköndu maako zi Yésu, alenzenni mo zi rö mo kise. ²³ Yésu iri kala kora vo komoköndu ne, akoko mo, yaga temi lijo. Tapëti mati o'bi oro komo mo ne, Yésu i'di kala ni dö mo, ako'jo ho mo, "Atö'bo waako kongö?" ²⁴ Here kora ne ongo bi riye, iya henye, "Oo, mo'bo vidi kongö, mora zë alayanni kaa kaga ra edinni alasi." ²⁵ Yésu i'di kala ni kpa löhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo ni kyedre. Komo mo ako'jo rë ni, mo o'bo gbo zi wasisi kongö biya na laka. ²⁶ Yésu iya zi mo, "I'bë lijo, i'bë dë mi gawo."

*Petero iya Yésu Korisito ra
(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)*

²⁷ Yésu ényi vo lö'bö 'bëni éti, i'bënni mi gawo 'ba Kasariya Filipino. Mati édi ati'bënni ta da gëri ne, Yésu ako'jo hë zë iya henye, "Ayada'e zi ma, vidi edinni akiya ma éyi?" ²⁸ Here zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Maako'e iyanni yi Yowani Bapatisi ra, maako'e iyanni yi Eliya ra, agamo'e iyanni yi kolö temi kutë 'ba Nëbi ne'e." ²⁹ Mo ako'jo hë zë, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma éyi?" Petero ényi aya'ba dö mo iya henye, "Yi Korisito ra." ³⁰ Here Yésu i'di kö'du zi zë, iya henye, "Ayada'e kö'du ma dë zi vidi kolö maako."

*Yésu ame'do ga kö'du koli 'bëni
(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)*

³¹ Here Yésu ayeto vo lö'bö 'bëniye yandi, Wisi a vidi atëdi riti kyedre aba, ehe vidi kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye akombanni mo dë. Aki'dinni mo zi kofo, mora kö'do da wota aba, mo atënyi na didi. ³² Yésu ayada kö'du mati ako'do rë ni ne biya zi zë. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mo kö'du 'bomo ne eme dë.

³³ Mora here Yésu opi rë ni kpo, ongo bi da vo lö'bö 'bëniye ehe mo iya zi Petero henye, "Ényi 'de ta ra ma karani Satani. Kö'du sösu 'bëyi ne ayi dë kazi Wiri, 'ba vidi ra." ³⁴ Mora Yésu ako'jo vidi kayo ne'e vo lö'bö 'bëniye éti zi ni, ayada zi zë henye, "Ézë vidi maako omba zi tayi ma aba, kö'du mo mölu ta dö mo, minjë taka 'bëni, ma lö'bö ga ma. ³⁵ Vidi mati omba zi didi ni yomo, akayölu. Mora vidi mati ayölu didi ni ku ga kö'du ma, ehe ga kö'du laka 'ba Wiri, akayömo. ³⁶ Ézë vidi maako i'ja wasisi biya mi damöku ne, mora mo ayölu lawo ni, anza dë na laka zi mo. ³⁷ Waako atanza dë zi mo zi tö'bo zi kutrë lawo ni aba. ³⁸ Ézë vidi maako édi na komokaya ta ra ma, ehe kö'du yandi 'bama mi damöku kyënyë ne, Wisi a Vidi atëdi na komokaya ta rö mo, ezë mo ayi mi bikanyi 'ba 'Bu ni malayika laka éti."

9

*Yésu opi rë ni
(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)*

¹ Yēsu iya zi zē henye, “Mayada zi ye tinyō damōku 'ba Wiri atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye dē.”

² Tapētī ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'bēnni da dōku konda riyyē. Ani zē na bi dē nni. Mati ēdinni nduwē bi kongō, rakopi ayi zi Yēsu, ³ ehe bōngō 'bōmo ēdi atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vidī ako mī dakaŋo nenye ato'bo kaka mo here. ⁴ Here vo lō'bo wota ne'e ongōnni Eliya ehe Mosa ēdinni ame'do Yēsu eti.

⁵ Petero ame'do zi Yēsu, “Vo komoyandi, hala ēdi na laka zi ze tēdi kinye. Da kuvō ze loko wota, kōlō zi yī, kōlō zi Mosa ehe kōlō zi Eliya.” ⁶ Mo oka nni eti na tere, mo ayolo dē na kiya a'di. ⁷ Here foli alaya ayōfu zē galili nī aba, gu ayi tēmi foli, “Nenye wisi ama ra.” ⁸ Zē ongōnni bi kandi gbō, mora 'de ongōnni vidī ma kōlō ako dē, nje Yēsu zē eti.

⁹ Mati zē asinni ku akaŋo ta da dōku, Yēsu ise go mo zi zē, “Wa mati ongō'e ne, ayada'e dē zi vidī ma kōlō maako, le ezē Wisi a Vidī ēnyī ku tēmi koli.” ¹⁰ Zē o'wōnni kō'du kise 'bōmo ne, mora tēmi kutē zē ayetonni ame'do na ga rē nī ga kō'du ne, “A'di ra 'bēni tēnyī tēmi koli?” ¹¹ Zē ako'jonnī ha Yēsu iyanni henye, “Kō'du a'di vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye iyanni Eliya ra atayi dagba?” ¹² Kō'du ya'ba 'bōmo ēdi henye, “Eliya ra tinyō ēdi atayi dagba zi wasisi kō'jo nzo. Mora kō'du a'di Buku 'ba Wiri iya nenye, Wisi 'ba Vidī aki'ja riti ndra, ehe akomba mo dē? ¹³ Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzo, ehe vidī o'dōnni mo kaa zē ombanni, kaa mati Buku iya kō'du ga kō'du mo.”

*Yēsu ako'jo wisi kora dakyikyi aba
(Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)*

¹⁴ Mati zē adroko rē nni koso vo lō'bo eti, ongōnni vidī kayo kpo ta rē nī ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye, ēdinni me'do zē eti. ¹⁵ Mati vidī ne'e ongōnni Yēsu, zē rakaga kyedre aba, ahonni zi mo ehe amētēnni mo.

¹⁶ Yēsu ako'jo ha vo litu 'bēniye iya henye, “A'di ra ēdi me'do'e zē eti ga kō'du mo?” ¹⁷ Kora maako mī kutē vidī kayo ne'e aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, mika wisi ama zi yī, ga kō'du mo ēdi dakyikyi aba mī nī, o'bo dē zi me'do. ¹⁸ Ezē dakyikyi ne ēnyī ku mo ko'do, umē mo akaŋo, amo aba hē nī, hē nī konyo aba, atēdi seserese. Mako'jo ha vo lō'bo 'bēniye zi dakyikyi ne kore mo yaga, mora zē o'bōnni dē.”

¹⁹ Yēsu iya zi zē henye, “E vidī oma'e dē. Hala ma kalima 'diri eti? Hala matēdi 'diri nduwē na mikuku? Ika wisi ne zi ma.” ²⁰ Ikanni mo zi Yēsu. Kandi mati dakyikyi ne ongō Yēsu, umē wisi ne tese aba, here mo alō'bo akaŋo, alulu gbō amo aba hē nī. ²¹ Yēsu ako'jo ha 'bu mo iya henye, “Mo ēdi here ne, ndala aba?” Mo aya'ba iya henye, “Kyerere mo gba na wisi tisi. ²² Da kyō dakyikyi ne ēdi yonzo zi mo kofo, mo kumē aba mī wa'do ehe mī wini. Asōsu kō'du ga kō'du ze, akōnyi ze, ezē akato'bo.” ²³ Yēsu alēzē iya henye, “Iya 'Ezē mo'bo'e, ' Wa biya akyigō dē zi vidī mati ēdi koma aba.” ²⁴ Here kandi 'bu mo ēnyī udu riyyē, “Mēdi koma aba, mora anza dē kyō. Akōnyi ma zi tēdi mo aba kyō.”

²⁵ Here Yēsu ayolo vidī kayo ne'e ēdinni ku tayi kara rē nī, here mo i'di kō'du zi dakyikyi ne. Mo iya henye, “Dakyikyi mati mbili kisi ehe ha ngulu aba, mī'di kō'du zi yī tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ōdu dekke mī mo lōhu.”

²⁶ Here dakyikyi ne udu, umē wisi ne tese aba na kyigō, asi gbō yaga. Wisi ne ongō bi kaa yōku vidī, vidī biya na kōlō kōlō iyanni henye, “Mo oli ku.”

²⁷ Yēsu oba wisi ne kala nī aba, akōnyi mo zi tēnyī, mo o'ro gbō riyyē.

28 Tapēti Yēsu mati ödu loko, vo lö'bö 'bomo'e ako'jonni ho mo mati zē na ga rē nni, "Kö'du a'di dö'bo dē dakyiky kore go mo yaga?" 29 Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Nje mötu ra ato'bo kyinē nenye kore mo yaga, waako ö'bo dē."

Yēsu ame'do kö'du koli 'bēni löhu
(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)

30 Here Yēsu vo lö'bö 'bēni ēti ilanni bi nani i'bēnni nduwē kpuru tēmi Galilaya. Yēsu omba dē zi vidī kölö maako zi yolo nēdi kila, 31 ga kö'du mo ēdi vo lö'bö 'bēni ye yandi mo. Mo iya henye, "Wisi a Vidī akī'di zi vidī maako'e, zē akofonni mo. Ko'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi."

32 Mora zē ayolōnni mī kö'du yandi ne dē, zē na tere ta bi ho mo ko'jo.

Ēyī ra 'bēni na kyedre?
(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

33 Here zē ayinni Kaparanamo. Tapēti ti'bē 'bēzē loko, Yēsu ako'jo ha vo litu 'bēniye, "Ēdiye ame'do da ga gēri ne ga kö'du a'di?" 34 Mora zē aya'banni da me'do dē zi mo, ga kö'du da ga gēri ne zē ēdinni ame'do na ga rē nni, ēyī ra 'bēni kyedre.

35 Yēsu alima akaŋo, ako'jo vo litu 'butē dömoriyō ne'e, iya zi zē henye, "Mo mati omba zi tēdi dagba, maya'ba rē nī hulēhu ta da vidī biya, mo mēdi na vo litu zi vidī biya." 36 Here mo iri wisi kora i'di mo atoro da komo zē. Mo i'di kala nī kpo ta ro mo, iya zi zē henye, 37 "Vidi mati iri wisi ma kölö tēmi gisisi nenye'e kalakyedre aba mī ru ma, mo iri ma kalakyedre aba. Vidī mati iri ma kalakyedre aba, iri dē nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma ne kpa."

Vidī mati kö'du ko'do 'bomo anza dē

Na kyēnyē zi ze, mo 'beze
(Lk. 9:49-50)

38 Here Yowani iya zi mo henye, "Vo komoyandi, dongo kora maako ēdi dakyiky kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kö'du mo anza dē mī gboko 'beze." 39 Yēsu ayada zi zē henye, "Ayōnzō'e mo döro dē, ga kö'du vidī kölö maako mati ēdi kö'du koro ko'do mī ru ma, akato'bo dē kandi tapēti mo kö'du kyēnyē kiya ru ma aba. 40 Ga kö'du vidī mati kö'du ko'do 'bomo anza dē na kyēnyē zi ze, mo 'beze. 41 Miya zi ye tūnyō henye, vidī maako mati i'di wini zi ye kuwē ga kö'du'e 'bama, aki'ja biriti rē nī."

Kö'du kyēnyē yōnzō
(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)

42 "Ēzē vidī ma o'do kö'du zi wisi tisi ma kölö nenye'e zi kö'du kyēnyē ko'do mati oma mī ma, atēdi na laka zi vidī nani zi tēdi yitō kyedre kida aba kpo ta gu nī ehe ku'du mo mī ranga. 43-44 Here ēzē kala yi o'do yi zi kö'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Ēdi na laka zi yi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mī gehena mati inde rē nī dē. 45-46 Ēzē ndi yi o'do yi zi kö'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Ēdi na laka zi yi lima kazi ndi, ta da ndi sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mī gehena mati inde rē nī dē. 47 Ēzē komo yi o'do yi zi kö'du kyēnyē ko'do, oba yaga. Ēdi na laka zi yi tödu Damōku 'ba Wiri kōmo kölö aba, ta da komo sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mī gehena, 48 mati 'kuru oli dē, ehe wa'do inde rē nī dē.' "

49 "Vidī na kölö kölö akako'jo wa'do aba kaa wakumu ēdi ako'jo yo'do aba. 50 Yo'do ēdi laka, mora ēzē ayaŋa yoko nī ku, hala ato'bo ko'do zi yoko

löhu? Èdiye yo'do 'ba aboka aba mi kut'e, ehe alima'e mi rakyeyi oka ma kölö maako aba."

10

Yësu ayandi kö'du 'ba mbara yëyi
(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

¹ Here Yësu ila bi nani, ënyi i'bë mi dakaño 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. Vidi ayinni na kayo zi mo löhu, mo ayandi zë kaa mati mo ëdi 'duwi ako'do. ² Here kya 'ba Farasiye ayinni zi mo, ayonzonni zi mo kuyi. Zë ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Ayada te zi ze, kö'du ki'di 'beze akila vidi zi mbara 'bëni yëyi?" ³ Yësu aya'ba do mo tëmi kö'du ko'jo iya henye, "Kö'du ki'di a'di ra Mosa i'di zi ye?" ⁴ Da kö'du ya'ba 'bëzë ëdi henye, "Mosa i'di dangölö zi vidi waraga 'ba rayëyi yöru, ehe kore mbara 'bëni 'de."

⁵ Yësu iya zi zë henye, "Mosa ayöru kö'du ki'di ne here zi ye, ga kö'du de 'e na kyigö zi yandi. ⁶ Mora biyeto aba, mi kadra nani mati bi o'do rë ni, Wirì i'di kora mbara aba. ⁷ Mora ga kö'du nenye, kora akila 'bu ni ma ni, aba akadroko rë nni mbara 'bëni aba, ⁸ ehe zë riyö ne, ata'banni na wa kölö. ⁹ Inye'e dë wa mati Wirì adroko ku bi kölö ne."

¹⁰ Mati zë a'banni löhu hulëhu loko, vo lö'bö'e ako'jonnì ha Yësu ga kö'du ne. ¹¹ Here mo iya zi zë henye, "Kora mati ayëyi mbara 'bëni ehe oze mbara vere, mo o'do ndoro ta da mbara 'bëni. ¹² Mi ga gëri kölö ne, mbara mati ayëyi kora 'bëni, ehe oze kora vere, ne o'do ndoro."

Yësu i'di ya'da zi gisisiye
(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Here kya vidi maako'e ikanni gisisiye zi Yësu, ga kö'du zi mo kala ni ki'di dë zë, mora vo lö'bö'e amonni vidi ne ëti. ¹⁴ Mati Yësu ayolo kö'du nenye, mo na kamo ehe iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, "Ila'e gisisiye 'bayinni zi ma, ayata'e zë dë, ga kö'du damöku 'ba Wirì ne ëdi kö'du zë kaa ma nenye'e. ¹⁵ Miya zi ye henye, mo mati iri damöku 'ba Wirì dë kaa wisi tisi, ödu dë mi mo." ¹⁶ Here mo iri gisisiye hu förö ni, i'di kala ni dë zë, ehe i'di ya'da zi zë.

Kora vo wakayo
(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Mora kaa Yësu ayeto ku da gëri 'bëni löhu, kora maako aho aldro da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi laka, mako'do a'di zi ma didi ma nburu ki'ja?" ¹⁸ Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Kö'du a'di ako'jo ma na laka? Vidi maako anza na laka, nje kölö Wirì. ¹⁹ Ayolo kö'du ki'di ne'e ku. Ofo vidi dë, o'do ndoro dë, alogo dë, asusu vidi maako dë na ndondo, o'ba vidi dë, owö 'bu yi ma yi aba."

²⁰ Kora ne iya henye, "Vo komoyandi, kyere ma gba na obi, mowö kö'du ki'di ne biya." ²¹ Here Yësu ongö bi mbiyi do mo lovo aba, iya henye, "O'do wa kölö dë gba. I'bë, ogo wa mati ëdi mo aba ne biya, i'di kahi mo zi vo leriye, atëdi wa aba kyö komoriyë, ayi alö'bö ga ndi ma."

²² Mati kora ne owo kö'du ne, biköndu apere rë ni ta komo mo, ehe i'bë 'de na rasösu, ga kö'du mo na vo wakayo. ²³ Yësu ongö bi kpo da vo lö'bö 'bëniye, iya zi zë henye, "Atëdi na kyigö zi vidi 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wirì."

²⁴ Mora here, vo lö'bö'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yësu i'bë nduwe kiya mo aba henye, "Gisi ama'e, ëdi na kyigö zi tödu damöku 'ba Wirì."

25 Atēdi na kyigo ndra zi vidī 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wirī, ta da jemele zi ti'bē kpuru ta komo wogo 'ba ibira." 26 Mora here ne, vo lö'bō'e rakaga aba ndra, ako'jonnī oka maako, "Mora here ne, ēyi ra atō'bo yomo?" 27 Yēsu ongo bi mbiyi dē zē, aya'ba do mo henye, "Nenye wa mati vidī o'bo dē ko'do mo, mora anza dē na kyigo zi Wirī. Wirī atō'bo wasisi ko'do mo biya."

28 Here Petero ame'do riyē, "Ongo te, dila wasisi ku biya, da'ba dalō'bō ku gē yi." 29 Yēsu alēzē do, iya zi zē henye, "Mayada zi ye henye, vidī maako mo ila liṅo, mandere öndu'e, mandere emiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyö laka, 30 mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da kyō, öndu'e, emiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi ṅburu. 31 Mora vidī kyō mati dagba ne, atēdinni hulēhu, ehe vidī kyō mati hulēhu ne, atēdinni dagba."

Yēsu ame'do kö'du koli 'bēni
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

32 Yēsu vo lö'bō 'bēni eti, yaanya aba edinni ku da ga gēri mati i'bē le mi Yerusalema. Yēsu eti ati'bē dagba komo vo lö'bō'e. Zē ndo na rakaga. Vidī mati alō'bō 'bēni hulēhu ne, na tere. Da kölo löhu Yēsu oba vo litu 'butē domoriyō ne'e dakapa, ame'do kö'du wa mati ako'do rē ni zi ni. Mo iya zi zē henye, 33 "Owo'e te, dēdi ti'bē'e le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidī aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye. Zē akombanni da kö'du zi mo kofo, aki'di mo zi vo leze'e, 34 mati ako'donni wari ro mo, ko'binni oro ro mo, aku'bōnni hu mo, ehe akofonni mo. Mora ko'do da wota aba, mo atēnyi na didi."

Kö'du 'ba Yemisi nni Yowani aba
(Mt. 20:20-28)

35 Here Yemisi nni Yowani aba zē gisi 'ba Zebedeyo, ayinni zi Yēsu, iyanni henye, "Vo komoyandi, waako eti ani domba zi yi ko'do mo zi ze." 36 Yēsu ako'jo hē zē iyanni henye, "A'di ra here?" 37 Zē aya'banni da me'do iya henye, "Ezē alima ku da kyiti 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'bēyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölo da kala yi ma tiri, ehe ma kölo da kala yi ma gali."

38 Yēsu iya zi zē henye, "Ayolo'e dē, a'di ra ediye kö'du ko'jo go mo. Akato'bo'e köfō 'ba riti mati makuwē ne? Akato'bo'e bapatisi temi gēri mati abapatisi ma?" 39 Aya'banni da me'do henye, "Dakato'bo." Yēsu iya zi zē henye, "Akuwē'e köfō mati makuwē, ehe akabapatisiye temi gēri mati abapatisi ma. 40 Mora mo'bo dē zi vidī maako kinzi, ēyi ra akalima da kala ma ma tiri, ehe da kala ma ma gali. Wirī ra aki'di bi nenye'e zi zē mati mo ako'jo ga kö'du zē."

41 Mati kya 'ba vo litu'e 'butē owonni kö'du ne, zē na kamo kazi Yemisi Yowani aba. 42 Here Yēsu ako'jo zē biya zi ni ga bi kölo, iya zi zē henye, "Ayolo'e ku here, yere 'ba vo leze'e edinni yere kyigo'e kalakonda aba. 43 Nenye anza dē gēri mati eti mi kut'e. Ezē vidī ma kölo temiye omba zi ni tēdi na kyedre, mo mēdi na vo kalima zi oka'e, 44 ehe vidī ma kölo temiye omba zi ni tēdi dagba, mo mēdi na vo kalima zi oka'e biya. 45 Here Wisi 'ba Vidī ayi dē zi vidīye loo ko'do zi mo, mo ra ayi zi ko'do, ehe zi didi ni ki'di zi vidī kayo yomo."

Yēsu ako'jo vo komoköndu Baratamoya
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Here zë ayinnī mī Yerikō. Mati Yēsu ila gawo vo lō'bo 'bēniye eti ehe vidī kayo eti, vo komokōndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, edi alima da kapa geri. ⁴⁷ Mati mo owo henye Yēsu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hē nī gbōgbō, “Yēsu Wisi 'ba Dawidi akōnyi ma.” ⁴⁸ Vidī kayo ne'e ēnyinnī mo aba na kamo, iyannī zi mo zi lima ti. Mora mo agbōgbō hē nī gbō ndra riye, “Wisi 'ba Dawidi akōnyi ma.”

⁴⁹ Here Yēsu ɔɔ, iya henye, “Ako'jo mo.” Here zë ako'jonnī kora vo komokōndu ne gbō. Zë iyannī henye, “Edi rakyenyi aba, ēnyī riye, mo edi yi ko'jo.” ⁵⁰ Mo umē bōngō 'bēni 'de, ofu riye, ayi zi Yēsu. ⁵¹ Yēsu ako'jo ho mo, “A'di ra omba zi ma zi ko'do zi yi?” Kora vo komokōndu ne, aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, momba zi bi kongō lōhu.” ⁵² Yēsu iya zi mo, “I'bē, kō'du koma 'bēyi akō'jo yi ku.” Kandi mo ɔ'bo zi bi kongō, alō'bo gbō ga Yēsu da geri.

11

Yēsu ōdu mī Yerusalema

(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

¹ Mati zë edinnī ku tōko Yerusalema, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zë ayinnī da Dōku 'ba Olivo. Yēsu utu vo lō'bo 'bēniye riyo dagba kō'du zi wa maako kō'do. ² Yēsu iya zi vo lō'bo'e henye, “I'bē'e zi daliɔo mati edi dagba komo'e. Èzē kandi ɔko'e ku ani, aki'ja'e wisi makakya na kida aho dē gba do mo, inga'e, ika'e kinye. ³ Èzē vidī maako ako'jo he'e kō'du a'di ediye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omba, mo akaya'ba hulēhu kandi.”

⁴ Here zë i'bēnnī, i'jannī wisi makakya yaga da ga geri, na kida kara ha loko. Mati zë edinnī akinga, ⁵ kya 'ba vidī mati edinnī atɔɔ dakapa ne, ako'jonnī hē zë henye, “Ediye a'di kō'do here? Kō'du a'di ediye makakya ne kinga go mo?” ⁶ Here zë aya'bannī da me'do kaa mati Yēsu ayada zi zë, here vidī ne'e ilannī zë gbō at'i'bē. ⁷ Zë ikannī makakya ne zi Yēsu, umēnnī bōngō 'bēnnī da ngōtu ne, Yēsu ēkyī gbō do mo. ⁸ Vidī kayo o'bannī bōngō 'bēnnī da ga geri, mora agamo'e ikye 'bēnnī mbila kaga mati mī yaka ne, o'bannī da ga geri. ⁹ Here vidī mati edinnī dagba ne, ehe vidī mati alō'bo 'bēnnī hulēhu ne, ayeto hē nni gbōgbō,

“Wayeto zi Wirī,

Wirī mī'dī ya'da zi mo mati ayi mī ru 'ba Yere.

¹⁰ Wirī mī'dī ya'da zi damōku 'ba Yere Dawidi 'bu ze, mati edi atayi ne.

Wayeto zi Wirī.”

¹¹ Mati Yēsu ōdu mī Yerusalema, i'bē mī yēkēlu, ongō bi kpo ta da wasisi ne, mo i'bē vo litu ma 'butē domoriyo ne eti mī Beteniya kō'du kadra anza dekpe.

Yēsu asēnē kaga kyēlu

(Mt. 21:18-19)

¹² Mī kō'do ma ta go mo zë edinnī ata'ba hulēhu tēmī Beteniya, Yēsu na o'bo. ¹³ Mo ongō kaga kyēlu ta bi kowō ayōfu do mo mbili yēyū aba. Here mo i'bē akongō kōdō na katō'bo ki'ja kōlō do mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yēyū, ga kō'du anza kadra ma laka 'ba kyēlu zi tōvu. ¹⁴ Yēsu iya zi kaga kyēlu ne henye, “Vidī kōlō maako onyo kōlō dekpe kazi yi lōhu.”

*Yësu i'bě mī yëkëlu**(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)*

¹⁵ Mati okonni mī Yerusalema, Yësu i'bě ödu mī yëkëlu, ayeto vīdī mati ëdīnnī wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vīdī mati ëdīnnī kōhi kutrē, ehe gba'da 'ba vīdī mati ëdīnnī atu'bu kogo ne kaŋo.

¹⁶ Mo omba dē zi vīdī kōlō maako kumbē wa maako kpuru tasi mo aba yaga tēmī yëkëlu. ¹⁷ Here mo ayandi vīdiye iya henye, “Èdī na yōru Wīrī iya henye, ‘Yëkëlu 'bama ne akako'jo loko 'ba mōtu zi tu'dē'e biya,’ mora ofō'e ku na bi 'ba rakoho 'ba vo logo'e.”

¹⁸ Kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye owonni kō'du ne here, ayetonni gērī maako koma zi Yësu kofō. Zē na tere kazi mo, ga kō'du vīdī kayo ne'e biya na rakaga tēmī kō'du yandi 'bomo. ¹⁹ Mati hutaga oko, Yësu vo litu 'bēnī ëtī, i'bēnnī 'de tēmī gawo nani.

*Kō'du yolo ta ra kaga kyëlu**(Mt. 21:20-22)*

²⁰ Mī da mīndō vere 'do ŋbo, zē ëdīnnī ati'bě ta da gērī, ongōnnī kaga kyëlu ne, oli ku ta riyē le ngara'da nī aba akaŋo. ²¹ Petero asōsu kō'du mati o'do rē nī ne, ehe iya zi Yësu henye, “Ongō te, vo komoyandi, kaga kyëlu mati asēnē ne, oli ku.” ²² Yësu aya'ba do mo zi zē iya henye, “Èdiye kō'du koma aba mī Wīrī. ²³ Miya tūnyō zi ye henye, mo mati ayada kō'du zi lutu nenye tēnyī riyē ehe rē nī kumē mī ranga, do mo anza dē jiri jiri, mora oma mī kō'du mati mo iya ne, ako'do rē nī zi mo. ²⁴ Ga kō'du ne mayada zi ye, zē amōtu'e, ehe ako'jo'e kō'du wa, oma aki'ja, aki'dī wa mati ako'jo kō'du go mo. ²⁵⁻²⁶ Èzē o'ro riyē amōtu, ila kō'du sisi mati irī ra vīdī maako, here 'Bu yī komorīyē akila kō'du kyēnyē mati o'do.”

*Kō'du ko'jo kō'du kalakonda 'ba Yësu**(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)*

²⁷ Zē okonni kpa lōhu mī Yerusalema. Mati Yësu ëdī alasi mī yëkëlu, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye, ehe vīdī kyedre'e ayinnī zi mo ²⁸ ako'jonnī ho mo iyanni henye, “Ayada zi ze, kalakonda 'ba a'di ra ëdī kō'du nenye'e ko'do mo aba? Èyī ra i'dī kalakonda ne zi yī?” ²⁹ Yësu aya'ba do mo zi zē iya henye, “Ma kako'jo he'e nje kō'du ko'jo kōlō aba. Èzē aya'ba'e da kō'du ko'jo ne ku, makayada zi ye kalakonda 'bēyī ra mēdī kō'du nenye'e ko'do mo aba. ³⁰ Ayada'e zi ma, kalakonda 'ba Yowani mati ëdī vīdī bapatīsī mo aba ne ayi ta kila, kazi Wīrī kodo kazi vīdī?”

³¹ Zē ayetonni hē nni wasa na ga rē nni iyanni henye, “Dakiya ze a'di? Èzē daya'ba'e do mo, diya'e 'Ayi kazi Wīrī,’ mo akiya henye, ‘Kō'du a'di oma'e dē mī Yowani?’ ³² Mora èzē diya 'Ayi kazi vīdī...’ ” Zē erennī vīdiye ga kō'du vīdī biya na kōlō kōlō omanni mī Yowani, iyanni mo Nēbī ra. ³³ Here da me'do ya'ba 'bēzē zi Yësu ëdī henye, “Dayolo dē.” Yësu iya zi zē henye, “Makayada dē zi ye, kalakonda 'ba a'di ra mēdī kō'du nenye'e ko'do mo aba.”

12*Mala 'ba vo loo**(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)*

¹ Here Yësu ame'do zi zē tēmī mala. “Kora maako ëdī ani, isi yaka o'do resi kpo ta ro mo, ako'jo bi zi nyenyo ku'bō do mo, o'ba loko tōro 'ba zi bi kongō. Mo ila yaka ne zi vo loo ko'do'e, i'bě gbo bi yingō. ² Mati kadra 'ba

nyenyo kumu ɔko ku, mo utu vo kalima 'bēni zi vo loo ko'do ne'e, zi kīri kazi zē mī 'bēni tēmi yaka. ³ Here vo loo ne'e irīnni vo litu ne u'bōnni mo, utunni mo hulēhu kazi wa maako. ⁴ Here vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, vo loo ko'do'e u'bōnni mo do mo, i'dīnni komokaya do mo. ⁵ Vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonni mo. Mo utu zē kyɔ, ehe zē u'bōnni maako'e, ofonni maako'e."

⁶ "Kɔso mo kōlō mati ɔso zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'bēni zi vo loo'e. Mo iya henye, 'Mayolo ku zē atowōnni wisi ama.' ⁷ Mora vo loo nenye'e iyanni zi oka maako, 'Nenye wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bomo ne'e, atēdi 'beze.' ⁸ Here zē irīnni wisi ne, ofonni mo, u'dunni yöku mo yaga tēmi yaka."

⁹ Yēsu ako'jo kō'du iya henye, "A'di ra vo kyeti yaka ne ako'do? Mo atayi akofo vo loo ne'e, aki'di yaka ne zi vo loo maako'e. ¹⁰ Ako'jo'e kō'du yöru nenye ku.

'Yitō mati vo wa ko'ba'e ombanni dē, opi rē nī ku na rī'di ma laka.

¹¹ Nenye Yere ra o'do, ēdi na rakaga zi ze.' "

¹² Here vo dagba 'ba Yuda'e ayōnzōnni zi Yēsu kīri, ga kō'du ze ayōlōnni mo ēdi mala ne yada kō'du 'bēnni. Mora zē na tere kazi vidi kayo ne'e, here zē ilanni mo i'bē gbo.

Kō'du 'ba 'be'bele kopi
(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Yaa, zē utunni kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yēsu kīri kō'du me'do ho mo. ¹⁴ Zē ayinni zi mo iyanni henye, "Vo komoyandi, dayolo ku yi kora mati ēdi kō'du tinyō ra yada. Vidi maako o'ba yi dē, ga kō'du omba da me'do 'beze dē. Mora ēdi kō'du gēri 'ba Wiri ra yandi tinyō. E'di laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kodo anza here dē?"

¹⁵ Mora here Yēsu ongo bi kpuru tēmi kō'du yōnzō 'bēzē ne, aya'ba do mo iya henye, "Kō'du a'di ēdiye re 'e ki'di zi ma kuyi? Ika'e kōhi nbiri'ri ne mongō te." ¹⁶ Zē ikanni zi mo kōlō, mo ako'jo hē zē iya henye, "Komo ēyi ra ru mo aba nenye?" Zē aya'banni, iyanni henye, 'ba Yere Siza ra. ¹⁷ Here Yēsu iya henye, "Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wiri wa mati 'ba Wiri." Zē na rakaga kazi Yēsu.

Kō'du 'ba tēnyi tēmi koli
(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Here kya Sadeke maako'e mati ēdinni akiya vidi ēnyi dē tēmi koli ne, ayinni zi Yēsu iyanni henye, ¹⁹ "Vo komoyandi, Mosa ayōru kō'du ki'di ne zi ze, iya henye, 'Ezē kora mati mbara aba oli ila mbara ne kazi wisi, öndu 'ba kora ne moze mbara lu'bē ne ga kō'du zi zē gisisi ko'jo mī ru 'ba öndu mati oli ne.' "

²⁰ "Here gisi öndu'e ēdinni madōmoriyō. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo. ²¹ Mora öndu ma riyō mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kō'du ne o'do rē nī kpa zi öndu ma wota mo. ²² Mora zo zi koso mo ne'e. Gisi öndu madōmoriyō ne'e biya ozenni mbara ne, ehe olinni kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbo. ²³ Yaanya aba, ezē vidi mati olinni, ēnyinni ku na didi mi kō'do 'ba tēnyi tēmi koli aba, mo atēdi 'bēni na mbara 'bēyi? Zē madōmoriyō ne biya ozenni mo."

²⁴ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kō'du a'di o'do'e kō'du litē ne go mo? E'di ga kō'du ayolo'e dē, a'di ra kō'du yöru iya? Kodo ayolo

we'e kyigo 'ba Wirī dē? ²⁵ Ga kō'du ēzē vīdī mati olinnī ne ēnyīnnī ku na dīdī, atēdīnnī kaa malayika'e komoriyē rakoze anza kpe. ²⁶ Yaanya aba ne ga kō'du 'ba yōku zi tēnyī ne, ako'jo'e dē tēmi Buku mati Mosa ayōru kō'du mōku l'bo? Ēdī na yōru ani, Wirī iya zi Mosa henye, 'Ma Wirī 'ba Abarayama, Wirī 'ba Yisika ehe Wirī 'ba Yakoba.' ²⁷ Mo Wirī 'ba dīdī anza dē 'ba koli. Alitē'e kō'du ku!"

Kō'du kī'dī ma kyedre ndra
(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)

²⁸ Here vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī ēdī ani, mo owo me'do ne gbɔ. Mo ongo Yēsu i'dī da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kō'du ko'jo aba. "Kō'du kī'dī ma vala ra ēdī na laka ndra, ta dē zē biya?" ²⁹ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ma kōlō ma laka ndra ēdī henye, 'Owo'e kō'du Yiserele, Yere Wirī 'beze nje Yere kōlō. ³⁰ I'dī lɔvɔ Yere Wirī 'bēyī dīdī yī aba biya, lawo yī aba biya, dē yī aba biya, ehe biya kyigo 'bēyī aba.' ³¹ Kō'du kī'dī ma riyō ma laka ndra ēdī henye, 'O'do lɔvɔ vo halinɔ oka kaa mati o'do lɔvɔ yī.' Kō'du kī'dī ako ndra ta da ma riyō nenyē'e anza dē."

³² Vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī aya'ba dɔ mo zi Yēsu iya henye, "Eme ndō, vo komoyandi. Ēdī tīnyō, kaa mati iya henye Wirī nje kōlō, Wirī maako anza du mo. ³³ Vidī mo'do lɔvɔ Wirī biya dīdī nī aba, dē nī aba biya, ehe biya kyigo 'bēnī aba, mo mo'do lɔvɔ vo halinɔ oka kaa, mati mo o'do lɔvɔ nī. Ēdī na laka zi kō'du kī'dī riyō nenyē'e towɔ mo ta da ngōtu kī'dī wakumu maako ētī zi Wirī."

³⁴ Mati Yēsu ayɔlɔ hala da kō'du ya'ba 'bēnī ēdī na laka, mo iya zi mo, "Anza dē na kɔwɔ ta ra damōku 'ba Wirī." Ta ga ma ne, vīdī maako i'dī rē nī dekpe zi ha Yēsu ko'jo.

Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba Korisito
(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Mati Yēsu ēdī kō'du yandi mī yēkēlu, mo ako'jo kō'du iya henye, "Hala vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dīye o'bōnnī akiya henye Korisito atēdī tēmi kozo 'ba Dawidi? ³⁶ Lawo Kōlō Laka i'dī me'do zi Dawidi kiya henye, 'Yere iya zi Yere ama henye, Alima kinye da tiri ma, le zi ma vo wehe 'bēyīye kī'dī burutu yī.'

³⁷ Dawidi na bi dēnī ako'jo mo 'Yere.' Hala Korisito akato'bo tēdī na kozo a Dawidi?"

Yēsu ayada kō'du kyēnyē 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dīye
(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)

³⁸ Yēsu nduwē kō'du yandi, ehe vīdī kayo ēdī mbilinnī koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zē, mo iya henye, "Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kō'du kīdī ne'e, o'donnī lɔvɔ zi lasi kpo mī bongɔ konda 'bēnnī ne, zē mētē watowɔ aba mī bi wakogo. ³⁹ Akinzi 'bēnnī kyitī ma kyedre mati ako'jo mī bi 'ba mōtu ne, ehe bi ma laka mī bi 'ba ratɔtɔ. ⁴⁰ I'dīnnī kō'du ko'do 'bēnnī ga kō'du mbara lu'bē ne'e, ehe wēnnī wa 'bēzē logo mo ta linɔ. Here, zē o'do rē nnī zi kongɔ na laka mōtu konda ko'do aba."

Wakī'dī 'ba mbara lu'bē
(Lk. 21:1-4)

⁴¹ Mati Yēsu alima kara ra sōndu kōhi 'ba yēkēlu, mo ēdī vīdī mati ēdīnnī kōhi 'bēnnī kī'dī ne kongɔ mo. Vidī vo wa aba kyɔ, i'dīnnī kōhi kyɔ. ⁴² Mora mbara lu'bē vo leri ayi i'dī tarifa riyō. ⁴³ Mo ako'jo vo lō'bō 'bēniye bi kōlō,

ehe iya zi zë henye, “Mayada zi ye mbara lu'bë vo leri nenye, i'di waki'di mi söndu ne ndra ta da oka'e biya. ⁴⁴ Vidi mati zë wa aba kyö, i'dinni nje wa mati zë ombanni dë. Mora mo le na vo leri kaa mati mo ëdi ne, i'di 'bëni biya wa mati mo ëdi zi lima rö mo.”

13

Yësu ame'do kö'du 'ba yëkëlu yaŋa
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)

¹ Mati Yësu ëdi alasi tëmë yëkëlu, vo lö'bö 'bomo iyanni zi mo henye, “Ongö te vo komoyandi, yitö koro a'di ra here, loko ne aba? ² Yësu aya'ba da me'do iya henye, Ongö loko kyedre ne'e ku? Yitö ma kölö maako kinye akatöso dë ga bi ni, gë zë biya na kölö kölö aku'du akaŋo.” ³ Yaa mati Yësu ëdi alima da Döku 'ba Olivo, kyëti 'ba yëkëlu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinni zi mo na bi dë nni. ⁴ Zë iyanni zi mo henye, “Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rë ni, ehe ayada zi ze a'di ra ako'do rë ni zi yada henye kadra mo öko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rë nni ko'do.” ⁵ Yësu iya zi zë henye, “Ëdiye komo ki'di aba, ehe ila'e vidi kölö maako dë zi ye ko'ba. ⁶ Vidi kayo aki'di rë nni me'do ga kö'du ma, akatayi akiyanni henye, ma mo, ehe zë ako'banni vidi kayo. ⁷ Mora here, anza'e dë na riti ëzë owo'e kpöro wehe kara da kapa ehe kö'du yöyö 'ba wehe na köwo. Kö'du nere'e ako'do rë nni, mora anza dë zi kiya henye, ndundu 'ba dakaŋo ra öko ku. ⁸ Dakaŋo ako'do wehe oka ma kölö aba, damöku akalëpi da oka maako. Kinzikinzi atëdi ta bi ne biya ehe madöyë atëdi. Wa ne'e atëdinni kaa dagba töö 'ba wisi ko'jo. ⁹ E na bi de 'e, ëdiye komo ki'di aba. Akiriye, ehe aku'bö'e bi 'ba vurë. Aku'bö'e mi bi 'ba mötu, atöro'e komo vo daliŋö'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yöyö laka ne zi zë. ¹⁰ Mora dagba kazi ndundu mo töko, kö'du yöyö laka ma yëti zi vidi biya. ¹¹ Èzë iriye, ika bi 'ba vurë, asösu'e dë ga kö'du mati akiya'e. Èzë kadra mo öko ku, iya'e mati i'di zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinni kazi Lawo Kölö Laka. ¹² Öndu'e atënyinni akpa da öndu nniye, ehe aki'dinni zë zi kofö. 'Bu'e atënyinni akpa da gisisi 'bëniye, ehe aki'dinni zë zi kofö. Gisisi ako'donni wehe akpa 'bu nni aba, ehe akomanni gëri zi 'bu nni, ma nni ëti kofö. ¹³ Vidi biya na kölö kölö akoyinniye ga kö'du ma. Mora vidi mati ëdi mi kuku aba, le mi ndundu mo akayömo.”

Tuku kyënyë
(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)

¹⁴ “Akongö'e tuku kyedre atöro bi mati mo anza dë zi tedi zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayölo na laka mi kö'du nenye a'di). Mora zë mati mi Yudiya, atahonni 'de da lutu'e. ¹⁵ Vidi mati ëdi da loko 'bëni asi dekpe akaŋo zi wa maako koba mo ni aba. ¹⁶ Vidi mati ëdi yaka i'bë dekpe hulëhu, liŋö kö'du böngö 'bëni. ¹⁷ Atëdi na kyënyë mi kadra naniye, zi mbara mati ömönni, ehe zi ma'e mati ëdinni gisi luru aba. ¹⁸ Amötu zi Wirë kazi kö'du nani o'do rë ni mi tona. ¹⁹ Ga kö'du kyënyë 'ba mi kö'do naniye, atëdi köwo na kyënyë ta da mo biya gba damöku ayölo dë biyeto aba, mati Wirë i'di damöku le mi kadra ma yaanya aba. Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne hulëhu. ²⁰ Mora Yere aya'ba ra watiti mi kö'do naniye, ëzë mo o'do dë here, rö vidi ako ömo dë. Ga kö'du vidi kinzi 'bomo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba kö'do naniye. ²¹ Mora here ëzë vidi kölö maako iya zi yi, Ongö te kinye Korisito ëdi ne, mandere ongö te nani mo ëdi, oma dë mi

mo. ²² Ga kö'du Korisito vo ndondo, ehe nēbi vo ndondo'e akalagannī, zē ako'donni kö'du koro, ehe kö'du rakaga zi vidī ko'ba. Zē ako'donni kö'du ne zi vidī 'ba Wiri mati mo inzi. ²³ Ēdiye na komokandi. Mayada ga kö'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo tōko."

Tayi 'ba Wisi a Vidī

(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)

²⁴ "Mi ko'do tapēti kadra 'ba riti nani, kadra akuyi rē nī na kōndu, yehwe ayanyi bi dekpe, ²⁵ kyēlu akalēpinni ta komoriyē, ehe kyigo mī ga bi ne'e akore zē ta bi 'bēzē. ²⁶ Mora here, wisi a vidī akalaya ta bi tayi tēmī fōli kyigo bikanyi kyedre aba. ²⁷ Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowo 'ba bi golo'bo 'ba dakanjo ne zi vidī kinzi 'ba Wiri tofo mo ta ndundu 'ba damōku le kapa ma kyamo. ²⁸ Kaga 'ba kyēlu ma yandi kö'du yolo zi ze. Ēzē ngora 'ba kaga kyēlu ne ayi ku na luwē, ehe na 'bolo, ehe yēyu na kyiyi ne ayeto tövu, akayolo henye omo ku kara. ²⁹ Tēmī gērī kōlō ne, ēzē ongo'e kö'du ne'e ēdī rē nni ko'do, akayolo'e henye, kadra mo ku kara nzo zi rē nī yeto. ³⁰ Asōsu'e henye, kö'du nenye'e biya ako'do rē nni dagba kazi vidī mati ēdinni na didi yaanya aba ne koli biya. ³¹ Komoriyē dakanjo aba akalagannī 'de, mora me'do 'bama alaga dē."

Vidī kōlō maako ayolo ko'do mo mandere kadra mo dē

(Mt. 24:36-44)

³² "Here vidī kōlō maako ayolo dē ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatōko, le malayika 'ba komoriyē'e mandere wisi, nje 'bu ra akayolo. ³³ Ēdiye komo kī'dī tandi aba ga kö'du ayolo'e dē, ndala aba kadra ne atōko. ³⁴ Akatēdī kaa vidī maako ēnyī atī'bē bi yingo, kowo ta ra liŋo 'bēnī, ehe ila vo loo 'bēniye ra na vo ga liŋo kongō. Tapēti mo i'dī zi zē loo 'ba vidī ma kōlō zi ko'do mo, mora tapēti mo ayada kö'du zi vo ha loko kongō, zi tēdī nduwē kongō mo. ³⁵ Ēdiye komokandi aba ga kö'du ayolo'e dē ndala aba vo kyeti liŋo ne atōko. Mandere atēdī hutaga aba, mandere mī kutē yondo gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba. ³⁶ Ēzē mo ayi truku'du, mī'ja'e dē ako'do. ³⁷ Kö'du mati miya zi yī ne, miya zi ye biya, ēdiye komo kī'dī aba."

14

Kyedre 'ba Yuda'e o'donni yere zi Yēsu kofu

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Here kadra 'ba kyērē karama 'ba laga 'ba koli ndenye ila ko'do mo ku nje da riyō. Kyērē 'ba mangolo'bo konyo kazi langa go mo. Here kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'diye, ēdinni gērī koma zi Yēsu kīrī na liwo zi kofu mo. ² Zē iyanni henye, "Do'do'e dē mī ko'do 'ba kyērē kazi vidī ēnyinni na koma wehe aba."

Apisi yēnī ra Yēsu mī Beteniya

(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)

³ Mati Yēsu ēdī mī Beteniya liŋo 'ba Simona, vo mönyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ōdu loko maranji 'ba yēnī kēzi ngutru aba kyo mī mo, kogo mo kōhi kyedre aba. Mo ihiya maranji 'ba yēnī kēzi ngutru ne, ehe ope da Yēsu. ⁴ Kya 'ba vidī mati ēdinni ani ne, na kamo, ehe iyanni zi oka ma kōlō maako henye, "Kö'du a'di 'bēnī zi tēdī yēnī kēzi ngutru ne yaŋa go mo? ⁵ Atō'bo kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kōhi mo zi kī'dī zi vo leriye." Here alimanni gbo di'di mbara ne kile mo. ⁶ Mora Yēsu iya zi zē

henye, "Ila'e mo kutu nī aba. Kō'du a'di ēdiye mī mo kile? Mo o'do kō'du laka teme ne, ga kō'du ma. ⁷ Atēdiye 'duwī vīdī vo leri ētī, ehe ta ga kadra biya omba zi ye zē kōnyi. Mora 'duwī atanza'e dē ma aba. ⁸ Mo o'do wa mati mo akato'bo. Mo ope yēnī kēzi ngutru ne ra ma zi kō'jo ma dagba ta komo kadra kō'du zi kusu mo." ⁹ Yaanya aba ne miya zi ye tūnyō, bi mati biya ayētī Bayibolo zi mo mī damōku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mī kō'du sōsu kō'du mo.

Yudasi Isikirito omba da kō'du zi Yēsu kogo

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Here Yudasi Sikereto mo kōlō tēmī vo litu 'butē dōmoriyō ne, i'bē zi kyedre 'ba vo karasa'e, ga kō'du zi Yēsu susu mo zi zē. ¹¹ Zē na rakyenyi ga kō'du mati mo omba zi kiya kowo, ehe i'dinnī da kō'du zi kōhi kī'dī mo zi mo. Here Yudasi Isikirito ayeto gērī ma laka koma mo zi Yēsu kī'dī mo zi zē. ¹² Mī ko'do dagba 'ba kyērē 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, ko'do mati tūmēlē 'ba zi konyo ofo ku, Yēsu vo lō'bō'e ako'jonnī hō mo, omba zi ze tī'bē ze zi wakonyo 'ba kyērē ne kō'jo nzo zi bi yī. ¹³ Here Yēsu utu riyō tēmī zē kō'du kise nenyē aba, "I'bē'e mī gawo akandōsi de 'e kora maako ēdī tele wini aba dē nī. Alō'bō'e go mo ¹⁴ mī liṅo mo ¹⁴ mī liṅo mo o'du ne, mora iya'e zi vo kyeti liṅo ne, henye, vo komoyandi iya henye, 'Loko ma vala ra vo lō'bō 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyērē 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'dōmo?' ¹⁵ Mora mo akayada zi ye loko toro kyedre, loko ne ēdī ku nzo zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani." ¹⁶ Vo lō'bō ēnyī i'bēnnī mī gawo, ehe i'jannī kō'du ne te kaa mati Yēsu iya zi zē ne, ehe ako'jonnī wakonyo 'ba kyērē 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo. ¹⁷ Hutaga aba, Yēsu ayinnī vo litu 'bēnī ētī. ¹⁸ Mati ēdinnī wakonyo da tarabiza, Yēsu iya zi zē henye, "Mayada zi ye, vīdī ma kōlō tēmīye akasusu ma, mati ēdī wakonyo ma aba ne." ¹⁹ Vo litu'e na rasōsu ehe ayetonnī hō mo kō'jo na kōlō kōlō, "Ma tūnyō manza kō'du aba rē yī." ²⁰ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Atēdī vīdī kōlō tēmī ye 'butē dōmoriyō mati usu mangolo'bo 'bēnī ma aba mī gbenje ne. ²¹ Wisi a vīdī akoli kaa mati Biyibolo iya, ako'do rēnī here. Mora atēdī na kyēnyē zi vīdī mati asusu mo ne. Atēdī na laka zi vīdī ne ēzē gba o'jo mo dē."

Wakonyo 'ba Yere

(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Mati zē ēdinnī wakonyo, Yēsu oba nzo'i mangolo'bo ehe o'do mōtu 'ba ōwō'dī, owe mī mo, i'dī zi vo lō'bō 'bēniye. Mo iya zi zē henye, "Oba nenyē ida ra ma ra." ²³ Here mo oba kōfō, o'do mōtu 'ba ōwō'dī zi Wīrī, i'dī zi zē, zē uwēnnī biya tēmī mo. ²⁴ Yēsu iya zi zē henye, "Nenyē yama ma mati aliko yaga ga kō'du vīdī kayo, yama ma mati lōmu 'ba Wīrī o'o ku do mo ne. ²⁵ Mayada zi ye muwē a'ji nenyē dekke lōhu le mī ko'do mati makuwē a'ji ma kyīyī mī damōku 'ba Wīrī." ²⁶ Mora zē aya'binnī ngala ehe i'bēnnī yaga da Dōku 'ba Olivo.

Yēsu iya kō'du ha kiga 'ba Petero

(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

²⁷ Yēsu iya zi zē henye, "E biya ataho'e, akila'e ma kaa mati Biyibolo iya, Wīrī akofō vo tūmēlē yako, mora tūmēlē akapere rē nni biya. ²⁸ Mora tapētī mo ēzē mēnyī ku na didī, ma katī'bē mī Galilaya dagba komo'e." ²⁹ Petero ēnyī aya'ba da me'do henye, "Mila yī dē, ēzē koso mo ne'e biya ilannī yī le." ³⁰ Yēsu iya zi Petero henye, "Mayada zi yī henye, gba kazi zanga ayapa da riyō yōndo aba, akiya da wota henye, ayolo ma dē." ³¹ Petero aya'ba da

me'do na kyigɔ, "Makiya dɛ here, ɛzɛ ɛdɪ le zi ma zi koli yɪ aba." Kɔsɔ vo litu ne'e iyanni biya here.

Yɛsu amɔtu mi Getesemina
(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

³² Zɛ ayi okɔnni bi mati ako'jo Getesemina, ehe Yɛsu iya zi vo lɔ'bɔ 'bɛniye, "Alima'e kinye ɛzɛ mɛdi amɔtu." ³³ Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani ti'bɛ ni aba. Kɔ'du sɔsu ayi zi mo ³⁴ ehe mo iya zi zɛ henye, "Kɔ'du sɔsu mi di'di ma ne, na kyedre omba kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba." ³⁵ Mo ɛnyi i'bɛ tisi dagba, umɛ rɛ ni akaɲo amɔtu henye, ɛzɛ ɛdi zi rɛ ni kɔ'dɔ, mɔ'bo dɛ zi ti'bɛ kpuru tɛmi kadra 'ba riti nani. ³⁶ Amɔtu iya henye, "Bu, 'bu ma wasisi biya ako'dɔ rɛ ni mi kɔ'du komba 'bɛyi. Oba kɔfɔ 'ba riti nenye 'de ta ra ma. Mora ne anza dɛ gba wa mati momba, mora wa mati yi ra omba."

³⁷ Mati mo a'ba i'ja vo lɔ'bɔ wota ne'e ɛdinni ako'do. Mo iya zi Petero, "Simona, ɛdiye ako'do? ɔ'bo'e dɛ zi lima na ngɔ gbɪ le nje kadra kɔlɔ?"

³⁸ Mo iya zi zɛ henye, "ɛdiye bi kida aba, amɔtu'e henye, kazi alɛpiye mi kɔ'du yɔnzɔ. Lawo Kɔlɔ Laka ra akatɔ'bo ida ra akyigɔ dɛ." ³⁹ Mo i'bɛ kpa lɔhu da kɔlɔ amɔtu, amɔtu iya gbɪ me'do kɔlɔ kɔlɔ ne. ⁴⁰ Mo a'ba hulɛhu zi vo litu'e i'ja zɛ ako'do, zɛ ɔ'bonni dɛ zi komonni kila na hwɛrɛ. Zɛ ayɔlɔnni dɛ a'di ra na kiyanni zi mo. ⁴¹ Mati mo ayi hulɛhu mi kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zɛ henye, ɛdiye gba ako'do alawo? ɔ'bo ku! Kadra mo ɔko ku! Ongɔ'e te, wisi a vidɪ yaanya aba i'di ku zi vidɪ 'ba kɔ'du kyɛnyɛ'e. ⁴² "ɛnyiye riye di'bɛ'e, ongo'e kinye, nenye kora mati asusu ma."

Yɛsu kirɪ
(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴³ Mati Yɛsu ɛdi gba ame'do, Yudasi mo kɔlɔ tɛmi vo litu 'butɛ domoriyɔ ne ɔko gbo. Mo aba vidɪ kayo kulu, mɔvɔ aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi 'ba kɔ'du ki'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunni zɛ. ⁴⁴ Vo wasusu ayada zi vidɪ kayo ne'e, dakyinɛ wa na kɔ'do, iya henye, vidɪ mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e. "Iriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga." ⁴⁵ Kandi mati Yudasi ɔko, mo i'bɛ zɔ zi Yɛsu, ehe iya henye, "Vo komoyandi" ehe unzu ho mo. ⁴⁶ Here zɛ irinni Yɛsu anda'banni mo gɔ. ⁴⁷ Mora vidɪ kɔlɔ tɛmi zɛ mati ɛdinni atorɔ ani ne, otɔ kulu 'bɛni, iga mbili vo lɔ'bɔ 'ba karasa ma kyedre ne yaga. ⁴⁸ Yɛsu ame'do riye iya zi zɛ henye, "Ayiye kulu aba, mɔvɔ aba zi ma kirɪ mo, kaa ma vo kɔ'du ki'di pere? ⁴⁹ Kɔ'do ta ga kɔ'do mɛdi ɛti wayandi mi yɛkɛlu, ehe iriye ma dɛ, mora here, kɔ'du ne ako'do rɛ nni biya kaa mati Biyibolo iya." ⁵⁰ Here, vo litu 'bomo'e biya ilanni mo, aho wɛnni. ⁵¹ Vere maako gba na ɔbi bongɔ kolo aba rɛ ni, nje kɔlɔ usu ga Yɛsu ani. ⁵² Zɛ ayɔnzɔnni zi mo kirɪ, mo aho wɛni na ga mbiya ila bongɔ ne 'de zi zɛ ani.

Yɛsu komo kyedre 'ba Yuda'e
(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19:24)

⁵³ Here, obanni Yɛsu ti'bɛ mo aba liɲɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kɔ'du ki'diye atorɔ rɛ nni biya ani. ⁵⁴ Mora here, Petero usu gɔ mo ta bi kɔwɔ i'bɛ ɔdu mi liɲɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Ani mo alima akaɲo vo bi kida ɛti wa'do koye. ⁵⁵ Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di rɛ nni zi kɔ'du kyɛnyɛ mati Yɛsu ɔ'do ne ki'ja, atehɛ mo kofo, mora 'de i'janni dɛ. ⁵⁶ Vidɪ kayo alimanni

ndondɔ kiga ra Yēsu, mora kò'du yada 'bèzè ne andele dè. ⁵⁷ Kya 'ba vidi maako'e ènyinni riyè, iganni ndondɔ gu mo, iyanni henye, ⁵⁸ "Dowo ze mo èdi akiya henye, 'Ma kihiya yèkèlu mati vidi o'ba ne 'de, ehe tapèti ko'do da wota aba, mako'ba mati vidi ra dè ako'do.'" ⁵⁹ Èzè zè o'donnì le kò'du kiya 'bèzè ne ire dè. ⁶⁰ Kyedre 'ba vo karasa'e ènyì da komo zè riyè ako'jo ha Yēsu iya henye, "Da kò'du ya'ba 'bèyì anza dè ga kò'du ndondɔ mati iganni gu yì ne?" ⁶¹ Mora Yēsu alima wèni ti, omba dè zi me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo hɔ mo lóhu iya henye, "Yì Korisitɔ, Wisi 'ba Wiri mati i'di ya'da zi mo ne?" ⁶² Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ma ra. 'E biya akongɔ'e wisi a vidi alima da kala tiri a Wiri, ehe atayi foli 'ba komoriyè aba." ⁶³ Here, kyedre 'ba vo karasa iza bongɔ 'bomo ehe iya henye, "Domba kya 'ba vo kò'du kiya dekpe. ⁶⁴ Owo'e kò'du sawiya 'bomo ne ku. Kò'du sòsu 'be'e a'di?" Zè biya u'dunnì fòdò rɔ mo, mo o'do kò'du kyènyè ku mofɔ mo 'de. ⁶⁵ Kya maako'e ayetonnì oro ko'bi ra Yēsu, idannì komo mo u'bønnì mo, iyanni henye, "Asòsu èyì ra u'bò yì?" Ehe vo wehe irinni mo a'banni kyila mo kisa mo.

Tandi 'ba Petero

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mati Petero èdi gba lima akaɲo liɲɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wu'jè ma kòlò maako ayi ta da kapa. ⁶⁷ Mati ongo Petero èdi wa'do koye, mo ongo bi mbiyi dɔ mo iya henye, "Yì kpa Yēsu 'ba Nazereta aba." ⁶⁸ Mora mo andi wèni iya henye, Mayɔlɔ dè kò'du a'di èdi ame'do go mo? Ehe ènyì asi wèni zɔ yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbo. ⁶⁹ Mati wu'jè ne ongo mo atɔrɔ ani, ayeto kpa kò'du ne yada mo lóhu zi vidi mati èdinni atɔrɔ ne'e. "Ma kòlò tèmì zè." ⁷⁰ Mora Petero andi kpa lóhu. Yaa ta go mo, zè mati èdinni atɔrɔ da kapa ani ne, asòsunnì Petero kpa lóhu, iyanni henye, o'bo dè zi tandi, yì ma kòlò tèmì zè ra ga kò'du yì kpa tèmì Galilaya. ⁷¹ Here Petero ènyì asènè rè nì iya henye, "Wiri kire, kora mati èdiye ame'do ga kò'du mo ne, mayɔlɔ dè." ⁷² Mora here, tapèti kò'du kiya 'ba Petero ne, zanga ènyì ayapa ma da riyò mo, ehe Petero asòsu kò'du mati Yēsu ayada zi nì, iya henye, "Gba kazi zanga yapa da riyò, akiya da wota henye, ayɔlɔ ma dè." Ehe Petero na kò'du sòsu ayeto gbo kudu.

15

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

¹ Do ɲbo da mindò aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye, ehe Yuda'e biya atɔtɔ rè nni bi kòlò ame'do a'di ra ako'do zi Yēsu. Here zè idannì Yēsu nyɔri aba i'dinnì mo zi Pilato, ² Pilato ènyì ako'jo hɔ mo iya henye, "Yì ra Yere 'ba Yuda'e?" Yēsu ènyì aya'ba da me'do iya henye, "Mora kaa mati iya ne." ³ Kyedre 'ba vo karasa'e asòsunnì Yēsu ga kò'du sisi kyɔ. ⁴ Here Pilato ako'jo hɔ mo lóhu iya henye, "Anza dè zi yì da kò'du ne ya'ba mo? Owo wasusu 'bèzè ne ku biya." ⁵ Yēsu omba dè zi me'do ma kòlò kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

Ikye vurè ra Yēsu zi kofɔ

(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

⁶ Tèmì kadra 'ba Kyèrè 'ba Laga 'ba Koli, Pilato èdi kò'du aba zi vidi kinga kòlò tèmì kamba, mati vidi ombannì. ⁷ Mi kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mi kamba ani, ga kò'du ofo vidi. ⁸ Mati vidi kayo

ne'e atoto rē nni, ayetonni ha Pilato ko'jo kaa ma kyere. ⁹ Mo ako'jo hē zē iya henye, "Omba'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?" ¹⁰ Pilato ayolo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinni Yēsu zi nī ne, ga kō'du zē na mī kumbē. ¹¹ Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alēlu da vidī kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nni. ¹² Pilato ame'do lōhu zi vidī kayo ne'e, "A'di ra omba'e zi ma ko'do zi mo mati ako'jo Yere 'ba Yuda'e ne?" ¹³ Zē ēnyinni biya hē nni gbōgbō aba, "Atōtō mo." ¹⁴ Pilato ako'jo hē zē iya henye, "Kō'du kyēnyē a'di ra mo o'do?" ¹⁵ Here Pilato omba vidī kayo ne'e zi tēdinni na rakyenyi, mo inga Barabasi zi zē, mo u'bō hu Yēsu i'di mo gbo zi tōtō.

Vo wehe asawiyanni Yēsu

(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)

¹⁶ Vo wehe obanni Yēsu ti'bē mo aba mī liṅo 'ba turu 'ba daliṅo, ani ako'jonnī koso vo wehe ne'e biya bi kōlō. ¹⁷ Here ayōfunni bōngo 'buluyē da Yēsu, o'donni safo tēmi ngora kono ayōfunni do mo. ¹⁸ Mora here, zē ayetonni mo sawiya mo, iyanni henye, "Lima konda zi yi Yere 'ba Yuda'e." ¹⁹ Zē u'bōnni do mo mōvo aba o'binni oro ro mo, alomvōnni bomo nni aba akaṅo amōtunni. ²⁰ Mati zē indenni mo sawiya ku, obanni bōngo 'buluyē ne 'de aya'banni bōngo omo gbī ro mo lōhu. Mora here, ikanni mo gbo yaga zi tōtō.

Atōtō Yēsu

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

²¹ Ta bi ti'bē 'bēzē ta da gērī, andosi dē nni kora maako aba ru mo Simona tēmi Sirēnē, ēdi atayi mī gawo, mora vo wehe o'donni mo na kamo zi taka 'ba Yēsu kumbē. Mo 'bu 'ba Alekazende nni Rafusa aba. ²² Zē obanni Yēsu ti'bē mo aba bi mati ako'jo Gologota, kō'du ya'ba aba, "Bi 'ba yingo da." ²³ Mora ani, zē ayōvōnni zi a'ji asusē owo aba ru mo mahiri, zi ki'di zi mo mora Yēsu omba dē zi kuwē mo. ²⁴ Mora here, atōtōnni mo ayanyanni bōngo 'bomo na ga rē nni fōdō ku'du aba ēyi akoba 'bēni bōngo ma vala. ²⁵ Mati atōtōnni mo ne, ndi kadra 'ba damindō oko ku modomosowō. ²⁶ Wayōru 'ba mo susu ne, iya henye, "Yere 'ba Yuda'e." ²⁷⁻²⁸ Zē atōtōnni vo logo kpa riyō Yēsu aba, ma kōlō datiri mo, ehe ma vere da gali mo. ²⁹ Vidī mati ēdinni alaga ta dakapa, ēdinni dē nni njili na kamo Yēsu lidi aba. "Aha! Omba zi ti'bē yēkēlu ne kihiya mo akaṅo zi ko'ba mo lōhu ko'do da wota aba. ³⁰ Yaanya aba ne asi akaṅo ta da taka ehe ayōmo rēyi." ³¹ Here tēmi gērī kōlō ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye ogonni Yēsu iyanni henye, "Mo ayōmo oka'e, mora o'bo dē zi rē nī yōmo. ³² Dongo'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserere, asi akaṅo ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mī mo." Vo logo riyō mati atōtō Yēsu aba ne, alidi mo kpa.

Koli 'ba Yēsu

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

³³ Mī kutē kadra aba, mandōlu ayōfu bi kpo ta dakaṅo ehe inde rē ni tapēti kadra wota. ³⁴ Mati ndi kadra oko ku komo kadra wota, Yēsu ēnyi udu riyē gu kyembe aba, "Elōyi, Elōyi, lema sabakatani?" Kō'du ya'ba aba henye, "Wirī ama, Wirī ama, kō'du a'di ila ma go mo?" ³⁵ Kya vidī mati ēdinni ani owonni mo ne, iyanni henye, "Owo'e te, mo ēdi Eliya ko'jo." ³⁶ Mora here, ma kōlō tēmi zē aho lifa aba usu mī a'ji i'di da njili mōvo, ehe mo injē dami'di ha Yēsu iya henye, "Disiye bi mo, dongo'e ezē Eliya ēdi atayi mo yasi akaṅo ta da taka." ³⁷ Mora Yēsu udu riyē gu kyembe

aba, ehe oli gbo. ³⁸ Here, mi bongɔ mati ove mi yɛkɛlu ne, aliza riyyɔ, ko ta riyyɛ le akaɲo. ³⁹ Vo kyɛlu 'ba vo wehe mati ɛdi atɔrɔ komo taka ani ne, ongo hala Yɛsu oli. Mo iya henye, "Kora nenyɛ tɛnyɔ wisi 'ba Wirɪ ra." ⁴⁰ Kya 'ba mbara maako'e ɛdɪnni ani bi kongɔ ta bi kɔwɔ. Mi kutɛ zɛ ɛdi Mariya Magadala, Salome, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba. ⁴¹ Ne mbara mati usunni ga Yɛsu mi Galilaya ehe ɛdɪnni mo konyi. Aga mbara maako'e kpa kyɔ ani. Mbara ne'e ayinni Yɛsu ɛti mi Yerusalem.

Kusu 'ba Yɛsu

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Ko'do nenyɛ ako'jo ko'do 'ba rakɔ'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi ɛdi ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta Arimataya ɔko gbo. Mo mi gboko 'ba turu, ehe ɔwɔnni mo, ehe mo kɔlɔ tɛmi vidi mati ɛdɪnni bi tayi 'ba damɔku 'ba Wirɪ kida, ɛnyɪ i'be zi Pilato kazi tere, kɔ'du ko'jo ga kɔ'du yɔku Yɛsu, zi kusu mo. ⁴⁴ Pilato rakaga aba mati owo henye, Yɛsu oli ku. Mo ako'jo vo kyɛlu 'ba vo wehe ako'jo ho mo kɔdɔ Yɛsu oli ku kyere ya. ⁴⁵ Tapɛti mo owo kɔ'du yada 'ba vo kyɛlu ne, Pilato iya zi Yosepa moba yɔku ne. ⁴⁶ Yosepa ɛnyɪ i'be wogo mbili bongɔ, ayasi yɔku ne akaɲo olo mi mbili bongɔ ne, injɛ i'be usu mi wogo mati ole mi doku ma kyigo ne. Here, mo alulu yitɔ kyedre nbiri ha bi tɔdu 'ba wogo ne. ⁴⁷ Mariya Magadala nni Mariya ma 'ba Yosepa aba, ɛdɪnni akongɔ ta bi kɔwɔ, bi mati usu yɔku Yɛsu 'domo ne.

16

Tɛnyɪ tɛmi koli

(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Tapɛti ko'do 'ba ralawo mati inde rɛ ni, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonni yɛni kɛzi ngutru ti'be mo aba zi pisi ra yɔku Yɛsu. ² 'Do nbo mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, zɛ ɛnyɪ i'benni da wogo. ³ Ta bi ti'be 'bezɛ ta da geri, alimanni me'do na ga rɛ nni, iyanni henye, "Eyi ra akalulu yitɔ ne ta bi tɔdu 'ba ha wogo ne zi ze?" ⁴ Mora mati ongonni bi riyyɛ, i'janni yitɔ ne alulu ku nzo hulɛhu. ⁵ Here ɛnyɪ ɔdunni mi wogo ani, ongonni wisi ɔbi maako ɛdi alima datiri usu bongɔ kanyi konda rɛ ni o'do zɛ na rakaga. ⁶ Mo iya henye, "Ere'e dɛ. Mayɔɔ ku ɛdiye bi koma kɔ'du Yɛsu 'ba Nazereta mati atɔtɔ. Mo anza kpe kinye, mo ɛnyɪ ku tɛmi koli, ongo'e te, ne bi mati i'dinni mo 'domo. ⁷ Mora here, yaanya aba i'be iya'e kɔ'du kise nenyɛ zi vo lɔ'bɔ 'bomo'e Petero mɛdi zɛ ɛti. Here mo ɛdi ti'be dagba komo'e mi Galilaya, ani akongɔ'e mo te kaa mati mo ayada zi ye." ⁸ Here mbara ne asinni yaga ahonni ta da wogo kazi tere, onyonni kɔ'du mo kpa dɛ zi vidi kɔlɔ maako ga kɔ'du zɛ na tere.

Yɛsu ayada rɛ ni zi Mariya Magadala

(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)

⁹ Mora here, tapɛti tɛnyɪ 'ba Yɛsu tɛmi koli 'do nbo ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada rɛ ni dagba zi Mariya Magadala, mati mo ore dakyikyɪ madomoriyyɔ yaga ta rɔ mo ne. ¹⁰ Mo i'be ayada zi aboka niye. Zɛ na lu'be ɛdɪnni akudu. ¹¹ Mati zɛ owonni henye, mo iya Yɛsu ɛdi na didi nongɔ mo komo ni aba, zɛ omani dɛ mi me'do 'bomo ne.

Yɛsu ayada rɛ ni zi vo lɔ'bɔ riyyɔ

(Lk. 24:13-35)

¹² Yaa ta go mo, Yēsu ayada dakyinē nī 'beri zi vidī riyō maako'e ēdinnī atī'bē wēnnī ta da gērī mī dakaṅo maako. ¹³ Zē ayadannī kō'du ne, zi oka nniye mora zē 'de omannī dē mī kō'du ne.

Yēsu ayada rē nī zi vo lītu 'butē dōmo kōlō
(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lc. 1:6-8)

¹⁴ Mora mī ndundu mo ta go mo biya, Yēsu ayada rē nī zi vo lītu 'butē dōmo kōlō ēdinnī wakonyo. Mo asawiya zē ga kō'du zē anzannī dē koma aba, ehe zē kpa na vo kazi kō'du kowo zi koma mī vidī mati iyannī mo na didī. ¹⁵ Mo iya zi zē henye, "Ī'bē'e ta damōku ne biya, ayētiye kō'du yōyō laka ne zi dakyinē vidī biya. ¹⁶ Mo mati oma iri bapatisi, akayomō. Mo mati omba dē akī'dī riti zi mo. ¹⁷ Vo koma'e, akī'dī kyigō 'ba kō'du koro ko'do zi zē. Zē akorennī dakyikyī yaga mī ru ma. Zē akame'donnī ha mēnzē maako eti. ¹⁸ Mo mati iri wiri umbē le riyē, mandere uwē waroso le, o'do zē dē na kyenyē. Zē akī'dinnī kala nnī da vo kō'e, akako'jo zē."

Oba Yēsu komoriyē
(Lk. 24:50-53; Lc. 1:9-11)

¹⁹ Ta eti me'do 'ba Yere Yēsu zi zē ne, oba mo komoriyē ehe alima ku da kala tiri 'ba Wirī. ²⁰ Here, vo lō'bō ēnyī ī'bēnnī kō'du yēti aba ta bi ne biya. Yere o'do loo ne zē eti, ayada kō'du yēti 'bēzē ne tinyō ga kō'du koro mati ēdinnī ako'do ne.

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Yowani ayöru

Me'do 'ba Didi

1 Mi biyeto aba Me'do edi. Me'do ne edi Wirī aba ehe tinyö Wirī ra. 2 Tëmi biyeto, Me'do ne edi Wirī aba. 3 Ehe Me'do nenyē aba, Wirī o'do wa biya. Wa maako o'do dë kazi Me'do ne. 4 Didi ayi kazi mo, ehe didi 'bomo i'di bikanyi zi vidi biya. 5 Bikanyi ne asesi tanyi mi biköndu, ehe biköndu ayölu dë.

6 Wirī utu kora maako ru mo Yowani. 7 Mo ayi zi yada kö'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidi biya zi tedi koma aba. 8 Yowani ra dë bikanyi nenyē. Mo ayi nje zi yada kö'du 'ba bikanyi ne. 9 Bikanyi tinyö mati ayanyi bi da vidi biya, edi tayi mi damöku ne.

10 Me'do ne edi mi damöku ne, mora vidi maako ayölu mo dë, Wirī o'do damöku ne le me'do 'bomo aba. 11 Mo ayi gogo mi damöku 'bëni, mora vidi 'bomowe irinni mo dë kalakyedre aba. 12 Vidi maakowe ombanni mo ehe i'di koma 'bënni mi mo. Here mo i'di dangölö zi zë, zi tedinni na gisi 'ba Wirī. 13 Zë anzanni dë gisi 'ba Wirī, ta da rë zë, mandere ga kö'du komba 'ba vidi köndu, mandere kö'du komba 'ba o'di. Wirī ra na bi dë ni o'do zë na gisi 'bëni.

14 Me'do ne ayi na vidi köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tinyö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wisi nje kölö 'ba 'Bu. Mo ndo rakyeyi ehe tinyö.

15 Yowani ame'do kö'du mo ehe agbögbö, "Nenyē mo mati ma yada zi ye atayi! Mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo edi na widi gba kazi ma ko'jo."

16 Kazi rakyeyi 'bomo diri ze ya'da kayo 17 Mosa ra i'di kö'du ki'di, mora Yësu Korisito ika zi ze kö'du laka tinyö aba. 18 Vidi maako gba ongo Wirī dë. Nje Wisi kölö ne mo ra tinyö Wirī ehe edi kara ra 'Bu, ayada zi ze Wirī edi kaa a'di.

Kö'du kise 'ba Yowani Bapatisi

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)

19 Vo kalakonda vo yëni 'ba Yude mi Yerusalema utunni vo karasa maakowe ehe Lëviyë zi ha Yowani ko'jo mo 'bëni eyi. 20 Mo omba do mo ayada zi zë huwë tinyö henye, "Manza dë Korisito ne." 21 Neene zë ako'jonnī ho mo, iyanni henye, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henye, "Manza dë." Zë ako'jonnī ho mo iyanni henye, "Yi ra Nëbi ne?" Mo aya'ba henye, "E e!" 22 Ndundu mo aba, zë iyanni henye, "Ayada zi ze, yi 'bëyi eyi?" Zë iyanni henye, "Zi ze koba hulëhu da kö'du ya'ba 'bëyi ne zi vidi mati utunni ze."

23 Yowani aya'ba da me'do tëmi me'do kiya 'ba nëbi Yisaya. "Ma nje vidi ma edi mbere mi da lipi, 'O'de gëri nzo zi Yere!' " 24 Kya 'ba Farasi maakowe utunni zë kpa zi Yowani. 25 Zë ako'jonnī ho mo, iyanni henye, "Kö'du a'di edi vidi bapatisi, ezë anza dë Korisito mandere Eliya mandere Nëbie?"

26 Yowani ayada zi zë iya henye, "Mo'do bapatisi wini aba, mora edi yë aba kinye, vidi maako ayöle dë. 27 Mayi le dagba, manza dë na laka zi kamoka 'bomowe kinga." 28 Yowani iya nenyē mati mo edi bapatisi ki'di humirë 'ba Ranga Yeredene mi Beteniya.

Timələ 'ba Wiri

²⁹ Mi ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yəsu ədi tayi zi ni, ehe iya henye, "KinYE ədi Timələ 'ba Wiri mati oba kō'du yaŋa 'ba damōku ne 'de. ³⁰ Mo ra mati ma yada kō'du mo zi ye henye, 'Vidi maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kō'du mo ədi na widi gba kazi ma ko'jo.' ³¹ Ma yolo dē, mo 'bēni ēyi. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidi biya mi Yiserele akongō mo. ³² Ma mēdi ani ehe mongō Lawo Laka ayi akaŋo dō mo kaa atu'bu ta komoriyē, ehe Lawo Laka ne alima dō mo. ³³ Gba kazi nenye ma yolo dē ēyi 'bēni mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di wini aba ne ayada zi ma henye, 'Akongō Lawo Laka tayi akaŋo ehe lima da vidi maako. Neene akayolo henye, mo ra vidi mati aki'di bapatisi Lawo Laka aba.' ³⁴ Mongō nenye o'do rē ni, ehe ma yada zi ye henye, mo Wisi 'ba Wiri ra."

Dagba vo lō'bōwē 'ba Yəsu

³⁵ Ko'do vere aba, Yowani ədi ani lōhu ehe vo lō'bō 'bomowe riyō ədinni mo aba. ³⁶ Mati mo ongo Yəsu lasi ta dakapa, mo iya henye, "KinYE ədi Timələ 'ba Wiri!" ³⁷ Vo lō'bō 'ba Yowani riyō owonni me'do 'bomo ne, ehe zē i'bēni Yəsu aba. ³⁸ Mati Yəsu opi rē ni ehe ongo zē, mo ako'jo kō'du henye, "A'di ra ombe?" Zē aya'banni dō mo iyanni henye, "Raboni, alima kila?" Mi ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra. ³⁹ Yəsu aya'ba dō mo iya henye, "Ayi onge te." Ədi ku nzo kaa kadra sowo mi kadra kutē mati zē i'bēni mo aba ehe ongonni bi ma mo alima 'dōmo. Here zē alimanni nduwē mi ndundu 'ba kadra ne. ⁴⁰ Kōlō tēmi kora riyō ma owo ha Yowani ehe i'bē Yəsu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Pətero. ⁴¹ Dagba kō'du mati Anderiya o'do, ədi zi koma öndu ni ehe yada zi mo henye, "Di'ja Masiya ne ku!" Mi ha 'ba Hibiru, "Masiya ne" kpa te kaa mi ha 'ba Girigi "Korisito ne." ⁴² Anderiya ika öndu ni zi Yəsu. Mati Yəsu ongo mo, mo iya henye, Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yi Kapahasi. Ru nenye ato'bo kidra na "Pətero."

Yəsu ako'jo Pilipo ehe Natanələ

⁴³⁻⁴⁴ Mi ko'do vere aba Yəsu omba zi ti'bē Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo liŋo 'ba Anderiya, Pətero aba. Yəsu iya zi Pilipo, "Usu ga ma." ⁴⁵ Pilipo i'ja Natanələ ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nēbiyē ayöranni kō'du mo ne ku. Mo Yəsu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta." ⁴⁶ Natanələ ako'jo kō'du iya henye, "Wa laka maako ato'bo tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba dō mo iya henye, "Ayi ongo te." ⁴⁷ Mati Yəsu ongo Natanələ ədi atayi zi ni, mo iya henye, "KinYE ədi tinyō kozo zutu 'bezee 'ba Yiserele, ehe mo anza dē na vo wakoba."

⁴⁸ Natanələ ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ma?" Yəsu aya'ba dō mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yi ko'jo, mongō yi hu kaga kyəlu."

⁴⁹ Natanələ iya henye, "Raboni, yi Wisi 'ba Wiri ehe Yere 'ba Yiserele!"

⁵⁰ Yəsu aya'ba dō mo iya henye, "Oma mi ma nje ga kō'du mati miya henye, mongō yi hu kaga kyəlu? Akongō wa maako kyedre ndra ta da ma nenye. ⁵¹ Ma yada zi yi, akonge komoriyē akayəhu rē ni ehe malayike 'ba Wiri ti'bē riyē ehe tayi akaŋo da Wisi 'ba Vidi."

2

Oze mi Kana

¹ Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yəsu ədi mi karama 'ba rakoze mi gawo 'ba Kana mi Galilaya. ² Yəsu vo lō'bō 'bēniyē eti, ise zē kpa bi 'ba

rakoze ne. ³ Mati a'ji inde rē nī ku biya, ma 'ba Yēsu iya zi mo henye, “Zē anzannī kpe a'ji aba.” ⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Ma ma, ayada dē zi ma a'di ra zi ko'do. Kadra 'bama gba ɔko dē.” ⁵ Ma 'ba Yēsu ayada zi vo lituwē 'ba liŋɔ henye, “O'de wa mati mo ayada zi ye ko'do.”

⁶ Yude ēdinnī kō'du kira 'ba wa kaka ŋbala aba ehe ga kō'du nenye, tele yitō 'ba wini ēdi ani modaka ma kōlō ēdi kyedre zi kirī kaa lita lamikōlō.

⁷ Yēsu iya zi vo lituwē 'ba liŋɔ henye, “Osove tele nenyee wini aba.” Zē osonnī zē kpika ⁸ ehe mo ayada zi zē henye, “Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'di zi kora vo kyeti karama ne.” Zē obannī wini ne zi mo

⁹ mati yaanya aba ofo rē nī ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayolo dē a'ji nenye ayi ta kila, mora vo lituwē mati obannī a'ji nenye ayolonnī, here mo ako'jo 'biyēsī ¹⁰ ne ehe iya zi mo henye, “Vidi biya uwēnnī a'ji ma laka ra dagba, ehe tapēti mo, mati yingɔ ēdinnī ku kyɔ mo aba zi kuwē, mo i'di a'ji ma koo ne. Mora asesi wēyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!”

¹¹ Yēsu o'do dagba kyinē 'ba kō'du koro nenye mī gawo 'ba Kana mī Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bēni, ehe vo lō'bō 'bomowe omannī mī mo.

¹² Tapēti ma nenye, Yēsu ehe ma mo, ondu mowe, ehe vo lō'bō 'bomowe i'bēnni zi Kapananamo, ehe alimannī ani ko'do tisi aba.

Yēsu i'bē mī yēkēlu

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Ēdi ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yēsu i'bē zi Yerusalemā. ¹⁴ Ani mī yēkēlu mo i'ja vidi ēdinnī isa, tīmēlē, ehe atu'buwē kogo, ehe vo kōhi kutrēe kpa limannī da tarabiza 'bēnnī. ¹⁵ Here mo o'do so'da tēmī kō'di ehe ore ngōtu biya yaga tēmī yēkēlu, 'dō tīmēlē, ehe isa, mo opi da tarabiza 'ba vidi 'ba kōhi kutrēe, apere kōhi ŋbiriri 'bēzē ne, ¹⁶ ehe mo i'di kō'du zi vidi ma ēdinnī atu'bu kogo ne henye, “Obe atu'buwē yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'Bu ma dē na bi 'ba wakogo!” ¹⁷ Vo lō'bō 'bomowe asōsunnī henye, wayōru iya henye, “Watɔwɔ 'bama kō'du loko 'bēyi, o'bō mī ma kaa wa'do.”

¹⁸ Vo kalakonda 'ba Yude aya'bannī dō mo kō'du ko'jo aba henye, “Kyinē 'ba kō'du koro a'di ra ato'bō kō'do zi yada zi ze ēdi dangōlō aba tinyō zi nenye ko'do?”

¹⁹ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Iha akaŋo yēkēlu nenye ehe mī ko'do wota aba ma ko'ba lōhu!”

²⁰ Vo dagbe aya'bannī henye, “Īri koo 'butēsowɔ dōmomodaka zi ko'ba yēkēlu nenye. A'di ra o'do yi zi sōsu ato'bō ko'ba ko'do wota aba lōhu?”

²¹ Mora Yēsu ēdi ame'do kō'du ida rē nī ra na yēkēlu. ²² Mati injē mo ku tēmī koli, vo lō'bō 'bomowe asōsunnī kō'du mati ayada zi zē. Neene zē omannī mī wayōruwē ehe mī me'do 'ba Yēsu. ²³ Mī Yerusalemā mī kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omannī mī Yēsu, ga kō'du zē ongōnnī mo ta bi kyinē 'ba kō'du korowe kō'do. ²⁴ Mora Yēsu ayolo kō'du mati mī di'di zē, ehe mo ila zē dē zi tēdi kyigɔ aba ndra ta dē nī. ²⁵ Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyē kaa mo. Mo ayolo ku nzo.

3

Yēsu ehe Nikodimō

¹ Ani vo dagba 'ba Yude ēdi ru mo Nikodimō mo Farasi ra. ² Yōndo kōlō maako aba mo i'bē zi Yēsu iya zi mo henye, “Raboni, da yolo ku Wiri utu yi zi komo ze yandi. O'bō dē kyin 'ba kō'du koro nenyee ko'do, nje ēzē Wiri ēdi yi aba.” ³ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Mēdi kō'du tinyō ra

yada zi yi vidi maako o'bo de damoku 'ba Wiri kongo kazi mo ko'jo lohu!"
 4 Nikodimo ako'jo iya henye, "Hala kora ma o'vu ku kyedre ne ako'jo lohu? Mo o'bo dekpe todu mi ma ni lohu zi ko'jo mi kadra ma riyö mo!"

5 Yesu aya'ba do mo henye, "Medi ayada tinyo zi yi" Vidi maako o'bo de todu mi damoku 'ba Wiri, kazi ko'jo mo wini aba ehe Lawo Laka. 6 Vidi kondu o'jonn gisi 'benni. Nje Lawo Laka 'ba Wiri o'jo gisi 'ba Wiri. 7 Anza de na rakaga ga ko'du mati miya henye, ako'jo yi lohu. 8 Lawo 'ba Wiri edi kaa buluku mati aluku bi mati omba ti'be zi mo. At'o'bo kowo kpoo buluku, mora ayolo de ayi ta kila mandere edi ti'be kila. Edi here biya zi vidi ma o'jo Lawo aba.

9 Nikodimo ako'jo ko'du iya henye, "Hala nenyete atedi?" 10 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Hala ato'bo zi tedi na vo komoyandi 'ba Yiserel ehe ayolo wa nenyete de? 11 Ma yada zi yi tinyo, dedi ame'do ko'du wa ma da yolo, ga ko'du dongo ku na bi de ze. Mora vidi maako temi ye akiri ko'du kiya 'beze ne de. 12 Eze oma de mati ma me'do zi yi ko'du wa 'ba dakaño, hala akoma eze ma me'do zi yi ko'du wa 'ba komoriye? 13 Vidi maako gba i'be de komoriye, nje Wisi 'ba Vidi, mati ayi akaño ta ani."

14 "Ehe here Wisi 'ba Vidi akinje riyö, kaa o'vo wiri kahi mati Mosa injö riyö mi da lipi. 15 Neene vidi biya mati edi koma aba mi Wisi 'ba Vidi atedi didi nburu aba. 16 Wiri o'vo damoku nenyete ndra, here mo i'di Wisi kolö 'benni ne, here vidi mati oma mi mo edi didi nburu aba, ehe tinyo oli de. 17 Wiri utu Wisi 'benni ne de ga ko'du mo omba zi ko'do vurö 'ba damoku, mora ga ko'du mo omba zi yomo damoku ne kpuru wisi 'benni aba."

18 "Ze mati omanni mi Wisi ne, o'do vurö kyenyete de re ze, mora ze mati omanni de o'do vurö 'bezö ku nzo, ga ko'du omanni de mi Wisi nje kolö 'ba Wiri ne. 19 Bikanyi ayi mi damoku, mora vidi ombanni zi lese mi biköndu ga ko'du ze edinni ko'du kyenyete ko'do. Nenyete ra edi hala o'do vurö re ze. 20 Vidi ma edinni ko'du kyenyete ko'do, iyinni bikanyi ehe ayinni de zi bikanyi, ga ko'du ayada wa mati ze edinni ako'do edi na kyenyete. 21 Mora vidi biya ma alima tinyo aba, atayi zi bikanyi ga ko'du ze ombanni agamowe zi yolo henye, Wiri edi ko'do kpuru ze aba."

Yesu ehe Yowani Bapatisi

22 Tapeti ma nenyete, Yesu ehe vo lo'bo 'beniyete eti i'benni zi dakaño 'ba Yudiya, bi mati mo alima tisi ze eti ehe bapatisi ki'di aba. 23 Yowani edi kpa bapatisi ki'di mi Anono anza de na kowo ta ra Salima, ga ko'du wini edi bi nani. Vidi edi ti'benni zi mo ehe mo edi ze bapatisi. 24 Nenyete gba kazi Yowani ki'di mi kamba. 25 Kya vo lo'bo 'ba Yowani maakowe ayeto he nni wasa kora Yuda maako aba, ko'du 'ba wa kaka njala ga ko'du ko'du ki'di 'ba yeni. 26 Here ze i'benni zi Yowani ehe iyanni henye, "Raboni, asosu ko'du kora mati edi yi aba dakapa humire 'ba Ranga Yeredene, mo mati edi ko'du mo kiya? Here mo edi bapatisi ki'di yaanya aba, ehe vidi biya edi ti'benni zi mo."

27 Yowani aya'ba do mo iya henye, "Vidi maako o'bo de zi tedi wa maako aba nje eze Wiri ra i'di zi mo. 28 E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, 'Manza de Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo.' 29 'Biyesi ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba vo 'biyesi mati o'vo dakapa mbili ni koze, edi na rakyenyi mati mo owo gu 'biyesi. Nenyete edi hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de. 30 Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba."

Mo ma ayi ta komoriye

31 “Mo ma ayi ta komoriyë ëdi kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakaŋo, mo zi dakaŋo ehe ame'do kô'du wa 'ba dakaŋo. Mora mo ma ayi ta komoriyë ëdi kyedre ta da wa biya. 32 Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du vidî maako oma dë mî kô'du kise 'bomo ne. 33 Mora vidî mati oma mî kô'du kise 'bomo nenyë ayada henye Wirî ëdi tînyô. 34 Mo ma Wirî utu ame'do me'do 'ba Wirî ga kô'du Wirî i'dî zi mo Lawo ndo 'bëni ku. 35 'Bu ɔwɔ Wisi 'bëni ehe i'dî kyigo 'ba wa biya zi mo. 36 Vidî ma oma mî Wisi ne, ëdi didi nburu aba, vidî ma oro Wisi ne dë atanza dë didi nburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wirî.”

4

Yësu mbara Samariya aba

1 Farasiye owonni henye, Yësu ëdi ku laga dagba ehe bapatisi ki'dî zi vo lö'bôwë ndra ta da Yowani. 2 Tînyô Yësu abapatisi vidî kôlô maako dë, nje vo lö'bô 'bomowe ra o'donni. 3 Mati Yësu owo kô'du mati ëdi akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'bë hulëhu zi Galilaya. 4 Ta da gëri 'bomo ani, mo omba zi tî'bë kpuru ta Samariya.

5 Mî Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza dë na kɔwɔ ta ra yaka mati Yakoba i'dî zi wisi 'bëni Yosepa. 6 Ku'ju 'ba Yakoba ëdi ani, ehe Yësu na riti ta bi lasi, alima akaŋo dakapa ku'ju ne. Ëdi kaa kadra kutë here.

7 Mbara vidî 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yësu iya zi mo henye, “I'dî wini kuwë zi ma.” 8 Vo lö'bô 'bomowe i'bënnî ku mî gawo zi wakonyo kogo.

9 Mbara ne aya'ba do mo henye, “Yi Yuda ra ehe ma vidî 'ba Samariya ra, hala ato'bo ko'jo ha ma kô'du wini kuwë?” Yude uwënni wini dë tēmî siko kôlô vidî 'ba Samariya ëti.

10 Yësu aya'ba do mo henye, “Ezë ayolo nje wa ma Wirî i'dî, ehe ëyi ra ëdi hë yi ko'jo kô'du wini kuwë, ako'jo ho mo, ehe mo aki'dî zi yi wini mati i'dî didi.”

11 Mbara ne iya henye, “Kyedre, anza kpa dë kyere wini aba, ehe ku'ju ne ëdi na yöndu. Ta kila aki'ja wini mati i'dî didi? 12 Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenyë zi ze, mo gisi 'bëniyë ëti ehe ngötu 'bomowe uwënni biya tēmî mo. Yi kyedre ta da Yakoba?”

13 Yësu aya'ba do mo iya henye, “Vidî biya ma uwë wini nenyë atëdî na kodro löhu, 14 mora vidî ma uwë wini mati ma ki'dî zi mo atanza dë na kodro löhu. Wini mati ma ki'dî zi mo atayi mî mo na ku'ju mati aki'dî zi mo didi ma nburu.”

15 Mbara ne aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, i'dî zi ma wini nani! Here ma tanza dë na kodro löhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu.”

16 Yësu ayada zi mo iya henye, “I'bë ako'jo kora 'bëyi ehe ayi löhu.” 17 Mo aya'ba do mo iya henye, “Manza dë kora aba.” Yësu aya'ba henye, “Kô'du 'bëyi ne tînyô mati iya henye anza dë kora aba ne. 18 Oze yi ku zi kora mui, ehe kora ma ëdi lima mo aba yaanya aba ne anza tînyô kora 'bëyi ra dë. Ayada zi ma kô'du tînyô ra.”

19 Mbara ne iya henye, “Kyedre, mongo yi nëbi ra. 20 Zutu 'ba Samariya amötunni Wirî da doku nenyë, mora e Yude iye henye, Yerusalema ra bi ma da kamötu zi Wirî.”

21 Yësu iya zi mo henye, “Oma mî ma, mbara, kadra mo ëdi atayi mati vidî amötunni 'Bu dekpe da doku nenyë mandere mî Yerusalema. 22 E Samariye ayole dë tînyô ëyi ra ëdi yë amötu, mora ze Yude, da yolo ku

ēyi ra dēdi mōtu, ga kō'du ēdi kazi Yude ra vo wayomō ayi. ²³ Mora kadra mo ēdi tayi, ehe ēdi ku nzo kinye, mati kyigō Lawo 'ba Wiri aba vidi akamōtunni 'Bu kaa mo tinyō ēdi, ki'di zi mo mōtu ma tinyō mati mo omba. ²⁴ Wiri ēdi Lawo ra, ehe nje kyigō 'ba Lawo 'bomo aba vidi ato'bo mōtu mo kaa mo tinyō ēdi."

²⁵ Mbara ne iya zi mo henye, "Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe ezē mo ayi, mo akayada zi ze wa biya." ²⁶ Yēsu aya'ba henye, "Ma ra mo, ma ra mo mati ēdi ame'do yi aba yaanya."

²⁷ Mi kadra nani vo lō'bō 'ba Yēsu a'banni, ehe zē na rakaga zi ki'ja mo ēdinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako tēmi zē ako'jo ha mbara ne dē, "A'di ra omba?" Zē ako'jonnī ha Yēsu dē, "Kō'du a'di ēdiyē ame'do mbara ne aba?"

²⁸ Mbara ne ila tele wini 'bēni ne i'bē hulēhu mī gawo, ehe iya zi vidiyē ani henye, ²⁹ "Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'do! Mo atēdi Korisito ra?" ³⁰ Zē ilanni gawo ehe i'bēnni zi kongō Yēsu.

³¹ Mi kadra ne vo lō'bōwē alenzenni Yēsu iyanni zi mo henye, "Raboni, oba wa maako zi konyo!" ³² Mora mo aya'ba henye, "Mēdi wakonyo maako aba ayole kō'du mo dē."

³³ Here vo lō'bōwē ayetonni, kō'du ko'jo tēmi kutē nni na bi dē nni, "Vidi maako ika wakonyo ku zi mo?" ³⁴ Yēsu iya zi zē henye, "Wakonyo 'bama ēdi zi koro kō'du 'ba Wiri mati utu ma ehe zi kinde loo mati mo i'di zi ma zi ko'do. ³⁵ Akiye henye, 'ēdi gba yehe sowo zi wakumu ta yaka.' Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mī yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu. ³⁶ Vidi mati umu ehe atoto do mo ika ku zi didi ma ḡburu ḡburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atēdinni na rakyenyi bi kōlō. ³⁷ Kō'du kiya ne ēdi tinyō, 'Maako iyī, agamo umu.' ³⁸ Mutu wē zi nyenyo kumu mī yaka mati o'do loo mo dē. Vidi maakowe o'donni loo ani, ehe i'je wa kyō tēmi loo 'bēzē ne."

³⁹ Vidi kayo 'ba Samariya mī gawo nani omani mī Yēsu ga kō'du mbara ne iya henye, "Mo ayada zi ma biya wa ma mo'do." ⁴⁰ Here mati vidi 'ba Samariye ayinni zi mo, zē alenzenni mo zi lima nni aba, ehe Yēsu alima ani ko'do riyō aba.

⁴¹ Vidi kayo 'ba Samariya maakowe omani ga kō'du 'ba kō'du kise. ⁴² Zē iyanni zi mbara ne henye, "Doma ku yaanya aba, anza dē ga kō'du mati iya, mora ga kō'du ze na bi dē ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tinyō ēdi vo yomō 'ba damōku."

Yēsu ako'jo Wisi 'ba vo mī turu maako

⁴³ Tapēti ko'do riyō aba ani, Yēsu ila bi nani ehe i'bē zi Galilaya. ⁴⁴ Kō'du mo na bi dē nī iya henye, nēbi owō dē mī dakanjo 'bomo. ⁴⁵ Mati mo oko mī Galilaya, vidi karani irinni mo kalakyedre aba, ga kō'du zē i'bēnni mī karama 'ba laga 'ba koli mī Yerusalema ehe ongōnni biya wa mati mo o'do.

⁴⁶ Mati Yēsu a'ba zi Kana mī Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mī turu maako ēdi ani wisi 'bomo na koo mī Kaparanamo. ⁴⁷ Mati mo owo henye, Yēsu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'bē zi mo ako'jo ho mo zi ti'bē Kaparanamo ehe zi ko'jo wisi 'bēni, mati mo ku kara zi koli. ⁴⁸ Yēsu iya zi mo henye, "Vidi maako tēmi yē oma dē nje ezē onge kyinē 'ba kō'du korowe ehe rakage." ⁴⁹ Kora vo mī turu ne aya'ba do mo henye, "Yere, ayi gba kazi wisi ama koli."

⁵⁰ Yēsu iya zi mo henye, "I'bē wisi 'bēyi akadidi."

Kora ne oma mi me'do 'ba Yësu, ehe i'be' gbo. ⁵¹ Da gëri 'bomo liŋo vo litu 'bomowe andosi de nni mo aba ko'du kise aba zi mo. "Wisi 'beyi edi ku zi ti'be zi didi!"

⁵² Mo ako'jo he ze iya henye, "Kadra vala ra mati wisi 'beni ne na laka?" Ze aya'banni henye, "Edi ndi kadra kolö mataganya tapeti kadra kutë mati rakyitu ne ila mo." ⁵³ Here 'bu mo asosu edi mi kadra kolö nani mati Yësu ayada zi ni, "Wisi 'beyi akadidi." Here mo ehe biya vo dakota 'beni eti omani gbo. ⁵⁴ Nenye kyine 'ba ko'du koro ma riyö mati Yësu o'do tapeti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

5

Wako'jo mi kara

¹ Tapeti ma nenye, Yësu i'be mi Yerusalema, ko'du karama yeni 'ba Yude. ² Kara Haresi kyedre 'ba timelë mi Yerusalema, kara maako edi ani senje aba muyi, mi ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata. ³⁻⁴ Vidi kayo 'ba rakoo edinni ko'do ha kara ne, vo komoköndu, vo ka'bo, ehe vidi vo kenje. ⁵ Dakapa kara ne kora maako edi na rakoo, koo 'butewota domomodomowota aba. ⁶ Mati Yësu ongo kora ne ehe ayolo henye mo edi ku na kenje kyere kadra konda aba, mo ako'jo ho mo henye, "Omba zi yi ko'jo?"

⁷ Kora ne aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, manza de vidi maako aba zi ki'di ma mi kara ne, ezë wini ne edi re ni koho riyë. Ma yonzö zi tödu mi mo, mora vidi maako kpa 'duwi atödu ani dagba."

⁸ Yësu ayada zi mo henye, "Enyi riyë, oba agburuku 'beyi ehe alasi!" ⁹ Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'beni riyë ehe ayeto lasi toko. Ko'do mati ko'du ne o'do re ni mi mo ne kadra 'ba ko'do madomoriyö. ¹⁰ Mati vo dagbe 'ba Yude ongönni kora ne edi agburuku 'beni kinje, ze iyanni zi mo henye, "Nenye ko'do 'ba ralawo ra! Omba de zi vidi maako zi kinje agburuku mi ko'do 'ba ralawo."

¹¹ Mora mo aya'ba do mo iya henye, "Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinje riyë agburuku 'bama ehe lasi."

¹² Ze ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Eyi ra kora nenye mati ayada zi yi, zi kinje riyë agburuku 'beyi ehe lasi?"

¹³ Mora mo ayolo de, ga ko'du Yësu i'be weni 'de liwo ga ko'du vidi kayo.

¹⁴ Yaa Yësu i'ja kora ne mi yekëlu ehe ayada zi mo, "Ongö te, yaanya aba re yi edi ku na laka, mora o'do ko'du kyenyë dekke mandere ko'du kyenyë maako ndra ako'do re ni zi yi."

¹⁵ Kora ne i'be ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yësu ra ako'jo ni. ¹⁶ Ze ayetonni ko'du kyenyë maako ko'do zi Yësu ga ko'du mo o'do wa kaa ma here ne mi ko'do 'ba ralawo. ¹⁷ Mora Yësu iya henye, "Bu ma o'ö de ta bi loo ko'do, ehe nenye ra hala medii nduwë ko'do."

¹⁸ Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombanni zi Yësu kofo ga ko'du riyö. Ma dagba, mo owe ko'du ki'di 'ba mi ko'do 'ba ralawo. Mora ma kyenyë ndra, mo iya henye Wiri 'Bu ni ra, mati o'do ni kpiliri Wiri aba.

Kalakonda 'ba Wisi

¹⁹ Yësu ayada zi vidiyë iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, Wisi o'do wa maako de na bi de ni. Mo ato'bo nje ko'do wa ma mo ongo 'Bu edi ko'do ga ko'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do. ²⁰ 'Bu o'wo Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenye, ehe atediyë na rakaga. ²¹ Kaa 'Bu injë yöku ehe i'di didi, here Wisi i'di didi zi vidi mati mo omba. ²² 'Bu o'do vurë 'ba vidi maako

dë, mora mo o'do Wisi 'bëni ra na vo vurë 'ba vidi ko'do biya. ²³ 'Bu o'do nenyë ga kö'du vidi biya zi Wisi koro kpa kaa zë oronni nî. Èzë vidi maako omba dë zi Wisi koro, nenyë kpa te kaa mo omba dë zi koro 'Bu mati utu mo."

²⁴ "Ma yada tinyö zi ye henye, vidi ma owo kö'du kise 'bama ehe ëdi koma aba mi mo mati utu ma ëdi lawo didi ma nburu nburu aba, ehe o'do vurë kyënyë dë ro mo. Zë i'bënni ku nzo tëmi koli zi didi. ²⁵ Ma yada tinyö zi ye henye, kadra ne atayi ehe ëdi ku nzo kinye mati yöku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wiri, ehe zë mati owonni ho mo, akalimanni. ²⁶ 'Bu ëdi kyigo aba zi didi ki'di, ehe mo i'di kyigo kölo nani zi Wisi. ²⁷ Ehe mo i'di zi Wisi 'bëni dangölo zi vurë 'ba vidi ko'do biya, ga kö'du mo Wisi 'ba Vidi. ²⁸ Re maga dë! Kadra mo atoko mati biya yöku akowo gu 'ba Wisi 'ba vidi, ²⁹ ehe zë atayinni yaga tëmi dawogo 'bënni. Vidi biya ma o'donni kö'du laka atënyinni na didi, mora vidi biya ma o'donni kö'du kyënyë atënyinni na didi ehe ako'do vurë kyënyë 'bëzë."

³⁰ "Mo'bo dë wa maako kö'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vurë ko'do. Mo'do vurë 'bama na laka, ga kö'du moro mo, ehe mo'do dë wa mati momba zi ma ko'do."

Vo kiya 'ba Yësu

³¹ "Èzë ma me'do ga kö'du ma, gëri maako anza dë ani zi yada mëdi kö'du tinyö ra yada. ³² Mora vidi maako ëdi kpa ame'do kö'du ma, ehe ma yolo wa mati mo iya ëdi tinyö. ³³ Utuwë vo lituwë zi Yowani, ehe mo ayada zi zë kö'du tinyö. ³⁴ Ma lima dë ra kö'du mati vidi iyanni kö'du ma, mora ma yada wa nenyë zi ye here, zi ye yomo. ³⁵ Yowani, lamba mati i'di bikanyi kyö, ehe, e na rakyenyi zi lima mi bikanyi 'bomo ne tisiwa. ³⁶ Mora vidi maako ndra ta da Yowani ame'do kö'du ma. Mo'do ne wa mati 'Bu ma i'di zi ma ko'do. Wa biya mati mo'do ayada henye 'Bu ra utu ma. ³⁷ 'Bu mati utu ma, ame'do kpa kö'du ma, mora owowe gu mo dë mandere kongo mo da komo da komo. ³⁸ Ome kö'du kise omo dë, ga kö'du omba dë zi tëdi koma aba mi mati mo utu. ³⁹ Ome wayöruwë, ga kö'du asösuwë henye, aki'je didi nburu nburu mi zë. Wayöruwë ayada kö'du ma, ⁴⁰ mora omba dë zi tayi zi ma kö'du didi ma nburu nburu."

⁴¹ "Momba kö'du wayeto 'ba vidi köndu dë, ⁴² mora ma yolo e, vidi ma kölo tëmi yë, zi Wiri tawo anza dë kalakyedre aba. ⁴³ Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyë ma dë. Mora akiriyë vidi ma ayinni na bi dë nni. ⁴⁴ Hala akome? Ombe zi wayeto kiri kazi oka ma kölo maako, mora ayonze dë zi tëdi wayeto aba kazi Wiri mati ëdi kölo ne, hala ato'be koma mi ma? ⁴⁵ Asösuwë dë henye, ma ra vidi ma akasusu wë zi 'Bu. I'diyë kö'du sösu 'be ra Mosa, le mo ra vidi ma akasusu wë. ⁴⁶ Mosa ayöru wa kö'du ma, ehe ëzë ome mi Mosa, akome mi ma. ⁴⁷ Mora ëzë ome dë mi wa mati Mosa ayöru, hala ato'be koma mi wa mati miya?"

6

Yësu i'di wakonyo zi vidi kpulukumuyi (Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Tapëti ma nenyë Yësu umu kyëti Föfö 'ba Galilaya, mati ayolo kpa na Föfö 'ba Tiberiyasi. ² Vidi kayo usunni go mo ga kö'du ongönni mo ëdi kyinë 'ba kö'du korowe ko'do zi kö'jo vo koe. ³⁻⁴ Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yësu i'bë riyë da doku vo lö'bö 'bëniyë ëti ehe alima

akanjo. ⁵ Mati Yësu ongo vidi kayo tayinni zi ni, mo ako'jo ha Pilipo iya henye, "Ta kila da ki'ja ze wakonyo kyɔ zi to'bo vidi nenye biya?" ⁶ Mo iya nenye zi Pilipo yonzɔ. Mo ayɔlo ku nzo a'di ra mo edi ti'be zi ko'do.

⁷ Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayɔlo de henye, akiri kara kɔhi 'ba yehe modomowota nje zi kogo mangolo'bo tisi zi vidi ma kolɔ nenye?"

⁸ Anderiya, ondu 'ba Simona Petero, kolɔ temi vo lo'bowe, mo ame'do riyɛ iya henye, ⁹ "Wisi maako edi kinye, mo edi mangolo'bo sisi aba muyi ehe kyenze riyɔ. Mora a'di ra na laka edi zi vidi biya nenye?"

¹⁰ Dakanjo ayofu loma aba, ehe Yësu ayada zi vo lo'bo 'beniyɛ zi yada zi vidi biya lima akanjo. Vidi kora edi kaa kpulukumuyi mi vidi kayo nenye. ¹¹ Yësu oba mangolo'bo ne mi kala ni i'di owo'di zi Wiri. Here, mo idra mangolo'bo ne zi vidiyɛ, mo o'do kpa here kyenze ne aba, le vidi edinni mo aba kyɔ zi konyo. ¹² Vidi onyonna biya ma ombanni, ehe Yësu ayada zi vo lo'bo 'beniyɛ zi tɔto kɔso mo ma ɔso, here ma yaɲa de. ¹³ Vo lo'bowe atɔtonni de ze bi kolɔ ehe oso kɔri 'butɛ domoriyɔ wa mati ɔso temi mangolo'bo muyi ne.

¹⁴ Tapeti vidi ongonni kyine 'ba ko'du korowe ko'do 'ba Yësu nenye, ayeto kiyanni henye, "Nenye atedi tinyo Nebi mati edi zi tayi kinye mi damoku ne." ¹⁵ Yësu ayɔlo henye ze ombanni yonzɔ zi mo ko'do na wehe zi tedi na yere 'bezɛ. Here mo i'be riyɛ da doku, ani zi mo tedi kutu ni aba.

Yësu alasi ta da wini

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Hutaga nani aba vo lo'bo 'ba Yësu i'benni akanjo zi fofɔ. ¹⁷ Ze ekyyinni mi tonbo, ayetonni kumu kyeti zi Kaparanamo. Mati bi ondu Yësu gba ayi de zi ze, ¹⁸ buluku kyigo edi ku kɔho wini na kyenyɛ. ¹⁹ Mati vo lo'bowe opinni ku kaa wiri wota mandere sowo, ze ongonni Yësu lasi ta da wini. Mo asesi nduwɛ tayi kara ra tonbo, ze gbo na tere. ²⁰ Mora mo iya henye, "Ma Yësu ra! Ere de!" ²¹ Vo lo'bowe ombanni zi mo koba mi tonbo, kandi oko gbo da goti bi mati edinni ati'be zi mo.

Mangolo'bo ma i'di didi

²² Ko'do vere aba vidi mati edinni gba ani humire kapa 'ba fofɔ, ayolonna tonbo edi nje kolɔ ani. Ze ayolonna kpa henye, Yësu i'be de mi mo vo lo'bo 'beniyɛ eti. Ze i'benni kutu nni aba. ²³ Tonbo maakowe ta Tiberiyasi i'benni kara ta bi mati vidi kayo onyonna mangolo'bo mati Yere i'di owo'di. ²⁴ Ze ongonni henye Yësu ehe vo lo'bo 'beni eti i'benni ku. Here ze ekyyinni mi tonbowe ehe i'benni gbo Kaparanamo Yësu koma. ²⁵ Ze i'janni mo kapa damire 'ba fofɔ ehe ako'joni ho mo iyanni henye, "Raboni, oko ndala aba kinye?" ²⁶ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tinyo zi ye, anze de ma koma ga ko'du onge kyine 'ba ko'du korowe, mora ga ko'du onyowe biya wakonyo ma ombe. ²⁷ O'de loo de ko'du wakonyo mati edi re ni yaɲa ne. O'de loo ko'du wakonyo mati i'di didi ma nburu nburu ne. Wisi 'ba Vidi aki'di wakonyo nenye zi ye, ga ko'du Wiri 'Bu i'di kalakonda zi mo ko'do here."

²⁸ Vidi ako'joni ho mo iyanni henye, "A'di ra tinyo Wiri omba ze zi ko'do?" ²⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Wiri omba zi ye tedi koma aba mi vidi mati mo utu." ³⁰ Ze aya'banni do mo iyanni henye, "Kyine 'ba ko'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze to'bo koma mi yi? A'di ra ako'do?" ³¹ Go mo yada aba, mati zutu 'beze edinni mi da lipi, Wiri i'di mana zi ze konyo. O'do re ni kaa mati wayoruwɛ iyanni henye, "Wiri i'di mangolo'bo zi ze ta komoriyɛ zi konyo."

32 Yēsu ayada zi zē henye, “Ma yada tūnyō zi ye henye, Mosa ra dē vidī mati i'dī mangolō'bo zi ye ta komoriyē. 'Bu ma ra i'dī mangolō'bo tūnyō ne zi ye ta komoriyē. 33 Ehe mangolō'bo mati Wiri i'dī ne ēdī vidī mati ayi akaṇo ta komoriyē zi didī k'i'dī zi damōku.”

34 Vidī iyannī henye, “Kyedre, i'dī zi ze mangolō'bo mati oṛo dē nenye.” 35 Yēsu aya'ba do mo zi zē iya henye, “Ma ra mangolō'bo ma i'dī didi. Vidī ma ayi zi ma, atanza dē na o'bo. Vidī ma ēdī koma aba mī ma atanza dē na kōdro. 36 Ma yada ku nzo zi ye henye, onge ma mora gba anze dē koma aba mī ma. 37 Vidī biya mati 'Bu i'dī zi ma atayi zi ma. More ma kōlō maako tēmī zē dē. 38 Mayi dē ta komoriyē zi ko'do wa mati momba. Mayi zi ko'do wa mati 'Bu omba ma zi ko'do. Mo utu ma, 39 ehe mo omba zi ko'do tūnyō ma kōlō tēmī zē mati mo i'dī zi ma ne ōlu dē. Mo omba ma zi kinjē zē zi didī mī ndundu 'ba ko'do aba. 40 'Bu ma omba vidī biya mati ongonnī Wisi, zi tēdī koma aba mī mo, ehe zi tēdī didī ma ṅburu aba. Here ma kinjē zē zi didī mī ndundu ko'do aba.”

41 Vidī ayetonnī hē nnī wasa ga kō'du Yēsu iya henye, nī ra mangolō'bo mati ayi akaṇo ta komoriyē. 42 Zē ako'jonnī ha oka ma kōlō maako iyannī henye, “Mo anza Yēsu ra dē, wisi 'ba Yosepa? Da yolo ze 'bu mo dē ma mo aba? Hala mo ato'bo kiya henye, nayi akaṇo ta komoriyē?”

43 Yēsu ayada zi zē iya henye, “Ore ta bi me'do 'be ne! 44 Vidī maako o'bo dē tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do zē komba zi tayi. Mora ēzē zē ayinnī, ma kinjē zē na didī mī ndundu 'ba ko'do aba. 45 Kōlō tēmī Nēbiyē ayōru henye, 'Wiri akayandi zē biya.' Here vidī biya ma owonnī da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma. 46 Nje vidī kōlō mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wiri. Vidī maako gba ongo 'Bu dē. 47 Ma yada zi ye tūnyō vidī biya mati ēdinnī koma aba mī mo, ēdinnī didī ṅburu aba. 48 Ma mangolō'bo ma i'dī didi! 49 Zutu 'be onyonni mana mī da lipi ehe yaa, zē olinnī. 50 Mora kinye mangolō'bo 'ba komoriyē ne ayi ku akaṇo, here vidī mati mo onyo ku oli dē. 51 Ma ra mangolō'bo didi mati ayi akaṇo ta komoriyē. Ēzē vidī mati onyo mangolō'bo nenye, mo akalima ṅburu. Mangolō'bo mati ma k'i'dī zi mo ida ra ma ra, mēdi k'i'dī zi vidī 'ba damōku nenye zi tēdinnī na didi.”

52 Zē ayetonnī hē nnī wasa oka ma kōlō maako aba, ehe ako'jonnī kō'du iyannī henye, “Hala mo ato'bo k'i'dī ida rē nī zi ze konyo?”

53 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma yada zi ye tūnyō, alime dē, nje ēzē onyowe ida ehe uwēē yama 'ba Wisi 'ba Vidī. 54 Mora ēzē onyowe ida ma ehe uwēē yama ma, atēdiyē didī ma ṅburu aba, ehe ma kinjē na didī mī ndundu 'ba ko'do aba. 55 Ida ma wakonyo ma tūnyō ra, ehe yama ma wakuwē ma tūnyō ra. 56 Ēzē onyowe ida ma ehe uwēē yama ma, e kōlō ma aba ehe ma kōlō eti. 57 Kaa 'Bu widi ra utu ma, ehe mēdi didi aba ga kō'do 'bomo, vidī biya mati onyonni ida ma akalimannī ga kō'du 'bama. 58 Mangolō'bo mati ayi akaṇo ta komoriyē anza dē kaa wa mati zutu 'be onyonni. Zē olinnī, mora vidī mati onyo mangolō'bo nenye akalima ṅburu.”

59 Yēsu ēdī kō'du yēti mī bi 'ba mōtu mī Kaparanamo mati mo iya kō'du nenye.

Me'do 'ba didi ṅburu

60 Vo lō'bo kayo 'ba Yēsu owonnī mo ehe iyannī henye, “Kō'du yandi nenye ēdī ndra na kyigō zi vidī maako yolo. Ēyi ra ato'bo yolo mo?”

⁶¹ Yēsu ayɔlo henye, vo lɔ'bɔ 'bēniyē ēdinnī ame'do na wayawayaya. Here mo ako'jo iya henye, “Nenye o'de na riti? ⁶² A'di ra ēzē onge Wisi 'ba Vidi ēdi t'i'bē riyē komoriyē bi mati mo ayi ta 'dɔmo? ⁶³ Lawo mo ra i'di didi. Kyigɔ 'ba vidi kɔndu o'do waako dē. Me'do mati ma me'do zi ye ne, ēdi tēmī Lawo 'ba Wiri ma i'di didi. ⁶⁴ Mora kya e maakowe ombannī dē zi tēdi koma aba mī ma.” Yēsu iya nenye, ga kɔ'du tēmī biyeto aba mo ayɔlo ēyi ra atēdi koma aba mī nī. Mo ayɔlo kpa ēyi ra akasusu nī. ⁶⁵ Yēsu iya henye, “Kɔ'du nenye ra ma yada zi ye ɔ'be dē tayi zi ma, nje ēzē 'Bu ra o'de komba zi tayi.”

⁶⁶ Ga kɔ'du wa mati Yēsu iya, vo lɔ'bɔ kayo 'bɔmowe opi gē nni zi mo ehe ɔrɔnnī ta bi lɔ'bɔ ga ndi mo. ⁶⁷ Yēsu ako'jo ha vo lɔ'bɔ 'bēni 'butē dɔmoriyō, “E kpa ombe zi kila ma?”

⁶⁸ Simona Petero aya'ba dɔ mo iya henye, “Yere, vidi maako anza dē ani zi ze tɔ'bɔ t'i'bē zi mo. Me'do 'bēyi i'di didi nburu. ⁶⁹ Yaanya aba dēdi koma aba mī yi, ehe da yɔlo ku yi ra Wisi Kɔlɔ Nɔbala 'ba Wiri.”

⁷⁰ Yēsu ayada zi vo lɔ'bɔ 'bēniyē henye, “Ma jeli ye 'butē dɔmoriyō, mora ma kɔlɔ tēmī yē dakyikiyi.” ⁷¹ Yēsu ēdi me'do kɔ'du 'ba Yudasī wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yēsu mo le kɔlɔ tēmī vo lɔ'bɔ 'butē dɔmoriyō.

7

Yēsu ɔndu nī ēti

¹ Tapētī ma nenye, Yēsu ēnyi t'i'bē lasi aba mī Galilaya, mo omba dē t'i'bē mī Yudiya, ga kɔ'du Yude ani ombannī zi kofɔ mo. ² Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbörögö, ³ ehe ɔnduwē 'ba Yēsu iyannī zi mo henye, “Kɔ'du a'di i'bē dē zi Yudiya? Here vo lɔ'bɔ 'bēiyē atɔ'bɔnnī kongɔ wa mati ēdi ako'do. ⁴ Vidi maako o'do waako dē na liwo, ēzē zē ombannī zi maakowe zi yɔlo kɔ'du zē. Here i'di damöku ma yɔlo wa ma ēdi ako'do.” ⁵ Gbi le ɔnduwē 'ba Yēsu gba ayinnī dē na vo lɔ'bɔ 'bɔmo.

⁶ Yēsu aya'ba iya henye, “Kadra 'bama gba ayi dē, mora kadra 'be ēdi 'duwī kinye. ⁷ Vidi 'ba damöku nenye ɔ'bɔnnī dē e kiyi. Zē iyinnī ma, ga kɔ'du ma yada nduwē zi zē henye, zē o'dɔnnī kɔ'du kyēnyē. ⁸ I'bēē dagba mī karama. Kadra 'bama gba ɔko dē, ehe mī'bē dē.” ⁹ Yēsu iya nenye ehe alima zɔ mī Galilaya.

Yēsu mī karama 'ba mbörögö

¹⁰ Tapētī ɔndu 'ba Yēsu i'bēnnī ku mī karama, mo i'bē liwo kazi yada zi vidi maako. ¹¹ Mī kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omannī Yēsu ehe ako'jonnī kɔ'du henye, “Mo ēdi kila?”

¹² Vidi kayo alēpinnī mī ha wasa kɔ'du mo. Maakowe iyannī henye, “Yēsu kora laka ra,” agamowe iyannī henye, “Mo ēdi ndɔndɔ kiga zi vidi biya.” ¹³ Mora vidiyē na tere kazi vo dagba 'bēzē, ehe vidi maako ame'do dē ta da komo vidi kayo kɔ'du mo.

¹⁴ Mati karama ku kutē zi rē nī kinde, Yēsu i'bē mī yēkēlu ayeto wayandi.

¹⁵ Vo dagbe na rakaga ehe iyannī henye, “Hala kora nenye ayɔlo kɔ'du takanyi here? Ayandi mo kpa dē.”

¹⁶ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, “Manza dē yandi wa mati ma sɔsu kɔ'du mo. Wa mati mēdi ayandi ayi kazi vidi ma utu ma. ¹⁷ Ēzē tinyō ombe zi koro Wiri, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wiri mandere kazi ma.

¹⁸ Ēzē momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kɔ'du ma. Mora momba

zi koro vidi ma utu ma. Nenyere ra ma yada ko'du tinyo anza de ndondo. ¹⁹ Mosa ra de i'di ko'du ki'di zi ye? Vidi maako temi ye oro de. Here ko'du a'di ombe zi ma kofo?"

²⁰ Vidi kayo aya'banni do mo iyanni henye, "Yi vo dakyiky! A'di ra o'do yi zi ko'du sosu henye, vidi maako omba zi kofo yi?"

²¹ Yesu aya'ba do mo iya henye, "Mo'do ko'du koro kololo ehe o'de na rakaga. ²² Mosa i'di ko'du zi ye zi gisi kora 'be nbete. Mora tinyo anza Mosa ra de i'di ko'du ki'di nenye zi ye. Zutu 'be ra. Mi ko'do 'ba ralawo aba nbetee gisi kora 'be ²³ zi ko'du ki'di 'ba Mosa koro. Eze wisi maako ato'bo nbete mi ko'do 'ba ralawo, ko'du a'di ra e na kamo ma aba ga ko'du vidi maako ko'do na laka mi ko'do 'ba ralawo? ²⁴ O'de vure de dakyine 'ba ra laya aba. O'de wa mati tinyo ra aba."

Mo Korisito ra?

²⁵ Kya vidi maakowe ta Yerusalem a edi kiyanni henye, "Anza de kora nenye ra ze ombanni zi kofo? ²⁶ Here mo edi gba zo kinye, me'do zi vidi biya kowonni. Ehe vidi maako awasa he nni de mo aba. Here ne ko'du sosu 'be aba vo dagbe ayoloni ku tinyo mo ra Korisito? ²⁷ Mora nani akato'bo tedi hala? Vidi maako ayolo de bi mati Korisito ne atayi ta 'domo, mora da yolo ze bi mati kora nenye ayi ta 'domo."

²⁸ Mati Yesu edi ko'du yandi mi yekelu, mo agbgbob he ni iya henye, "Tinyo asosuwé ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'domo? Mayi de na bi da ma! Vidi mati utu ma edi tinyo, ehe ayole mo de. ²⁹ Mora ma yolo vidi mati utu ma, ga ko'du mayi kazi mo."

³⁰ Kya vidi maakowe ombanni zi Yesu kiri, mora du vidi maako i'di kala ni de do mo, ga ko'du kadra 'bomo gba oko de. ³¹ Mora vidi kayo mi kuté vidi nee i'dinni koma 'benni mi mo ehe iyanni henye, "Eze Korisito ne ayi, mo ako'do kyine 'ba ko'du korowe ndra ta da kora nenye?"

Utu vo kanye 'ba yekelu zi Yesu kiri

³² Mati Farasiye owonni vidi kayo edinni he nni wasa ga ko'du 'ba Yesu, ze ehe kyedree 'ba vo karase utunni vo kanye 'ba yekelu zi mo kiri. ³³ Mora Yesu ayada zi ze iya henye, "Ma tedi eti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vidi mati utu ma ne. ³⁴ Akome ma, mora du aki'je ma de. O'be de ti'be bi mati mede ti'be 'domo." ³⁵ Vidi ako'joni ha oka ma kololo maako henye, "Kila mo ato'bo ti'be zi sesi ze ta bi ni ki'ja? Mo edi ti'be mi dakanjo menze maakowe mati vidi 'beze edinni alima? Mo edi ti'be ani zi vidiye 'ba Girigi yandi? ³⁶ A'di ra mi me'do 'bomo mati mo iya henye, da koma ze ni mora di'ja ni de? Ko'du a'di da to'bo de ti'be bi mati mo edi ti'be?"

Lili 'ba wini ma i'di didi

³⁷ Mi ndundu mo ehe mi ko'do kyedre 'ba karama, Yesu oro riyé ehe agbgbob he ni iya henye, "Eze ediyé kodro aba, ayiye zi ma ehe uwé! ³⁸ Ediyé koma aba mi ma, atediyé wini ma i'di didi, taho temi yondu 'ba mi ye, kaa wayoruwé iyanni henye." ³⁹ Yesu edi ame'do ko'du 'ba Lawo Laka, mati aki'di zi vidi biya mati edinni koma aba mi mo. Lawo ne gba i'di de zi vidi kololo maako, kyere Yesu gba i'di bikanyi kyedre 'beni de ndo.

Rakinye mi kuté vidi

⁴⁰ Mati vidi kayo owonni Yesu iyanni nenye, kya maakowe iyanni henye, "Mo atedi Nebi ra." ⁴¹ Agamowe iyanni henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyanni kpa henye, "Korisito ne ato'bo tayi ta Galilaya? ⁴² Wayoruwé iyanni

henye, Korisito atayi tëmì dakota 'ba Yere Dawidi. Here kö'du nenyè go mo ya'ba aba, ako'jo mo mi Beteleme, mi gawo mati Dawidi alima 'domo?"
 43 Vidi ayetonni me'do ra oka ma kölö maako ga kö'du 'ba Yësu. 44 Kya zë maakowe ombanni zi mo kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dë do mo.

Vo dagbe ombanni dë zi tedi koma aba mi Yësu

45 Mati vo kanye 'ba yëkelu a'banni zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo hë zë henye, "Kö'du a'di ike Yësu dë kinye?" 46 Zë aya'banni henye, "Vidi maako gba ame'do dë kaa kora nenyè." 47 Farasiye iyanni zi zë henye, "Mo o'do lumë kpa ku re? 48 Ma kölö tëmì kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye edi koma aba mi mo? 49 Ehe vidi nenyee mati ayolonna kö'du ki'di dë, zë hu wasënë 'ba Wiri." 50 Nikodimö mati i'bë zi Yësu dagba, ehe mo kölö tëmì vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yësu kongö. Mo iya henye, 51 "Kö'du ki'di 'beze ila ze dë zi riti ki'di zi vidi gba kazi ze kowo wa ma zë ombanni kiya. Do'bo dë zurë 'bëzë ko'do gba kazi ze yolo a'di ra zë o'donna."

52 Zë iyanni henye, "Nikodimö, yi tëmì Galilaya? Ako'jo wayöru nee, ehe aki'ja henye, nëbi ako anza dë zi tayi ta Galilaya." 53 Vidi biya i'bënni gbo lijo 'bënni na kutu kutu.

8

Mbara iri ta bi ndoro ko'do*

1 Mora Yësu i'bë yaga zi Döku 'ba Olivo. 2 Damindö vere aba njo mo i'bë zi yëkelu. Vidi ayinni zi mo, mo alima akaño ehe ayeto zë yandi. 3 Vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di ehe Farasiye ikanni loko mbara maako iri ta bi ndoro ko'do, ehe zë o'donna mo atoro komo nni biya. 4 Here zë iyanni henye, "Raboni, mbara nenyè iri edi kö'do kora maako aba anza o'di bomo ra dë. 5 Kö'du ki'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara kaa ma nenyè zi ku'du brua yitö aba. A'di ra iya?" 6 Zë ako'jonnì ha Yësu, kö'du ko'jo nenyè aba, ga kö'du zë ombanni mo susu ehe zi kö'du kyënyë maako kika ro mo. Mora Yësu idë rë ni ayeto wayöru dakaño dawisi kala ni aba.

7 Zë asesinni zo nduwë ho mo ko'jo kö'du 'ba mbara ne. Ndundu mo aba mo oro riyë iya henye, "Ézë vidi maako tëmì yë o'do kö'du kyënyë dë mu'du dagba yitö do mo." 8 Mo idë rë ni kpa löhu ayeto wayöru dakaño. 9 Vidi nee i'bënni biya na kölö kölö, ayeto ma tendro mo aba. Ndundu mo aba Yësu mbara ne aba onnni kutu nni aba. 10 Yësu oro riyë ako'jo ho mo iya henye, "Vidi nee biya kila? Vidi maako anza kpe zi yi susu?"

11 Mbara ne aya'ba do mo iya henye, "Ee Kyedre, vidi maako anza dë." Yësu ayada zi mo iya henye, "Manza dë kpa ti'bë zi yi susu. I'bë yaanya aba, o'do kö'du kyënyë dekpe."

Yësu bikanyi kö'du damöku

12 Kpa löhu Yësu ame'do zi vidiyë. Kadra nenyè aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kö'du damöku. Usu ga ma, ehe alasi dë mi biköndu. Akatëdi bikanyi ma aki'di didi aba."

13 Farasiye iyanni zi mo henye, "Yi ra nje vidi ma edi ame'do kö'du yi, ehe anza dë tinyö na laka zi yi ra tedi akpa na vo kiya 'bëyi."

14 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Here ézë ma me'do le kö'du ma, wa ma miya edi tinyö. Ma yolo ku mayi ta kila ehe medì ti'bë kila. Mora ayole

* 8: Komo nenyè anza dë mi dagba wayöru 'ba Bayibolo.

dë ma ta kila mandere mëdi tî'bë kila. ¹⁵ O'de vurë tëmî gëri kôlô mati vîdî biya o'donnî, mora mo'do vurë 'ba vîdî maako dë. ¹⁶ Èzë mo'do vurë, ma ko'do na laka, ga kô'du ma ko'do dë kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne ëdî kinye ma aba. ¹⁷ Kô'du ki'dî 'be omba vo kiya ri'yô zi yada kô'du ne ëdî tînyô. ¹⁸ Ma kôlô tëmî vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma ëdî agamo maako."

¹⁹ Zë ako'jonnî ho mo iyannî henye, "Bu yi ëdî kila?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ayole ma dë mandere 'Bu ma. Èzë ayole ma, akayole 'Bu ma."

²⁰ Yësu iya nenyë mati mo ëdî gba kô'du yandi mî bi ma sôndu 'ba waki'dî 'ba yëkëlu asesi 'domo. Mora vîdî maako iri mo dë ga kô'du kadra 'bomo gba ayi dë.

O'be dë tî'bë bi mati mëdi tî'bë

²¹ Yësu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yëni henye, "Mëdi tî'bë 'de akome ma, mora o'be dë tî'bë bi mati mëdi atî'bë, akoliye kô'du kyënyë 'be kazi wakila."

²² Vîdî ako'jonnî kô'du iyannî henye, "Mo omba zi rë ni kofo? Èdî nani wa ma mo iya henye, do'bo dë tî'bë bi mati mo ëdî tî'bë?"

²³ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Èdiyë ta lebi, mora ma ta ri'yë. E 'ba damôku nenyë, mora manza dë 'ba damôku nenyë. ²⁴ Kô'du nenyë ra miya akoliye kô'du kyënyë 'be aba. Èzë anze dë koma aba mî ma, kô'du ëyi mëdi, akoliye mî kô'du kyënyë 'be ila dë."

²⁵ Zë ako'jonnî ha Yësu iyannî henye, "Yi 'bëyi ëyi?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba. ²⁶ Ani kô'du ëdî kyô ma to'bo kiya zi yada henye o'de kô'du kyënyë, mora vîdî mati utu ma ëdî tînyô, ehe ma yada zi vîdî 'ba damôku nenyë nje wa mati mowo kazi mo."

²⁷ Vîdî maako ayolo dë Yësu ëdi ame'do zi zë kô'du 'Bu nî. ²⁸ Yësu i'bë nduwë kiya mo aba henye, "Èzë umbëë Wisi 'ba Vîdî ku ri'yë, akayole ëyi ra ma. Akayole kpa henye manza dë wa maako ko'do na bi da ma. Miya nje wa mati 'Bu ma ayandi zi ma. ²⁹ Mo mati utu ma ëdî ma aba. 'Duwî mo'do wa mati o'do mo na rakyeniyi ehe mo ila ma dë."

³⁰ Tapëti Yësu iya nenyë, vîdî kayo omannî mî mo.

Kô'du tînyô akinga yi na dangölô

³¹ Yësu ayada zi vîdî mati ëdinnî koma aba mî nî henye, "Èzë asesiye nduwë koro wa mati miya, e tînyô vo lô'bô 'bama ra. ³² Akayole kô'du tînyô, ehe kô'du tînyô akinge na dangölô."

³³ Zë aya'bannî do mo iyannî henye, "Ze gisi 'ba Abarayama! Danza dë gba na vo kalima 'ba vîdî maako. Hala ato'bo kiya akinga ze na dangölô?"

³⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tînyô zi ye, vîdî ma o'do kô'du kyënyë ëdî vo kalima 'ba kô'du kyënyë. ³⁵ Vo kalime, alimannî dë nburu mî dakota, ezë wisi alese le 'duwî mî dakota. ³⁶ Èzë Wisi i'dî zi ye dangölô, tînyô aba e na dangölô. ³⁷ Ma yolo ku, e tëmî dakota 'ba Abarayama, mora ombe zi ma kofo, ga kô'du, kô'du kise 'bama anza dë tînyô mî di'di ye. ³⁸ Mëdi ame'do kô'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati ëdiyë ako'do wa mati 'bu wë ayandi zi ye."

³⁹ Vîdî iyannî zi Yësu henye, "Abarayama ra 'bu zel!" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Èzë e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'do.

⁴⁰ Tapëti mo ombe zi ma kofo ta bi kô'du tînyô yada zi ye mati Wîrî i'dî zi ma. Abarayama o'do waako dë kaa ma nani. ⁴¹ Mora ëdî ko'de te wa mati

'bu wê o'do." Zê iyannî henye, "Asusu ze dë zi kiya dëdî kpa 'bu maako aba. Dëdî nje 'bu aba kôlô, mo ra Wîrî."

⁴² Yêsu iya zi zê henye, "Ëzê Wîrî ra 'Bu wê, owe ma, ga kô'du mayi kazi Wîrî yaanya aba mēdî kinye. Mo ra utu ma. Mayi dë na bi da ma. ⁴³ Kô'du a'di ra ayole kô'du mati mēdî ame'do kô'du mo dë? 'J'be dë tɔɔɔ zi kowo kô'du mati mēdî akiya? ⁴⁴ 'Bu wê ra Satani, ehe o'de te wa mati mo omba. Mo 'duwî vo wakofo ehe vo ndɔndɔ. Kô'du tînyô ako anza dë kô'du mo. Mo ame'do kô'du nî, ehe kô'du biya mati mo iya ndɔndɔ ra. Anza dë nje mo ra na vo ndɔndɔ, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndɔnde biya. ⁴⁵ Ga kô'du ma yada zi ye kô'du tînyô, e ombe dë zi tēdî koma aba mî ma. ⁴⁶ Vidî maako tēmî yē atɔ'bo ma susu ga kô'du kyēnyē ko'do? Ëzê ma yada kô'du tînyô, kô'du a'di ra ome dë mî ma? ⁴⁷ Vidî mati 'ba Wîrî akoze mbili nî da kô'du kise 'bomo, mora ombe dë zi kowo, ga kô'du anze dë 'ba Wîrî."

Yêsu ehe Abarayama

⁴⁸ Yude aya'bannî zi Yêsu henye, "Dëdî ze tînyô aba zi kiya henye, yî vidî 'ba Samariya ra, ehe ëdî dakyikyi aba mî yî?"

⁴⁹ Yêsu aya'ba do mo iya henye, "Manza dë dakyikyi aba mî ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dë zi koro ma. ⁵⁰ Momba wakoro dë ga kô'du ma, mora vidî maako ëdî ani omba zi ma tēdî na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurē ko'do. ⁵¹ Ma yada tînyô zi ye henye, ëzê orowe me'do 'bama du akoliye dë."

⁵² Vidî iyannî henye, "Yaanya aba tînyô da yolo ku ëdî dakyikyi aba. Abarayama oli ehe nēbiyē kpa. Hala o'bo kiya henye, vidî mati oro me'do 'bēyî oli dë? ⁵³ Yî kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nēbiyē kpa. Ëyî ra asösu 'bēyî yî?"

⁵⁴ Yêsu aya'ba do mo iya henye, "Ëzê moro ra ma, o'do waako dë. 'Bu ma ra vidî ma oro ma. Iye henye mo Wîrî 'be ra. ⁵⁵ Gbî le tînyô ayole mo dë, mora ma yolo mo. Ëzê miya ma yolo mo dë, ma tēdî na vo ndɔndɔ kpa kaa e biya. Mora ma yolo mo, ehe mo'do wa mati mo iya. ⁵⁶ 'Bu wê Abarayama ëdî rakyenyi aba zi kongɔ kadra tayi 'bama, mo ongɔ ma ehe ëdî na rakyenyi."

⁵⁷ Zê iyannî henye, "Anza kpa dë kɔɔ 'butēmuyî aba. Hala o'bo kongɔ Abarayama?"

⁵⁸ Yêsu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tînyô zi ye, gba Abarayama anza dë, mēdî." ⁵⁹ Vidî obannî yitô riyē zi Yêsu kofo, mora mo oho rē nî ehe ila yēkēlu.

9

Yêsu ako'jo kora maako o'jo na komoköndu

¹ Mati Yêsu alasi na konda, mo ongɔ kora maako na komoköndu kyere mati o'jo. ² Vo lô'bôwê 'ba Yêsu ako'jonnî henye, "Raboni, kô'du a'di ra kora nenye o'jo na komoköndu? Ëdî ga kô'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'donnî kô'du kyēnyē?"

³ Yêsu aya'ba do mo iya henye, "E e, anza here dë. Mora ga kô'du komoköndu 'bomo, akonge Wîrî ako'do kô'du koro zi mo. ⁴ Ëzê ëdî kadra, do'de wa mati vidî ma utu ma omba ma zi ko'do. Ëzê yɔndɔ ɔko ku, vidî maako o'bo dë zi loɔ ko'do. ⁵ Mati mēdî mî damöku, ma bikanyi ra zi damöku."

⁶ Tapēti Yēsu iya nenyē, mo o'bi oro dakaŋo. Mo o'do koro ehe ora komo kora ne. ⁷ Here mo iya henyē, "Ī'bē akaka koro ne mi Kara Siliyoma." Kora ne Ī'bē ehe akaka mi Siliyoma. Kō'du ya'ba aba, "Vidi ma utu, akutu." Mati mo akaka koro ne ku yaga mo o'bo bi kongō.

⁸ Vo halinjo oka 'bomowe, ehe vidi mati ongōnni mo ta bi lenze kyere ne, ako'jonnī kō'du henyē, "Nenyē anza dē kora mati ēdi alima akaŋo ehe 'duwi alenze?"

⁹ Kya zē maakowe iyanni henyē, mo ra gbi te kora vo lenze ne, agamowe iyanni henyē, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zē, "Ma kora nani ra." ¹⁰ Zē ako'jonnī ho mo henyē, "Hala o'bo bi kongō?" ¹¹ Mo aya'ba do mo iya henyē, "Vidi maako ru mo Yēsu o'do koro ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma ti'bē kaka mi Kara Siliyoma. Mati mo'do, mo'bo bi kongō." ¹² Zē ako'jonnī kō'du henyē, "Mo ēdi kila yaanya aba?" Mo aya'ba do mo iya henyē, "Ma yolo dē."

Farasiye ayonzōnni zi ki'ja a'di ra o'do rē ni

¹³⁻¹⁴ Ko'do mati Yēsu o'do koro ne ehe ako'jo kora ne, mi ko'do 'ba ralawo. Here vidi obanni kora ne zi Farasiye. ¹⁵ Zē ako'jonnī ho mo hala mo o'bo zi bi kongō, ehe mo aya'ba henyē, "Yēsu o'do koro ehe ora komo ma. Tapēti ma kaka, mo'bo bi kongō."

¹⁶ Kya 'ba Farasi maakowe iyanni henyē, "Kora nenyē Yēsu ayi dē kazi Wiri. Ēzē mo o'do here, mo o'bo dē kowe kō'du ki'di 'ba kō'do madomoriyō." Agamowe ako'jonnī henyē, "Hala vidi 'ba kō'du kyēnyē ato'bo kō'do kyinē 'ba kō'du korowe?" Here Farasiye o'bonni dē kō'du kida tēmi kutē nni, ¹⁷ zē ako'jonnī ha kora ne iyanni henyē, "A'di ra iya, kō'du vidi mati ako'jo komo yi ne?" Kora ne ayada zi zē iya henyē, "Mo nēbi ra."

¹⁸ Mora vo dagbe 'ba Farasiye omanni dē henyē, kyere kora ne ēdi na vo komokōndu. Zē utunni litu zi vo ko'jo mowe, ¹⁹ ehe ako'jonnī hē zē henyē, "Nenyē wisi mati iye henyē, o'jo na komokōndu? Hala mo o'bo bi kongō yaanya aba?"

²⁰ Vo ko'jo 'ba kora ne aya'banni do mo henyē, "Da yolo ku tinyō mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komokōndu. ²¹ Mora da yolo dē hala mo i'ja komo ni mandere ēyi ra i'di komo zi mo. Ako'jowe ho mo! Mo ōvu ku kyedre zi me'do ga kō'du ni." ²²⁻²³ Vo ko'jo 'ba kora nenyē iyanni here, ga kō'du zē erenni Yude. Vo dagbe 'ba Yude idanni kō'du ku nzo henyē, vidi maako manza dē wa maako aba zi kō'do zi vidi maako mati mo iya Yēsu ra Korisito ne.

²⁴ Vo dagbe ako'jonnī kora ne hulēhu iyanni henyē, "Ī'di wayeto zi Wiri! Da yolo ku Yēsu vo kō'du kyēnyē kō'do."

²⁵ Kora ne aya'ba henyē, "Ma yolo dē, ēzē mo vo kō'du kyēnyē mandere anza dē. Biya ma yolo henyē, ma kyere vo komokōndu, mora yaanya aba mo'bo bi kongō."

²⁶ Zē ako'jonnī ho mo henyē, "A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo ako'jo komo yi?"

²⁷ Kora ne aya'ba do mo iya henyē, "Ma yada ku zi ye da kolō, ehe ombe dē zi kowo. Kō'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye lōhu? Ombe kpa zi tayi na vo lō'bō 'bomowe?"

²⁸ Vo dagbe alidinni kora ne, ehe iyanni henyē, "Yi vo lō'bō 'bomo! Ze vo lō'bō 'ba Mosa. ²⁹ Tinyō da yolo Wiri ame'do zi Mosa, mora du da yolo dē Yēsu ayi ta kila."

³⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Kö'du koro a'di ra here! Mo ako'jo komo ma, ehe gba ayole dë mo ayi ta kila. ³¹ Da yolo ku henye, Wiri owo nje me'do 'ba vidi mati owonni ehe oronni mo. Wiri owo me'do 'ba vo kö'du kyenyë ko'de dë. ³² Ehe nenyë edi dagba kadra mi vurë, vidi maako i'di komo zi vidi maako o'jo na komoköndu. ³³ Yesu o'bo dë zi wa maako kö'do, nje ezë mo ayi kazi Wiri.”

³⁴ Vo dagbe ayadanni zi kora ne henye, “Yi na vo kö'du kyenyë ko'do kyere mi kadra mati o'jo yi. Asösu 'beyi ato'bo yandi ze wa maako aba?” Here zë iyanni henye, “O'bo dekpe tayi hulëhu mi bi 'ba mötu 'beze kölo maako!”

Komoköndu zi Lawo Laka

³⁵ Mati Yesu owo kö'du mati o'do rë ni ne, mo i'bë i'ja kora ne. Yesu ako'jo ho mo iya henye, “Edi koma aba mi Wisi 'ba Vidi?”

³⁶ Mo aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, ezë ayada zi ma mo eyi ra, ma ki'di koma 'bama mi mo.” ³⁷ Yesu aya'ba henye, “Ongö mo ku nzo, ehe yaanya aba mo edi me'do yi aba.” ³⁸ Kora ne iya henye, “Yere, mi'di koma 'bama mi yi.” Here mo amötu Yesu gbo. ³⁹ Yesu ayada zi mo, “Mayi mi damöku nenyë, zi vurë 'ba vidiyë ko'do. Ma kinye zi ki'di komo zi vo komokönduwë ehe zi ko'do vidi vo komoköndu biya mati ato'bo bi kongö.”

⁴⁰ Mati Farasiye owonni Yesu iya nenyë, zë ako'jonnë henye, “Ze vo komoköndu?”

⁴¹ Yesu aya'ba do mo iya henye, “Ezë ediyë na vo komoköndu, atanze dë mi kö'du kyenyë. Mora yaanya ezë aba iye zi bi kongö, akasesiye kö'du kyenyë nduwë.”

10

Komo 'ba vo timelë yako

¹ Yesu iya henye, “Ma yada tinyö zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo ëkyi ta da resi. Zë ödunni dë kpuru ta haresi zi jolo 'ba timelë. ² Vidi mati ödu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba timelë. ³ Mora vo ga haresi kongö ayëhu haresi zi vo yako timelë, ehe timelë ayolönni gu vo yako 'benni. Mo ako'jo timelë 'beni ru zë aba, ehe alaga dagba zi zë yaga. ⁴ Mati mo ayasi timelë 'beni nee ku biya yaga, mo i'bë dagba da komo zë, ehe zë usunni go mo, ga kö'du zë ayolönni gu mo. ⁵ Timelë usu ga vo leze maakowe dë. Zë ayolönni gu vo leze dë, ehe zë ahonni 'de.” ⁶ Yesu ayada komo nenyë zi vidiyë, mora zë ayolönni dë a'di ra mo edi ame'do kö'du mo.

Yesu vo timelë yako laka ra

⁷ Here Yesu iya löhu, “Ma yada tinyö zi ye henye, ma haresi zi timelë. ⁸ Vidi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe timelë owo da ma kölo temi zë ne dë. ⁹ Ma haresi ra. Zë biya mati ayinni kpuru ta da ma, akayomo. Zë atayinni, ati'benni, ehe aki'janni loma. ¹⁰ Vo logo ayi nje zi kolo, kofo, ehe yanja. Mayi zi vidi biya tedinni didi aba, ehe zi tedinni mo aba ndo.

¹¹ “Ma vo timelë yako laka ra. Vo timelë yako laka i'di didi ni kö'du timelë 'beni. ¹² Vo loo kö'do anzanni dë kaa vo timelë yako mati timelë na 'bomo. Ezë ongönni wöliwöli atayi, zë aho wënni ilanni timelë. Here wöliwöli iri ehe apere timelë nee. ¹³ Vo loo kö'do aho wënni 'de ga kö'du zë asösunni kö'du 'ba timelë nee dë.

14 “Ma vo timelē yako laka ra. Ma yolo timelē ame, ehe zē ayolonni ma, 15 kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mi'di didi ma ko'du timelē ama. 16 Medī timelē maako eti anzanni dē temi jolo 'ba timelē nenyē. Ma kika zē kpa ga bi kolō, ehe zē akowonni gu ma. Here atēdinni goli kolō 'ba timelē ehe vo yako kolō.

17 “'Bu owo ma ga ko'du mi'di didi ma, here ma kiri hulēhu lōhu. 18 Vidī maako oba didi ma dē kazi ma. Ma ra mi'di mi ko'du komba 'bama. Medī kyigo aba zi ki'di, ehe kyigo aba zi kiri hulēhu lōhu, kaa mati 'Bu ma i'di ko'du mo zi ma zi ko'do.”

19 Mati zē owonni me'do 'ba Yēsu ne, Yude inye mi nni. 20 Maakowe kyō temi zē iyanni henye, “Mo ēdi dakyikyī aba mi ni. Mo vo lōkyi ra. Ko'du a'di zi mbili koze zi mo?” 21 Mora agamowe iyanni henye, “Hala vidī mati dakyikyī aba mi ni ato'bo kiya ko'du nenyee? Vidī maako anza dē kaa nenyē zi to'bo vo komokōnduwē ki'di zi bi kongō?”

Vidī ombanni Yēsu dē

22 Mī tona nani, Yēsu ēdi mi Yerusalema ko'du karama 'ba yēkēlu. 23 Kadra maako aba, mo ēdi alasi mi kapa 'ba yēkēlu sēnjē 'ba Solomono 24 ehe Yude ato'bo rē nni toko ro mo. Zē iyanni henye, “Hala na konda omba ti'bē ze sesi ko'du sōsu aba? Ēzē yi Korisito ra, ayada zi ze huwē.”

25 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma yada zi ye, ehe ombe dē zi koma ko'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada ēyi ra ma. 26 Mora kyere anze dē timelē ama, ome ko'du 'bama dē. 27 Timelē ama owonni gu ma, ehe ma yolo zē. Zē usunni ga ma. 28 Mi'di didi ma ŋburu zi zē, here kazi zē olunni. Vidī maako akoba zē dē yaga ta kala ma. 29 'Bu ma i'di zē zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vidī maako o'bo dē zē koba ta kala mo 30 Ma kolō 'Bu aba.”

31 Kpa lōhu vo dagbe 'ba Yude obanni yitō ko'du zi Yēsu kofo. 32 Mora mo iya henye, “Ma yada wa laka kyō zi ye mati 'Bu ma utu ma zi ko'do. Ma vala ra ombe ma ku'du go mo yitō aba?”

33 Zē aya'banni do mo iyanni henye, “Danza dē yi ku'du yitō aba ga ko'du wa laka mati o'do. Dēdi yi ku'du yitō aba ga ko'du alidi Wirī. Yi ŋbō vidī ra, ehe kinye ēdi akiya zi tēdi na Wirī.”

34 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Mī wayōru 'be, Wirī iya dē henye, 'E wirī mbiya ra?' 35 O'be dē he wasa wayōru aba, mati mi mo Wirī ame'do zi vidī naniye ehe ako'jo zē wirī. 36 Here ko'du a'di asusuwē ma lidi Wirī ga ko'du miya henye ma Wisi 'ba Wirī? Tapēti mo biya, ēdi 'Bu ra ako'jo ma ko'du loo nenyē. Mo ra kpa vidī mati utu ma mi damōku. 37 Ēzē manza dē ako'do wa mati 'Bu ma omba ma zi ko'do, neene ome dē mi ma. 38 Mora ēzē mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga ko'du nani, gbī le ēzē anze dē koma aba mi ma. Neene akayole tinyō henye, 'Bu ēdi kolō ma aba, ehe ma kolō 'Bu aba.”

39 Lōhu zē ombanni zi Yēsu kirī. Yēsu anza dē hu kyigo 'bēzē. I'bē yaga ta kala zē. 40 Mo umu kyēti Ranga Yeredene bi mati Yowani ēdi kyere bapatisi ki'di. Mati Yēsu ēdi ani, 41 vidī kayo ayinni zi mo. Zē ēdinni akiya henye, “Yowani o'do kyinē 'ba ko'du koro maakowe dē, mora ko'du biya mati mo iya ko'du 'ba Yēsu ēdi tinyō.” 42 Vidī kayo naniye i'di koma 'benni kpa mi Yēsu.

1 Kora maako ru mo Lazara alēpī na koo mī gawo 'ba Beteniya. Mo ēdī emī aba rīyō, Mariya ehe Marita. 2 Nenyē kpa te Mariya mati yaa ope yēningutru da Yere ehe akyitō burutu mo yēvu 'bēnī aba. 3 Ēmīyē utunnī kō'du kise zi Yēsu ehe ayadannī zi mo aboka laka 'bomo Lazara ēdī na rakoo.

4 Mati Yēsu owo kō'du nenyē iya henye, “Koo 'bomo ne ndundu mo anza dē koli, mora ēdī zi kika wayeto zi Wīrī ehe Wisi omo.”

5 Yēsu owo Marita, emī mo ehe Lazara. 6 Here mati mo owo mo ēdī na koo alima bi mati mo ēdī 'domo kō'do rīyō aba lōhu. 7 Neene mo iya zi vo lō'bō 'bēniyē henye, “Yaanya aba dī'bēē hulēhu Yudiya.”

8 Zē iyanī henye, “Rabonī, vidī naniye ombannī zi ku'du yī yitō aba brua! Kō'du a'di omba zi tī'bē hulēhu?”

9 Yēsu aya'ba henye, “Kadra anza dē 'butē domoriyō mī kō'do kōlō? Ēzē alasi mī kadra, bikanyi 'bēyī atēdī kazi kadra ehe otra ndī yī dē. 10 Mora ēzē alasi yōndo aba, akotra ndī yē ga kō'du anza dē bikanyi maako aba.”

11 Neene mo ayada zi zē henye, “Aboka ze Lazara ēdī ako'do, ehe mēdī tī'bē ani zi mo liro.”

12 Zē aya'bannī henye, “Yere ēzē mo ēdī ako'do, mo atēnyī na laka.”

13 Yēsu ēdī ame'do tīnyō kō'du koli 'ba Lazara, mora vo lō'bōwē asōsu 'bēnī mo ēdī nje ame'do kō'du 'ba kō'do. 14 Here Yēsu ayada zi zē huwē, “Lazara oli ku. 15 Ma rakyenyī aba manza dē ani, ga kō'du yaanya aba atēdiyē dōno aba zi kī'di koma 'be mī ma. Dī'bēē zi mo.”

16 Toma mati ru rēzē 'bomo ēdī “Loŋa” iya zi vo lō'bō agamowe henye, “Ayiye dī'bēē, here da tō'bo koli mo aba.”

Yēsu injē Lazara na didī

17 Mati Yēsu oko Beteniya, mo i'ja Lazara ēdī ku nzo mī dawogo kō'do sowo aba. 18 Beteniya ēdī tisiwa aba ta da wīrī wota ta Yerusalema, 19 ehe Yuda kayo ayinnī ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lēlu ga kō'du ōndu zē oli ku.

20 Mati Marita owo henye Yēsu oko ku, mo i'bē yaga zi do mo kutrē, mora Mariya alima 'bēnī loko. 21 Marita iya zi Yēsu henye, “Yere, ēzē yī ēdī kinye, ōndu ma oli dē. 22 Gbi le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wīrī ako'do wa mati ako'jo.”

23 Yēsu ayada zi mo iya henye, “Ōndu yī akadidī lōhu.” 24 Marita aya'ba do mo iya henye, “Ma yolo ku mo atēnyī na didī mī ndundu kō'do aba, ēzē biya yōku ēnyī ku.” 25 Yēsu iya zi Marita henye, “Ma ra vidī mati ēdī yōku kinjē zi didī. Vidī biya mati omannī mī ma akadidinnī, ēzē olinnī le. 26 Ehe vidī biya mati alimannī ga kō'du 'ba koma mī ma tīnyō akolinnī dē. Oma nenyē ku?”

27 Mo alēzē iya henye, “Oo Yere, moma yī Korisitō ra, Wisi 'ba Wīrī. Yī ra vidī mati da sōsu kō'du mo atayi mī damōku ne.”

Yēsu udu

28 Tapētī Marita iya nenyē, mo i'bē liwo iya zi emī nī Mariya, “Rabonī ēdī kinye, ehe mo omba zi yī kongō.” 29 Kandi mati Mariya owo nenyē, mo ēnyī riyē i'bē yaga zi Yēsu. 30 Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'bē do mo kutrē. 31 Vidī kayo ayinnī zi da Mariya lēlu, ehe mati kandi zē ongōnnī mo ila loko, asōsunnī mo ēdī tī'bē dawogo zi kudu. Here zē alō'bōnnī gbo ga ndī mo.

32 Mariya i'bē bi mati Yēsu 'domo. Kandi mati mo ongo mo, alomvo burutu mo iya henye, “Yere, ēdī kyere kinye, ōndu ma oli dē.”

³³ Mati Yēsu ongo Mariya ehe vīdī mati mo aba ēdīnnī akudu, mo kō'du sōsu aba ³⁴ Ako'jo henye, “Kila i'dī yē ida rō mo?” Zē aya'bannī henye, “Yere, ayi ongo te.”

³⁵ Yēsu ayeto kudu. ³⁶ Vīdī iyannī henye, “Ongo te hala mo ɔwɔ Lazara.” ³⁷ Kya zē maakowe iyannī henye, “Mo ayēhu komo 'ba vo komokōndu. Kō'du a'di mo ato'bo dē sesi Lazara kazi koli?”

Yēsu injē Lazara tēmī koli

³⁸ Yēsu zo kō'du sōsu kyedre aba. Here mo i'bē dawogo mati na wōru yitō alulu n̄birī hɔ mo. ³⁹ Neene mo ayada zi vīdiyē yitō ne lulu 'de yaga ta hɔ mo. Mora Marita iya henye, “Yere, ayɔɔ henye, Lazara oli gɔ mo o'do ku sowo, ehe kēzi mo atēdi ku na kyenyē.”

⁴⁰ Yēsu aya'ba dɔ mo henye, “Gba ma yada dē zi yi henye, ēzē ēdī koma aba, akongɔ bikanyi kyedre 'ba Wīrī?” ⁴¹ Tapētī alulu yitō ne ku dakapa, Yēsu ongo bi riyē zi komoriyē ehe amōtu henye, “Bu, mo'do ɔwō'dī zi yī ga kō'du aya'ba da mōtu 'bama. ⁴² Ma yɔɔ ku 'duwī ēdī da mōtu 'bama ya'ba. Mora miya nenyē, here zi vīdī kinye nee koma yī ra utu ma.” ⁴³ Mati Yēsu inde mōtu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba henye, “Lazara, ayi yaga!” ⁴⁴ Kora mati oli ne ayi gbɔ yaga. Kala mowe ehe ndī mowe olo mī bongo 'ba wakusu, ehe bongo ayōfu komo mo. Yēsu ayada zi vīdiyē henye, “Inge mo, ile mo mī'bē.”

Yere 'ba zi kofu Yēsu

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Vīdī kayo mati ayinnī zi Mariya, ongonnī wa mati Yēsu o'do, zē i'dinnī koma 'bēnnī mī mo. ⁴⁶ Maakowe i'bēnnī zi Farasiye ehe ayadannī wa mati Yēsu o'do. ⁴⁷ Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye ato'ɔ rē nnī bi kōlō iyannī henye, “A'di ra da ko'de? Kora nenyē ēdī kyinē 'ba kō'du koro ko'do kyɔ. ⁴⁸ Ēzē da dɔre mo dē yaanya aba, vīdī biya akī'dinnī koma 'bēnnī mī mo. Neene vīdī 'ba Roma atayinnī ehe akayanannī yēkēlu dakaɲo 'beze aba.”

⁴⁹ Ma kōlō maako tēmī zē ru mo Kayafa, mo ra kyedre 'ba vo karase mī kɔɔ nani. Mo amē'do riyē iya henye, “E vīdī nee, anze dē kō'du yɔɔ aba. ⁵⁰ Ayole dē henye, ēdī na laka zi vīdī kōlō koli kō'du vīdiyē, kazi dakaɲo ra yaɲa biya?” ⁵¹ Kayafa iya nenyē dē na bi dē nī. Kaa kyedre 'ba vo karase mī kɔɔ nani, mo ēdī kumē henye, Yēsu ra akoli kō'du 'ba dakaɲo. ⁵² Yēsu oli dē nje kō'du dakaɲo 'ba Yude. Mo akoli zi kika vīdī biya 'ba Wīrī mati apere rē nnī ne zi dɔko bi kōlō.

⁵³ Here mī ko'do nani dagba ani, vīdī ayetonnī mala ko'do zi Yēsu kī'dī zi koli. ⁵⁴ Ga kō'du mala rō mo nenyē, Yēsu adɔɔ lasi toko mī vīdī kayo na dangōlō. Mo i'bē mī gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipī, ehe mo alima ani vo lō'bo 'bēniyē eti.

⁵⁵ Ēdī ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba koli. Vīdī kayo 'ba Yude mati alimannī yaga tēmī dakaɲo, ayinnī mī Yerusalemā zi rē nnī kɔ'jo n̄bala ga kō'du 'ba karama. ⁵⁶ Zē omannī bi toko kō'du Yēsu. Neene mati zē ēdinnī mī yēkēlu, zē ako'jonnī oka ma kōlō maako henye, “Asōsu 'bēyi mo atayi dē kinye mī karama 'ba laga 'ba koli?” ⁵⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ayadannī zi vīdiyē zi zē yɔɔ, ēzē vīdī maako tēmī zē ongo Yēsu ku. Nenyē ēdī hala zē asōsunni zi mo kīrī.

12

Alömu Yësu mi Beteniya

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Ko'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba koli Yësu i'bë hulëhu zi Beteniya, bi mati Lazara alima 'dömo, mati mo injë mo tëmì koli. ² Zë o'dönni wakonyo zi mo ani. Marita ra ako'jo. Lazara kölö tëmì vidì mati ëdinni alima ani da tarabiza Yësu aba. ³ Mariya oba ma'ranji yëningutru ogo kôhi kyedre aba ehe ope burutu Yësu. Mo akyitö zë zi telì yëvu 'bëni aba, ehe tato ndili 'ba yëningutru ne, oso mi loko ne. ⁴ Vo lö'bö maako ru mo Yudasi Sikereto ëdì ani, mati mo ra omba ti'bë zi Yësu susu. Mo ako'jo henye, ⁵ "Kö'du a'di yëningutru nenye ogo dë yaga kôhi nbiriri lamiwota aba ehe kôhi mo ki'di zi vo leriye?" ⁶ Yudasi tinyö asösu kö'du vo leriye dë. Mo ako'jo kö'du ne ga kö'du mo injë anboro 'ba kôhi ehe mi kadra maako aba akalogo zi ni.

⁷ Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Ile mo kutu ni aba. Mo ma sesi wa mati mo ëdì mo aba kö'du kadra 'ba ma kusu. ⁸ Atëdiyë 'duwi vo leriye ëti, mora atanze dë 'duwi ma aba."

Yere zi Lazara kofo

⁹ Vidì kayo ayinni mati zë owonni henye Yësu ëdì ani. Zë ombanni kpa zi Lazara kongö ga kö'du Yësu injë mo tëmì koli. ¹⁰ Here kyedree 'ba vo karase o'dönni yere kpa zi Lazara kofo. ¹¹ Mo ra i'di vidì kayo zi dë nni koto kazi zë ehe ki'di koma 'bënni mi Yësu.

Yësu ödu mi Yerusalema

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Ko'do ma vere aba vidì kayo ëdinni mi Yerusalema kö'du 'ba karama. Mati zë owonni henye Yësu ëdì tayi kö'du 'ba karama, ¹³ zë obanni mbili 'ba mbirö ehe i'bënni yaga zi mo mëte. Zë agbögbö hë nni henye, "Wayeto zi Wiri! Wiri mi'di ya'da zi vidì mati ayi mi ru 'ba Yere! Wiri mi'di ya'da zi Yere 'ba Yiserele!"

¹⁴ Yësu i'ja makakya aho dö mo kaa wayöru iya, ¹⁵ "Vidì 'ba Ziyöno, ere dë! Yere 'be ëdì tayi yaanya aba mo ëdì ataho da makakya."

¹⁶ Mi dagba mo vo lö'bö 'ba Yësu ayölonni dë. Mora tapëti mo iri wayeto kazi Wiri ku, zë asösunni henye, wayöru iya nenye kö'du mo ehe zë o'dönni nenye kö'do mo.

¹⁷⁻¹⁸ Vidì kayo ayinni zi Yësu ga kö'du zë ongönni mo Lazara ko'jo yaga tëmì dawogo. Zë asesinni nduwë me'do kö'du mo ehe kö'du koro nenye. Zë ayinni zi Yësu ga kö'du zë ongönni kö'du kyinë wakoro mati mo o'do. ¹⁹ Mora Farasiye iyanni zi oka ma kölö henye, "Waako anza dë da to'bo ko'do! Vidì biya mi damöku ne ëdinni kusu ga Yësu."

Girigi maakowe ombanni zi Yësu kongö

²⁰ Vidì 'ba Girigi maakowe i'bënni Yerusalema zi mötu mi kadra 'ba karama aba. ²¹ Pilipo ta Beteseyida mi Galilaya ëdì kpa ani. Here zë i'bënni zi mo iyanni henye, "Kyedre, domba ze zi Yësu kongö."

²² Pilipo ayada zi Anderiya. Zë riyö ne i'bënni zi Yësu ayadanni zi mo. ²³ Yësu iya henye, "Kadra yaanya aba öko ku kö'du Wisi 'ba Vidì zi kiri kyedre wayeto. ²⁴ Ma yada tinyö zi ye, i'jö 'ba nyenyo mati alëpi dakaño atanza dë kyö ta da i'jö ma kölö nje ëzë oli. Mora ëzë oli, ako'jo nyenyo kyö. ²⁵ Èzë öwo didi yi, akayölu. Èzë ila kö'du 'ba damöku nenye, aki'di didi

ma n̄buru zi yī. ²⁶ Ēzē alītu zi ma, atī'bē ma aba. Vo lītu 'bame atēdīnni ma aba bi mati ma 'dōmo. Ēzē alītu zi ma, 'Bu ma akoro yī."

Yēsu ame'do kō'du koli 'bēnī

²⁷ "Yaanya aba ma mī riti kyedre, ma yolo dē a'di ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu dē zi sesi ma tēmī kadra 'ba riti nenyē. Tīnyō mayi mī damōku kō'du kadra 'ba riti nenyē. ²⁸ Here 'Bu, ika wayeto zi ru yī." Gu ayi ta komoriyē iya henye, "Mika wayeto ku nzo zi ma, ehe ma ko'do lōhu."

²⁹ Mati vidī kayo nee owonnī gu ne, kya zē maakowe asōsu 'bēnni piwo ra. Agamowe asōsu 'bēnni malayika ra ame'do zi Yēsu.

³⁰ Here Yēsu ayada zi vidī kayo nee, "Gu nani ame'do zi kōnyīye, anza dē ma. ³¹ Vidī 'ba damōku nenyē yaanya aba o'do vurē 'bēzē ku, ehe yere 'ba damōku nenyē u'du ku nzo yaga. ³² Ēzē umbē ma ku riyē ta dakaŋo, ma ko'do vidī biya komba zi tayi zi ma." ³³ Yēsu ēdī ame'do kō'du gērī ma akī'dī nī zi kofo.

³⁴ Vidī kayo nee iyannī zi Yēsu henye, "Wayōruwē 'ba kō'du kī'dī ayandi henye, Korisito ne akalima n̄buru. Hala o'bo kiya henye Wisi 'ba Vidī akīnjē riyē zi koli? Ēyī ra nenyē Wisi 'ba Vidī?"

³⁵ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Bikanyi atēdiyē aba nje tisiwa. Alasiye mī bikanyi ēzē ato'be here kazi bikōndu akakowe. Kora mati mo alasi mī bikōndu, mo ayolo dē nēdī tī'bē kila. ³⁶ Ome mī bikanyi mati ēdiyē aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi."

Vidī ombannī dē zi tēdī koma aba mī Yēsu

Tapētī Yēsu iya kō'du nenyee, mo ila bi nani i'bē mī bi 'ba rakoho. ³⁷ Mo o'do kyinē 'ba kō'du koro kyo mī kutē vidī kayo, mora zē gba zo ombannī dē zi tēdī koma aba mī mo. ³⁸ Nenyē o'do rē nī zi wa mati nēbī Yisaya iya atayi tīnyō, "Yere, ēyī ra oma mī kō'du kise 'beze? Ehe ēyī ra ongo kyigo kyedre 'bēyī?" ³⁹ Vidī o'bōnnī dē zi tēdī koma aba mī Yēsu, ga kō'du Yisaya iya kpa henye,

⁴⁰ "Wiri isi komo zē here kazi o'bōnnī bi kongō,
ehe o'do di'di zē na kyigo
here zē o'bōnnī dē yolo.
Mo o'do nenyē here kazi zē a'bannī zi mo ehe ko'jo zē."

⁴¹ Yisaya iya nenyē, ga kō'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yēsu ame'do kō'du mo.

⁴² Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dīnni koma 'bēnni mī Yēsu, mora zē ayadannī dē zi vidī maako, ga kō'du Farasiye i'dīnni kō'du ku nzo zi vidīyē anza dē zi wa maako ko'do zi vidī maako mati ēdī koma aba mī Yēsu.

⁴³ Vo dagbe ombannī wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zē ombannī wayeto kazi Wiri.

Yēsu ayi zi damōku yomo

⁴⁴ Mī gu kyembe aba Yēsu iya henye, "Vidī mati ēdī koma aba mī ma, ēdī kpa koma aba mī vidī mati utu ma. ⁴⁵ Ehe vidī mati ongo ma, ongo vidī mati utu ma ne ku. ⁴⁶ Ma bikanyi mati ayi mī damōku. Vidī mati ēdī koma aba mī ma, alima dē mī bikōndu. ⁴⁷ Ma ra dē vidī mati ako'do vurē kyēnyē 'ba vidī naniye mati ombannī dē zi koro kō'du yandi 'bama. Mayi zi yomo vidī 'ba damōku nenyē, anza dē vo ko'do vurē kyēnyē 'bēzē. ⁴⁸ Mora vidī mati omba ma dē ehe wayandi 'bama, ako'do vurē kyēnyē

rɔ mo mi ndundu 'ba ko'do aba, mi wa mati miya. ⁴⁹ Manza dē me'do ga kō'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya. ⁵⁰ Ma yɔlo ku kō'du ki'di omo akika didi ma nburu. Nenyē ēdi hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma."

13

Yēsu akaka burutu 'ba vo lō'bō 'bēniyē

¹ Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yēsu ayɔlo henye kadra ne ɔko ku kō'du ni zi kila damōku nenyē ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwi mo ɔwo vo lō'bō 'bēniyē mi damōku nenyē, ehe mo ɔwo zē le mi ndundu.

² Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto, omba zi Yēsu susu. ³ Yēsu ayɔlo nayi kazi Wiri ehe na ti'bē hulēhu zi Wiri. Mo ayɔlo kpa henye, 'Bu i'di kyigo ku biya zi ni.

⁴ Here kadra 'ba wakonyo aba Yēsu ēnyi riyē, mo oto bongo 'ba rē ni ma ta yaga, ehe olo bongoratereli toko bi ko'di kida 'ba gē ni. ⁵ Mo i'di wini mi siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lō'bō 'bēniyē kaka ehe kyitru zē bongoratereli mati mo usu ne aba. ⁶ Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henye, "Yere, ēdi ti'bē zi burutu ma kaka?"

⁷ Yēsu aya'ba iya henye, "Tinyō ayɔlo wa mati mēdi ko'do ne dē, mora yaa akayɔlo." ⁸ Petero aya'ba henye, "Akaka burutu ma dē!" Yēsu ayada zi mo henye, "Ēzē ma kaka yi dē, tinyō anza dē 'bama."

⁹ Simona Petero aya'ba do mo iya henye, "Yere, akaka dē nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!" ¹⁰ Yēsu aya'ba henye, "Vidi mati akaka rē nni ku ehe ēdinni ku biya n̄bala omba nje zi burutu zē ra kaka. Ehe e vo lō'bō 'bame, ēdiyē n̄bala nje vidi kōlō tēmi yē." ¹¹ Yēsu ayɔlo ēyi ra akasusu ni. Kō'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kōlō tēmi yē.

¹² Tapēti Yēsu akaka burutu vo lō'bō 'bēniyē ehe usu bongo 'bēni ma ta yaga nē hulēhu, mo alima akaŋo lōhu. Here mo iya henye, "Ayɔle wa mati mo'do zi ye ne ku? ¹³ Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kō'du nani ēyi ra ma. ¹⁴ Ēzē Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wē, o'de kpa te here zi oka ma kōlō maako. ¹⁵ Ma yada go mo ku, ehe o'de zi oka ma kōlō maako te wa mati mo'do zi ye. ¹⁶ Ma yada tinyō zi ye henye, vo lituwē anzanni dē kyedre ta da vo dē nni, ehe vo litu kike anzanni dē kyedre ta da vidi mati utu zē ne. ¹⁷ Ayɔle wa nenyee ku. Wiri aki'di ya'da zi ye, ēzē o'de zē."

¹⁸ "Manza dē ame'do kō'du wē biya. Ma yɔlo zē mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayōru iya, atayi tinyō. Mo iya henye, 'Kora mati onyo wa ma aba ne, opi rē ni ku na vo wehe ra ma.' ¹⁹ Mēdi yada nenyē zi ye biya gba kazi rē ni ko'do, here ēzē o'do rē ni ku, akome ēyi ra ma. ²⁰ Ma yada tinyō zi ye, vidi mati iri vo litu 'bame kalakyedre aba, iri ma kpa kalakyedre aba, ehe vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri ne vidi mati utu ma."

Yēsu ayada wa ma ako'do rē ni zi ni (Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Tapēti Yēsu iya kō'du nenyee, mo riti kyedre aba ehe ayada zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Ma yada tinyō zi ye henye, vidi ma kōlō tēmi yē akasusu ma."

²² Dē zē wiriwiri kō'du wa mati mo iya ne. Zē nje bi kongɔ aba da oka ma kōlō. ²³ Yēsu ɔwo vo lō'bō mati ēdi alima kara zi ni bi 'ba wakonyo, ²⁴ ehe Simona Petero o'do kala ni zi vo lō'bō nenyē zi ki'ja ma vala ra Yēsu ame'do kō'du mo.

²⁵ Here vo lö'bö ne idë rë nî zi Yësu ehe ako'jo henye, "Yere, ma vala ra tëmî ze ëdî ame'do kö'du mo?" ²⁶ Yësu aya'ba iya henye, "Ma kusu nzoyi mangol'bo nenye mî gbenje ehe ki'di zi vidî mati mëdî ame'do kö'du mo." Here Yësu usu mangol'bo gbo ehe i'di zi Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto. ²⁷ Kandi Satani ayaña da Yudasi. Yësu iya henye, "Yudasi, i'bë kandi o'do wa mati zi yi ko'do." ²⁸ Vidî maako bi 'ba wakonyo ne ayolo kö'du mati Yësu iya ne dë. ²⁹ Mora ga kö'du Yudasi ra na vo kôhi sesi, kya zë maakowe asôsunnî henye Yësu ayada zi mo zi kogo wa mati zë ombannî kö'du karama. Agamowe asôsunnî henye Yësu ayada zi mo zi kôhi ki'di zi vo leri.

³⁰ Yudasi oba nzoyi mangol'bo, i'bë yaga. Èdî ku nzo yondo.

Kö'du ki'di kyiyi

³¹ Tapëti Yudasi i'bë ku Yësu iya henye, "Yaanya aba Wisi 'ba Vidî aki'di wayeto, ehe mo akika wayeto zi Wiri. ³² Here tapëti Wiri akiri wayeto ku ga kö'du mo, Wiri aki'di wayeto zi mo, ehe Wiri ako'do kandi. ³³ Gisi ame, ma tëdiyë aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dë. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. 'O'be dë ti'bë bi mati mëdî ati'bë." ³⁴ Mora mëdî kö'du ki'di kyiyi ki'di zi ye: owe oka ma kôlô maako, kpa te kaa mati mowo e. ³⁵ Èzë owe oka maakowe mî gëri nenye, vidî biya akayolnî e vo lö'bö 'bama ra."

Lömu 'ba Petero

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Simona Petero ako'jo henye, "Yere, ëdî ti'bë kila?" Yësu aya'ba henye, "'O'bo dë ti'bë ma aba yaanya aba, mora yaa dagba ani ati'bë."

³⁷ Petero ako'jo henye, "Yere, kö'du a'di mo'bo dë ti'bë yi aba yaanya aba? Ma koli kö'du yi!" ³⁸ Yësu ako'jo henye, "Tinyö akoli kö'du ma? Ma yada zi yi tinyö, gba kazi zanga yëru yapa, akiya da wota henye ayolo ma dë."

14

Yësu gëri ra zi 'Bu

¹ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Asösuwë kö'du dë. Èdiyë koma aba mî Wiri. Ome kpa mî ma. ² Loko kayo ëdî mî liño 'ba 'Bu ma. Ma yada nenye dë zi ye, ëzë anza dë tinyö. Mëdî ti'bë ani zi bi ko'jo biya zi ye na kôlô kôlô. ³ Tapëti mo'do nenye ku, ma ta'ba hulëhu kobe ma aba. Here da tëdî ze ga bi kôlô. ⁴ Ayole gëri mati mëdî ati'bë zi mo ne ku."

⁵ Toma iya henye, "Yere, da yolo dë ëdî ati'bë kila! Hala da to'bo yolo gëri ne?" ⁶ Yësu aya'ba henye, "Ma gëri, tinyö, ehe didî! Kazi ma, vidî maako o'bo dë ti'bë zi 'Bu. ⁷ Èzë tinyö ayole ma, akayole 'Bu. Mora tëmî ndenye dagba ani, ayole mo ku, ehe onge mo ku."

⁸ Pilipo iya henye, "Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba." ⁹ Yësu aya'ba henye, "Pilipo, mëdî yi aba kadra konda aba ayolo dë ma ëyi? Èzë ongo ma, ongo 'Bu ku. Hala ato'bo ha ma ko'jo zi yada 'Bu zi ye? ¹⁰ Oma dë henye, ma kôlô 'Bu aba ehe 'Bu kôlô ma aba? Wa mati miya, miya dë kö'du ma. 'Bu mati alima mî ma, ra o'do wa nenye. ¹¹ Ome mî ma ëzë miya henye, 'Bu kôlô ma aba ehe ma kôlô 'Bu aba. Mandere ome mî ma kpa nje ga wa mati mëdî ako'do. ¹² Ma yada tinyö zi ye henye ëzë ëdiyë koma aba mî ma, ako'de kpa te wa mati mëdî ako'do. Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kö'du mëdî ku ti'bë hulëhu zi 'Bu. ¹³ Ako'jowe

ha ma, ehe ma ko'do wa mati ako'jowe ko'du mo. Gëri nenyé aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu. ¹⁴ Ma ko'do wa mati ako'jowe ha ma zi ko'do mi ru ma."

Alömu zi kutu Lawo Laka

¹⁵ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Ëzë owe ma, ako'de kaa mi'di kö'du mo. ¹⁶ Here ma kako'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakönyie ehe 'duwi atëdiyë aba. ¹⁷ Lawo Laka akayada zi ye wa mati tinyö. Vidi 'ba damöku nenyé o'bönni dë kiri Lawo, ga kö'du zë ongonni dë mandere yolo mo. Mora ayole Lawo ku, ga kö'du mo ëdiyë aba ehe akasesi lima nduwë mi yë. ¹⁸ Ma kile dë kaa wala. Ma tayi hulëhu zi ye. ¹⁹ Tisiwa aba vidi mi damöku nenyé o'bönni dekpe zi ma kongö, mora akonge ma. Ehe ga kö'du ma lima, akalime. ²⁰ Here akayole ma kölö 'Bu aba. Akayole, e kölö ma aba, ehe ma kölö ëti. ²¹ Ëzë owe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atowo e. Ma katowo e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di."

²² Yudasi ma agamo anza dë Yudasi Sikereto, ame'do riyë ako'jo kö'du henye, "Yere, mi me'do 'bëyi ne a'di akayada zi ze yi kaa a'di, mora ayada dë zi vidi 'ba damöku nenyé?" ²³ Yësu aya'ba henye, "Ëzë vidi maako owo ma, zë akoronni ma. Here 'Bu ma akatowo zë, da katayi zi zë ehe lima mi zë. ²⁴ Mora vidi mati owo ma dë, oro ma dë. Wa mati owowe miya tinyö ayi dë kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma."

²⁵ "Ma yada kö'du nenyee zi ye, mati ma gba ëti. ²⁶ Mora Lawo Laka atayi akakönyie. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mi ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sösu wa biya mati ma yada zi ye."

²⁷ "Mi'di rakyëyi zi ye, kyinë 'ba rakyëyi mati nje ma to'bo ki'di. Anza dë kaa rakyëyi mati damöku nenyé aki'di. Here asösuwë dë mandere tere. ²⁸ Owowe ma ku nzo kiya henye, mëdi ati'bë ehe ma tayi kpa hulëhu zi ye. Ëzë tinyö owe ma, ëdiyë rakyenyi aba mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu, ga kö'du mo ëdi kyedre ta da ma. ²⁹ Mëdi yada zi ye nenyé gba kazi ma ti'bë, here ëzë o'do rë ni, atëdiyë koma aba mi ma. ³⁰ Mo'bo dekpe me'do ëti na konda, ga kö'du yere 'ba damöku nenyé ëdi tayi. Mora mo anza dë kyigö aba da ma. ³¹ Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vidi biya mi damöku ne akayolönni mowo mo. Ëdi ku kadra 'ba zi ze ti'bë yaanya aba."

15

Yësu tinyö kaga tana

¹ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Ma tinyö kaga tana, 'Bu ma ra vo kyeti yaka. ² Mo iga ngora 'bama biya mati ananni kolo dë yaga. Mora mo ikye n'bala biya da ngora mati ëdi tana kolo, here zi tana kolo kyö. ³ E ku nzo n'bala ga kö'du wa mati miya zi ye. ⁴ Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora o'bo dë tana kolo nje ëzë alima na rakida zi kaga, here o'be dë tana kolo nje ëzë alime na rakida zi ma."

⁵ "Ma kaga ra, e ngora ra. Ëzë alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kolo kyö. Mora o'be dë wa maako ko'do kazi ma. ⁶ Ëzë alime dë na rakida zi ma, aku'duwë yaga. Atëdiyë kaa ngora kyitru mati atoto bi kölö ehe o'bo mi wa'do. ⁷ Ëzë alime na rakida zi ma ehe kö'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bo mötuwë ga wa mati ombë, ehe mötu 'be akaya'ba do mo. ⁸ Ëzë ayiye ku na kolo laka 'ba vo lö'bö 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lö'bö 'bame. ⁹ Mowo e kaa 'Bu ma

owɔ ma. Here alime mi watowɔ 'bama. ¹⁰ Ęzē orowe ma, ma kasesi towɔ e kaa 'Bu ma asesi towɔ ma, ga kō'du moro mo."

¹¹ "Ma yada nenyē zi ye, zi ye tēdiyē mi rakyenyi 'bama ma ŋburu. ¹² Yaanya aba ma yada zi ye zi towɔ oka ma kōlō maako kaa mowɔ e. ¹³ Gēri ma laka ndra zi yada watowɔ kō'du aboke, ēdi zi koli kō'du zē. ¹⁴ E aboka ma ra, ēzē orowe ma. ¹⁵ Ma ko'jowe dē vo litu 'bame, ga kō'du vo litu ayolōnni dē a'di ra kyedre 'bēzē ēdi ako'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kō'du ma yada ku biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma. ¹⁶ E ra dē ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kolo, kyinē 'ba kolo ma akalima ŋburu. Here 'Bu ma akī'di zi ye wa mati ako'jowe kazi mo mi ru ma. ¹⁷ Here mi'di kō'du zi ye zi towɔ oka ma kōlō."

Damōku 'ba rakiyi

¹⁸ "Ęzē vidī 'ba damōku nenyē ayiye, asōsuwē henye zē iyinni ma dagba. ¹⁹ Ęzē e zi damōku, vidī 'bomo atowe. Mora anze dē zi damōku. Ma jeliye zi damōku nenyē kila hulēhu. Kō'du nenyē ra vidī 'bomowe ēdinni ye kiyi. ²⁰ Asōsuwē hala ma yada zi ye henye vo litu anzanni dē kyedre ta da kyedre 'bēnni. Here ēzē vidī o'dōnni ma na kyēnyē, zē ako'dōnni yē na kyēnyē. Ęzē zē orōnni kō'du yandi 'bama, zē akorōnni 'be. ²¹ Vidī ako'dōnni kpa te zi ye wa mati zē o'dōnni zi ma. Zē ako'dōnni ga kō'du e zi ma, ehe zē ayolōnni vidī mati utu ma ne dē. ²² Ęzē mayi dē ame'do zi zē, o'dōnni vurē kyēnyē dē rē zē. Yaanya aba zē o'bōnni dē kiya anzanni ra dē. ²³ Vidī mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa. ²⁴ Mo'do wa maakowe vidī maako gba o'do dē. Ęzē zē ongonni ma dē wa nenyee ko'do, o'dōnni vurē kyēnyē dē rē zē. Mora zē ongonni ma wa nenyee ko'do, ehe zē zo ma kiyi ehe 'Bu ma kpa. ²⁵ Nenyē ra hala wayōru ēdinni tīnyō mati zē iyanni henye, vidī iyinni ma ŋṅbō kazi kō'du mo."

²⁶ "Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tīnyō. Lawo Laka akakonyiye ehe akayada kō'du ma zi ye. ²⁷ Here akayade kō'du ma kpa zi oka maakowe, ga kō'du ēdiyē ma aba tēmi biyeto."

16

¹ "Mēdi yada zi ye wa nenyee, here kazi otō de 'de. ² Akore yaga tēmi bi 'ba mōtu, ehe kadra atayi mati vidī akofonniyē, ehe zē asōsunnī, nēdinni kō'du laka ra ko'do zi Wirī. ³ Zē ako'dōnni wa nenyee ga kō'du zē ayolōnni 'Bu mandere ma dē. ⁴ Mēdi akiya nenyē zi ye yaanya aba, here ēzē kadra ne ayi ku akasōsuwē wa mati miya."

Lɔɔ 'ba Lawo Laka

"Ma mēdi eti tēmi dagba, ehe here ma yada wa nenyee dē zi ye. ⁵ Mora yaanya aba mēdi ku ti'bē hulēhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vidī maako tēmi yē ako'jo ha ma dē mēdi ti'bē kila. ⁶ E kazi rakyenyi biya ta bi kō'du nenyē kowo. ⁷ Mora ma yada zi ye, mēdi ti'bē zi ko'do wa mati ēdi na laka kō'du wē. Kō'du nenyē ra mēdi ti'bē 'de. Lawo Laka o'bo dē tayi zi ye konyi le ēzē mile ku. Mora tapētī mi'bē ku, ma kutu mo zi ye. ⁸ Lawo atayi akayada zi vidī 'ba damōku nenyē kō'du tīnyō kō'du yaṅa ehe kō'du laka 'ba Wirī ehe vurē. ⁹ Lawo akayada zi zē henye, zē 'ba kō'du kyēnyē ko'do, ga kō'du zē anzanni dē koma aba mi ma. ¹⁰ Zē na litē kō'du wa 'ba Wirī mati ēdi tīnyō na laka, ga kō'du mēdi ti'bē zi 'Bu, onge ma dekpe lōhu. ¹¹ Ehe zē na litē kō'du 'ba vurē, ga kō'du Wirī ikye vurē 'ba yere 'ba damōku nenyē ku nzo.

12 “Mēdi kō'du aba kyɔ zi kiya zi ye, mora yaanya aba atēdi ndra ta da mati atɔ'be yɔɔ. 13 Lawo ayada wa mati tɔnyɔ ehe atayi gage mī tɔnyɔ ma ndɔ. Lawo ame'do dē ga kō'du nī. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'dɔ zi ye yɔɔ a'di ra ēdi t'i'bē zi rē nī ko'dɔ. 14 Lawo akī'dī wayeto zi ma kō'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye. 15 Wa biya mati 'Bu ēdi mo aba 'bama ra. Kō'du nenyē ra miya henyē Lawo oba kō'du kise 'bama ehe yada mo zi ye.”

Kō'du sōsu akopi rē nī mī rakyenyi

16 Yēsu ayada zi vo lō'bō 'bēniyē, “Tisiwa aba, onge ma dekpe, mora tapētī mo tisiwa akonge ma.”

17 Zē iyannī zi oka ma kōlō maako henyē, “A'di ra Yēsu iya henyē, tisiwa aba donge mo dē, mora tapētī mo tisiwa aba, da kongɔ ze mo? Kō'du a'di ra mo iya henyē, nēdi t'i'bē zi 'Bu? 18 A'di ra 'bēni nenyē tisiwa aba, mati mo ēdi ame'do kō'du mo? Da yɔɔ dē a'di ra mo ame'do kō'du mo.”

19 Yēsu ayɔɔ zē ēdinī kō'du ko'jo maakowe aba, here mo iya henyē, “E na rasōsu a'di ra ma me'do kō'du mo mati miya henyē tisiwa aba onge ma dē, mora tapētī mo tisiwa aba akonge ma. 20 Ma yada zi ye tɔnyɔ henyē, akuduwē ehe atēdiyē kazi rakyenyi, mora damōku atēdi rakyenyi aba. Atēdiyē kazi rakyenyi, mora yaa atēdiyē na rakyenyi. 21 Ēzē mbara omba ku zi ko'jo, mo ēdi mī watɔɔ kyedre. Mora tapētī ko'jo, watɔɔ ne ōlu ta dɔ mo ehe na rakyenyi, ga kō'du mo ika wisi ku mī damōku ne. 22 E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma kongɔ, ehe atēdiyē na rakyenyi. Vidi maako ɔ'bo dē zi kobe ta gērī mati asōsuwē.”

23 “Ēzē kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma dē kō'du wa maako. Ma yada tɔnyɔ zi ye henyē, 'Bu akī'dī zi ye wa mati ako'jowe kō'du mo mī ru ma. 24 Ako'jowe kō'du wa maako dē gba mī gērī nenyē. Mora yaanya aba ako'jowe mī ru ma ehe akīriyē.”

Ta'da Damōku

25 “Ma me'do ha kahi aba zi yada wa nenyē zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekpe ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwē kō'du 'ba 'Bu. 26 Akako'jowe ha 'Bu mī ru ma. Ma kako'jo hɔ mo dē zi ye. 27 Wiri 'Bu ɔwe ga kō'du ɔwe ma, ehe ome mayi kazi mo. 28 Mayi ta ra 'Bu mī damōku ne, mora mēdi ku damōku ne kila ta'ba zi 'Bu.”

29 Vo lō'bōwē iyannī henyē, “Yaanya aba ēdi ku ame'do huwē zi ze! Anza dē ame'do ha kahi aba. 30 Ndundu mo aba da yɔɔ ku henyē, ayɔɔ wa biya, ehe omba dē zi vidi hē yī ko'jo. Yaanya aba doma tɔnyɔ ayi ta ra Wiri.”

31 Yēsu aya'ba henyē, “Tɔnyɔ yaanya ome ma ku? 32 Kadra atayi ehe ēdi ku nzo kinye, mati akapere biya. Vidi biya na kōlō kōlō tēmī yē at'i'bē hulēhu liɔ ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atēdi ma aba, ma tanza dē kutu ma aba. 33 Ma yada nenyē zi ye, zi ye tēdiyē rakyeyi aba mī di'di ye ga kō'du ma. Ēzē ēdiyē mī damōku ne, atēdiyē riti aba. Mora ēdiyē kazi tere, ma'da damōku ne ku.”

17

Yēsu amōtu kō'du vo lō'bō 'bēniyē

1 Tapētī Yēsu inde me'do ku zi vo lō'bō 'bēniyē, mo ongo bi riyyē komoriyē ehe amōtu, “'Bu, kadra ɔko ku zi yī kī'di wayeto zi Wisi 'bēyi, here zi mo kī'di wayeto zi yī, 2 ga kō'du i'di kyigɔ ku zi mo ta da vidi biya, here mo akī'di didi ma nburu zi vidi biya mati i'di zi mo. 3 Didi ma nburu ēdi zi

yolo yi, Wiri ma nje tinyo, ehe zi yolo Yesu Korisito, mo mati utu. ⁴ Mi'di wayeto zi yi kinye dakaŋo zi ko'do wa biya i'di zi ma ko'do. ⁵ Yaanya aba 'Bu, i'di huluhu zi ma wayeto mati medii mo aba yi aba gba damoku ne o'do de.

⁶ "I'di vo lo'bo maakowe ku zi ma temi damoku nenyee ehe ma yada zi ze, yi kaa a'di. Ze 'beyi ra, mora i'di ze zi ma, ehe ze oronni yi. ⁷ Ze ayolonni henye, i'di zi ma biya wa mati medii mo aba. ⁸ Ma yada zi vo lo'bo 'bame wa mati ayada zi ma, ehe ze ombanni do mo. Ze ayolonni mayi kazi yi, ehe ze omanni yi ra utu ma.

⁹ "Medii amotu ko'du ze, mora anza de ko'du ze 'ba damoku nenyee. Vo lo'bo 'bame 'beyi ra, ehe medii amotu ko'du ze. ¹⁰ Biya mati medii mo aba 'beyi ra, ehe biya mati edii mo aba 'bama ra, ehe ze i'dinni wayeto zi ma. ¹¹ 'Bu laka, manza dekpe na konda mi damoku ne, medii tayi zi yi, mora vo lo'bo 'bame gba mi damoku ne. Agaga ge ze kyigo 'ba ru yi aba, mati i'di zi ma ne aba, here ze atedinni koloo oka ma koloo maako aba, kpa kaa yi ehe ma koloo. ¹² Mati medii ze eti, ma sesi ze na laka kyigo mati i'di zi ma ne aba. Mongo ge ze ehe ma koloo temi ze olo de, nje ma koloo mati mo ra omba zi tolu. Nenyee o'do re ni here zi wa mati wayoro iya zi tayi tinyo. ¹³ Ma ku da geri ama zi yi, mora miya ko'du nenyee mati ma gba mi damoku, here vo lo'bo 'bame atedinni kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba. ¹⁴ Ma yada ko'du kise 'beyi ku zi ze, mora vidi 'ba damoku nenyee iyi ze, ga ko'du ze anzanni de zi damoku nenyee, kpa te kaa manza de. ¹⁵ 'Bu, ma ko'jo he yi de zi koba vo lo'bo 'bame yaga temi damoku ne, mora agaga ge ze kazi Satani. ¹⁶ Ze anzanni de zi damoku nenyee, ehe ma kpa. ¹⁷ Me'do 'beyi ra edii tinyo. Here i'di tinyo nenyee, mo'do ze biya na 'beyi. ¹⁸ Medii ze kutu mi damoku, kaa utu ma. ¹⁹ Mi'di ra ma ku biya zi yi ga ko'du 'bezee, here ze medinni biya zi yi mi tinyo.

²⁰ "Manza de nje amotu ko'du vo lo'bo nenyee. Medii kpa amotu ko'du vidi biya mati zi tedinni koma aba ga ko'du wa mati vo lo'bo 'bame akiyanni ko'du ma. ²¹ 'Bu, momba ze biya zi tedi koloo oka ma koloo maako aba, kpa kaa ma koloo yi aba, ehe yi kpa koloo ma aba. Ma kpa momba ze zi tedi koloo ze aba, here vidi 'ba damoku nenyee akomanni henye, yi ra utu ma. ²² Moro vo lo'bo 'bame mi geri koloo oro ma, ze medinni koloo oka ma koloo maako aba kaa ze koloo. ²³ Ma koloo ze aba, ehe yi koloo ma aba, here zi ze tayinni biya koloo. Here vidi 'ba damoku nenyee akayolonni henye, yi ra utu ma. Ze akayolonni henye, owo vo lo'bo 'bame kpa kaa owo ma.

²⁴ "Bu, momba vidi biya mati i'di zi ma zi tedi ma aba, bi mati medii 'domo. Neene ze akongonni bikanyi kyedre mati i'di zi ma, ga ko'du owo ma gba o'do damoku de. ²⁵ 'Bu laka, vidi 'ba damoku nenyee ayolonni yi de, mora ma yolo yi, ehe vo lo'bo 'bame ayolonni henye yi ra utu ma. ²⁶ Ma yada zi ze, yi kaa a'di, ehe ma kayada zi ze nduwe, here watowo mati edii mo aba ko'du ma akatayi kapa 'bezee, ehe ma tedi koloo ze eti."

18

Kiri 'ba Yesu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Mati Yesu inde motu ku, mo vo lo'bo 'beni eti umunni kyeti gulu 'ba Kidrono ehe i'be mi yaka maako. ² Yesu edii duwii re nni ki'ja vo lo'bo 'beni eti ani, ehe Yudasi ayolo bi ne. ³ Here Yudasi i'be zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma eti ehe vo kanye 'ba yekelu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunni ze. Ze injenni wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe.

4 Yēsu ayɔɔ kö'du mati omba zi ti'bē rē nī ko'do ne ku nzo, mora mo ako'jo henye, “Ēyī ra ēdiyē koma?” 5 Zē aya'bannī henye, “Dēdī koma Yēsu 'ba Nazereta!” Yēsu ayada zi zē henye, “Ma Yēsu ra!” Yudasī vo susu ēdī tɔɔ ani dakapa zē. 6 Kandi zē biya a'bannī kowɔ hulēhu ehe alēpinnī dakaɔo. 7 Yēsu ako'jo kö'du löhu henye, “Ēdiyē ēyī ra koma?” Zē aya'bannī dɔ mo iyannī henye, “Dēdī ze koma Yēsu 'ba Nazereta.”

8 Kadra nenye aba Yēsu aya'ba henye, “Ma yada ku nzo zi ye ma Yēsu ra. Ēzē ma ra ēdiyē akoma, ile vidī maakowe mi'bēnnī.” 9 Here wa biya ako'do rē nī, kaa mo iya, “Ma yölu vidī ma kölö mati i'dī zi ma ne dē.”

10 Simona Petero ika kulu nī aba. Mo otɔ yaga tēmī silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da tiri n̄biriku yaga. 11 Yēsu iya zi Petero henye, “Ī'dī kulu 'bēyī ne karani. Ma kuwē tēmī siko mati 'Bu i'dī zi ma.”

Ika Yēsu zi Anasi

12 Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyēlu 'bēnnī eti, ehe vo kanye 'ba yēkēlu eti, irinnī Yēsu ehe idannī mo gō. 13 Zē obannī mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mi kɔɔ nani. 14 Kayafa kölö nenye ra ayada zi kyedree 'ba Yude henye, “Ēdī na laka ēzē vidī kölö maako oli kö'du vidī biya.”

Petero iya henye na yɔɔ Yēsu dē

(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

15 Simona Petero ehe vo lö'bō maako aba usu ga Yēsu. Vo lö'bō nani ayɔɔ kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yēsu le mi liɔɔ 'ba kyedre 'ba vo da karasa. 16 Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lö'bō maako ayi hulēhu yaga ehe ame'do zi wu'jē 'ba haresi ne henye, “Mo mila Petero ti'bē loko.” 17 Mora ako'jo hɔ mo henye, “Anza dē kölö tēmī vo lö'bō 'ba kora nani?”

Petero aya'ba dɔ mo iya henye “E e manza dē.” 18 Gabi na kyēyī ehe vo lituwē ehe vo kanye 'ba yēkēlu adrakonnī wa'do kalilī. Zē ēdinnī rē nni koye toko ta rɔ mo, mati Petero i'bē ehe ɔɔ kara dakapa wa'do zi rē nī koye.

Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yēsu

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

19 Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yēsu kö'du vo lö'bō 'bɔmowe ehe kö'du yandi 'bɔmo. 20 Mora Yēsu ayada zi mo henye, “Ma me'do na dangölɔ ta da komo vidī biya, ehe 'duwī mēdī kö'du yandi mi bi 'ba mötu 'beze ehe mi yēkēlu, bi ma Yude ayinnī biya bi kölö. Miya kö'du maako dē na koho. 21 Kö'du a'di ra ēdī ha ma ko'jo? Kö'du a'di ako'jo ha vidī mati owonnī ma ne dē? Zē ayɔɔnnī wa mati miya.”

22 Kandi mati Yēsu iya nenye, ma kölö tēmī vo kanye 'ba yēkēlu otra mo ehe iya henye, “Nani anza dē gēri mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase.”

23 Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, “Ēzē miya wa maako ku na kyēnyē, iya. Mora ēzē anza dē, kö'du a'di otra ma?”

24 Yēsu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

Petero andi löhu na yɔɔ Yēsu dē

(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)

25 Mati Simona Petero ēdī tɔɔ ani rē nī kubī, vidī maako ako'jo hɔ mo henye, “Anza kölö tēmī vo lö'bōwē 'ba Yēsu?”

Löhu Petero andi ehe iya henye, “E e, manza dē.” 26 Kölö tēmī vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase ēdī ani. Mo na karo zi vo litu mati Petero ikye

mbili mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, "Mongɔ yĩ dē mĩ yaka kora nani aba?" ²⁷ Lõhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbɔ.

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Do ŋbɔ damĩndɔ aba oba mati Yēsu kazi Kayafa zi loko mati vo daliŋɔ mĩ turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya ēdĩnni bi kida aba yaga, ga kɔ'du ēzē vidĩ tēmĩ zē i'bē mĩ loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dē zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli konyo. ²⁹ Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, "A'di ra na kyēnyē ike kora nenye?"

³⁰ Zē ya'bannĩ henye, "Mo vo kɔ'du kyēnyē kɔ'dɔ! Kɔ'du nenye ra dika ze mo zi yĩ." ³¹ Pilato ayada zi zē henye, "Obe mo ehe o'de vurē 'bomo mĩ kɔ'du ki'dĩ 'be." Yude aya'bannĩ henye, "Danza dangölö aba zi ki'dĩ vidĩ maako zi kofo." ³² Ehe here, wa mati Yēsu iya kɔ'du kyĩnē koli 'bēni, atayi tinyö.

³³ Pilato i'bē hulēhu loko. Mo ako'jo Yēsu zi nĩ ehe ako'jo henye, "Yi ra Yere 'ba Yude?" ³⁴ Yēsu aya'ba henye, "Ēdi kɔ'du nenye ko'jo na bi dē yĩ, mandere vidĩ maako ra ayada kɔ'du ma zi yĩ?" ³⁵ Pilato iya henye, "Ayɔlo ku manza dē Yuda! Vidĩ 'bēyiyē ehe kyedree 'ba vo karase ra ikannĩ yĩ zi ma. A'di ra o'dɔ?"

³⁶ Yēsu aya'ba henye, "Kalakonda 'bama anza dē zi damöku nenye. Ēzē ēdi here, vo ló'bò 'bame ako'donni wehe zi sesi ma ta bi ki'dĩ zi vo dagba 'beze. E e, kalakonda 'bama anza dē zi damöku nenye."

³⁷ Pilato aya'ba henye, "Here, yĩ yere ra." Yēsu ayada zi mo henye, "Yi ēdi akiya henye, ma yere. O'jo ma mĩ damöku nenye, zi yada kɔ'du tinyö ra, ehe vidĩ mati zi kɔ'du ma tinyö ayɔlo gu ma." ³⁸ Pilato ako'jo ha Yēsu henye, "A'di ra tinyö?"

Ikye vurē zi Yēsu kofo

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilato i'bē hulēhu yaga ehe iya henye, "Mi'ja kora nenye dē kɔ'du kyēnyē maako aba. ³⁹ Kyere ma 'duwĩ maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangölö Yere 'ba Yude?"

⁴⁰ Zē agbögbö hē nni, "E e, anza mo! Domba ze Barabasi." Barabasi ēdi na vo wehe 'ba turu.

19

Ikye vurē ra Yēsu zi tötö

¹ Pilato i'dĩ kɔ'du gbɔ zi Yēsu ku'bò so'da aba. ² Vo kanye o'donni safo 'ba yere yaga tēmĩ ngora kono i'dinnĩ da Yēsu. Here zē usunni bɔngɔ 'buluyē rɔ mo. ³ Zē ayinni zi mo da kyɔ ehe iyanni henye, "He, yĩ Yere 'ba Yude!" Zē isanni mo kpa kala nni aba.

⁴ Kpa lõhu Pilato i'bē yaga. Kadra nenye aba mo iya henye, "Ma kika Yēsu zi ye yaga lõhu, here atɔ'be kongɔ na bi de henye, mi'ja mo dē kɔ'du kyēnyē maako aba." ⁵ Yēsu asi yaga usu safo 'ba yere kono bɔngɔ 'buluyē aba. Pilato iya henye, "Kinye kora ne ēdi."

⁶ Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yēkēlu ongɔnni mo, zē agbögbö hē nni iyanni henye, "Ma tötö mo da taka! Ma tötö mo da taka!" Pilato ayada zi zē, henye, "Obe mo, ehe atötöwē mo da taka. Mi'ja kɔ'du kyēnyē kɔ'dɔ 'bomo maako dē."

⁷ Yude nee aya'bannĩ henye, "Mo iya zi nĩ tēdi na Wisi 'ba Wiri! Kɔ'du ki'dĩ 'beze iya henye, mi'dĩ mo zi koli."

⁸ Mati Pilato owo nenyè, mo ndra na tere. ⁹ Mo i'bhè hulèhu loko ehe ako'jo ha Yèsu henye, "Yi ta kila?" Mora Yèsu aya'ba dè. ¹⁰ Pilato ako'jo henye, "Kò'du a'di aya'ba da kò'du ko'jo 'bama ne dè? Ayɔlo dè mèdì kyigo aba zi yì kinga na dangölö mandere yì tötö da taka?"

¹¹ Yèsu aya'ba henye, "Èzè Wiri i'di kyigɔ ne dè zi yì, ɔ'bo dè wa maako ko'do zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yì, o'do ndra na kyènyè." ¹² Here Pilato omba zi Yèsu kinga na dangölö. Mora Yude agbögbö hè nni löhu, "Èzè inga kora nenyè ku na dangölö, anza dè aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidì maako mati iya zi nì tēdì na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma."

¹³ Mati Pilato owo nenyè, mo ika Yèsu yaga. Here mo alima akanjo da kyiti 'ba vurè bi mati ako'jo, "Yitö Dakanjo." Mi ha 'ba Hibiru edì "Gabata." ¹⁴ Edì kaa kadra kutè mi ko'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidì kayo nee henye, "Ongɔ bi da yere 'be!" ¹⁵ Zè agbögbö hè nni henye, "Ofo mo! Ofo mo! Atötö mo da taka!" Pilato ako'jo henye, "Here ombe ma zi tötö yere 'be da taka?" Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, "Yere 'ba Roma ra yere 'beze." ¹⁶ Here Pilato i'di Yèsu gbɔ zi tötö da taka.

Atötö Yèsu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yèsu 'de, ¹⁷ ehe mo injè taka 'bèni bi ma edì na yɔlo henye, "Yingo da." Ha 'ba Hibiru bi nenyè, ako'jo "Gologota." ¹⁸ Ani atötö Yèsu gbɔ da taka, ehe dakapa mo da taka, atötö kora kpa riyö, ma kölö kapa mo ma kölö, Yèsu mi kutè zè. ¹⁹ Pilato i'di kò'du zi kò'du kyènyè ko'do 'ba Yèsu zi yöru da wa ehe ki'di riyè da taka. Ako'jo henye, "Yèsu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude." ²⁰ Me'do ne ayöru mi ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Girigi. Bi mati oba Yèsu zi mo ne, anza na kowo ta ra gawo kyedre, ehe Yuda kayowe ako'jonnì kò'du yöru rɔ mo ne. ²¹ Here kyedree 'ba vo karase i'bènni zi Pilato iya henye, "Kò'du a'di ayöru henye, mo Yere 'ba Yude? Akayöru kyere henye, 'Mo iya zi nì tēdì na Yere 'ba Yude.'" ²² Mora Pilato ayada zi zè henye, "Wa mati ma yöru ku, ma lima here!"

²³ Tapèti vo kanye atötönni Yèsu ku da taka, zè inyenni mi böngɔ 'bomo sowo, ma kölö zi ma kölö tēmi zè. Mora böngɔ 'bomo ma ta yaga o'do tēmi nzoyi böngɔ kölö, anza dè kapa maako aba. ²⁴ Vo kanye iyanni zi oka ma kölö maako henye, "Dize dè, du'duwè födö aba zi kongɔ èyi ra akiri." Nenyè o'do rè nì here zi wayöru tayi tinyö, mati iya henye, "Zè inyenni mi böngɔ ame ehe u'dunni födö kò'du böngɔ ame." Vo kanye o'donni wa mati zè ombanni.

²⁵ Ma 'ba Yèsu ɔɔ dakapa taka 'bomo èmi nì aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala edì kpa atɔɔ ani. ²⁶ Mati Yèsu ongɔ ma nì, ehe vo lö'bö mati mo ɔwɔ mo èti, mo iya zi ma nì henye, "Kora nenyè yaanya aba wisi 'bèyi." ²⁷ Here mo iya zi vo lö'bö ne henye, "Mo yaanya aba ma yi ra." Tēmi ndenyè dagba ani, vo lö'bö nani oba mo gbɔ linɔ 'bèni.

Koli 'ba Yèsu

(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Yèsu ayɔlo henye, yaanya aba ninde löɔ 'bèni ku. Ehe zi ko'do wayöru tayi tinyö, mo iya henye, "Ma na kodro."

²⁹ Sikɔ edì ani ndo a'ji aba. Vidì maako usu lifa mi a'ji ne ehe injè riyè i'di ha Yèsu kaga 'ba isipo aba. ³⁰ Tapèti Yèsu uwè a'ji ne, mo iya henye, "Wa biya o'do rè nì ku!" Mo umbi dè nì ehe oli.

Isi rɔɔ Yèsu

³¹ Yaanya aba ëdi ko'do 'ba rak'o'jo, 'dö ko'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Ëdi ko'do lele zi Yude, ehe zë ombanni dë zi ida ra nee zi lima riyë da taka mi ko'do nenyë. Here zë ako'jonnî ha Pilato zi ndî kora nee kowe ehe koba ida rë zë akaño. ³² Vo kanye dagba owennî ndî 'ba kora agamowe riyö mati atötö zë ani ne. ³³ Mora mati zë ayinnî zi Yësu, zë ongonnî mo oli ku nzo, ehe zë owennî ndî mo dë. ³⁴ Ma kölö tēmî vo kanye isi mbese Yësu wehe aba, yama ehe wini asi yaga. ³⁵ Da yolo nenyë ëdi tūnyö, ga kö'du vidî maako ra ayada wa mati mo ongo o'do rë nî. Yaanya aba at'o'bo tēdî kpa koma aba. ³⁶ Biya nenyë o'do rë nî here, zi wayöru tayi tūnyö, mati iya henye, "Yingö 'ba ida rö mo ma kölö akowe dë," ³⁷ ehe "Zë ongonnî ma kölö mi dakapa mbese mo isi wehe aba."

Kusu 'ba Yësu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Yosepa tēmî Arimataya ëdi kölö tēmî vo lö'bö 'ba Yësu. Mo asesi na koho, le ga kö'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yësu koba. Pilato i'dî dangölö zi mo, ehe Yosepa oba mo akaño ta da taka. ³⁹ Nikodimö ayi nî mo aba, ehe ika kpa kaa 'butëwota kilogaramo 'ba wakëzi ngutru aba o'do tēmî murë ehe aloyisi 'ba yöku kusu. Nenyë kpa te Nikodimö kölö mati i'bë zi Yësu yondo kölö maako aba. ⁴⁰ Vidî kora riyö nee, olonnî ida ra ne mi böngö 'ba yöku, bi kölö wakëzi ngutru aba, mati ëdi hala Yude ombennî yöku 'bënnî. ⁴¹ Mî bi mati atötö Yësu da taka, ani yaka ëdi wogo aba mati gba ombe vidî maako dë mi mo. ⁴² Dawogo ne ëdi kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra kö'jo kö'du ko'do 'ba ralawo, zë na kōrōkōrō zi ida ra Yësu kî'dî ani.

20

Yësu na didi

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Ko'do 'ba Gima aba n̄bo mati bi gba na köndu, Mariya Magadala i'bë dawogo ehe ongo henye, yitö alulu ku 'de, ta ha bi tödu 'ba dawogo. ² Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lö'bö mati Yësu owo ehe iya henye, "Zë obanni Yere ku tēmî dawogo! Da yolo dë i'dinnî mo ku kila."

³ Petero ehe vo lö'bö maako aba ayetonnî t'i'bë dawogo. ⁴ Zë ahonnî ta bi kölö, le vo lö'bö maako ne aho ndra ta da Petero ehe oko ani dagba. ⁵ Mo idë rë nî ehe ongo böngö konda na lala loko mi dawogo, mora mo i'bë dë loko. ⁶ Mati Simona Petero oko ani, mo i'bë mi dawogo ehe ongo böngö konda ne. ⁷ Mo ongo nzoyi böngö mati o'do zi komo Yësu yöfu mo aba ne. Aköku ku ehe mi bi mati na bi dë nî. ⁸ Vo lö'bö mati oko dagba ani ne i'bë mi dawogo, ehe mati mo ongo, mo oma. ⁹ Mî kadra nani Petero ehe vo lö'bö maako ne, ayolonnî dë henye, wayöru iya henye Yësu atënyî na didi. ¹⁰ Here zë riyö ne i'bënnî hulëhu zi vo lö'bö maakowe.

Yësu alaya zi Mariya Magadala

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Mariya Magadala owo kudu yaga dakapa dawogo. Mo ëdi gba kudu, mati mo idë rë nî akaño ¹² ehe ongo malayike riyö loko. Zë usunnî böngö kanyi ehe ëdi alimannî bi mati i'dî ida ra Yësu dömo. Ma kölö bi dö mo ehe ma agamo bi ndî mo. ¹³ Malayika nee ako'jonnî ha Mariya henye, "Kö'du a'di ëdi akudu?" Mo aya'ba dö mo henye, "Zë obanni ida ra Yere ama ku 'de, ma yolo dë i'dinnî mo kila."

¹⁴ Kandi mati Mariya iya nenyè, mo ofo rè nì kpo ehe ongo Yèsu èdì atoro ani. Mora mo ayolo dè, mo 'bèni èyì. ¹⁵ Yèsu ako'jo ho mo iya henye, "Èdì akudu ga a'di? Èdì èyì ra koma?" Mo asösu 'bèni mo vo kyeti yaka ra ehe iya henye, "Kyedre, èzè obe ida ro mo ku 'de, ako ayada zi ma, here ma to'bo ti'bè mo koba."

¹⁶ Here Yèsu iya zi mo henye, "Mariya!" Mo ofo rè nì ehe iya zi mo henye, "Raboni." Ha 'ba Hibiru aba "Raboni" vo "Komoyandi." ¹⁷ Yèsu ayada zi mo henye, "Ise ra ma dè! Mi'bè dè gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lö'bö 'bame mēdi ati'bè zi mo mati na 'Bu ma ehe Wiri 'bama, kpa 'Bu wè ehe Wiri 'be."

¹⁸ Mariya Magadala i'bè ayada zi vo lö'böwè nongo Yere ku. Mo ayada kpa zi zè wa mati mo iya zi nì.

Yèsu alaya zi vo lö'bö 'bèniyè

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Vo lö'böwè na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe mi hutaga 'ba Gima kölö nani, zè isi gè nni loko. Truku'du, Yèsu alaya mi kutè 'ba gboko. Mo amètè zè iya henye, "Rakyèyi mēdi yè aba." ²⁰ Ehe ayada kala niyè zi zè ehe mbese nì. Mati vo lö'böwè ongonni Yere, zè biya na rakyenyi. ²¹ Tapèti Yèsu amètè zè löhu, "Rakyèyi mēdi yè aba," mo iya henye, "Mēdi yè kutu kaa 'Bu utu ma." ²² Here mo alawo dè zè ehe iya henye, "Iriyè Lawo Laka. ²³ Èzè ile vidi maako ku ga kö'du kyenyè, akila zè. Mora èzè ile kö'du kyenyè 'bèzè dè, ila zè dè."

Yèsu ehe Toma

²⁴ Toma ma ako'jo "vo loja" èdì le kölö tēmi vo lö'bö 'butè domoriyö, mo anza dè agamo èti mati Yèsu alaya zi zè. ²⁵ Here zè ayadanni zi mo henye, "Dongo ze Yere ku."

Mora Toma iya henye, "Dagba, momba kongö tēpi onjo 'ba nosomari mi kala mo ehe kise zè dawisi kala ma aba. Ma ki'di kala ma bi mati wehe i'bè da mbese mo. Moma dè, nje èzè mo'do nenyè ku!"

²⁶ Tapèti ko'do 'ba Gima kölö yaa, vo lö'bö atoto rè nni löhu bi kölö. Kadra nenyè aba, Toma èdì zè aba. Yèsu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe ro mi kutè 'ba gboko ne. Mo amètè vo lö'bö 'bèniyè, "Rakyèyi mēdi yè aba." ²⁷ Mo iya zi Toma henye, "I'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. I'di kala yi da mbese ma. Oro tēmi da jiji 'bèyi ne, ehe oma!"

²⁸ Toma aya'ba do mo iya henye, "Yi Yere ama, ehe Wiri ama!" ²⁹ Yèsu iya henye, "Toma, oma ga kö'du ongo ma ku? Vidi mati edinni koma aba mi ma kazi ma kongö, èdì zè mati tinyö ya'da aba!"

Kö'du a'di Yowani Ayöru Buku Èni

³⁰ Yèsu o'do kyinè 'ba kö'du koro ko'do maakowe kyö mati vo lö'bö 'bomowe ongonni, ehe anza zè biya ayöru ku mi buku nenyè. ³¹ Mora ma nenyee ayöru here zi ye ki'di koma 'be mi Yèsu na Korisito ne, Wisi 'ba Wiri. Èzè èdiyè koma aba mi mo, atèdiyè didi aba mi ru 'bomo.

21

Yèsu alaya zi vo lö'bö 'bèniyè

¹ Yèsu yaa alaya zi vo lö'bö 'bèniyè da göti Föfo 'ba Tiberiyasi. O'do rè nì mi gèri nenyè. ² Simona Petero, Toma ma ako'jo "vo loja," Natanèlè ta Kana mi Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo edinni ani, bi kölö aga vo lö'bö maako èti riyö. ³ Simona Petero iya henye, "Mēdi ti'bè kyenze kiri!"

Maakowe iyanni henye, “Da ti’bè ze yi aba.” Zè i’bènni yaga mi tònjbò ‘bènni. Mora du irinni wa maako dè yondò nani aba. ⁴ Njò mi damindò vere, Yèsu ɔwɔ da gòti, mora vo ló’bówè ayólónni dè mo èyi ra. ⁵ Yèsu agbògbò hè ni, “Aboke, iriyè wa maako ndó?” Zè aya’banni henye, “E e.”

⁶ Here mo ayada zi zè henye, “Umèè ɔndu ‘be ne akaɔo da kala tiri ‘ba tònjbò ‘be, ehe akiriyè kya ‘ba kyenze maakowe.” Zè o’donni here, ehe ɔndu gbɔ kyɔ na kyenze, here zè ɔ’bɔnni dè zi koto riyè mi tònjbò.

⁷ Vo ló’bò mati Yèsu ɔwɔ ne, iya zi Petero henye, “Nenye Yere ra.” Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bongo mati mo oto, mati mo èdi lɔɔ ko’dɔ ne. Here, mo ɔfu mi wini. ⁸ Tònjbò èdi nje kaa lamikölò mitiri ta da gòti. Here vo ló’bò maakowe alimanni mi tònjbò, ehe otónni ɔndu mi mo kyɔ kyenze aba. ⁹ Mati vo ló’bówè asinni yaga tème tònjbò, zè ongonni mangɔlɔ’bò ehe wa’do ‘ba kalili kyenze aba dɔ mo. ¹⁰ Yèsu ayada zi vo ló’bò ‘bèniyè henye, “Ike kya ‘ba kyenze maakowe mati iriyè ne.”

¹¹ Simona Petero i’bè hulèhu mi tònjbò ehe oto ɔndu da gòti. Mi mo kyenze ma kyedre èdinni lamikölò ‘butémuyi dɔmowota, mora ɔndu gba kazi liza. ¹² Yèsu iya henye, “Ayiye ehe onyowe.” Mora vo ló’bò ma kólò maako ako’jo dè, mo èyi ra. Zè ayólónni mo Yere ra. ¹³ Yèsu oba mangɔlɔ’bò mi kala ni ehe i’di kya maakowe zi vo ló’bò ‘bèniyè. Mo o’do kyenze ne kpa te here.

¹⁴ Nenye mi kadra mawota mo ra Yèsu alaya zi vo ló’bò ‘bèniyè tapèti mo ènyi tème koli.

Yèsu ehe Petero

¹⁵ Mati Yèsu vo ló’bò ‘bèni èti indenni wakonyo ku, mo ako’jo henye, “Simona wisi ‘ba Yowani, ɔwɔ ma ndra ta da oka maakowe?” Simona Petero aya’ba henye, “Ɔɔ, Yere, ayɔlɔ ku mɔwɔ yi!” Yèsu iya henye, “Here, ulu tímèlè ame.” ¹⁶ Yèsu ako’jo madariyò mo, “Simona wisi ‘ba Yowani, ɔwɔ ma?” Petero aya’ba henye, “Ɔɔ, Yere, ayɔlɔ mɔwɔ yi!” Yèsu ayada zi mo henye, “Here, ongo ga tímèlè ame.”

¹⁷ Yèsu ako’jo mi da mawota mo henye, “Simona wisi ‘ba Yowani, ɔwɔ ma?” Petero na rasòsu ga kò’du Yèsu ako’jo ho mo mawota èzè mo ɔwɔ ni. Here mo ayada zi Yèsu henye, “Yere, ayɔlɔ kò’du biya. Ayɔlɔ mɔwɔ yi.”

Yèsu aya’ba henye, “Ulu tímèlè ame. ¹⁸ Ma yada tinyò zi yi henye, mati yi gba na wisi kora ɔbi, usu rè yi ehe i’bè bi mati omba zi ti’bè. Mora mati endro ku, akiza yaga kala yi. Here, maakowe akidanni ko’di gè yi toko rè yi ehe akalèpi zi yi dagba bi mati omba dè zi ti’bè.” ¹⁹ Yèsu iya nenye zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wiri. Here mo iya zi Petero, “Usu ga ma.”

Yèsu ehe vo ló’bò maako èti

²⁰ Petero opi rè ni ehe ongo vo ló’bò mati Yèsu ɔwɔ ne, usu ku gè ni. Mo ra kpa te mati alima kara zi Yèsu bi ‘ba wakonyo, ehe ako’jo henye, “Yere, èyi ra èdi ti’bè zi yi susu?” ²¹ Mati Petero ongo vo ló’bò nenye, mo ako’jo ha Yèsu iya henye, “Yere, a’di kò’du mo?”

²² Yèsu aya’ba henye, “Kò’du sòsu ‘bèyi èdi a’di, èzè momba mo zi lima le ma’ba? Usu ga ma.” ²³ Here, ndondɔ apere rè ni mi kutè vo ló’bò maakowe henye, vo ló’bò nenye oli dè. Mora Yèsu iya dè mo oli dè. Mo iya nje henye, “Kò’du sòsu ‘bèyi èdi a’di?”

²⁴ Vo ló’bò nenye ra mo ayada kò’du nenye biya. Mo ayòru, ehe da yɔlɔ mo èdi kò’du tinyò ra yada.

Ndundu mo

²⁵ Yēsu o'do wa maakowe kyɔ. Ęzē ayōru zē biya mī bukuwē, ma sōsu henye, bi atanza dē mī damōku ne kō'du buku nee biya.

Loo 'ba vo Lituwë Komo 'ba vo Lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo Lituwë Rayada kö'du 'ba buku nenyë

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyë, ayöru buku ma riyö Laka nenyë, ru mo Komo 'ba vo lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo lituwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Luka ayada zi ze wa mati Yësu o'do mi lima 'bomo mi dakaño. Buku ma riyö Laka nenyë, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rë ni. Ayada zi ze wa mati vo lö'böwë 'ba Yësu ehe biya vo litu 'bomowe o'donni here i'di kö'du yëti 'ba Yësu apere rë ni kpuru biya mi damöku nenyë.

Gba Yësu i'di loo dë zi vo lö'bö 'bëyiyë zi me'do 'bëni yëti mi damöku nenyë biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wirí mi zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bomo ne ko'do. Mati zë irinni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yëti mi Yerusalema. Vidi kayo omani mi kö'du yëti 'bézë ehe ayinni na vo lö'böwë 'ba Yësu. Kö'du koro kayo o'do rë ni, here zi vidi koma mi kö'du yëti 'ba vo lö'böwë 'ba Yësu.

Mati kö'du yëti nenyë ëdi ku kyigo mi Yerusalema, vo wehee 'ba Yësu ayetonni yaza vo lö'böwë zi tedi na riti. Tinyö vo lö'böwë 'ba Yësu ore yaga tēmi Yerusalema ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yëti mi dakaño 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyë ayada tēmi kapita 1 zi kapita 'butë dōmoriyö. Petero alaya laya kyedre mi komo nenyë.

Tapëti ma nenyë, Wirí ako'jo kya vo lö'bö maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wirí ako'jo mo dë, mo ëdi ko'do zë mati alö'bōnni ga Yësu na riti mi ru yēni 'ba Yude. Mora Yësu ayada rë ni zi Pawolo ehe utu mo mi loo zi dakaño maakowe. Mi gëri nenyë, kö'du yëti 'ba Yësu i'bë le kafo maga 'ba dakaño 'ba Yiserele zi dakaño maakowe, bi mati vidi maakowe alimanni 'dōmo.

Pawolo o'do loo nenyë mi bi kayowe, tēmi Yerusalema zi Roma. Yude o'donni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mi bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mi bi naniye 'ba vidi maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bomo ëdi zi yada zi vidi 'ba damöku nenyë wa mati Yësu o'do ko'do zë.

Tēmi nenyë biya, vo kome 'ba ndenyë ato'bo yolōnni gëri mati vo lö'böwë 'ba Yësu alimanni mi dakaño. Here loo 'bézë mēdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lö'bö go mo. Here Wirí ma konyi ze zi ki'ja kö'du yolo kpuru Buku Laka nenyë. Aminí.

Luka ayöru zi Tiyöpïyölö

1 Mi dagba buku 'bama, ma yöru zi yī Tiyöpïyölö biya wa mati Yësu o'do yandi mo aba, tēmi kadra mati mo ayeto loo 'bëni, ² le mi ko'do mati oba mo komoriyë, tapëti mo i'di kö'du ku kpuru Lawo Laka aba zi vo lituwë mati mo inzi. ³ Tapëti koli 'bomo, mo ayada rë ni zi zë mo ëdi na didi. Zë ongōnni mo ko'do 'butēsowō aba, mo ame'donni zë ëti kö'du Damöku 'ba Wirí. ⁴ Mati mo gba zë ëti mo iya zi zë nenyë, "Ile Yerusalema dë, isiyë kinye bi Lawo Laka zi 'Bu ki'di kaa mati ma yada zi ye mo alōmu zi ko'do. ⁵ Yowani i'di bapatisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyë bapatisi Lawo Laka aba."

Oba Yësu komoriyë
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Mati vo lituwë gba Yësu aba, ako'jonnî ho mo iyannî henye, "Yere, yaanya aba omba ki'di damöku zi Yiserele hulëhu löhu?" ⁷ Yësu iya zi zë henye, "Omba dë zi ye yolo kadra 'ba kö'du mati o'do rë nî nani, nje 'Bu ra ayolo. ⁸ Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade kö'du ma zi vidi mi Yerusalema, mi Yudiya biya, mi Samariya, ehe mi damöku ne biya."

⁹ Tapëti kö'du kiya 'ba Yësu nenye, ehe mati zë ëdinnî bi kongo, oba mo riyë mi föli. Zë o'bønni dekpe mo kongo. ¹⁰ Mora mati mo ëdi ti'bë ku riyë, zë nduwë bi kongo komoriyë. Kandi kora riyö usunnî bongö kanyi ëdi törönnî dakapa zë. ¹¹ Zë iyannî henye, "Kö'du a'di kora 'ba Galilaya ëdi tore kinye bi kongö komoriyë? Oba Yësu ku komoriyë. Mora mo ata'ba hulëhu tëmi gëri kölö mati onge mo ti'bë."

Vidi maako zi kiri pëti Yudasi
(Mt 27:3-10)

¹² Vo litu a'bannî ta Döku 'ba Olivo zi Yerusalema. Döku 'ba Olivo ëdi lasi 'ba wiri kölö ta ra Yerusalema. Vo litu mati i'bënnî ani ne, ¹³ zë ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'do lovo dakaño 'bëni, ehe Yudasi wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwë a'bannî ku gawo, zë i'bënnî riyë mi loko törö ma ëdinnî 'domo. ¹⁴ Vo lituwë 'duwi rë nni toto amötu na radrako, vidi mbare, ehe Mariya ma 'ba Yësu, öndu mo ëti. ¹⁵ Kadra naniye aba, vo lö'bö 'ba Yere ëdinnî biya lamikölö 'butëriyö mi ratoto bi kölö, ehe Petero ënyi riyë ame'do zi zë. ¹⁶ Mo iya henye, "Aboka me, kyigo 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kö'du 'ba Yudasi, mora kö'du mati mo iya ne o'do rë nî ku. ¹⁷ Yudasi mo kölö tëmi ze o'do loo ze aba, mora mo ika vidiyë zi Yësu kiri. ¹⁸ Here, Yudasi ogo kaño kahi ma i'di zi mo ga kö'du kyënyë ko'do 'bomo ne. Mati mo alëpi ta riyë akaño mi yaka, ida ro mo api. ¹⁹ Mati vidi 'ba Yerusalema ayolönnî kö'du nenye, zë ako'jonnî yaka nani Akeledama, kö'du ya'ba aba mi ha 'bëzë, 'Yaka 'ba Yama.' ²⁰ Mi buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye, 'Mila loko 'bomo na mbiya, ehe mila vidi maako dë lima ani.' Iya kpa henye, 'Vidi maako miri loo 'bomo ne.'

²¹⁻²² "Here, domba vidi maako kpa zi konyi ze yada zi vidi maakowe henye, Yësu ënyi ku tëmi koli. Mo mëdi tëmi vidi kora kölö ma ëdi ze aba tëmi biyeto. Mo mëdi ze aba tëmi kadra mati Yowani abapatisi Yere Yësu, le ko'do ma oba mo komoriyë."

²³ Zë inzinnî vidi kora riyö. Ma kölö tëmi zë Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi. ²⁴ Here, zë biya amötunnî, iyannî henye, "Yere, ayolo kö'du sösu mi di'di 'ba vidi biya. Ayada zi ze ma kölö ma inzi ku ²⁵ zi tëdi na vo litu ehe zi loo pëti Yudasi ko'do." ²⁶ Zë u'dunnî födö, ehe inzi Matiyasi zi dröko mi gboko 'ba vo lituwë 'butë dömkölö ne.

2

Tayi 'ba Lawo Laka

¹ Mi ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lö'böwë ga Yere biya ga bi kölö. ² Kandi kporo aa ta komoriyë kaa taa 'ba buluku mora oso ndo mi loko mati zë atoto rë nni 'domo ne. ³ Here zë ongönnî wa alaya kaa ndende

wa'do ta bi lasi apere rè nī yaga alima da vīdī biya na kōlō kōlō. ⁴ Zē biya osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do tēmi ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zē zi me'do.

⁵ Yude vīdī 'ba Wīri kayo mati ēdī alimanni tēmi dakaŋo biya mī damōku ne, ēdīnni lima mī Yerusalema. ⁶ Mati zē owonni kporo wa ne, vīdī kayo atoto rè nni ga bi kōlō. Zē biya na rakaga ga kō'du vīdī kōlō tēmi zē owo vo kō'du kombe ēdī ame'do ha 'bēni aba. ⁷ Tēmi rakaga 'bēzē ne zē iyanni henye, "Vīdī nenyee biya mati ēdī ame'donni here ne, anzanni dē vīdī 'ba Galilaye? ⁸ Kō'du a'di dowo zē ēdīnni ame'do ha 'beze aba? ⁹ Kya ze maakowe tēmi Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadōsiya, Poniytusu, Asiya, ¹⁰ Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sīrēnē, Roma, ¹¹ Keriti, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rè nni zi tēdīnni na Yude. Ze biya dowo zē ēdīnni ame'do ta ha 'ba vīdī biya, zi yada kō'du kyige mati Wīri o'do ne." ¹² Da vīdī biya na wīri wīri. Maakowe alimanni ha oka ma kōlō ko'jo henye, "Kō'du nenyee biya a'di?" ¹³ Maakowe o'donni lasa ra vo lō'bwē 'ba Yere, iyanni henye, "Zē uwēnni 'aji."

Petero ame'do zi vīdī kayo

¹⁴ Petero ēnyi riyē vo litu 'butē dōmokōlō ne eti, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi vīdī kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mī Yerusalema, owowe me'do mati momba zi kiya. ¹⁵ Vīdī nenyee anzanni dē na a'ji kaa mati asōsuwē. Kadra 'ba damīndō ēdī madōmosowō. ¹⁶ Nenyee ēdī kō'du mati Wīri ayada zi nēbi Yowele kiya,

¹⁷ Ēzē ndundu 'ba ko'do oko ku, ma ki'di Lawo Laka ama zi vīdī biya. Gisi 'be ma kora minzō eti akayētīnni kō'du kise 'bama. Gisi kora o'biye akongōnni wa kazi Wīri. Korokyedre 'be wīri akisi zē.

¹⁸ Mī ko'do naniye ma ki'di Lawo ama zi vo kalima ame, 'dō vīdī kora mbara eti, akayētīnni kō'du kise 'bama.

¹⁹ Ma ko'do kō'du koro komoriyē ehe kyīnē 'ba kō'du maakowe lebi dakaŋo. Ani yama atēdi, wa'do ehe kyētu.

²⁰ Kadra akopi rè nī na kōndu, ehe yehe atēdi na yama gba kazi ko'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.

²¹ Here Yere akayōmo vīdī biya mati ako'jo kō'du ga wakōnyi."

²² "Vīdī 'ba Yiserere, owowe me'do nenyee. Momba kiya kō'du ga kō'du 'ba Yēsu 'ba Nazereta. Wīri utu Yēsu zi ye zi kō'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyīnē. E biya ayole nenyee ku. ²³ Wīri omba do mo ku nzo aki'di Yēsu zi ye. Here obe mo ehe i'diyē mo zi kora vo kō'du kyēnyē ko'de tēmi tu'dē maakowe zi tōtō mo da taka. ²⁴ Mora Wīri ila mo na dangōlō tēmi koli ehe aliro na didi, ga kōdu koli o'bo dē ta'da mo."

²⁵ "Dawidi iya kō'du 'ba Yēsu henye, 'Mongō Yere 'duwī kara ra ma, ehe mere dē, mo ēdī ma aba, da kala ma, ma tiri.

²⁶ Ga kō'du nenyee, di'di ma atēdi na rakyenyi, me'do 'bama atēdi 'ba rakyenyi, lima 'bama atēdi kō'du sōsu laka aba.

27 Yere omba dē zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidī koli, ehe mo omba dē zi kila ida ra vidī laka 'bomo teje mī ogo.

28 Mo ayada zi ma gēri 'ba didi, ehe mo o'do ma na rakyenyi tēdi 'bomo kara ra ma.' "

29 "Aboka me, ēdi tīnyō zi ma zi me'do ga kō'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo ēdi ze aba kinye ndenye. 30 Mora Dawidi ne nēbi ra, ehe mo ayolo henye, Wiri o'do lōmu vidī maako ta dakota 'bomo kadra maako aba atēdi na yere. 31 Dawidi ayolo nenye ako'do rē nī, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, 'Wiri ila mo dē mī ogo, mandere ida ro mo zi teje.' "

32 Ze biya da kato'bo yada zi ye henye Wiri aliro Yēsu ku na didi. 33 Oba Yēsu ku komoriyē zi lima da kala tiri 'ba Wiri, ehe Wiri i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alōmu. Yēsu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe nenye ēdi wa mati yaanya aba ēdiyē kongō kowo mo aba.

34 "Dawidi i'bē dē komoriyē, mora mo iya henye, 'Yere iya zi Yere 'bama zi lima da kala nī ma tiri,

35 le ēzē mo o'do vo wehe 'bomo ku kaa gba'da 'ba burutu zi mo.' "

36 "Vidī 'ba Yiserele biya ayolo henye, Wiri o'do Yēsu 'dō na Yere ehe na Korisito, i'diyē mo le koli riyyē da taka."

37 Mati vidī owonnī kō'du nenye, zē kazi rakyenyi. Zē ako'jonnī ha Petero, vo litu maakowe ēti iyannī henye, "Aboka me, a'di ra da ko'do?"

38 Petero iya zi zē henye, "Oto de zi Wiri tēmi kō'du kyēnyē ko'do biya, iriyē bapatisi mī ru Yēsu Korisito, zi ye kila ga kō'du kyēnyē 'be, ehe akiriyyē waki'di 'ba Lawo Laka. 39 Lōmu nenye zi ye gisisi 'bee eti, kpa zi vidī biya mati Yere 'beze Wiri akinzi, kpa vidī mati zē na kowo." 40 Petero ayada kō'du kayo maakowe kpa zi zē zi rē nni kyigo, mo iya henye, "Ma lenzee zi re yomo kazi wa mati ako'do rē nī biya zi vidī 'ba kō'du kyēnyē ko'do nenye." 41 Mī kadra nani vidī kpulukuwota omannī mī kō'du kise, irinnī bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kō'du kombe.

Rakida 'ba vo kome

42 Zē ayaṅa kadra 'bēnnī mī kō'du yandi kazi vo lituwē, rakida, wakonyo 'ba Yere, mōtu aba. 43 Vidī biya na rakaga ehe na tere ga kō'du wakoro kayo ehe kyinē wa mati vo lituwē o'donnī. 44 Vo kome nduwē rē nni toto ga bi kōlō ehe zē ayanyannī mī wa mati zē ēdinnī mo aba. 45 Zē ogonnī wasisi 'bēnnī yaga, ehe i'dinnī kōhi mo zi vidī ma omba. 46 Ko'do ta ga ko'do, zē atoto rē nni mī yēkēlu. Zē onyonnī wa bi kōlō mī liṅo kutu kutu ehe ayanyannī mī wakonyo 'bēnnī na rakyenyi kazi dakumbē, 47 ēzē ēdinnī Wiri yeto. Vidī biya omba zē. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayōvu zē mati ayomo ku.

3

Petero Yowani aba ako'jonnī kora vo keje

1 Kadra 'ba mōtu ēdi kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba ēdi ti'bēnnī mī yēkēlu. 2 Kora mati o'jo na keje ne injē ha loko 'ba yēkēlu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vidī mati ēdi ti'bēnnī loko. 3 Kora ne ongo Petero ehe Yowani ēdi tōdunnī mī yēkēlu, ehe mo ako'jo hē zē kō'du kōhi.

⁴ Mora zë ongonni bi mbiyi do mo ehe iyanni henye, "Ongo bi riyë de ze."

⁵ Kora ne ongo bi de zë asösu 'beni na ki'ja wa maako kazi zë.

⁶ Mora Petero iya zi mo henye, "Manza de kchi aba, mandere dahabo, mora ma ki'di zi yi wa mati medii mo aba. Mi ru 'ba Yesu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi enyi riyë ayeto lasi." ⁷ Petero iri mo kala ma tiri aba akonyi mo riyë. Kandi ndi kora ne gbonzö mo aba, ayi na kyigo, ⁸ ehe mo öfu riyë, ayeto lasi. Mo i'bë ga ndi Petero Yowani aba mi yëkëlu, lasi, töfu ehe Wiri yeto aba. ⁹ Vidi biya ongonni mo lasi toko ehe Wiri yeto aba. ¹⁰ Zë ayolönni mo kora vo lenze mati edi alima ha Resi Teme 'ba yëkëlu ne, zë na rakaga. Zë obönni de yolo kö'du a'di ra o'do rë ni zi kora ne.

Me'do 'ba Petero mi yëkëlu

¹¹ Mati kora ne zo ga ndi Petero Yowani aba, vidi biya ahonni zi zë bi mati ako'jo loko sënjë 'ba Solomono. ¹² Petero ongo vidi kayo ma atoto rë nni ne ehe mo iya henye, "Vidi 'ba Yiserelee, kö'du a'di e na rakaga ga kö'du mati o'do rë ni ne? Asösuwë dedë ze kyigo maako aba? Asösuwë da to'bo ze kora nenyë kö'do zi lasi ga kö'du ze na laka?"

¹³ Wiri 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru kyedre zi vo Litu 'beni Yesu. Mora ombe mo de, i'diyë mo zi Pilato zi kofu, mati Pilato omba zi mo kinga na dangölö. ¹⁴ Ombe Yesu de mo le na laka ehe tinyö ne. Ako'jowe kö'du kora ma ofo vidi zi kinga na dangölö, ¹⁵ ehe ofowe mo ma i'di didi zi vidi. Mora Wiri injë mo temi koli, ehe ze biya da to'bo yada zi ye wa mati mo o'do.

¹⁶ Onge kora nenyë, ehe ayole mo. Koma mi ru 'ba Yesu ra o'do mo kyigo. Koma mi Yesu ra o'do kora nenyë ti'de na laka. ¹⁷ Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayolönni de wa mati zë o'dönni. ¹⁸ Wiri iya kpuru kazi nëbi eniyë henye, Korisito eni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu eni ku. ¹⁹ Here, ote de ze Wiri, here akila kö'du kyenyë 'be, ²⁰ here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yesu Korisito, mati mo inzi zi ye. ²¹ Mora Yesu akalima komoriyë le ezë Wiri o'do wasisi ku biya na kyiyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nëbi laka 'bömowe aba. ²² Mosa iya henye, 'Yere Wiri 'be akinzi vidi temi yë kölo zi tedi nëbi kpa kaa mo inzi ma. Owowe kö'du mati mo ayada zi ye. ²³ Vidi maako mati oro nëbi nenyë de, atanza de na vidi 'ba Wiri löhu.'

²⁴ Nëbi Samowe ehe biya nëbi maakowe mati ayinni ta go mo, zë ame'dönni ga kö'du wa ma edi rë ni kö'do yaanya aba ne. ²⁵ E gisi 'ba nëbiyë ehe iriyë lömu 'ba Wiri ku, mati Wiri o'do zutu 'be eti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, 'Temi kozo 'bëiyë, ma ki'di ya'da zi vidi biya 'ba dakaño ne.' ²⁶ Wiri inzi vo litu eni, ehe utu mo dagba zi ye, zi ki'di ya'da zi ye, here oto de temi kö'du kyenyë 'be ne."

4

Petero Yowani aba ika komo magalesi

¹ Mati Petero Yowani aba edinni gba ame'do zi vidiyë, vo kyëlu 'ba vo ga yëkëlu kongö, ehe Sadekee okönni. ² Kora nenyë na kamo ga kö'du vo lituwë edinni vidiyë yandi henye, yöku atënyë temi koli, kaa Yesu enyi temi koli. ³ Tapëti kadra kutë, zë irinni Petero, Yowani aba i'dinni zë mi kamba yondö aba. ⁴ Mora vidi kayo mati owonni kö'du kise ne, omanni. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bo ga Yere edi kplulukumuyi.

⁵ Mi damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa atoto rë nni mi Yerusalema. ⁶ Kyedre 'ba vo karase Anasi edi ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa. ⁷ Ze ikanni Petero Yowani aba loko, o'donni ze atoto kutë, ako'jonni he ze, iyanni henye, "Kyigo 'ba a'di aba, ehe mi ru 'beyi o'de kö'du nenye?"

⁸ Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo dakanowe ehe kyedree, ⁹ ezë ako'jowe he ze ndenye ga kö'du laka mati o'do rë ni, ga kö'du vidi ma ako'jo, ¹⁰ medii na yolo zi ye ehe zi vidi biya 'ba Yiserele, kora nenye edi toto kinye na laka ga kö'du kyigo 'ba Yesu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyë koli da taka, mati Wiri injë temi koli. ¹¹ Yesu ra yito mati vo wa kuvowë ombanni dë, mora yaanya aba mo ra yito ma dagba na laka ndra. ¹² Yesu ra nje edi kyigo aba zi wayomo. Ru mo ra nje kolö mi damöku ne akato'bo yomo vidi biya."

¹³ Vidi kyedree na rakaga mati ongönni Petero Yowani aba erenni dë, ehe ze ayolonni vo litu riyö nenye ze öngbö kora mbiya ayandi ze dë. Vidi kyedree ayolonni, ze edinni kyere Yesu aba. ¹⁴ Mora o'bönni dë tandi ga kö'du kora mati ako'jo ne edi toto ani. ¹⁵ Kyedree utunni ze yaga temi magalesi. Here ze iyanni zi oka ma kolö maako, ¹⁶ "A'di ra da ko'do zi kora nenye? Vidi biya mi Yerusalema ayolonni kö'du koro nenye mati vo lituwë o'donni, ehe do'bo dë kiya o'do rë ni dë. ¹⁷ Zi kö'du nenye sesi mo kazi apere rë ni, diya zi ze, ma me'donni dë zi vidi maako löhu mi ru 'ba Yesu."

¹⁸ Here ze ako'jonni vo litu riyö ne hulëhu loko, ehe ayadanni zi ze, ma yandinni wa maako dë mi ru 'ba Yesu. ¹⁹ Petero Yowani aba aya'banni do mo zi ze iyanni henye, "Asösuwë Wiri omba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro? ²⁰ Do'bo dë lima ti, ga kö'du wa ma dongo ehe dowo." ²¹ Kyedree i'janni kö'du maako dë na kyenyë zi riti ki'di zi Petero ehe Yowani, here ze ilanni ze na dangölo. Vidi biya Wiri yeto aba ga kö'du ma o'do rë ni. ²² Kora mati ako'jo kö'du koro nenye aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowö.

Mötu 'ba vo kome

²³ Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölo, ze a'banni hulëhu ehe ayadanni zi okanniyë kö'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyanni zi ze. ²⁴ Mati koso vo lö'böwë 'ba Yere owonni kö'du nenye, ze amötunni zi Wiri na radoko ehe iyanni henye, "Yere, o'do komoriyë, dakanjo, ranga, wasisi biya mi ze, ²⁵ mi kyigo 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo litu 'ba Wiri, iya henye, 'Kö'du a'di tu'dëe biya na kamo?"

Kö'du a'di vidi edinni kö'du sösu ma lumë ne ko'do?

²⁶ Yere 'ba dakanjo ako'jo rë nni kö'du wehe, ehe vo dalije adoko rë nni da Yere ehe Masiya 'bomo.' "

²⁷ "Kinye mi Yerusalema, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rë nni tu'dëe eti ehe vidi 'ba Yiserele. Here ze ofo rë nni ra vo litu laka 'beyi Yesu, Masiya kinzi 'beyi. ²⁸ Ze o'donni wa mati omba zi ko'do na kyigo. ²⁹ Yere, owo me'do tere 'bëzë. Akonyi vo litu 'beyiyë, here o'do ze na kyigo zi me'do kö'du kise 'beyi. ³⁰ Ayada kyigo kyedre 'beyi, kaa edi vidi kö'jo ehe kö'du koro ko'do, rakaga aba mi ru laka 'ba vo litu 'beyi Yesu." ³¹ Tapëti amötunni ku, bi 'ba ratoto akoho rë ni. Ze osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do mi kö'du kise a Wiri ne kazi tere.

³² Gboko 'ba vo lö'böwë kö'du sösu 'bëzë biya kôlô. Vidi maako iya dë wa biya mati ëdinni mo aba ne 'bëni ra, mora zë ayanyanni mî wa oka ma kôlô maako aba. ³³ Kyigo aba vo lituwë ayadanni zi vidi biya henye, Yësu ëdi yaanya aba na didi. Wiri i'di ya'da zi vo lö'bô 'bëniyë. ³⁴ Vidi maako i'bë dë kö'du sösu aba ga kö'du wa, ga kö'du vidi ma ëdi kajo aba mandere lokowe, akogo zë yaga ehe ika kôhi mo ne zi ³⁵ vo lituwë. Here zë i'dinni kôhi mo ne zi vidi ma omba. ³⁶ Yosepa mo kozo 'ba Lëvi, ta Seyipurusu, mati vo lituwë ako'jonnî mo Baranaba, kö'du ya'ba aba vidi 'ba kö'du laka kiya zi oka, ³⁷ mo ogo yaka 'bëni yaga, ehe ika kôhi mo zi vo lituwë.

5

Ananiya mbara 'bëni Safira aba

¹ Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bëni Safira aba, ogonni kajo 'bënni yaga. ² Mora idanni da kö'du zi sesi kya 'ba kôhi ne, na 'bënni. Here mati Ananiya oba koso kôhi ne zi vo lituwë, ³ Petero iya zi mo henye, "Ananiya, kö'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kôhi mati i'ja ta da kajo ma ogo ne? Kö'du a'di iga ndondo zi Lawo Laka? ⁴ Wa ne 'bëyi ra mati gba ogo dë, ehe kpa tapëti kogo mo, kôhi mo gba zo na 'bëyi. A'di ra o'do yi zi kö'du ma here ne ko'do? Iga ndondo ne dë zi vidi, iga ndondo ne zi Wiri."

⁵ Kandi mati Ananiya owo kö'du ne, mo alëpi akaño brua na yöku. Vidi biya mati owonni ne, biya na tere. ⁶ Gisi kora obi ayinni loko, ehe olonni ida ro mo. Here zë injënni yaga, usunni. ⁷ Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kö'du mati o'do rë ni zi kora 'bëni ne dë. ⁸ Petero ako'jo ho mo iya henye, "Ayada zi ra, ogowe kajo ne da kôhi nenyë?" Mo alëzë iya henye, "Oo, kôhi ne mo ra biya ne." ⁹ Petero iya zi mo henye, "Kö'du a'di yi kora 'bëyi aba riyo, ide me'do zi yonzo Lawo Laka? Kora mati usunni Ananiya, ëdinni ha loko, ehe akumbënni yi yaga." ¹⁰ Kandi mo alëpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinni hulëhu loko, i'janni Safira ako'do ani na yöku. Here zë injënni mo yaga ehe usunni mo dakapa kora 'bomo. ¹¹ Kanisa na tere, ehe vidi biya mati owonni kö'du ma o'do rë ni ne.

Kö'du koro rakaga aba

¹² Vo lituwë o'donni kö'du koro rakaga aba kyô mî kutë vidi. Vo kusu ga Yere biya 'duwi rë nni toto mî kapa 'ba yëkëlu ako'jo loko sënjë 'ba Solomono. ¹³ Vidi maakowe yaga tëmî gboko 'bëzë omba dë zi rë ni droko zë aba, mora vidi biya ombanni zë le ndra. ¹⁴ Vidi kora kyô ehe mbara ayetonni koma mî Yere. ¹⁵ Here vidi rakoe ika zë yaga da gëri o'ba da agburuku. Asosunni ëzë Petero alasi ta dakapa, ehe galili mo akalëpi dë zë, akako'jo zë. ¹⁶ Vidi kayo ma ëdinni alima mî gawowe kara Yerusalema, ikanni zë mati rakoo aba mandere zë mati dakyikyî aba mî nni, ako'jo zë biya.

Yaza 'ba vo lituwë

¹⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonni ndo na mikumbë. ¹⁸ Zë irinni vo lituwë, i'dinni zë mî kamba ta da komo vidi biya. ¹⁹ Mora mî yondo nani malayika kazi Yere ayëhu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwë yaga. Malayika iya henye, ²⁰ "I'bëë mî yëkëlu, ehe ayade zi vidi me'do 'ba didi nenyë biya." ²¹ Here zë i'bënni kadra asi ku nzere, ehe ayetonni kö'du yandi mî yëkëlu.

Kyedre 'ba vo karase vidi 'bëni ëti ako'jonnï ga bi kõlõ magalesi mati zë kyedree 'ba Yiserele. I'dinnï kõ'du zi vo lituwë kika zi nnï tëmï kamba. ²² Vo kanya 'ba yëkëlu mati utu zë mi kamba, i'jannï vo lituwë dë. Zë a'bannï, iyannï henye, ²³ "Di'ja ze kamba na kisi n'birï, ehe vo kanye ëdi tɔrɔnnï ha loko. Mora mati da yëhu ha loko, ehe dödu mi mo, di'ja vidi maako dë ani." ²⁴ Kyedre vo kanye 'ba yëkëlu ehe kyedree 'ba vo karase owonnï kõ'du kiya 'bëzë ne, mora ayɔlɔnnï dë a'di ra sösunnï atëdi. ²⁵ Vidi maako ayi ödu loko iya henye, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyë mi kamba ëdinnï mi yëkëlu vidi yandi." ²⁶ Kyedre vo kanya 'ba yëkëlu i'bënnï vo kanye ëti ehe ikannï vo lituwë hulëhu, mora o'donnï zë dë na kamo, ga kõ'du zë na tere kazi vidi ayetonnï zë ku'du yitõ aba.

²⁷ Mati ika vo lituwë ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henye, ²⁸ "Da yada ku huwë zi ye, ayandiye kõ'du dë mi ru 'ba Yësu. Mora onge wa mati o'de ne te. Eëdi yandiye vidi biya mi Yerusalem, ehe ëdi ayɔnze zi kõ'du koli 'bɔmo ya'ba gu ze." ²⁹ Petero vo litu maakowe ëti aya'bannï dö mo iyannï henye, "Doro ze Wirï ndra ta da vidi. ³⁰ Ofowe Yësu mo tötõ aba da taka, mora Wirï 'ba zutu 'beze injë mo na didi. ³¹ Wirï o'do mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayɔmɔ. Wirï i'di bi zi mo da kala ni ma tirï, ehe vidi 'ba Yiserelee ata'bannï hulëhu zi mo ehe akila kõ'du kyënyë 'bëzë. ³² Ze kinye zi yada kõ'du nenye biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo waki'di 'ba Wirï zi vidi biya ma oro Wirï."

³³ Mati vidi 'ba vurëë owonnï kõ'du nenye, zë ayinnï na kamo, ombannï zi kofo vo lituwë. ³⁴ Mora ma kõlõ maako tëmï zë, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kõ'du ki'di ma oro mo ndra. Mo i'di kõ'du zi vo lituwë koba dero tisi yaa yaga. ³⁵ Here mo iya zi vidiyë 'ba mi vurëë henye, "Kora 'ba Yiserele, komowe mandi re kõ'du wa mati ëdi ko'de zi kora nenye. ³⁶ Tadura alaya kadra ma alaga nani aba, o'do rë ni na vidi kyedre maako, ehe vidi kora kaa lamisowɔ adrɔko rë nnï mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndi mo apere rë nnï biya, kõ'du 'bɔmo ne inde rë ni. ³⁷ Yaa mati iti ga vidi 'ba dakaɲo 'beze, Yudas tëmï Galilaya alaya kpa. Vidi kayo alõ'bönnï ga ndi mo, mora ofo mo, ehe vo lö'bõ ga ndi mo apere rë nnï biya. ³⁸ Here miya zi ye tëdiyë na kɔwɔ ta ra kora nenye. Ile zë na bi dë nnï. Eëzë kõ'du ko'do 'bëzë ne 'ba vidi kõndu, akinde rë ni. ³⁹ Mora ëzë ayi kazi Wirï, o'be dë yata, nje ëzë ombe zi wehe ko'do Wirï aba." Vo vurëë ombannï da me'do 'bɔmo. ⁴⁰ Zë ako'jonnï vo lituwë hulëhu loko, u'bönnï zë, ehe i'di kõ'du zi zë, ma me'donnï dekpe löhu mi ru 'ba Yësu. Ilannï zë ti'bë.

⁴¹ Vo lituwë ilannï magalesi rakyenyi aba, ga kõ'du Wirï o'do zë zi riti ki'ja ga kõ'du 'ba Yësu. ⁴² Duwi ayaɲa kadra 'bënnï mi yëkëlu, ehe mi liɲõ kõlõ maako ta ga agamo ɔrɔnnï dë ta bi kõ'du yandi, ehe yada kõ'du yöyõ laka Yësu ra Korisito.

6

Vo wakonyi madomoriyõ

¹ Mi kadra naniye, vidi kayo ayinnï adrɔko rë nnï vo lö'böwë. Kya maakowe mati ëdinnï ame'do ha 'ba Girigi aba ne, ayetonnï rë nnï lamo zë mati ëdinnï ame'do ha 'ba Hibiru aba. Zë iyannï henye, mbara lu'bë ma ëdinnï ame'do ha 'ba Girigi aba ne, i'di mi wayanya 'ba wakonyo 'bëzë dë ta ga ko'do biya. ² Vo litu 'butë domoriyõ ako'jonnï gboko 'ba vo lö'böwë bi kõlõ, iyannï henye, "Doro ze dë ta bi yeti kõ'du kise 'ba Wirï zi loo 'ba

wakonyo ra yanya. ³ Aboka me, inziye vidi kora madomoriyo mati vidi owó zé, ehe ayolónni kó'du, ehe osonni ndó Lawo Laka 'ba Wiri aba. Da ki'di zé na vo ga loo nenyé kongo. ⁴ Da kato'bo yanya kadra 'beze motu aba ehe me'do 'ba Wiri yeti."

⁵ Kó'du sosu nenyé o'dó vidi biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo edi koma kyedre aba ehe oso ndó Lawo Laka aba. Zé inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyó, Paramenasi, Nikola temi Atiyoko, mati inzi ré ni zi tedinni na Yude. ⁶ Kora nenyee ika zé zi vo lituwé. Here vo lituwé amotunni, i'di kala nni da kora nee, zi kinzi zé zi loo nenyé ko'do. ⁷ Kó'du kise 'ba Wiri apere ré ni, ehe vidi kayo mi Yerusalema ayinni zi tedi na vo lo'bowé. Vo karasa kayo oronni koma.

Kiri 'ba Setifano

⁸ Wiri i'di kyigo zi Setifano zi kó'du koro kyedre ko'do ehe rakaga mi kuté vidi. ⁹ Mora vidi kora maakowe temi Siréné ehe Alikazenderiya, zé temi gboko ma ako'jo ré nni "Kora 'ba dangölö." Zé ayeto hé nni wasa Setifano aba. Maakowe temi gawo 'ba Silisiya ehe Asiya awasa hé nni kpa mo aba. ¹⁰ Mora zé obonni dé Setifano aba, ga kó'du mo vo kó'du yolo kyedre ehe Lawo Laka i'di kyigo zi mo me'do.

¹¹ Zé ogonni vidi kora kyenyéé zi zé kiya henye, "Dowo ze mo edi ame'do na kyenyé ra Mosa ehe Wiri." ¹² Zé o'donni vidiyé, kyedre 'benni ehe vo komoyandiyé 'ba kó'du ki'di 'ba Mosa zi kó'du kyenyé sosu ra Setifano. Zé biya irinni mo ehe ikanni mo komo magalesi. ¹³ Kya 'ba vidi kora maakowe idanni kó'du zi ndondo kiga gu Setifano, ehe zé iyanni henye, "Kora nenyé 'duwi édi ame'do na kyenyé ra yékélu laka nenyé ehe kó'du ki'di 'ba Mosa. ¹⁴ Dowo ze mo édi akiya henye, 'Yésu 'ba Nazereta nenyé, akiha akaño yékélu ne ehe akuwi daléti mati Mosa i'di zi ze ne.' " ¹⁵ Zé biya mati mi gboko 'ba magalesi ongónni bi da Setifano. Zé ongónni komo mo uwi ré ni kaa komo 'ba malayika.

7

Me'do 'ba Setifano

¹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "Edinni kó'du tynyó ra yada ré yi?" ² Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Onduwé ehe 'buwé, owowe me'do 'bama. Wiri 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo édi gba mi Mesopotamiya, gba kazi ré ni kidra zi Harani. ³ Wiri ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakaño 'béyi, karo 'béyi, ehe i'bé dakaño mati ma kayada zi yi.'

⁴ Here Abarayama ila dakaño 'ba Sadiyana i'bé alima mi Harani. Tapéti koli 'ba 'bu mo, Wiri utu Abarayama zi lima mi dakaño nenyé yaanya aba édi alime 'domo ne. ⁵ Wiri i'di kapa maako dé zi mo, gbí le ma tisi mo. Mora Wiri alómu zi ki'di zi mo dakota 'benni éti nburu, ézé Abarayama anza dé le gisisi aba. ⁶ Wiri iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mi dakaño 'ba vo leze. Ani zé atédinni na vo kalima, oka ako'do zé na kyenyé koo lamisowó. ⁷ Mora ma ki'di riti zi vidi ma o'donni zé na vo kalima oka. Here yaa zé atayinni ma motu ga bi nenyé.' "

⁸ "Wiri ida kó'du Abarayama aba, mo o'do kyiné 'ba kó'du kida ne nbete aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapéti ko'do mamodomowota, Abarayama anbeté mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'beniyé 'buté domoriyo, mati zé ra vidi dagbe 'ba daliño 'buté domoriyo 'ba Yiserele.

⁹ Vidi kora nenyee zutu 'beze ra, zë na mi kumbë ra öndu nni Yosepa. Zë ogonni mo na vo kalima mi Ezipeto, mora Wirì edì mo aba. ¹⁰ Wirì ayomö mo biya tëmi riti 'bomo ne, o'do mo kora vo kö'du yolo zi Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'di mo na vo da wa biya mati mo edì mo aba."

¹¹ "Mi kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana dë. Madöyi kyënyë riti ehe zutu 'bezee o'bönni dë zi wakonyo ki'ja kyö zi konyo. ¹² Mati Yakoba owo henye nyenyo edì mi Ezipeto, mo utu gisi 'bëni zutu 'bezee mi ma dagba ani. ¹³ Mi kadara ti'bë 'bëzë ma da riyö mo, Yosepa ayada rë ni zi öndu niyë, ëyi ra ni, ehe yere 'ba Ezipeto ayolo vo dakota 'ba Yosepa. ¹⁴ Yosepa utu litu zi 'bu ni ehe karo niyë zi tayi. Watiti 'bëzë edì 'butëmadomoriyö domomuyi. ¹⁵ 'Bu mo Yakoba i'bë mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'bezee. ¹⁶ Yaa yöku zë injë hulëhu mi Sikimo, ehe usu zë mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

¹⁷ "Ndundu mo aba kadra öko zi Wirì zi ko'do wa ma mo alömu zi Abarayama. Watiti 'ba vidi 'beze mi Ezipeto övu ku kyedre. ¹⁸ Here yere maako ayi da kyiti mi Ezipeto, mo ayolo Yosepa dë. ¹⁹ Mo o'do zutu 'beze na kyënyë, ehe na kamo zë eti. Mo o'do zë zi gisi 'bënniyë kila yaga zi koli. ²⁰ Mi kadra nenyë o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wirì, ehe vo dakota 'bomo ongönni go mo mi linö 'ba 'bu mo yehe wota aba. ²¹ Mati o'do zë na wehe zi mo kila yaga, wu'jë 'ba yere i'ja mo ehe iri mo, kaa wisi ëni. ²² Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigö ehe me'do 'bomo na laka."

²³ "Mati köo 'ba Mosa edì 'butësowö, mo i'bë vidi 'bëni Yiserele kongö. ²⁴ Ko'do kölö maako aba, mo i'ja vidi 'ba Ezipeto edì vidi ma kölö tëmi vidi 'bëniyë ko'do na kyënyë. Mo akonyi vidi 'bëni ne, ofo vidi 'ba Ezipeto ne. ²⁵ Mosa asösu vidi 'bëniyë ayolönni ku, Wirì ako'do ni zi zë kinga na dangölö, mora zë ayolönni dë. ²⁶ Mi ko'do vere aba, Mosa i'ja vidi 'bëni Yiserele riyö edinni rë nni ku'bö, ehe mo ayönzo zi zë yata. Mo iya henye, 'E kora nee na öndu, kö'du a'di ediyë re ku'bö go mo?' ²⁷ Mora kora mati ayeto oka ni ku'bö, adu'du Mosa dakapa, ehe ako'jo kö'du iya henye, 'Eyi ra o'do yi na vo de ze, vurë 'beze kikye aba? ²⁸ Omba zi kofo ma, kaa ofo vidi 'ba Ezipeto mataganya ne?' ²⁹ Mati Mosa owo kö'du ne, mo aho tëmi Ezipeto i'bë alima mi dakaño 'ba Mediyana. Gisi riyö 'bomo nee o'jo ani."

³⁰ "Tapëti köo 'butësowö, malayika alaya zi Mosa mi wa'do möku mi da lipi kara ra Döku 'ba Sinayi. ³¹ Mosa na rakaga kö'du wa mati mo ongo ne. Mo i'bë kara zi kongö mo na laka, ehe gu Yere iya henye, ³² 'Ma Wirì 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika, ehe Yakoba edinni amötu.' Mosa ayeto tese tere aba, ehe omba dë zi bi kongö da möku ne. ³³ Yere iya zi mo henye, 'Oto kamoka 'bëyi nee 'de, ga kö'du bi ma edì töro 'domo ne kano laka ra. ³⁴ Komo ma aba, mongö riti 'ba vidi 'bama mi Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bëzë ne ku, ehe mayi ku akaño zi yomö zë. Yaanya aba ne, momba yi kutu hulëhu mi Ezipeto.'

³⁵ "Mosa kölö nere ra vidi 'ba Yiserele ombanni dë, iyanni zi mo henye, 'Eyi ra o'do yi na vo de ze ehe vo vurë kikye?' Malayika 'ba Wirì ame'do zi Mosa mi möku, ehe Wirì utu Mosa zi yomö Yiserelee ehe zi tëdi na vo dagba 'bëzë. ³⁶ Mosa agaga zë tëmi Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mi da lipi kö'du koro ko'do rakaga aba köo 'butësowö."

³⁷ "Mosa ra iya zi vidi 'ba Yiserele henye, 'Wirì akinzi kölö tëmi kutë vidi 'be zi tëdi na nëbi kaa mo inzi ma.' ³⁸ Mosa ika vidi 'beze mi da lipi,

ehe malayika ame'do zi mo da Döku 'ba Sinayi. Ani mo iri me'do 'ba didi zi ki'di zi ze."

³⁹ "Mora zutu 'bezee ombanni dè zi Mosa koro, zè ombanni ta'ba hulèhu mi Ezipeto. ⁴⁰ Vidì iyanni zi Arona henye, 'O'do wiri maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo dè a'di ra o'do rè ni zi mo.' ⁴¹ Zè o'donni wiri mbiya na da kyinë isa kora, zè i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kö'du wa mati o'donni ne. ⁴² Wiri opi gè ni zi vidì 'bèni, ehe ila zè zi mötu kyèlu mi komoriyè, kaa ma iya mi wayöruwè 'ba Nèbiyè, 'Vidì 'ba Yiserele, i'diyè wakumu dè zi ma ehe waki'di zi ma mi koo 'butesowo aba mi da lèpi ne? ⁴³ Tapèti mo injè loko tisi 'ba wiri Molesi zi mötu, ehe obe kyèlu 'ba wiri Repena kpa. O'de wiri mbiya nenye zi mötu, mora yaanya aba ma kinjèè 'de kafö dakaño 'ba Babalöni.'

⁴⁴ Mi da lipi zutu 'bezee o'donni bi lima 'ba Wiri, kaa Wiri ayada zi Mosa ko'do. ⁴⁵ Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zè obanni mo mati èdi ti'bènni Yasowa aba zi kiri dakaño ne kazi vidì naniye mati Wiri ore yaga. Mo alima ani le mi kadra 'ba Dawidi. ⁴⁶ Dawidi o'do Wiri na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo èzè na to'bo zi kuvö loko 'ba Wiri zi gisi 'ba Yakoba. ⁴⁷ Ndundu mo aba Solomonon ra o'ba loko ne zi Wiri."

⁴⁸ "Mora Wiri Kyedre alima dè mi loko mati vidì köndu ra uvö. Èdi kaa nèbi iya henye,

⁴⁹ 'Wiri iya henye,
Komoriyè kyiti 'bama,
dakaño gara 'ba ndi ma.
Kyinë 'ba loko a'di ra akuvé zi ma?
Mi bi vala ra ma kalawo?

⁵⁰ Mo'do wasisi ku biya?' "

⁵¹ "E vo kazi kö'du kowo, ehe vidì 'ba da kyigo! Èdiyè kaa vidì mati ombanni nbete dè. E 'duwi wehe ko'do Lawo Laka aba, kaa zutuwe o'donni! ⁵² Nèbi maakowe èdinni mati zutu 'be o'do zè dè na kyènyè? Zè ofonni nèbiyè mati ayadanni kö'du tayi 'ba Wiri ma Tinyö. Yaanya aba asusuwè mo, ehe ofowe mo. ⁵³ Malayika i'dinni kö'du ki'di 'ba Wiri zi ye, mora gba orowe dè."

Ku'du 'ba Setifano yitö aba

⁵⁴ Mati vo vurè owonni me'do 'ba Setifano, zè ayinni na kamo kyirinni konyo aba, ⁵⁵ mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyè, ongo bikanyi kyedre 'ba Wiri, ehe Yèsu èdi toro da kala tiri 'ba Wiri. ⁵⁶ Mo iya henye, "Mongö komoriyè ayèhu rè ni, Wisi 'ba Vidì èdi toro da kala tiri 'ba Wiri."

⁵⁷ Vo vurè nee agbögbö hè nni na gu kyembe ehe isi mbili nni. Kandi zè biya alodronni da Setifano, ⁵⁸ ehe u'dunni mo yaga tëmi gawo kyedre ne. Ayetonni mo ku'du yitö aba. Vo kiye o'banni bongö 'bènni ndi kora maaako ru mo Sawolo. ⁵⁹ Mati èdinni Setifano ku'du yiyö aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, "Yere Yèsu, iri lawo ma kalakyedre aba!" ⁶⁰ Mo odrö domo ni akaño, ehe udu gu kyembe aba iya henye, "Yere, aya'ba kö'du kyènyè ko'do 'bèzè ne dè, dè zè." Here mo oli.

8

Yaza 'ba vo kome

¹ Sawolo ra omba da ku'du 'ba Setifano yitö aba. Mi kadra nani kanisa mi Yerusalem mi rayaza kyedre. Biya vo lö'böwè ga Yere, nje vo lituwè,

apere rë nnī mī Yudiya ehe Samariya. ² Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinnī lu'bë kö'du mo. ³ Sawolo ayeto kö'du kyënyë kö'do zi kanisa. Mo i'bë ta halinj ta halinj kiri vidī kora ehe vidī mbara zë ki'di mī kamba.

Pilipo mī Samariya

⁴ Vo lö'böwë ga Yere ma apere rë nnī ne, i'bënnī ta ga bi biya kö'du yöyö laka ne yada mo aba. ⁵ Pilipo i'bë mī gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayöyö kö'du 'ba Korisitö ne zi vidī. ⁶ Zë oze mbili nnī zi Pilipo, kaa mati zë owonni ehe kongonni kö'du koro mati mo o'do. ⁷ Vidī kayo dakyikyī aba ako'jo zë, ehe dakyikyī i'bënnī yaga ta rë zë ha gbögbö aba. Vo kenje kayo ehe vo ka'bo ako'jo zë. ⁸ Vidī biya mī gawo nani na rakyenyi, ga kö'du ma ëdi rë nī kö'do ne.

⁹ Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidī 'ba Samariya kö'do na rakaga. Mo ëdi möri kö'do ehe o'do rë nī na vidī kyedre maako. ¹⁰ Vidī biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rë nnī toko ro mo, zë iyanni henye, "Kora nenyë vo kyigo 'ba Wiri, ma ako'jo Kyigo ma Kyedre."

¹¹ Kadra konda aba, Simona ëdi möri kö'do zi vidī kö'do na rakaga, ehe zë asesi rë nnī toto toko ro mo.

¹² Mora mati zë omanni ku mī kö'du kiya 'ba Pilipo, ga kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri ehe ru 'ba Yësu Korisitö, abapatisi zë biya kora mbara aba.

¹³ Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kö'du mo ongo bi biya da kö'du koro ne rakaga aba. ¹⁴ Vo lituwë mī Yerusalema owonni henye, kya vidī maakowe mī Samariya irinni me'do 'ba Wiri ku. Here zë utunni Petero ehe Yowani zi zë. ¹⁵ Mati vo litu riyö nenyë okonni, zë amötunni henye zi zë kiri Lawo Laka. ¹⁶ Gba kazi nenyë, Lawo Laka i'di dë gba zi ma kölö maako temi zë, abapatisi zë injë mī ru 'ba Yere Yësu. ¹⁷ Petero, Yowani aba i'di kala nni da vidī 'ba Samariye, ehe zë irinni Lawo Laka.

¹⁸ Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lituwë i'di kala nni dë zë. Here mo i'di kahi ¹⁹ zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, "I'di kyigo nenyë kpa zi ma, ëzë vidī maako mī'di kala ma ku do mo, akiri Lawo Laka."

²⁰ Mora Petero iya zi mo henye, "Yi 'dö kahi 'bëyi ne aba akinde re mī wa'do, ga kö'du asösu zi waki'di 'ba Wiri kogo kahi aba. ²¹ Nenyë anza dë loo 'bëyi, ehe Wiri ongo ku di'di yi anza dë na laka. ²² Oto dë yi temi kö'du sösu kyënyë 'bëyi ne, ehe ako'jo ha Wiri zi kila yi. ²³ Mongo yi ndo na mikumbë, ehe ida yi ku gö mī gëri kö'du kyënyë kö'do 'bëyi." ²⁴ Simona iya henye, "Amötu zi Yere, here kö'du ma iya ne mo'do rë nī dë zi ma."

²⁵ Tapëti Petero ehe Yowani aba ayëtinni kö'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalema. Ta da gëri 'bëzë, zë ayëtinni kö'du yöyö laka ne mī dalinj kayo 'ba Samariya.

Pilipo vo mī turu 'ba Atepiyö aba

²⁶ Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, "I'bë dambaro da gëri konda 'ba lipi mati i'bë ta Yerusalema zi Gaza." ²⁷⁻²⁸ Here Pilipo i'bë. Kora limu mī turu 'ba Atepiyö ëdi kpa ti'bë ta da gëri nani mī gbugbuçu. Mo kyedre 'ba vo kahi sesi zi Kadasi, mati ëdi mbara yere 'ba Atepiyö. Mo i'bë mī Yerusalema zi mötu, ehe yaanya aba ëdi ku da ga gëri ëni linjo. Mo ëdi alima mī gbugbuçu ëni kö'du ko'jo temi wayöruwë 'ba nëbi Yisaya. ²⁹ Lawo Laka iya zi Pilipo henye, "I'bë zi gbugbuçu nani, alima kara ro mo." ³⁰ Pilipo aho kara ehe owo kora ne ëdi kö'du ko'jo temi wayöruwë

'ba nëbī Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, “Ayolo mi kò'du mati ëdi ako'jo ne ku?”

³¹ Mo aya'ba do mo iya henye, “Hala ma to'bo yolo, nje ëzë vidi maako ra akonyi ma?” Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyë ehe lima dakapa ni. ³² Kora ne ëdi wayoru ko'jo iya henye,

“Akoko mo kaa timëlë mati da gëri ëni zi kofo.

Mo udu dë,

kaa timëlë ma yëvu ro mo umu le du udu dë.

³³ O'donni mo na komokaya,

mo iri vurë ma tinyö dë.

Hala mo ato'bo tedi gisisi aba,

ëzë didi mo oba ku 'de?”

³⁴ Vo limu ne iya zi Pilipo henye, “Ayada zi ma, nëbī ne ëdi ame'do kò'du ni, mandere kò'du vidi maako?” ³⁵ Here Pilipo ta bi nenye ayeto tëmi kò'du wayoru nenye ehe ayada zi mo kò'du yöyö laka ga kò'du 'ba Yësu.

³⁶ Mati zë ëdi ti'bënni ta da gëri, zë ayinni bi ma wini aba. Kora limu ne iya henye, “Ongö te, kinye wini ëdi. Kò'du a'di o'bo dë bapatisi ma?” ³⁷⁻³⁸ Mo i'di kò'du zi karo ne toro. Zë 'dö riyö i'bënni akaño mi wini, Pilipo abapatisi mo.

³⁹ Tapëti tasi 'bëzë yaga tëmi wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo limu ne ongo mo dekpe löhu, mora mo ëdi ti'bë da gëri ëni rakyenyi aba.

⁴⁰ Pilipo yaa alaya mi Azotusu. Mo i'bë tëmi gawo zi gawo, biya ta da gëri zi Kasariya, yeti kò'du laka zi vidi.

9

Rakopi 'ba Sawolo

(Loo 22:6-16, 26:12-18)

¹ Mi kadra nani Sawolo nduwë yaza, kofo vo lö'böwë ga Yere. Mo i'bë zi kyedre 'ba vo karase, ² ako'jo ho mo kò'du waraga zi vo dagba bi 'ba mötuwë mati ëdinni mi Damasika. Mo o'do nenye ga kò'du mo omba zi kiri ehe koba mi Yerusalema vidi kora mandere mbara ma omanni mi gëri 'ba Yere.

³ Mati Sawolo ëdi ku kara zi toko Damasika, bikanyi laka ta komoriyë truku'du ayanyi bi toko ta ro mo. ⁴ Mo alëpi dakaño, owo gu iya zi mo henye, “Sawolo, Sawolo, kò'du a'di ëdi ma yaza?” ⁵ Sawolo ako'jo kò'du iya henye, “Yere yi 'bëyi ëyi?” Yere aya'ba do mo iya henye, “Ma Yësu ra. Ma ra vidi ma ëdi ayaza. ⁶ Yaanya aba ënyi riyë ehe i'bë mi gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi ko'do.”

⁷ Vidi kora mati ëdinni Sawolo aba, oronni ani kazi me'do. Zë owonni gu, mora ongonni vidi maako dë. ⁸ Sawolo ënyi riyë ta akaño, ehe mati ayëhu komo ni, mo o'bo dë zi wa maako kongö. Vidi maako ra iri mo kala aba koko mi Damasika, ⁹ ehe ko'do wota aba mo o'bo dë zi bi kongö ehe onyo wa kpa dë, mandere wa kuwë.

¹⁰ Vo lö'bö maako ru mo Ananiya alima mi Damasika. Yere ame'do zi mo tëmi rayada. Ananiya aya'ba do mo iya nenye, “Yere, kinye mëdi.” ¹¹ Yere iya zi mo henye, “Ënyi riyë ehe i'bë liño 'ba Yudasi da gëri mbiyi ne. Èzë oko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo tëmi gawo 'ba Tasisi. Sawolo ëdi amötu, ¹² ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya ëdi atayi zi mo ehe i'di kala ni do mo, here zi mo bi kongö löhu.”

¹³ Ananiya aya'ba do mo iya henye, “Yere, vidi kayo ayadanni zi ma, kò'du kyënyë mati kora nenye o'do zi vidi laka 'bëyi mi Yerusalema.

¹⁴ Kinye mo ayi kalakonda aba kazi kyedree 'ba vo karase zi kîri vîdî biya mati ëdînni ru yî ko'jo."

¹⁵ Yere iya zi Ananiya henye, "Î'bë, minzi mo ku zi ko'do mo zi yada ru ma zi tu'dëë, yeree, ehe vîdî 'ba Yiserele. ¹⁶ Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja riti ga kö'du ru ma." ¹⁷ Ananiya î'bë ehe ödu mî loko mati Sawolo ëdî lima 'dömo. Ananiya î'dî kala nî dö mo ehe iya henye, "Öndu Sawolo, Yere Yësu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yî da gëri tayi 'bëyi kinye ne. Mo omba yî zi bi kongö löhu, ehe zi koso ndo Lawo Laka aba." ¹⁸ Truku'du wa maako kaa öko kyenze alëpi ta komo Sawolo, ehe mo ö'bo bi kongö löhu. Mo ënyi riyë abapatisi mo. ¹⁹ Here mo onyo wa, ro mo akyigo.

Sawolo ayëti kö'du mî Damasika

Sawolo alima ko'do maakowe aba vo lö'böwë 'ba Yere ëti mî Damasika. ²⁰ Kandi mo î'bë mî bi 'ba mötuwë ayeto yëti zi vîdî henye, Yësu ra Wisi 'ba Wîri. ²¹ Vîdî biya ma owonnî Sawolo, na rakaga ehe iyannî henye, "Anza dë kora nenye ra ëdî riti kî'dî zi vîdî ma alimannî mî Yerusalem, mati ëdînni amötu mî ru 'ba Yësu? Mo ayi dë kinye zi kîri zë ehe koba zë zi kyedree 'ba vo karase?" ²² Sawolo ayëti kö'du kyigö aba. Yude ma alimannî mî Damasika, mo ö'do zë na rakaga mati mo ayönzo zi yada zi zë Yësu ra Korisito.

²³ Yaa kya zë maakowe o'dönnî mala zi Sawolo kofo, ²⁴ mora mo i'ja. Mo ayölo zë ëdînni ga ha resi 'ba gawo ne kongö kadra ehe yöndo aba zi mo kofo. ²⁵ Yöndo maako aba, vo lö'böwë Sawolo izannî mo akanjo mî бага kyedre ta da tëri.

Sawolo mî Yerusalem

²⁶ Mati Sawolo öko mî Yerusalem, ayönzo zi rë nî droko vo lö'böwë ëti. Mora zë biya na tere, ga kö'du zë omannî dë mo vo lö'bö ma tînyö ra. ²⁷ Here Baranaba akönyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo ëdî mî Damasika, mo ame'do kazi tere mî ru 'ba Yësu. ²⁸ Sawolo alasi na dangölö vo lö'böwë ëti mî Yerusalem, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vîdî biya. ²⁹ Mo 'duwî hë nni wasa Yude ma ëdînni me'do mî ha 'ba Girigî, ehe zë ombannî zi mo kofo. ³⁰ Mora vo lö'böwë i'jannî kö'du nenye, ehe obannî Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunnî mo zi Tasisi.

³¹ Here kanisa mî Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mî kadra 'ba rakyëyi, ehe ayinnî na kyigö, ehe Lawo Laka akönyi zë zi tövu ehe zi tere Wîri.

Petero akö'jo Anisi

³² Mati Petero ëdî alasi ta ga bi ne biya, mo î'bë zi vo lö'bö lake ma alimannî mî gawo 'ba Liyida. ³³ Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na raköo, köo madömowota mî sora ö'bo dë zi lasi. ³⁴ Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito akö'jo yî ku! Ënyi riyë, ehe aköku agburuku 'bëyi ne." Kandi mo öro riyë. ³⁵ Vîdî biya mî Liyida ehe Sarönö ongönnî Anisi, ayinnî na vo lö'böwë ga Yere.

Petero injë Doroka tëmî koli

³⁶ Mî Jöpa mbara vo lö'bö maako, ëdî ru mo Tabita. Ru mo ha Girigî aba Doroka. Mo ëdî 'duwî kö'du laka ko'do zi vîdî ehe zi vo leriye. ³⁷ Mora mo alëpi na köo ehe oli. Zë akakannî ro mo, î'dînni mo mî lokotöro. ³⁸ Jöpa anza dë na köwo ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonnî Petero ëdî ani. Zë

utunnî vîdî kora riyö zi kiya zi mo, “Akö, ayi ze aba kandi êzë atö'bo!”
³⁹ Kandi Petero i'bënnî zë ëti. Vidî kora nee obannî Petero riyë mî lokotö. Mbara lu'bë kayo ëdinnî ani akudu. Zë ayadannî zi mo bonge mati Doroka ëdi ako'do mo gba na didî.

⁴⁰ Tapëti Petero utu vidî ku biya yaga ta loko, odrö da omo nî akaño, amötu. Here ofö rë nî zi yöku 'ba Doroka ehe iya henye, “Tabita, ënyi riyë!” Mbara ne ayëhu komo nî. Mati ongo Petero, mo alima riyë. ⁴¹ Petero iri mo kala nî aba akönyi mo da ndî mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lö'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ënyi ku na didî tēmi kōli. ⁴² Vidî biya mî Jopa mati owonnî kö'du ma o'do rë nî ne, ma kayo tēmî zë omanni mî Yere. ⁴³ Petero alima mî Jopa ko'do kayo aba mî lijö 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana kö'jo ra.

10

Petero Koronöliyö aba

¹ Mî Kasariya kora maako ëdi ani ru mo Koronöliyö, mo vo da kanya lamikölö 'ba Roma ako'jo “Gboko tēmi Italiya.” ² Koronöliyö kora 'ba yēni ra, mati ere Wirî ehe vidî biya 'bēni ëti. Mo i'dî kōhi kyö zi vo leriye, ehe 'duwî amötu zi Wirî. ³ Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronöliyö ongo rayada kazi Wirî. Mo ongo malayika kazi Wirî ëdi tayi zi mo, ehe kö'jo mo ru aba, “Koronöliyö.”

⁴ Koronöliyö na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, “Yere, a'di ra kö'du nenye biya go mo?” Malayika aya'ba dö mo iya henye, “Wirî owo mötu 'bēyi ku, ehe ayölo waki'di 'bēyi zi vo leriye ne ku. ⁵ Yaanya aba utu vidî kora maakowe Jopa, zi kora maako ru mo Simona Petero. ⁶ Mo ëdi alima kora maako aba vo likö kö'do ru mo Simona, mo alima mî lijö ma kara ha ranga.” ⁷ Tapëti kö'du nenye kiya, malayika i'bë wēni. Koronöliyö ako'jo riyö vo kalima 'bēniyë ehe vo kanya kölö 'bēni ma ëdi Wirî mötu. ⁸ Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jopa.

⁹ Kadra kutë mî kö'do ma ta go mo, mati kora nenyee ëdinnî ku tayi kara Jopa, Petero i'bë ku riyë komo lembe amötu. ¹⁰ Mati zë ëdinnî wakonyo kö'jo, mo na o'bo, omba zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wirî. ¹¹ Mo ongo komoriyë ayëhu rë nî, ehe wa maako ayi akaño kaa mbili bongö kyedre bi golo'bo sowö ëni aba. ¹² Mî mo dakyinë ngötu biya, ngötuwë 'ba lijö, watelee, ehe aliye. ¹³ Gu iya zi mo henye, “Petero, ënyi riyë! Ofo nenyee, ehe onyo zë.”

¹⁴ Mora Petero iya henye, “Yere, mö'bo dë kö'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dë na laka zi konyo.” ¹⁵ Gu ame'do zi mo löhu, “Ëzë Wirî o'do wa maako ku n̄bala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo.” ¹⁶ Nenye o'do rë nî da wota, gba kazi mbili bongö ne truku'du koba hulëhu komoriyë.

¹⁷ Mati Petero gba sösu mî me'do nenye a'di, kora ma Koronöliyö utu zë ne, ayi orönnî ha loko 'ba resi. I'jannî gëri lijö 'ba Simona ku, ¹⁸ ehe ako'jonnî ködo here ne Simona Petero ëdi alima ani.

¹⁹ Mati Petero ëdi gba kö'du ma o'do rë nî ne sösu, Lawo iya zi mo henye, “Kora wota ëdinnî kinye bi koma kö'du yi. ²⁰ Kandi i'bë akaño, ehe i'bë zë ëti. Asösu dë, ma ra mutu zë.” ²¹ Petero i'bë akaño iya zi kora nee henye, “Ma ra ëdiyë akoma. Ayiye ga a'di?”

²² Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, “Vo da kanye Koronōliyō ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amōtu Wīrī, ehe vidī biya 'ba Yuda ombannī mo. Malayika laka 'ba Wīrī ra ayada zi Koronōliyō zi kutu litu zi yī, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yī kiya.” ²³ Petero ako'jo zē zi ko'do ani. Mī ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo lō'böwē mī Jopa i'bēnnī kora mati ayinnī kazi Koronōliyō ne eti.

²⁴ Mī ko'do vere aba zē okonnī mī Kasariya bi ma Koronōliyō ēdī bi zē kisi. Mo ako'jo karo 'bēniyē ehe aboka ma kare. ²⁵ Mati Petero oko, Koronōliyō amētē mo, here mo alōdro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto. ²⁶ Mora Petero injē mo, ehe iya henye, “Oro riyē! Ma anza dē ndra ta da vidī kōndu.”

²⁷ Mati Petero ödu loko, mo ēdī gba me'do Koronōliyō aba, vidī kayo ēdinnī ani. ²⁸ Petero iya zi zē henye, “Ayole ku laka, ze Yude kō'du kī'dī 'beze ila ze dē zi wa maako ko'do vidī maako eti, mora Wīrī ayada zi ma, mo asōsu dē vidī maako ēdī na ti'da mandere anza na laka. ²⁹ Mati utuwē zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kō'du a'di utu litu ga ma?”

³⁰ Koronōliyō aya'ba do mo iya henye, “Ko'do sowo alaga ēdī kaa kadra wota 'ba hutaga, mēdī amōtu liŋo. Truku'du kora maako usu bongo kanyi oro da komo ma. ³¹ Mo iya henye, ‘Koronōliyō, Wīrī owo mōtu 'bēyi ku ehe mo ayolo waki'dī 'bēyi zi vo leri ku. ³² Yaanya aba utu litu mī Jopa zi Simona Petero. Mo ēdī na yingo mī liŋo 'ba Simona vo liko ko'do, alima kara ha ranga.’ ³³ Mutu litu kandi gē yī, ehe ēdī da kō'du komba laka aba zi yī tayi ne. Ze biya dēdī kinye da komo Wīrī zi kowo a'di akiya.”

Me'do 'ba Petero

³⁴ Petero ame'do henye, “Yaanya aba ma yolo ku Wīrī o'do lovo vidī biya kōlō. ³⁵ Wīrī na rakyenyi vidī ma ere nī, ehe o'do wa ma lake. ³⁶ Ayole kō'du kise mati Wīrī i'dī zi vidī 'ba Yiserele, mati mo utu Yēsu Korisito, Yere 'ba vidī biya, zi rakyēyi kī'dī zi zē. ³⁷ Ayole ku wa mati o'do rē nī, ta bi ne biya mī Yudiya. Ayeto biya mī Galilaya, tapēti Yowani ayada biya zi vidī bapatisi. ³⁸ Wīrī i'dī Lawo Laka ehe kyigo zi Yēsu tēmī Nazereta. Mo ēdī Yēsu aba, mati mo alasi toko kō'du laka ko'do, ehe vidī ko'jo aba, zē ma hu kyigo 'ba Satani. ³⁹ Ze biya dongo wa ma o'do 'dō mī Yuda ehe mī Yerusalema. I'dī Yēsu zi koli da taka, ⁴⁰ mora ko'do wota aba yaa, Wīrī injē mo na didī, ehe o'do mo zi kongō. ⁴¹ Anza vidī biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwē mo aba tapēti tēnyī 'bomo tēmī koli. Ze ra Wīrī inzi zi yada kō'du mo zi vidī maakowe. ⁴² Wīrī ayada zi ze zi yöyō zi vidī henye, Yēsu ra inzi mo ku zi vurē 'ba didī yöku eti kiya. ⁴³ Nēbī biya iyannī henye, vidī biya ma ēdinnī koma aba mī Yēsu, akila kō'du kyēnyē 'bēzē ne mī ru mo.”

Tu'dē irinnī Lawo Laka

⁴⁴ Mati Petero ēdī gba ame'do, Lawo Laka ayi da vidī ma ēdī mbili nni koze ne. ⁴⁵ Kya 'ba vo kome ma ŋbete, mati ayinnī Petero eti, zē na rakaga ga kō'du Lawo Laka i'dī ku zi tu'dēē, ⁴⁶ ga kō'du zē owonnī tu'dē ēdinnī ku me'do mī ha mēnzē maakowe Wīrī yeto aba. Here Petero iya henye, ⁴⁷ “Tu'dē neyee i'dī Lawo Laka ku zi zē, kpa kaa dēdī mo aba. Ma yolo ku vidī maako o'bo dē ze yata ta bi zē bapatisi.” ⁴⁸ Petero i'dī kō'du zi zē bapatisi mī ru 'ba Yēsu Korisito. Here zē ako'jonnī ho mo zi lima rē nni ko'do tisi aba.

11

Petero mī kutē vo lö'bōwē mī Yerusalema

¹ Vo lituwē ehe vo lö'bōwē mī Yudiya owonnī henye tu'dēē ombannī da kö'du kise 'ba Wiri ku. ² Here mati Petero ayi Yerusalema, kya vo kome ṅbete ayeto hē nnī wasa mo aba, ³ zē iyannī henye, "Yi alima na yingō mī liṅ 'ba tu'dēē, ehe onyo wa kpa zē eti!"

⁴ Here Petero ayada kö'du ma o'do rē nī, iya henye, ⁵ "Mēdi mī gawo 'ba Jopa ehe mēdi amōtu, mati mongō rayada kazi Wiri. Mongō komoriyē ayēhu rē nī, ehe wa maako kaa mbili bōngō kyedre iri ta bi golo'bo 'bomo sowō tayi akanjo zi ma. ⁶ Mati mongō bi mī mo, ngōtuwē 'ba liṅ, ngōtu mōkuwē, watelee, ehe aliye. ⁷ Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, ēnyī riyyē! Ofo nenyee, ehe onyo zē.' ⁸ Mora miya henye, 'Yere, mo'bo dē ko'do here, gba monyo wa maako mati ēdi na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dē.'

⁹ Gu ta komoriyē ame'do zi ma löhu, iya henye, 'Ēzē Wiri o'do wa maako ku ṅbala, iya dē henye, anza dē na laka zi konyo.' ¹⁰ Nenyee o'do rē nī da wota, gba kazi koba mo biya löhu komoriyē. ¹¹ Truku'du kora wota tēmī Kasariya ṛonnī komo loko mati mēdi alima 'dōmo. ¹² Lawo Laka ayada zi ma ti'bē zē eti ehe kazi kö'du sōsu. Here öndu mī Yēsu modaka i'bēnnī ma aba, ehe dödu mī loko 'ba kora nenyee. ¹³ Mo ayada zi ze malayika alaya zi nī, iya henye, 'Utu vidi maako Jopa zi kora maako ru mo Simona Petero, ¹⁴ mo akayada zi ye hala yi ehe vidi biya mī liṅ 'bēyi akayōmo.' "

¹⁵ "Tapēti ma yeto me'do, i'di Lawo Laka zi zē, kaa mati Lawo Laka i'di zi ze biyeto aba. ¹⁶ Ma sōsu me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabapatisiye Lawo Laka aba.' ¹⁷ Wiri i'di zi tu'dē naniye kpa waki'di mati mo i'di zi ze, mati di'di koma 'beze mi Yere Yēsu Korisifo. Hala ma kayata Wiri?" ¹⁸ Mati zē owonnī Petero iya nenyee, ṛonnī ta bi hē nnī wasa, ehe ayetonni Wiri yeto, iyannī henye, "Wiri yaanya aba o'do tu'dēē ku dē nnī koto zi nī, ehe i'di didi ku kpa zi zē."

Kanisa mī Atiyoko

¹⁹ Kya 'ba vo lö'bō 'ba Yere maakowe apere rē nnī ga kö'du 'ba wayaza ma ayeto kofu 'ba Setifano aba. Zē i'bēnnī kowō kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zē ayadanni kö'du kise ne nje zi Yude. ²⁰ Kya 'ba vo lö'bō maakowe tēmī Seyipurusu ehe Sirēnē i'bēnnī Atiyoko ehe ayetonni yada zi vidi 'ba Giriḡi kö'du yöyō laka ne ga kö'du 'ba Yere Yēsu. ²¹ Kyigo 'ba Yere ēdi zē aba, ehe vidi kayo oto dē nnī zi Yere, ehe omanni mī mo.

²² Kö'du yöyō ma o'do rē nī ne, oko zi kanisa mī Yerusalema, ehe zē utunni Baranaba Atiyoko. ²³ Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wiri i'di kö'du lake ku zi zē. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zē zi limanni koma aba mī Yere biya di'di nnī aba. ²⁴ Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidi kayo oto dē nnī zi Yere.

²⁵ Here Baranaba i'bē Tasisi Sawolo koma. ²⁶ Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zē adrōkonnī rē nnī kanisa eti kōo kölo, ehe ayandi vidi kayo. Ani mī Atiyoko vo lö'bōwē 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

²⁷ Mī kadra nenyee aba, kya 'ba nēbi maakowe ta Yerusalema ayinni Atiyoko. ²⁸ Ma kölo tēmī zē ru mo Agabusu. Wakōnyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kö'du iya henye, "Madōyi kyēnyē atēdi tēmī damōku ne biya." O'do rē nī mī kadra ma Kulidasi ra na yere. ²⁹ Vo lö'bō ma ēdinni mī Atiyoko ombanni zi kutu wakōnyi maako zē ato'bōnnī zi önduwē mī

Korisito ma ëdinni mi Yudiya. ³⁰ Here zë inzinni Baranaba ehe Sawolo zi koba wakid'i 'bënni zi vo dagbe 'ba vo lö'böwë mi Yerusalem.

12

Heroda ayaza vo kome

¹ Mi kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidi 'ba kanisa. ² Mo i'di kö'du zi vo kanye zi da Yemisi öndu 'ba Yowani kikye kulu aba. ³ Mati Heroda ongo nyene o'do vidi 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mi kadra karama 'ba mangolo'bo kazi langa. ⁴ Mo i'di Petero mi kamba, ehe i'di kö'du zi vo kanya gboko sowo zi go mo kongo. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurë, komo vidi kayo tapëti karama 'ba laga 'ba koli. ⁵ Mati Petero ëdi na sesi mi kamba, vidi 'ba kanisa oronni de ta bi 'ba motu zi Wiri ga kö'du mo.

Ayasi Petero na dangölö tëmi kamba

⁶ Gba ta komo yondo zi Petero ki'di bi 'ba vurë, mo ëdi ako'do, ehe ida mo nyori riyö aba mi kutë vo kanya riyö. Vo kanya riyö maakowe ëdinni ha loko ma ödu mi kamba ne kongo. ⁷ Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mi kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyë. Here mo iya henye, "Kandi! Enyi riyë!" Nyori alëpinni ta kala mo, ⁸ ehe malayika ne iya zi mo henye, "Enyi, usu bongoro rë yi, ehe usu kamoka 'bëyi." Petero o'do kö'du ma ayada zi ni. Here malayika iya henye, "Yaanya aba usu bongoro alikölu 'bëyi, ehe usu ga ma."

⁹ Petero i'bënni malayika aba, mora mo asösu kö'du ne wiri ra isi ni. ¹⁰ Zë i'bë alaganni gboko riyö 'ba vo kanye, ehe mati ayinni ha resi 'ba kahi zi gawo kyedre, ayëhu rë ni na bi de ni. Zë i'bënni yaga, ehe mati ëdi i'bënni ta da geri, kandi malayika alaya de. ¹¹ Mati Petero ayolo kö'du ma o'do rë ni ne, mo iya henye, "Yaanya aba ma yolo ku Yere ra utu malayika ëni zi yomo ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asösunni zi kö'do zi ma."

¹² Here Petero i'bë zi lijo 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lö'böwë 'ba Yere ayinni ga bi kölö ani, ehe ëdinni amötu. ¹³ Petero akökö ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi do mo ya'ba. ¹⁴ Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayëhu ha resi de. Mo aho hulëhu loko, ehe iya zi vidiyë henye Petero ëdi atoro ani. ¹⁵ Mora vidi biya ayadanni zi mo, iyanni henye, "Yi vo nökyi." Mora mo zo kiya henye, ne Petero ra. Here zë iyanni henye, "Ne malayika omo ra."

¹⁶ Petero zo kökö, le mi ndundu mo zë ayëhunnü ha resi. Zë ongönni mo ehe zë na rakaga. ¹⁷ Petero ame'do kala ni aba zi zë zi toronni ti. Mo ayada hala Yere ika ni yaga tëmi kamba. Mo iya kpa henye, "Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rë ni ne." Tapëti mo, mo ila bi nani ehe i'bë bi maako.

¹⁸ Mi damindö vere, vo kanya ma ëdinni bi kongo rasösu kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di oko zi Petero. ¹⁹ Heroda i'di kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'janni mo de. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'di zë zi kofo. Tapëti nyene, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mi Kasariya yaa.

Koli 'ba Heroda

²⁰ Heroda ehe vidi 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölö maako aba. Here gboko tëmi zë i'bënni Balatusu kongo, ma kölö tëmi vidi kyedre mi turu 'ba Heroda. Zë alëlunni da Balatusu henye nombanni zi rakyëyi

ko'do mi kutë gawo 'bëzë ehe Heroda, ga kö'du dakaŋo 'bëzë i'ja wakonyo 'bëni ta bi ma Heroda na vo do mo.

²¹ Mi kadra ma zë ombanni do mo, Heroda ayi usu rë ni mi böngö 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vurë ëni. ²² Vidi agbögbö hë nni iyanni henye, "Ame'do ndra kaa Wirī ta da vidi kora!" ²³ Kandi malayika kazi Yere otra mo akaŋo, ga kö'du mo oba wakoro 'ba Wirī. Kuruwë onyoni Heroda ehe oli.

²⁴ Kö'du kise 'ba Wirī zo rë ni pere. ²⁵ Tapëti Baranaba ehe Sawolo o'donni loo ma utu zë zi kö'do mo ne ku, a'banni Yerusalem, ehe obanni Yowani Marako kpa nni aba.

13

Baranaba ehe Sawolo

¹ Mi kutë vidi 'ba kanisa 'ba Atiyoko nëbi maakowe ehe vo komoyandiyë ëdinni. Zë ra Baranaba, Simiyono ako'jo kpa Nigara, Lusiyosi tëmi Sirënë, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo. ² Mati zë ëdinni Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, "Inziye Baranaba ehe Sawolo zi loo mati minzi zë zi kö'do." ³ Here tapëti ha koro ehe mötu, zë i'dinni kala nni dë zë, ehe utunni zë da gëri 'bënni.

Baranaba ehe Sawolo mi Seyipurusu

⁴ Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zi Selesiya, ehe ta ani zë i'bënni da rutu 'ba Seyipurusu. ⁵ Zë okonni Salamisi, ayetonni kö'du kise 'ba Wirī yëti mi bi 'ba mötuwë 'ba Yude. Yowani Marako ëdi zë aba kaa vo wakonyi. ⁶ Baranaba ehe Sawolo umunni da rutu zi Papahosi. Ani zë i'janni kora maako tëmi Yude, ru mo wisi 'ba Yësu. Mo vo möri ehe nëbi vo ndondo. ⁷ Mo o'do loo kpa zi Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kö'du yolo, omba zi kowo kö'du kise 'ba Wirī, ehe mo utu litu kö'du Baranaba ehe Sawolo. ⁸ Mora Barayësu vo möri, ru mo maako Elimasi, awasa kö'du 'bëzë ne. Mo ayonzo zi yere sesi kazi koma mi Yësu. ⁹ Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndo Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi ¹⁰ ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndondo ehe vo wehe 'ba kö'du laka. Ndala aba, atoro ta bi me'do kyenyë kiya ra gëri tinyö 'ba Yere? ¹¹ Yere omba ti'bë riti ki'di zi yi, yi kö'do yaa na vo komoköndu. O'bo dekpe zi bikanyi 'ba kadra kongö."

Kandi komo kora ne ayöfu matutu köndu aba, ehe mo i'bë toko vidi maako koma zi ni gaga kala aba. ¹² Mati yere ongo kö'du mati o'do rë ni ne, mo rakaga aba mi kö'du yandi ga kö'du 'ba Yere ne. Here mo oma mi Yere.

Pawolo ehe Baranaba mi Atiyoko Pisidiya

¹³ Pawolo ehe oka maakowe ëti ilanni Papahosi ehe i'bënni zi Paga mi Pambaliya, mora Yowani Marako ila zë i'bë hulëhu mi Yerusalem. ¹⁴ Koso zë ne i'bënni dagba kazi Paga zi Atiyoko mi Pisidiya. Here mi kö'do 'ba ralawo aba zë i'bënni mi bi 'ba mötu ehe alimanni akaŋo. ¹⁵ Tapëti kö'du ko'jo tëmi kö'du ki'di ehe wayöruwë 'ba nëbiyë, vo dagbe utunni vidi maako zi yada zi Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, ëzë ëdiyë kö'du maako aba zi kiya mati akakonyi vidi, iye."

¹⁶ Pawolo ënyi riyë. Mo o'do kala ni, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidi maako 'ba tu'dëe kpa mati ëdinni mötu Wirī, oze mbili ye. ¹⁷ Wirī 'ba Yiserele inzi zutu 'bezee, ehe mo ila vidi 'beze kaa vo leze mati ëdi alimanni Ezipeto. Ani mo o'do zë na kyigo. Here kyigo gära

'bëni aba, mo ayasi zë yaga. ¹⁸ Koo 'butësowö mo ongo gë zë mï da lipi. ¹⁹ Tapëti mo ayaŋa tu'dë madomoriyö mï Kanana, mo i'di dakaŋo 'bëzë zi vidï 'bëniyë kaa drïvu. ²⁰ Nenyë o'do rë ni iri koo lamisowö 'butëmuyi."

"Tapëti kadra nani, Wirï i'di vidï 'bezee na vo vurëë le mï kadra 'ba nëbi Samowe. ²¹ Here vidï ombanni yere. Wirï i'di zi zë Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta daliŋo 'ba Benyimona. Mo iri koo 'butësowö. ²² Tapëti Wirï iri Sawolo, i'di Dawidi na yere pëti mo. Wirï iya ga kö'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese ëdi kyinë 'ba vidï ma o'do ma ndra na rakyenyi. Mo o'do wa biya, mati momba mo zi ko'do.' ²³ Tëmi kozo 'ba kora nenyë, Wirï ika vo wayomö Yësu zi Yiserele, kaa alömu."

²⁴ "Mora gba kazi Yësu ayi dë, Yowani ëdi ayada zi vidï biya mï Yiserele zi dë nni koto hulëhu zi Wirï ehe bapatisi kiri. ²⁵ Mati loo 'ba Yowani ëdi ku kara zi rë ni kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma ëyi ra? Manza dë vidï mati ëdiyë bi mo kisi. Owowe mo ëdi tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dë laka zi kamoka omo kinga.' "

²⁶ "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dëë biya mati ëdinni kinye Wirï mötu, kö'du kise 'ba wayomö nenyë utu zi ze. ²⁷ Vidï 'ba Yerusalem ehe vo dagba 'bëzëë ayolönni dë ëyi ra Yësu. Mandere zë ayolönni kpa dë mï me'do 'ba nëbiyë mati ëdi ako'jonnï mï ko'do 'ba ralawo biya. Zë o'donnï me'do 'ba nëbiyë ayi ku tïnyö vurë kikye aba ra Yësu. ²⁸ Gbi le ëzë i'ja kö'du maako dë le zi Yësu ki'di zi kofo, zë nduwë ha Pilato ko'jo zi mo kofo. ²⁹ Tapëti o'donnï wa mati nëbiyë ayörunni kö'du Yësu, oba mo akaŋo ta da taka ehe i'di mï ogo."

³⁰ "Mora Wirï injë mo tëmi koli. ³¹ Ko'do lakyi aba Yësu alaya zi vidï mati i'bënni mo aba tëmi Galilaya zi Yerusalem. Yaanya aba ëdinni kö'du mo yada zi vidï 'bezee. ³² Ze kinye zi yada zi ye kö'du yöyö. Wa mati Wirï alömu zi zutu 'bezee, ³³ na ko'do, yaanya aba mo o'do ku zi ze Yësu kinjë aba zi didi. Eëdi kaa Wayeto 'ba Dawidi ma riyo iya henye, 'Yi wisi ama ra, ndenye mayi ku na 'Bu yi.' "

³⁴ "Wirï injë Yësu tëmi koli ehe ila ida ro mo dë zi teŋe. Eëdi kaa Wirï iya,

'Ma ki'di zi yi wa laka mati ma lömu zi Dawidi.'

³⁵ Ehe mï Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,

'Ila vidï laka 'bëyi ne dë zi teŋe mï ogo.'

³⁶ Mati Dawidi ëdi gba na didi, mo oro Wirï. Here tapëti mo oli, usu mo mï ogo 'ba zutu 'bomowe, ehe ida ro mo eŋe. ³⁷ Mora vidï mati Wirï injë tëmi koli, ida ro mo eŋe dë."

³⁸ "Aboka me, kö'du kise ne ëdi henye, Yësu akila kö'du kyënyë 'be!

³⁹ Kö'du ki'di 'ba Mosa o'bo dë e ko'do tïnyö tëmi kö'du kyënyë 'be biya. Mora vidï ma ëdi koma aba mï Yësu, Wirï ako'do mo tïnyö. ⁴⁰ Eëdiyë komokandi aba kazi, kö'du ma nëbi iyanni ne mo'do rë ni dë zi ye. Zë iyanni henye,

⁴¹ 'E vidï ma o'de lasa ra Wirï,

ëdi rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'do wa maako mï kadra 'be,

o'be dë zi koma,

ëzë vidï maako ayada le zi ye.' "

⁴² Mati Pawolo ehe Baranaba ëdinni ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, vidï alenzenni zë zi kiya kyö kö'du kölö nenyee ko'do 'ba ralawo vere aba.

⁴³ Tapëti mötu, Yuda kayo ehe tu'dë kayo ma ëdinnì Wirì mötu ne, i'bënnì zë ëti. Pawolo ehe Baranaba alenze zë biya zi lima mï rakyëyi 'ba Wirì.

⁴⁴ Mï ko'do 'ba ralawo vere, vidì biya 'ba mï gawo ayinnì zi kö'du kise 'ba Yere kowo. ⁴⁵ Mati Yude ongönnì vidì kayo nee, zë na mikumbë. Zë alidinnì Pawolo ehe ame'donnì na kyënyë ra kö'du biya matì mo iya ne.

⁴⁶ Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyannì henye, "Domba zi yada kö'du kise 'ba Wirì zi ye, gba kazi yada zi vidì maakowe. Mora ombe kö'du kise ne dë! Nenyë ayada henye, ombe didì ma nburu nburu ne dë. Yaanya aba dëdì t'i'bë zi tu'dëë. ⁴⁷ Yere i'dì kö'du zi ze henye, 'Mì'dì yì kinyë kaa bikanyi zi tu'dëë, zi koba wayomö 'ba Wirì zi vidì mï dakaño biya.' "

⁴⁸ Kö'du kise nenyë o'do tu'dëë na rakyenyi, ehe zë ayetonnì me'do 'ba Yere. Vidì biya ma inzi ku kö'du didì ma nburu nburu, here omannì mï Yere. ⁴⁹ Kö'du kise ga kö'du 'ba Yere apere rë nï biya mï dakaño nenyë.

⁵⁰ Mora Yude i'bënnì zi mbara kyigö ma erennì Wirì, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Zë ofonnì zë na kyënyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetonnì zë yaza. Zë orennì zë yaga tēmì kapa 'ba dakaño nenyë. ⁵¹ Pawolo ehe Baranaba akyito durufu 'ba ga bi nani ta ndì nnì, ehe i'bënnì dagba zi Yikoniyömu. ⁵² Mora vo lö'böwë 'ba ga ndì Yësu biya na rakyenyi, ehe osonnì ndo Lawo Laka aba.

14

Pawolo ehe Baranaba mï Yikoniyömu

¹ Pawolo ehe Baranaba ame'donnì mï bi 'ba mötu mï Yikoniyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'dë kayo omannì mï Yere. ² Mora Yuda ma ombannì dë koma mï mo, o'donnì tu'dë maakowe na kamo ehe ofö rë nnì na vo wehe ra önduwë mï Korisitö. ³ Pawolo ehe Baranaba alimannì ani kadra konda aba, me'do kö'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'dì kyigö zi zë, zi kö'du koro kö'do ehe rakaga, mati akayada kö'du kise 'ba rakyëyi ëdì tinyö. ⁴ Vidì mï gawo 'ba Yikoniyömu ayölonnì dë a'di zi sösu. Kya maakowe omannì mï gboko 'ba Yude ehe maakowe omannì mï vo lituwë.

⁵ Ndundu mo aba, tu'dë maakowe ehe Yude, bi kölö vo dagba 'bënnì ëti, ombannì mala kö'do zi kö'do zë na kyënyë ehe zë ku'du yitö aba brua.

⁶ Mati Pawolo ehe Baranaba ayölonnì wa ma ëdì rë nï kö'do, zë ahonnì mï dakaño 'ba Lëyikoniya, ani mï gawo 'ba Liyisitra ehe Dëbë ehe bi ma kara dakapa dakaño ne. ⁷ Ani zë nduwë kö'du yöyö laka ne yëti.

Pawolo ehe Baranaba mï Liyisitra

⁸ Mï Liyisitra, kora maako ëdì ani o'jo mo na ndì keñe ehe o'bo dë zi lasi. ⁹ Kora ne ëdì mbili nï koze da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongo mo ëdì koma aba mï Yësu zi kö'jo, ¹⁰ mo agbögbö hë nï iya henye, "Ënyì riyë!" Kora ne öfu riyë ehe ayeto lasi toko. ¹¹ Mati vidì kayo ne ongönnì wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö hë nnì yaga mï ha 'ba Lëyikoniya, iyannì henye, "Wiriyë ofonnì rë nnì ku na vidì köndu ehe ayinnì ku akaño zi ze!"

¹² Vidì i'dinnì ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dinnì ru da Pawolo Hemoso, ga kö'du mo ra ame'do. ¹³ Yëkëlu 'ba Zeyusi ëdì kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe döruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga kö'du mo ehe vidiyë ombannì zi k'i'dì wakumu zi zë.

¹⁴ Mati Pawolo ehe Baranaba ayölonnì kö'du nenyë, zë izannì bongö 'bënnì ahonnì mï kutë vidì kayo ne hë nnì gbögbö aba henye, ¹⁵ "Ëdiyë kö'du nenyë kö'do ga a'di? Ze vidì könduwë ra kaa e. Dika ze kö'du yöyö

laka ra zi ye here zi ye kila wiri mbiya ma kazi kö'du, ehe oto de zi Wiri ma didi, ma o'do komoriye, dakaŋo, wini kyedre, ehe wa biya mi zë. ¹⁶ Mi kadra ma alaga, Wiri ila vidi ti'benni mi geri'benni, ¹⁷ mora mo ayada mo edi ani temi wa laka mati mo o'do. Wiri utu mire ta komoriye ehe o'do wa 'be mi yaka övu. Mo i'di wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi." ¹⁸ Gbi le tapeti Pawolo ehe Baranaba iyanni nenyé biya, na kyigo zi zë yata vidi ta bi wakumu ki'di mo zi nni.

¹⁹ Kya 'ba Yude temi Atiyoko ehe Yikoniyömu ayinni, ofonni vidi kayo ne na wehe ra Pawolo. Zë otranni mo yito aba ehe otönni mo yaga temi gawo kyedre. Asösunni mo oli ku, ²⁰ mora mati vo lö'böwë atoto rë nni toko ra Pawolo, mo orö riyë ehe i'bë hulëhu mi gawo kyedre ne. Mi ko'do vere aba, mo ehe Baranaba i'benni zi Dëbë.

Pawolo ehe Baranaba a'banni Atiyoko mi Siriya

²¹ Pawolo ehe Baranaba ayëtinni kö'du yöyö laka ne mi Dëbë ehe vidi kayo ayinni na vo lö'böwë. Here zë i'benni hulëhu Liyisitra, Yikoniyömu, ehe Atiyoko. ²² Zë akyigonni vo lö'böwë ehe alenzenni zë zi limanni mi koma. Zë ayadanni zi zë henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wiri temi rayaza kyedre." ²³ Pawolo ehe Baranaba inzinni kyedree zi nni mi kanisa biya na kölö kölö. Here zë oro hë nni, amötunni, ehe i'dinni renni zi Yere zi gë zë gaga, ma edinni koma aba mi Yere. ²⁴ Tapeti ti'bë kpuru Pisidiya, ze ayinni Pambaliya, ²⁵ ehe tapeti zë ayëtinni kö'du mi Paga, here zë i'benni akaŋo zi Italiya.

²⁶ Ta Italiya i'benni zi Atiyoko mi Siriya. Ani vo lö'böwë kyere dagba i'dinni zë zi Wiri gë zë kongö, mati edinni löö ko'do, yaanya aba löö inde rë ni ku. ²⁷ Tapeti toko mi Atiyoko, zë ako'jonn kanisa bi kölö. Zë ayadanni zi vidi wa ma Wiri akonyi zë zi ko'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëë zi koma. ²⁸ Here zë alimanni ani vo lö'bö eti mi kadra konda.

15

Ratoto mi Yerusalema

¹ Vidi kora maakowe ayinni ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonni yandi önduwë 'ba Korisito, iyanni henye, "Ayömo zë de nje èzë anbete zë ku kaa Mosa ayandi." ² Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni zë eti. Here kanisa omba zi kutu Pawolo ehe Baranaba ehe vidi maakowe zi ti'bë Yerusalema zi me'do mi kö'du nenyé zi vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalema. ³ Here kanisa utu zë. Mati zë edinni ati'bë, zë i'benni kpuru Ponisiya ehe Samariya, ehe ayadanni hala tu'dëë oto de nni ku zi Wiri. Kö'du yöyö nenyé o'do önduwë biya na rakyenyi.

⁴ Mati kora ne okonni mi Yerusalema, kanisa iri zë kalakyedre aba, ehe vo lituwë kyedree eti. Pawolo, Baranaba ehe vidi ma ayinni zë eti, ayadanni biya zi zë wa ma Wiri o'do kpuru kazi zë. ⁵ Here kya 'ba vo koma maakowe mati zë kpa Farasiye, zë orönni riyë iyanni henye, "Tu'dëë ma nbete zë, ehe moronni kö'du ki'di 'ba Mosa."

⁶ Vo lituwë ehe kyedree atoto rë nni me'do mi kö'du nenyé. ⁷ Ame'donni kadra konda aba. Here Petero enyi riyë ehe iya henye, "Önduwë, ayole ku henye, kyere mi kadra ma alaga, Wiri inzi ma temi kutëë henye tu'dë akowonni ta dami'di ha ma kö'du yöyö laka ehe koma. ⁸ Wiri mati ayolo a'di ra edi mi di'di vidi biya, mo ayada mo omba zë ku, Lawo Laka ki'di aba zi zë, kaa mo i'di zi ze. ⁹ Wiri o'do zë de kutu ta re ze. Mo o'do di'di zë nbala koma aba. ¹⁰ Yaanya aba, kö'du a'di ediyë yözo Wiri, wa yeto ki'di gu vo lö'bö nenyee? Wakinjë nenyé ayeto ndra le ze ehe zutu 'beze

o'bo dë kinjë. ¹¹ Mora doma henye, akayomo ze waki'di 'ba rakyëyi aba kazi Yere Yësu, kpa kaa tu'dëë."

¹² Vidi biya alimanni liwo mati owonni Baranaba ehe Pawolo ayadanni hala Wirī o'do kö'du koro, kyinë kyigo 'bëni, ehe rakaga zi tu'dëë kpuru kazi zë. ¹³ Tapëti zë indenni me'do ku, Yemisi iya henye, "Önduwë, oze mbili ye zi ma! ¹⁴ Simona ayada henye hala Wirī ayi mi kadra ma dagba zi tu'dëë, ehe o'do kya maakowe na vidi ëni. ¹⁵ Me'do 'ba nëbiyë ida rë ni ku kö'du kiya 'bama aba. Eëdi na yöru,

¹⁶ 'Ma kata'ba ehe kuvö löhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvö tëmi rayaña 'bomo ehe k'o'jo mo riyë löhu,

¹⁷ here vidi ma osönni ehe tu'dëë, mati ma k'o'jo zi tëdinni vidi 'bama, akomanni Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenyee.

¹⁸ Ma ayada zë mi kadra ma alaganni kyere.' "

¹⁹ Here ma sösu dë da ki'di wakinjë yeto da tu'dëë, ma ëdinni ku dë nni kopi zi Wirī. ²⁰ Da yöru ehe nje yada zi zë, anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wirī mbiye, anza dë zi ndoro ko'do, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urī gu mo, ehe anza dë zi konyo yama. ²¹ Ga kö'du ki'di 'ba Mosa ayëti ku mi gawo biya mi koo lakyi, ehe ta ga ko'do 'ba ralawo biya ëdi ako'jo mi bi 'ba mötu 'beze.

Waraga zi tu'dë ma ëdinni koma aba mi Yere

²² Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya vidi 'ba kanisa ombanni zi kutu kya kora 'bënni maakowe zi Atiyoko zi ti'bënni Pawolo ehe Baranaba ëti. Zë inzinni Sila ehe Yudasi, mati ako'jo kpa Barasaba, zë ra na vo dagbe 'ba önduwë. ²³ Zë ayöranni waraga iya henye, "Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze önduwë dutu wamëtë zi ye biya tu'dë mati vo lö'böwë 'ba Yere mi Atiyoko, Siriya ehe Silisiya."

²⁴ "Dowo ze henye, vidi maakowe ta kinye, o'donni yë rasösu aba, ga kö'du ma zë iyanni, mora dutu zë dë. ²⁵ Here da toto re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu zë zi ye, ni aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo ëti. ²⁶ Kora nenyee i'di didi nni ku kö'du 'ba Yere Yësu Korisito. ²⁷ Dëdi kpa kutu zi ye Yudasi ehe Sila, zë ra akayadanni zi ye hë nni aba, kpa kaa da yöru. ²⁸ Lawo Laka ayada zi ze henye, di'di ze kya wakinjë maako dë ndra zi ye ta da ma nenyee: ²⁹ anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wirī mbiye, anza dë zi konyo yama, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urī gu mo, ehe anza dë zi ndoro ko'do. Eëzë o'de kö'du nenyee, ako'de na laka. Dutu wamëtë 'beze zi ye."

³⁰ Kora sowo ne ilanni Yerusalem ehe i'bënni Atiyoko. Here zë ako'jonnī vidi 'ba kanisa bi kölö ehe i'di waraga ne zi zë. ³¹ Mati waraga ne ako'jo, i'di rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi zë. ³² Yudasi ehe Sila zë ku nëbiyë, zë iyanni kö'du kayo mati i'di kyigo zi önduwë. ³³ Kora mati zë ta Yerusalem, tapëti alimanni kadra maako aba mi Atiyoko, zë ënyinni ta'ba zi vidi mati utunni zë. Önduwë iyanni zi zë henye, "I'bëe na rakyëyi." ³⁵ Mora Pawolo ehe Baranaba alimanni nduwë mi Atiyoko. Ani zë ayandinni kö'du ehe ayëtinni me'do 'ba Yere, vidi kayo maakowe ëti.

Pawolo inye rë nni Baranaba aba

³⁶ Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, "Di'bë ze hulëhu ehe ti'bë kongö önduwë mi Korisito mi gawo biya mati da yëti me'do 'ba

Yere mi zë. Here da kayolo ze hala zë ëdinni ako'do." ³⁷ Baranaba omba zi Yowani koba, ru mo vere Marako. ³⁸ Mora Pawolo omba dë, ga kö'du mo ila zë mi Pambaliya ehe mo ɔɔ ku ta bi loo ko'do zë ëti. ³⁹ Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni, ehe vidi kölö tēmi zë i'bë gëri 'bëni kutu. Baranaba oba Marako ehe i'bënni Seyipurusu, ⁴⁰ mora Pawolo inzi Sila ehe i'bënni gëri ma kutu. Önduwë mi Korisito i'dinni zë ku da kala Wirī. ⁴¹ Pawolo i'bë kpuru Siriya ehe Silisiya vidi 'ba kanisa ko'do zi kyigɔ.

16

Timotiyo o'do loo Pawolo aba ehe Sila

¹ Pawolo ehe Sila a'banni zi Dëbë ehe Liyisitra. Ani vo lö'bö maako alima ani, ru mo Timotiyo. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tēmi Girigi. ² Önduwë mi Korisito mi Liyisitra ehe Yikōniyömu iyanni kö'du laka ra Timotiyo, ³ ehe Pawolo omba mo zi ti'bënni ëti. Mora Pawolo anjete mo dagba, ga kö'du vidi 'ba Yude biya toko ani, ayolōnni henye 'bu 'ba Timotiyo tēmi Girigi. ⁴ Mati zë i'bënni tēmi gawo zi gawo agamo, zë ayadanni zi vidiyë a'di ra vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalemā ombanni, ehe zi zë koro kö'du kira nenye. ⁵ Kanise ayinni na kyigɔ mi koma 'bënni, ehe 'duwi vidi kayo i'di koma 'bënni mi Yere.

Rayada 'ba Pawolo mi Trowasi

⁶ Pawolo aboka 'bëni ëti 'bënni kpuru tēmi Paragiya ehe Galatiya, ga kö'du Lawo Laka ila zë dë zi kö'du yëti mi Asiya. ⁷ Tapëti zë ɔkōnni mi Mayisiya, zë ayōnzōnni zi ti'bë mi Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yësu ila zë dë. ⁸ Here zë i'bënni dagba kpuru Mayisiya le ɔkōnni zi Trowasi. ⁹ Yondo aba, Pawolo ongo rayada, vidi maako tēmi Mesedōniya ëdi tɔɔ ani ehe lenze ni, iya henye, "Ayi Mesedōniya zi konyi ze!" ¹⁰ Tapëti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto gëri koma zi ti'bë Mesedōniya. Da yolo ku Wirī ra ako'jo ze zi kö'du yöyö laka ne yëti ani.

Ludiya ayi na vo lö'bö 'ba Yere

¹¹ Di'bë ze mbiyi tēmi Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mi ko'do vere aba doko ze mi Napolisi. ¹² Ta karani, di'bë ze mi Filipi, gawo mati dagba Roma iri mi Mesedōniya. Do'do ze da kyɔ mi Filipi. ¹³ Mi ko'do 'ba ralawo, di'bë ze yaga ha resī 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sösu 'beze da ki'ja bi 'ba mötu ani. Da lima ze akaŋo ehe da me'do zi mbara mati ayinni. ¹⁴ Ma kölö tēmi zë ra Ludiya, mo tēmi gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongo 'buluyë kogo dagba ra. Mo vo mötu 'ba Yere Wirī ra, ehe Yere ayëhu di'di mo zi komba da kö'du mati Pawolo ëdi kiya. ¹⁵ Here tapëti mo vo dakota 'bëni ëti abapatisi zë, mo asesi zo ze lenze, "Ëzë asösu ma tinyö mëdi koma aba mi Yere, ayi alima linjo 'bama." Ndundu mo aba, mo alëlu de ze gbɔ.

Pawolo ehe Sila mi kamba

¹⁶ Mi ko'do kölö maako aba, ze da gëri 'beze zi ti'bë bi 'ba mötu, dandosi de ze wu'jë vo kalima aba. Mo ëdi dakyikyī aba mi ni here i'di kyigɔ zi mo zi yada kö'du ma gba ani. Tapëti kö'du nenye ko'do, mo o'do kōhi kyɔ zi kyedre 'bëniyë. ¹⁷ Wu'jë ne usu ga Pawolo, ehe kōsi ze, ehe mo zo nduwë hë ni gbōgbō, henye, "Kora nenye vo kalima 'ba Wirī ma kyedre. Zë ëdinni ayada zi ye hala zi yome." ¹⁸ Nenye i'bë ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofo rë ni ehe iya zi dakyikyī na kamo, iya henye, "Mi ru

'ba Yėsu Korisito, mĩ'dĩ kō'du zi yĩ kila wu'jė tisi nenyee!" Kandi dakyikyki ne ila mo.

¹⁹ Mati vo kyeti 'ba wu'jė vo kalima ne ayolonnĩ henye ga gėri 'ba kōhi kō'do 'bėzė i' bė ku, zė irĩnnĩ Pawolo ehe Sila ehe ikannĩ zė zi vo kalakonde mĩ bi 'ba wakogo. ²⁰ Zė ayadannĩ zi vo mĩ turu henye, "Yuda nenyee ědinnĩ ku gawo kyedre 'beze ne yaņa! ²¹ Zė ědinnĩ ayada zi ze kō'do wa mati ze vidĩ 'ba Rome ila ze dē zi kō'do."

²² Vidĩ kayo alodrōnnĩ na radrōko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidĩ 'ba mĩ turu iyannĩ zi vidiyė ote bōngo 'bėzė, ehe i'dinnĩ kō'du zi vidiyė zė ku'bō moŋo aba. ²³ Tapėti waku'bō kyenyė, i'dĩ zė mĩ kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongō ne zi gė zė kongō laka kazi ahonnĩ. ²⁴ Vo ga kamba kongō ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'dĩ zė mĩ kutė kamba ehe ida ndĩ zė nyōri aba ra kulugbu yeto.

²⁵ Mĩ kutė yōndo, Pawolo ehe Sila ědinnĩ amōtu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wiri, maboso maakowe ědĩ 'bėnnĩ mbili nni koze. ²⁶ Truku'du kinzikinzi kyigo ayi akōho kamba le hu mo aba. Ha loko ayėhu rė nni, ehe nyōri alėpi biya ta ndĩ mabosowe. ²⁷ Mati vo ga kamba kongō aliro ehe ongo ha loko ayėhu rė ni ku huwė, mo oba kulu 'bėni ehe omba ku kara zi rė ni kofo, ga kō'du mo asōsu 'bėni maboso ahonnĩ ku. ²⁸ Mora Pawolo agbōgbō hė ni, "Ofo rė yĩ dē! Vidĩ maako aho dē."

²⁹ Vo ga kamba kongō ako'jo kō'du wa'do ehe i' bė mĩ kamba. Mo alėpi tese aba akaņo burutu Pawolo ehe Sila. ³⁰ Tapėti mo ayasi zė yaga tēmĩ kamba, mo ako'jo hė zė iya henye, "A'di ra ma kō'do zi tōmo?"

³¹ Zė aya'bannĩ do mo iyannĩ henye, "Oma mĩ Yere Yėsu, ehe akayōmo yĩ. Nenyee ědĩ kpa tĩnyō zi vidĩ biya ma alima liņo 'bėyi." ³² Here Pawolo ehe Sila ayadannĩ zi mo kō'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidĩ biya liņo 'bōmo. ³³ Mati gba na yōndo, vo ga kamba kongō oba zė bi mati mo atō'bo kaka oņo zė. Here mo biya vo dakota 'bėni ěti abapatisi zė. ³⁴ Vo ga kamba kongō oba Pawolo ehe Sila liņo 'bėni, i'dĩ wa zi zė konyo. Mo na rakyenyi, ga kō'du mo i'dĩ koma 'bėni ku mĩ Wiri ehe vo dakota 'bōmowe kpa.

³⁵ Mĩ damĩndō vere aba, vo 'ba mĩ turuwė, utunnĩ kya turu dakōndu maakowe kō'du ki'dĩ aba zi vo ga kamba kongō iya henye, "Ile Pawolo ehe Sila mĩ'bėnnĩ."

³⁶ Vo ga kamba kongō ayada zi Pawolo iya henye, "Vo mĩ turu i'dinnĩ kō'du zi ye kinga yĩ Sila aba na dangōlō. Yaanya aba i'bėe na rakyeyi."

³⁷ Mora Pawolo iya zi turu dakōndu nee henye, "Ze vidĩ 'ba Roma ehe turuwė 'ba Roma ědĩ ze ku'bō ta da komo vidĩ kayo, kazi vurė 'beze kiya. Zė u'dunnĩ ze mĩ kamba. Yaanya aba zė asōsu 'bėnnĩ, zė atō'bōnnĩ ze kutu na liwo? E e, zė o'dōnnĩ dē! Zė ra mayinnĩ kinye ehe ze yasi yaga."

³⁸ Mati turu dakōndu ne ayada zi vo mĩ turu henye, Pawolo ehe Sila zė vidĩ 'ba Roma, zė na tere. ³⁹ Zė i'bėnnĩ ako'jonnĩ hė zė kō'du 'ba wakila. Zė ayasinnĩ zė yaga tēmĩ kamba ehe ako'jonnĩ hė zė, zi ti'bėnnĩ 'de tēmĩ gawo ne. ⁴⁰ Here Pawolo ehe Sila i'bėnnĩ mbiyi liņo 'ba Ludiya, ani zė ongōnnĩ ōnduwė, iyannĩ me'do 'ba rakyigo zi zė, ehe i'bėnnĩ gbo.

17

Riti mĩ Tasalanika

¹ Tapėti zė i'bėnnĩ kpuru Ambahipolisi ehe Apoloniya, zė i'bėnnĩ dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mōtu 'ba Yude ědĩ mĩ gawo kyedre nani. ² Here ědĩ kaa 'duwi, Pawolo i'bė ani zi bi 'ba mōtu, ehe mĩ kō'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vidiyė. Mo ame'do tēmĩ wayōruwė ³ zi yada zi zė henye, ědĩ laka

zi Korisito ki'ja riti, ehe ědi laka mo ěnyĳi těmi koli. Pawolo ayada kpa zi zě henye, "Yěsu mati mědi k'odu mo kiya, Korisito ra." ⁴ Kya maakowe těmi zě omanni mi k'odu ma Pawolo iya, ehe ayinni na vo l'ob'oo kaa Pawolo ehe Sila. Tu'dě maakowe ehe mbara kayo mati vĳdi ayol'nni zě ndra omanni kpa mi k'odu kise ne.

⁵ Yuda maakowe, na mikumbě ehe zě omanni vĳdi 'ba k'odu kyěnyě ko'do maakowe mati alimanni toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'do mi gawo kyedre ne. Zě ombanni zi Pawolo kĳri ehe Sila kika yaga zi vĳdi kayo ne, ehe zě i'běnni zo mbĳiyi liŋo 'ba Jasoŋo. ⁶ Mora mati zě i'janni zě dě ani, zě irinni Jasoŋo ehe ōndu maakowe ěti. Zě obanni zě zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe hě nni gb'ogb'oo aba henye, "Pawolo ehe Sila o'd'nni k'odu kyěnyě ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinni ku kinye ⁷ ehe Jasoŋo iri zě kalakyedre aba liŋo 'běni. Zě biya owenni k'odu ki'di 'ba Yere 'ba Roma ku, iyanni henye, vere maako ru mo Yěsu, Yere ra." ⁸ Vo mi turu nenyee na rasosu, mati owonni nenyee. ⁹ Here zě o'd'nni Jasoŋo ehe maakowe ěti zi k'ohi kopi dagba atehe 'da zě kila ati'bě.

Mi Beriya

¹⁰ Mi yond'oo kol'oo ne, ōnduwě utunni Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapěti zě okonni, i'běnni mi bi 'ba m'otu 'ba Yude. ¹¹ Vĳdi 'ba Beriya ndra na laka ta da vĳdi 'ba Tasalanika, ga k'odu zě rakyenyi aba zi k'odu kise ne kĳri, ehe ko'do ta ga ko'do, zě ayandinni way'oruwě, zi kong'o ězě k'odu nenyee tĳny'oo. ¹² Kayo těmi zě i'di kora 'běnni mi Yere, vĳdi mbara Giriĳi mati vĳdi ayol'nni zě ndra ehe vĳdi koma kayo, ¹³ mora mati Yude mi Tasalanika owonni Pawolo ědi k'odu kise 'ba Wiri ne yěti mi Beriya, zě i'běnni ani ehe o'd'nni vĳdi kayo ne zi tědinni na vo wehe 'ba Pawolo. ¹⁴ Kandi ōnduwě utunni Pawolo akanjo ha ranga, mora Sila ehe Timotiyo alima 'běnni mi Beriya. ¹⁵ Vĳdi kora maakowe i'běnni na k'owo Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'banni k'odu aba zi Sila ehe Timotiyo zi tayinni kandi zi ni.

Mi Atenisi

¹⁶ Mati Pawolo ědi bi Sila ehe Timotiyo kisi mi Atenisi, mo rasosu kyedre aba zi kong'o wiri mbiya mi gawo kyedre ne. ¹⁷ Mo i'bě mi bi 'ba m'otu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vĳdi 'ba Giriĳiyě ma erenni Wiri. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vĳdi mati mo i'ja bi 'ba wakogo. ¹⁸ Kya vo komoyandi Epikuriy'ooŋo maakowe ehe vo komoyandi Isitowiki maakowe awasa hě nni kpa mo aba. Vĳdi ako'jonn'oo k'odu henye, "A'di ra vo lumě nenyee ayonzo zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo ědi k'odu wiri 'ba vo leze ra yěti!" Zě iyanni here ga k'odu mo ědi ame'do k'odu 'ba Yěsu ehe těnyĳi 'ba vĳdi těmi koli. ¹⁹ Zě ikanni Pawolo bi 'ba ratoto ako'jo Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra k'odu yandi kyĳi 'běyi ne biya ědi? ²⁰ Dowo ze ika k'odu rakaga maakowe da yolo zě dě mi me'do 'běyi ne a'di ra?" ²¹ Kpa ndra ta da wa maako, vĳdi 'ba Atenisi ehe vo leze mati ědi alimanni ani, owo zi kowo ehe zi me'do k'odu wakyĳi maako.

²² Here Pawolo owo mi kutě bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vĳdi 'ba Atenisi, monge vĳdi 'ba yěni ndra. ²³ Mati mědi ti'bě kpuru bi kong'o aba da wa m'otuwě, mi'ja me'do da karasa: Zi wiri ma kazi yolo. Am'otuwě wiri nenyee, mora tĳny'oo ayole mo dě. Here momba zi yada k'odu mo zi ye."

²⁴ Wiri nenyee ra o'do dam'oku ehe wa biya mi mo. Mo Yere 'ba komoriyě ehe dakanjo ehe mo alima dě mi yěkelu mati uv'oo kala vĳdi k'odu aba.

²⁵ Mo omba wakonyi dě kazi vĳdi maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa

biya zi vidī. ²⁶ Tēmī vidī kōlō, Wiri o'do vidī mati alimannī dakaṇo, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidī limannī 'dōmo. ²⁷ Wiri o'do nenyē biya, here zi ze nī koma, ehe toko yaga, ehe nī ki'ja. Mora mo anza dē na kowō ta re ze, ²⁸ ehe mo i'di kyigo zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tēdi ēyī 'bēnī ze. “Ze gisi omo,” kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyannī. ²⁹ Kyere ze gisi 'ba Wiri, da sōsuwē dē henye, mo ēdi kaa wiri mbiya o'do yaga tēmī dahabo mandere manzede mandere yitō. Mo anza dē kaa wa mati vidī kōndu akasōsu ehe ko'do. ³⁰ Koo mati alaga kyere naniye, Wiri ila nenyē biya ga kō'du vidī ayolōnni dē a'di ra nēdinnī ko'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidī biya ta bi ne motō dē nni zi mo. ³¹ Mo akō'jo ko'do mo ku mati akō'do vurē vidī 'ba damōku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yēsu zi ko'do vurē. Wiri i'di yolo mo nenyē zi ze biya Yēsu kinjē aba tēmī koli.

³² Kandi mati vidī owonni Pawolo iya, kora injē tēmī koli, kya zē maakowe ayetonni kogo. Maakowe iyannī henye, “Da kowo ze yi ame'do ga kō'du nenyē kadra maako aba lōhu.” ³³ Mati Pawolo ila bi 'ba ratoto ne ku, ³⁴ kya kora maakowe i'dinnī koma 'bēnnī mī Yere ehe i'bēnnī Pawolo aba. Ma kōlō tēmī vidī 'ba ratote ru mo Danasiyōsi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'bēnnī mī Yere.

18

Pawolo mī Koriti

¹ Pawolo ila Atenisi i'bē Koriti, ² ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra tēmī Poniyitusu. Anza na konda ta ga ma nenyē, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bēnī Pisisila aba, ga kō'du Yere Kulidasī i'di kō'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bē zi kongō Akuwila ehe Pisisila ³ ehe i'ja zē vo loko da'bōrō kuvōwē ra. Pawolo kpa vo loko da'bōrō kuvō ra, here mo alima zē eti ehe o'dōnni loo ga bi kōlō. ⁴ Mī ko'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bē bi 'ba mōtu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'dē maakowe ehe ayonzo zi zē kopi.

⁵ Mora tapēti Sila ehe Timotiyō okōnni ta Mesedoniya, mo ayaṇa kadra 'bēnī biya zi yēti kō'du zi Yude Yēsu mo Korisito ra. ⁶ Ndundu mo, zē ofo rē nni dō mo alidinnī mo. Here mo akohō durufu ta ra bōngō 'bēnī ehe iya zi zē henye, “Wa mati o'do rē nī zi ye, atēdi kō'du litē 'be ra! Ayaṇe ru ma dē. Yaanya aba ehe dagba ani mēdi ti'bē yēti zi tu'dē maakowe.”

⁷ Pawolo idra rē nī liṇo 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mōtu zi Wiri, ehe liṇo 'bomo kara dakapa bi 'ba mōtu. ⁸ Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mōtu ne. Mo ehe vidī biya mī dakota 'bomo i'di koma 'bēnnī mī Yere. Ma kayo maakowe mī Koriti owonni kō'du kise ne kpa, ehe vidī biya mati koma aba mī Yere abapatisi zē.

⁹ Yondo kōlō maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tēmī rayada iya henye, “Ere dē, zi sesi kō'du yēti nduwē dagba. Oro dē! ¹⁰ Ma yi aba, ehe vidī o'dōnni wa maakowe dē zi yi. Vidī kayo mī gawo kyedre nenyē, 'bama ra.”

¹¹ Pawolo alima mī Koriti koo kōlō ehe yehe modaka, vidī yandi me'do 'ba Wiri aba.

¹² Mati Galikō Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinnī bi kōlō ehe irinnī Pawolo. Zē ikannī mo bi 'ba vurē ¹³ ehe iyannī henye, “Kora nenyē ēdi yonzo zi vidī 'beze ko'do zi mōtu Wiri mī gēri mati kō'du ki'di 'beze omba dē.” ¹⁴ Gba kazi Pawolo me'do, Galikō iya henye, “Ēzē ēdi vurē kiya ra kora nenyē, na vo kō'du kyēnyē ko'do mandere wa maako eme dē, ma kowo me'do 'bēyi ne. ¹⁵ Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kō'du ki'di 'be, onge go mo na bi de. Momba dē zi vurē ma here ne, kiya.” ¹⁶ Here

mo utu zë yaga ta bi 'ba vurë. ¹⁷ Vidi ne irinni Sositenisi, vo dagba bi 'ba mötu 'ba Yude, u'bönni mo komo bi 'ba vurë. Mora du kö'du ne ogo dë da Galikö.

Pawolo a'ba Atiyoko 'ba Siriya

¹⁸ Tapëti lima 'ba Pawolo yaa vo lö'bö 'ba Yere ëti mi Koriti, mo iya zi zë alime gbo ehe i'bë Siriya, Akuwila aba ehe Pirisila. Mora gba mo i'bë dë, mo atëtë dë ni bi 'ba Senesiriya ga kö'du mo o'do lömu zi Wirī. ¹⁹ Mati zë okönni Efeso, Pawolo ila Pirisila ehe Akuwila. Mo i'bë bi 'ba mötu zi me'do zi Yude ani. ²⁰ Zë ako'jonnī ho mo zi lima ani na konda, mora mo omba dë. ²¹ Mo ayada zi zë alime gbo, ehe iya henye, "Ezë Wirī ila ma, ma tayi hulëhu." Here mo ila Efeso.

²² Pawolo i'bë zi Kasariya, bi mati mo amëtë kanisa. Here mo i'bë dagba Atiyoko. ²³ Tapëti lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bë zi bi kayo mi Galatiya ehe Paragiya. Mo akonyi vo lö'böwë ani zi tayinni na kyigo mi koma 'bënni.

Apolo mi Efeso

²⁴ Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mi gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kö'du yolö 'ba wayöruwë 'ba Wirī kayo. ²⁵ Mo ayolo kö'du 'ba gëri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo ëdi ame'do mi mo, da kö'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kö'du Yësu ëdi tinyö, mora mo ayolo nje bapatisi 'ba Yowani. ²⁶ Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mötu. Mati Pirisila ehe Akuwila owonni mo, zë obanni mo lijo 'bënni ehe akonyinni mo zi yolö kö'du 'ba Wirī na laka.

²⁷ Apolo omba zi ti'bë zi Akasiya. Here önduwë ayörunni waraga ayada zi vo lö'böwë mati ëdinni ani ne, zi mo kirī kalakyedre aba. Tapëti Apolo oko mi Akasiya, mo na wakonyi kyedre zi vidi biya mati i'di koma 'bënni mi Yere Yësu ga kö'du waki'di 'ba rakyëyi 'ba Wirī. ²⁸ Mo alëpi mi ha wasa Yude ëti, ehe ta da komo vidi kayo. Mo oba tëmi wayöruwë zi yada henye, Yësu mo Korisito ra.

19

Pawolo mi Efeso

¹ Mati Apolo ëdi mi Koriti, Pawolo i'bë kyëti dakaŋo, ehe oko mi Efeso. Ani mo i'ja kya vo lö'bö 'ba Yere maakowe. ² Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mati i'diyë koma 'be mi Yësu, i'di Lawo Laka ku zi ye?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "E e, gba dowo ze kö'du 'ba Lawo Laka dë."

³ Pawolo ako'jo hë zë iya henye, "Here, bapatisi 'ba a'di ra iriyë?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Bapatisi 'ba Yowani."

⁴ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Yowani abapatisi vidi, here zi dë nni koto zi Wirī. Mora mo ayada kpa zi zë, vidi maako ëdi tayi, ehe zë aki'di koma 'bënni mi mo. Yësu ra vidi mati Yowani ëdi ame'do kö'du mo."

⁵ Tapëti vidi owonni Pawolo iya henye, abapatisi zë mi ru 'ba Yere Yësu. ⁶ Here, Pawolo i'di kala ni dë zë. I'di Lawo Laka ku zi zë ehe zë ame'donni ha kazi yolö maako aba, ehe kumë me'do. ⁷ Ani ëdi kaa kora 'butë domoriyo mi gboko nenye.

⁸ Yehe wota aba, Pawolo i'bë mi bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe ame'do vidi ëti kazi tere kö'du damöku 'ba Wirī. Mo ayonzo zi dë zë lëlu, ⁹ mora maakowe tëmi zë na vo kazi kö'du kowo, ehe ombanni dë zi koma. Ta da komo vidi kayo, zë iyanni kö'du kyënyë ra gëri 'ba Wirī. Pawolo ila zë, ehe oba vo

lō'bōwē nī aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisi. ¹⁰ Mo ame'do ani 'duwī koo riyō, le Yuda biya ehe tu'dē maakowe mī Asiya owonni kō'du kise 'ba Yere.

Gisi 'ba Seva

¹¹ Wiri i'di kyigō zi Pawolo kō'du koro ko'do. ¹² Vidi obanni mandili ehe bongō mati ise ida ra Pawolo, ehe zē injēnni zē, zi vidi biya mati na rakoo. Biya vidi mati na rakoo ako'jo, ehe dakyikyī i'bēnni yaga. ¹³ Kya kora Yuda maakowe, i'bēnni toko yonzo zi kore dakyikyī yaga mī ru 'ba Yere Yēsu. Zē iyanni zi dakyikyī henye, "Ayi yaga mī ru kōlō 'ba Yēsu, mati Pawolo ēdi ayēti!" ¹⁴ Gisi kora madomoriyō 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo ēdinni ko'do nenye.

¹⁵ Ko'do maako aba dakyikyī iya zi zē henye, "Ma yolo Yēsu, ehe mowo kō'du Pawolo, mora yi 'bēyi ēyi?"

¹⁶ Mora kora mati dakyikyī aba mī nī ne, ōfu dē zē ehe u'bō zē. Zē ahonni yaga ta loko, na ga mbiya ehe onjo aba. ¹⁷ Mati Yude ehe tu'dē maakowe mī Efeso owonni kō'du nenye, zē tere aba, here zē ayetonni ru 'ba Yere Yēsu. ¹⁸ Yaanya aba vo lō'bō kayo odrō hē nni ga kō'du kyēnyē mati nēdinni ako'do. ¹⁹ Kya maakowe mati na vo mōri ne, ikanni buku 'bēnni ehe o'bo zē komo vidi kayo. Buku nenye ogo kpuluku'butēmuyi kōhi njiriri. ²⁰ Here kō'du kise 'ba Yere apere rē nī, ehe ayi ndra na kyigō.

Kō'du kī'di kowe mī Efeso

²¹ Tapēti kō'du nenye biya o'do rē nī ku, Pawolo omba zi ti'bē Mesedōniya ehe Akasiya da gērī 'bēni Yerusalema. Pawolo iya henye, "Ta nani ma katī'bē gha zi Roma." ²² Here mo utu vo konyi 'bēni riyō, Timotiyō ehe Eresito zi Mesedōniya. Mora mo alima nduwē tisi mī Asiya.

²³ Mī kadra nani kō'du kyēnyē o'do rē nī mī Efeso ga kō'du Gērī 'ba Yere. ²⁴ Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi ēdi loo 'bēni aba, ko'do wiri mbiya 'ba Aratemisi tēmi manzede. Zē mati o'donni loo zi mo, i'janni kōhi kyō. ²⁵ Demetrisi ika bi kōlō vidi mati mī loo kōlō ne, ehe iya henye, "Aboka me, ayole dēdi lima na laka ga kō'du nenye. ²⁶ Mora tinyō onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo ēdi vidi kayo kofō, anza dē nje mī Efeso, mora ta ga bi ne biya mī Asiya. Mo iya henye, wiri mati ze vidi kōndu dēdi ko'do mo ne, anza wiri ma tinyō ra dē. ²⁷ Vidi biya akayeto kō'du kyēnyē kiya ra loo 'beze. Vidi atorōnni ta bi koro wiri kyedre 'ba Aratemisi, mati ēdi mōtu mī Asiya ehe biya mī damōku ne."

²⁸ Mati vidi 'ba loo owonni nenye, ēnyinni na kamo ehe ayetonni hē nni gbōgbō, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso." ²⁹ Kandi gawo kyedre ne ku ha gbōgbō aba, ehe vidi kora maakowe irinni Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinni ta Mesedōniya Pawolo aba. Here vidi biya ahonni bi 'ba ratoto 'ba gawo. ³⁰ Pawolo na bi dē nī omba ti'bē komo vidi kayo, vo kome ilanni mo dē. ³¹ Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bomowe utunni kō'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi ti'bē. ³² Vidi kayo bi 'ba ratoto ne, hē nni gbōgbō kō'du wa maako, ehe agamowe kpa hē nni gbōgbō ga kō'du maakowe. Da vidi biya na wiri wiri, ehe na kayo tēmi zē ayōlonni dē kō'du a'di nayinni go mo bi kōlō. ³³ Vo dagba 'ba Yude adu'dunni kora maako ru mo Alekazende komo vidi kayo, ehe ayetonni yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala nī aba zi zē torō ti, ehe ayonzo zi mī kō'du ne ya'ba, a'di ra ēdi ti'bē dagba. ³⁴ Mora mati vidi kayo ongonni mo Yuda ra, zē biya agbōgbō hē nni kadra riyō aba, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso."

³⁵ Ndundu mo aba vo mī turu 'ba gawo ne, o'do vidi kayo zi tēdi ti. Here mo iya henye, "Vidi 'ba Efeso, vidi biya mī damōku ne ayōlonni

henye yëkëlu ëdî mî kutë gawo kyedre 'beze, ga kö'du zi mötu kyedre wîrî Aratemisi. Ëyî ra ayolö dë henye, kyinë mo, mati alëpî ta komoriyë, ëdî kinye? ³⁶ Vidi maako o'bo dë tandi ga kö'du nenyë. Here, alime ti, o'dë kö'du kyënyë maako dë. ³⁷ Ike kora nenyee kinye, anza dë le, zë ra olonnî yëkëlu mandere lidi wîrî 'beze. ³⁸ Èzë Demetrisi vo loo 'bënnî ëti asusunnî vidi maako, dëdî ze kalakonda aba, 'duwî bi 'ba vurë ëdî na yëhu. Vurë akikye rë nî 'da ani. ³⁹ Èzë waako ëdî ndra ta da mati ombe, akako'jo mî bi 'ba vurë. ⁴⁰ Tapëti kö'du mati o'do rë nî ndenyë, kyënyë mo ëdî, akasusu ze ra, na vo kö'du kî'dî pere. Wakila anza dë ga kö'du biya 'ba kö'du kî'dî pere ne, da to'be dë zi hu kö'du ma laka ne kiya." ⁴¹ Tapëti kö'du nenyë kiya, mo apere ratoto ne, mo ayada zi vidi ti'bënnî.

20

Pawolo i'bë kpuru Mesedoniya ehe Giriği

¹ Tapëti ha gbögbö inde rë nî ku, Pawolo ise kö'du zi vo lö'böwë ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi zë. Mo ila zë, ehe i'bë zi Mesedoniya. ² Kaa mati mo i'bë ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lö'böwë kö'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'bë Giriği ³ ehe alima ani yehe wota. Pawolo omba ku zi ti'bë Siriya. Mora Yude o'donnî yere ro mo, here mo omba zi ti'bë hulëhu ta gëri 'ba Mesedoniya. ⁴ Mo oba Sapatere wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Dëbë, Timotiyö, ehe vidi riyö 'ba Asiya ru zë Tayihikasi ehe Trohimusu nî aba. ⁵ Zë i'bënnî dagba zi Trowasi, ehe isinnî bi ze ani. ⁶ Tapëti karama 'ba mangolö'bo konyo kazi langa, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja zë mî Trowasi, ehe da lima ani ko'do 'ba gima kölö.

Pawolo mî Trowasi

⁷ Mî dagba ko'do 'ba gima, da toto re ze wakonyo bi kölö. Pawolo ame'do zi vidi le mî kutë yondö, ga kö'du mo omba ti'bë mündö aba. ⁸ Riyë mî lokotoro bi ma dëdî re ze toto, ani lamba kayo ëdî. ⁹ Kora obi maako ru mo Yuteyusi ëdî alima mî bingö 'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na kondä, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bë ko'do ehe alëpî tëmî lokotoro ma wota 'ba riyë le dakaño. Mati injënnî mo riyë, mo oli wënnî ku. ¹⁰ Pawolo i'bë akaño ehe idë rë nî da Yuteyusi. Mo iri mo mî kanza nî ehe iya henye, "Asösuwë dë! Mo ëdî na didî." ¹¹ Tapëti Pawolo i'bë hulëhu riyë mî lokotoro, mo owe mangolö'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bë. ¹² Here zë obanni kora obi ne liño na didî, ehe zë rakyenyi aba.

Ta Trowasi zi Meletusu

¹³ Di'bë ze dagba zi baburu ehe di'bë baburu aba zi Asoso, ehe domba ti'bë zi Pawolo koba mî baburu. Mo ako'jo nenyë ga kö'du mo ëdî ti'bë ani ndi aba. ¹⁴ Mati mo i'ja ze mî Asoso, mo ayi mî baburu ehe di'bë zo dagba zi Mitiyilina. ¹⁵ Mî ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyösi ehe mî ko'do vere dokö Samoso. Tapëti ko'do ma nani, di'bë ze Meletusu. ¹⁶ Pawolo omba zi ti'bë dagba Efeso kopi, ga kö'du mo omba dë zi kadra yanja mî Asiya. Mo na korokoro ehe omba zi tedi mî Yerusalema mî ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.

¹⁷ Ta Meletusu Pawolo utu kö'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinnî zi nî. ¹⁸ Mati zë okonnî ani, mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do

ku biya mī kadra mēdi ēti, mati mayi dagba zi Asiya. ¹⁹ Yuda maakowe o'donnī mala ra ma ehe o'do ma na rasōsu ehe riti. Mora mēdi loo 'ba Yere ko'do komo tolo aba ehe kazi rakīsī. ²⁰ Mati ma yēti kō'du mī vidī kayo, mandere yandi kō'du mī liṅo 'be, mīri wa maako dē hulēhu ta bi yada wa mati akakonyiye. ²¹ Ma yada zi Yude ehe tu'dē maakowe zi dē nni koto zi Wiri tēmi kō'du kyēnyē ko'do 'bēnnī ehe zi koma mī Yere 'beze Yēsu. ²² Ma yolo dē, a'di ra ako'do rē nī zi ma mī Yerusalema, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe ti'bē ani. ²³ Mī gawo kyedre biya mī'bē, Lawo Laka ayada zi ma henye, akī'di ma mī kamba ehe ma tēdi mī riti. ²⁴ Mora ma sōsu wa ma ako'do rē nī zi ma dē, momba nje zi taho zi kinde loo mati Yere Yēsu i'di zi ma ko'do. Loo nenye zi yada kō'du yōyō laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyēyi."

²⁵ "Mī'bē tēmi bi maako, zi bi maako, yēti zi ye kō'du 'ba damōku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yolo ku, vidī maako tēmi yē ongo ma dekpe lōhu. ²⁶ Ma yada zi ye ndenye, mo'do wa kyēnyē maako dē zi ye. ²⁷ Ma yada wa mati Wiri omba zi ye yolo ne, ku biya. ²⁸ Ongō ga re, ehe vidī biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gē zē kongō. Ēdiyē na vo yako 'ba kanisa 'ba Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'bēni aba. ²⁹ Ma yolo ku, tapēti ti'bē 'bama, maakowe atayinnī kaa wōliwōli kyēnyē lēpi de kamo aba. ³⁰ Kya 'ba vidī 'be maakowe, akigannī mbērē zi vo lō'bō 'ba Yere ta'da. ³¹ Ēdiyē bi kida aba! Asōsuwē hala kadra ehe yōndo aba koo wota ma sesi yandi ye tolo aba koma ma.

³² Yaanya aba, mī'di yē ku da kala Wiri. Asōsuwē kō'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyēyi. Kō'du kise nenye, ato'bo kōnyi ye, ehe akī'di zi ye drīvu mī kutē zē biya mati o'do zē ṅbala. ³³ Momba kōhi 'ba vidī maako dē, mandere bōngo. ³⁴ Ayole ku hala mo'do loo kala 'bama aba zi ko'do ma na didi ehe aboka me. ³⁵ Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi kōnyi vo leriye. Asōsuwē, Yere 'beze Yēsu iya henye, 'Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakiri."

³⁶ Tapēti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alomvo akaṅo zē ēti biya ehe amotunni. ³⁷ Vidī biya udunni ehe onzonni mo ehe unzunni ho mo. ³⁸ Zē na rasōsu ga kō'du Pawolo ayada zi zē henye, "Ongē ma dekpe lōhu." Here zē i'bēnnī mo aba zi baburu.

21

Pawolo i'bē Yerusalema

¹ Tapēti kiya alime gbo, di'bē mbīyi zi Kosi baburu aba. Mī damindō mo aba doko Rudasiya ehe ta karani, di'bē zo Patara. ² Di'ja baburu ēdi ti'bē Ponisiya, dōdu ze mī mo di'bē gbo. ³ Dayi ze bi mati dongo ze Seyipurusu ehe di'bē zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mī Siriya, ani baburu omba ku zi wakinjē yasi tēmi nī. ⁴ Di'ja ze vo lō'bōwē 'ba Yere ehe da lima zē ēti gima kōlō. Here Lawo Laka ayada zi zē, zi yada zi Pawolo mī'bē dē Yerusalema. ⁵ Mora mati Gima inde rē nī ku, da yeto ti'bē dagba da gērī 'beze lōhu. Vidī kora biya mbara 'bēnnī ēti ehe gisisi alasinī ze aba tēmi gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaṅo dagōti, damōtu. ⁶ Tapēti kiya alime gbo zi oka kōlō maako, dēkyi mī baburu ehe zē i'bēnnī hulēhu liṅo.

⁷ Di'bē ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da mētē ze ōnduwē ehe da lima zē ēti ko'do kōlō aba. ⁸ Mī ko'do ma vere di'bē zi Kasariya ehe da lima ze liṅo 'ba Pilipo vo kō'du yēti. Mo kōlō tēmi vidī kora madomōriyō mati

akonyinni vo lö'böwë. ⁹ Mo ëdi gisi münzö kazi koze aba sowo. Zë na vo kumë kö'du.

¹⁰ Dëdi ze mi Kasariya ko'do kayo aba, mati nëbi ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya. ¹¹ Mo iri ko'di ga Pawolo, ehe mo ida kala ni ehe ndi ni mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenyë, "Lawo Laka iya henye, Yude mi Yerusalema akidanni kora vo kyeti 'ba ko'di nenyë. Zë aki'dinni mo kpa zi tu'dë maakowe."

¹² Tapëti Agabusu iya nenyë, ze ehe vidi ma ëdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi ti'bë dë ze Yerusalema. ¹³ Mora Pawolo aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du a'di, ëdiyë kudu ehe di'di ma kowe? Manza dë nje nzo zi kida, mora mëdi kpa nzo zi koli ga kö'du 'ba Yere Yësu mi Yerusalema."

¹⁴ Kyere do'bo dë ze Pawolo ko'do zi dë ni kopi, dila mo ehe damötu, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati omba zi rë ni ko'do."

¹⁵ Here ze nzo zi ti'bë Yerusalema. ¹⁶ Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmi Kasariya, i'bënni ze aba ehe obanni ze zi lima lijo 'ba Manasono. Mo ta Seyipurusu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

Pawolo ehe Yemisi

¹⁷ Mati doko mi Yerusalema, önduwë na rakyenyi irinni ze kalakyedre aba. ¹⁸ Pawolo i'bë ze aba zi Yemisi kongö ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa ëdinni biya ga bi mo. ¹⁹ Pawolo amëtë zë ehe ayada hala Wirï o'do ni zi kënyi tu'dë maakowe. ²⁰ Vidi biya mati owonni nenyë ayetonni Wirï, ehe iyanni zi Pawolo henye, "Öndu ze, ato'bo kongö hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwë! Ehe zë biya nzo zi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. ²¹ Mora ayada zi zë henye, ëdi ayandi Yude mati ëdinni alima mi kutë tu'dë maakowe, kazi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. Zë iyanni henye, ayada zi nni njetë gisi kora 'bënni dë mandere lö'bö ga dalëti 'beze. ²² A'di ra da ko'do yaanya aba, vidi owonni ku ëdi kinye? ²³ Ako, o'do wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidi kora sowo 'beze maakowe o'donni lömu ku zi Wirï.

²⁴ Oba kora nenyëe o'do rë yi nbalä zë ëti na kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe opi waki'di 'bëzë here zë mohi dë nni. Here zi vidi biya yolo henye, kö'du ako anza dë mi kö'du yada 'bëzë ne. Zë akayolönni orowe kö'du ki'di 'ba Mosa.

²⁵ Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwë 'ba tu'dë maakowe, mati da sösu zi zë ko'do. Diya zi zë, monyonni wa mati i'di zi wirï ma mbiya ne dë. Ayada zi zë, monyonni yama dë, mandere ida 'ba ngötu mati urï gu mo. Ayada kpa zi zë, mo'donni kö'du kyënyë 'ba ndoro dë."

²⁶ Mi ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowo ni aba ehe ako'jo rë nni nzo mi kadra kölö. Here mo i'bë mi yëkëlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'do nbalä ne akinde rë ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kölö tëmi zë.

Irï Pawolo mi yëkëlu

²⁷ Mati kadra 'ba ra ko'do nbalä ku kara zi rë ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe tëmi Asiya ongonni Pawolo mi yëkëlu. Zë o'donni vidi kayo na kamo Pawolo aba, ehe zë irinni mo. ²⁸ Vidi kayo hë nni gbögbö aba, iyanni henye, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora nenyë i'bë ta bi ne toko, kö'du kyënyë kiya aba ra vidi 'ba Yiserële, ehe kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe yëkëlu nenyë. Mo ika komokaya kpa zi yëkëlu laka nenyë, tu'dë maakowe kika mi mo." ²⁹ Kya zë maakowe asösunni henye Pawolo ika Trohimusu ta Efeso mi yëkëlu, ga kö'du zë ongonni zë 'dö riyö mi gawo kyedre ne.

³⁰ Mi gawo kyedre ne biya kpöro aba, ehe vidi ayinni taho aba. Zë irinni Pawolo ehe otönni mo yaga tëmi yëkëlu. Here ha loko biya isi rë ni. ³¹ Vidi ombanni ku kara zi Pawolo kofu, mati kyedre 'ba turu anjiya mi turu 'ba

Roma owo henye biya Yerusalemaya ayeto ku zi kamo ko'do. ³² Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonni bi mati vidi kayo atoto re nni zi mo. Kandi mati vidi kayo ne onganni vo kyelu ne, ehe vo hu kanye, ze onni ta bi Pawolo ku'bo.

³³ Kyedre 'ba vo kyelu ne i'be ehe iri mo, ehe ida mo nyori riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, eyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do. ³⁴ Kya 'ba vidi kayo maakowe agbögbo he nni ko'du wa maako, ehe maakowe agbögbo he nni ko'du wa maako 'beri. Mora edinni ku ko'do kporo kyo kyedre 'ba vo kyelu o'bo de zi wa maako ki'ja. Here mo i'di ko'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye. ³⁵ Mati ze onni ani, vidi kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyö ehe injenni mo. ³⁶ Vidi kayo alo'bönni ga ndi ze ehe nduwé he nni gbögbo aba henye, "Ofo mo! Ofo mo!"

Pawolo ame'do zi vidi kayo

³⁷ Mati ombanni ku zi Pawolo koba mi bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyelu ne, iya henye, "Ma to'bo de kiya ko'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyelu ne ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ha 'ba Girigi?" ³⁸ Anza de vidi 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowo ehe alépi dagba zi vo wehe ko'do kpulukusowo yaga mi da lipi?"

³⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mi Silisiya. Ako ila ma, ma me'do zi vidi kayo nee."

⁴⁰ Kyedre 'ba vo kyelu ayada zi mo, mo ato'bo me'do. Here Pawolo oro riyö ame'do kala ni aba zi vidi. Mati de ze ku liwo, mo ame'do zi ze ha 'ba Hibiru aba.

22

¹ "Önduwé ehe 'buwé, owowe kaa miya wa mati o'do re ni." ² Mati vidi kayo ne owonni Pawolo ame'do zi nni mi ha 'ba Hibiru, ze ayinni ndra liwo. Here Pawolo iya henye, ³ "Ma Yuda ra, o'jo ma mi gawo kyedre 'ba Tasisi mi Silisiya. Mora mövu kinye mi Yerusalemaya na vo ko'du ko'jo 'ba Gamalili, ehe ayandi ma zi kusu ga ndi ko'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tinyö, ma kpa momba zi Wiri koro, kaa e biya mati ndenye."

⁴ "Ma yaza vidi mati usu Géri 'ba Yere, ehe mofu kya maakowe. Miri maakowe ehe mi'di mi kamba. Ma sösu de, éze ze kora mandere mbara. ⁵ Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidi mi magalesi akato'bo yadanni zi yi nenye édi tinyö. Miri waraga kazi ze, zi öndu ze mi Damasika, here zi ma kiri vidi ehe zi kika ze mi Yerusalemaya zi yaza."

Pawolo ayada ko'du ra kopi 'beni

(Loo 9:1-19, 26:12-18)

⁶ "Ko'do kölo maako aba, kaa kadra kuté, medí ku zi toko kara Damasika, bikanyi ta komoriyé, kandi ayanyi bi toko ra ma. ⁷ Ma lépi dakaño ehe mowo gu édi ko'jo wa, 'Sawolo, Sawolo, ko'du a'di édi yaza ma?'"

⁸ "Ma ya'ba do mo henye, 'Yi 'beni eyi, Yere?' Yere aya'ba do mo iya henye, 'Ma Yésu 'ba Nazereta! Ma ra, édi ayaza ne.' ⁹ Vidi ma edinni ti'be ma aba, onganni bikanyi ne, mora owonni gu de."

¹⁰ "Ma ko'jo ko'du henye, 'Yere, omba a'di zi ma ko'do?' Here mo ayada zi ma iya henye, 'Ényi riyé ehe i'be mi Damasika. Éze oko ani, a'di akayada zi yi ko'do.' ¹¹ Bikanyi kyedre ne ku ndra here mo'bo de zi bi kongo. Oke ra irinni ma kala aba kika mi Damasika."

¹² "Mi gawo kyedre nani, kora maako édi ru mo Ananiya, mo koma aba mi ko'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimanni ani, ombanni mo laka. ¹³ Mo ayi zi ma, ehe iya henye, 'Sawolo, öndu ma, yaanya aba

akongɔ bi löhu!' Kandi mɔ'bo bi kongɔ. ¹⁴ Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, 'Wirí mati zutu 'beze amótunní, inzi yí ku zi yolo wa mati mo omba o'do ré ní ku. Mo inzi yí zi kongɔ Mo Mati Tínyö, ehe zi gu mo kowo, ¹⁵ ga kö'du zi tēdi na vo kiya 'ba wa mati ongɔ ehe owo. ¹⁶ A'di ra ēdi bi mo kisi? Ēnyí riyé! Írī bapatisi zi kö'du kyēnyé 'bēyí kaka, mötu aba zi Yere.'"

Ako'jo Pawolo zi kö'du yēti zi tu'dē maakowe

¹⁷ "Tapēti ma nenyé ma'ba Yerusalema ehe mī'bē mī yēkēlu zi mötu. Ani mongɔ rayada ¹⁸ 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, 'Kandi, ila Yerusalema! Vidí ombanní dē kowo, wa mati ēdi akiya ga kö'du ma.' ¹⁹ Ma ya'ba do mo henye, 'Yere, zē ayolonní henye mī bi 'ba mötu kayo 'beze mirí, ehe mu'bō vidí mati ēdinní koma aba mī yí. ²⁰ Ofo Setifano ga kö'du mo ame'do kö'du yí. Mɔɔ ani, ehe hu kö'du kí'dí nduwē. Here mongɔ ga bongɔ 'ba kora mati ofonní mo.' ²¹ Mora Yere ayada zi ma tí'bē, ehe mo alómu zi kutu ma kɔwɔ zi tu'dē maakowe."

²² Vidí kayo ne owonní le Pawolo iya nenyé. Here zē ayetonní hē nní gbōgbō. "Ofowe kora nenyé! Mo ɔ'bo dē zi lima." ²³ Zē nduwē hē nní gbōgbō. Zē akohonní bongɔ 'bēnní toko ehe u'dunní durufu mī buluku. ²⁴ Kyedre 'ba vo kyēlu mī turu 'ba Roma, i'dí kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bō so'da aba. Mo o'do nenyé zi yolo kö'du a'di vidí ēdi hē nní gbōgbō da Pawolo. ²⁵ Mati vo kanya ēdinní ku Pawolo kida zi ku'bō, mo ako'jo ha vo da kanye ma ēdi tɔɔ ani, "Ēdi na dangölö zi ku'bō vidí 'ba Roma dagba ayɔnzɔ mo dē komo vuré?" ²⁶ Mati vo da kanye owo nenyé, mo i'bē zi kyedre vo dē ní iya henye, "Ēdi a'di ko'do? Kora nenyé vidí 'ba Roma ra!"

²⁷ Here, kyedre 'ba vo kyēlu ne i'bē zi Pawolo ehe ako'jo ho mo, iya henye, "Ayada zi ma, yí vidí 'ba Roma ra?" Pawolo aya'ba do mo lēzē aba iya henye, "ɔɔ."

²⁸ Kyedre 'ba vo da kyēlu iya henye, "Mopi kóhi kyɔ zi tayi vidí 'ba Roma." Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, "O'jo ma vidí 'ba Roma." ²⁹ Zē mati ombanní zi ho mo ko'jo, ina ré nní kɔwɔ kandi ta rɔ mo. Kyedre 'ba vo da kyēlu na bi dē ní na rakaga mati mo ayolo henye ní'dí Pawolo, nida vidí 'ba Roma ku nyɔri aba.

Pawolo komo magalesi 'ba Yude

³⁰ Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyēlu omba ku zi yolo kö'du ma tīnyö, kö'du a'di Yude asusunní Pawolo gɔ mo. Here mo inga nyɔri 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'dí kö'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi ré nní tɔɔ. Here mo ika Pawolo loko ehe o'do mo tɔɔ komo zē.

23

¹ Pawolo ongɔ bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, "Öndu me, zi ko'do ndenyé, ma litu zi Wirí di'di nbala aba." ² Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'dí kö'du zi kora mati ēdinní atɔɔ kara, dakapa Pawolo zi ho mo kisa. ³ Pawolo opi komo ní zi kyedre vo karasa ehe iya henye, "Yí ta ré yí yaga nbala kaa yíku kanyi, mora miyi ku na kōndu kaa kalíli. Wirí aku'bō yí. Alima nani zi vuré ko'do ra ma kö'du kí'dí 'ba Mosa aba. Mora mī kadra kōlö ne, i'dí kö'du zi kora nee, zi kowe kö'du kí'dí ma ku'bō."

⁴ Kora mati ɔronnī kara dakapa Pawolo ako'jonní kö'du iyanní henye, "Ayolo dē, ēdi kyedre 'ba vo karase 'ba Wirí ra lidi?" ⁵ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ako öndu me! Ma yolo dē mo kyedre 'ba vo karase ra.

Wayöruwë ayada zi ze, anza dë zi me'do kyënyë kiya ra vidi vo dagba 'be."

⁶ Mati Pawolo ongo kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo aghögbo hë ni iya henye, "Öndu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurë ne, ga kö'du moma yöku atënyi na didi."

⁷ Kandi mati Pawolo iya nenye, Farasiye ehe Sadekee ayetonni mi ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonni kapa maako. ⁸ Sadekee omanni dë mi malayike, lawowe, mandere yöku atënyi na didi. Mora Farasiye omanni biya mi wa nenye, ⁹ ehe here ani ha gbögbo kayo ëdi. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa mati ëdinni Farasiye, zë ayinni na kamo ehe iyanni henye, "Di'ja waako dë na kyënyë ra kora nenye. A'di ra ëzë lawo mandere malayika tinyö ame'do ku zi mo."

¹⁰ Ha wasa ne ayi ku na kyigo, kyedre 'ba vo da kanye ëdi na tere henye, vidi akizanni Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kö'du zi vo kanye zi ti'bë loko ehe Pawolo yömo. Here, zë obanni mo hulëhu bi lima 'ba vo kanye.

¹¹ Yöndo nani aba, Yere yöo dakapa Pawolo iya henye, "Akyigo rë yi! Te kaa mati ayada kö'du ma zi maakowe mi Yerusalem, akayada kö'du ma kpa mi Roma."

Yere zi Pawolo kofo

¹² Mi damindö vere, Yuda maakowe atoto rë nni ga bi kölo ehe alömunni, iyanni henye, nonyonni wa mandere uwënni wa maako dë, le ëzë nofonni Pawolo ku. ¹³ Zë mati o'donni yepe ne ndra ta da 'butësowö. ¹⁴ Here kya zë maakowe i'bënni zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyanni henye, "Da lömu Wiri henye, donyo wa maako dë, le ëzë dofo Pawolo ku. ¹⁵ E ehe biya magalesi i'bëë zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yölo ndra vurë ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kö'du mo zi kika komo vurë 'be. Here, da tedi bi mo kisi, zi mo kofo gba kazi mo toko ani."

¹⁶ Mati wisi 'ba ëmi 'ba Pawolo owo kö'du 'ba yepe ne, mo i'bë bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo. ¹⁷ Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikölo maako henye, "Oba kora öbi nenye zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo ëdi kö'du aba zi yada zi mo." ¹⁸ Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo ma zi kika kora öbi nenye zi yi, ga kö'du mo ëdi kö'du aba zi yada zi yi."

¹⁹ Kyedre 'ba vo kyëlu oba kora öbi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omba yada zi ma?" ²⁰ Mo aya'ba dö mo iya henye, "Vidi kora maakowe ëdinni kö'du sösu aba zi hë yi ko'jo zi kika Pawolo akanjo zi magalesi 'ba Yude mindö aba. Zë akiyanni, nombanni zi kö'du yölo ndra kö'du mo. ²¹ Mora ako, o'do wa ma zë iyanni ne dë. Ndra ta da kora 'butësowö ombanni lödro da Pawolo. Zë o'donni lömu anza dë zi konyo mandere kuwë wa maako le ëzë nofonni Pawolo ku. Yaanya aba ëdinni bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya." ²² Kyedre 'ba vo kyëlu utu kora öbi ne 'de tapëti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kölo maako dë yölo kö'du mati ayada zi ma nenye."

Utu Pawolo zi Felekisi

²³ Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyö ehe ayada zi zë, "Kadra madomosowö yöndo aba, lamiriyö vo kanya ma ndi mëdinni nzo zi ti'bë zi Kasariya. Oba 'butëmädömoriyö kora da akakya ehe lamiriyö vo kanya wehe aba. ²⁴ Ako'je akakya nzo kö'du Pawolo ehe ayole laka mo möko kazi kö'du maako kpuru zi vo dakanjo Felekisi."

²⁵ Kyedre 'ba vo da kyēlu ne ayōru waraga iya henye,

²⁶ “Wamētē kazi Kulidasi Layisisi, zi kyedre vo dakaŋo Felekisi. ²⁷ Yuda maakowe irīnni kora nenye ehe kara zi mo kofo. Mora mati ma yolo mo vidī 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomōnni mo. ²⁸ Momba zi yolo kō'du a'di ra ombannī mo dē. Here mika mo komo magalesi ²⁹ ehe ma yolo henye nje kō'du ki'di 'ba yēni 'bēzē. Kora nenye o'do kō'du kyēnyē maako dē zi mo koli mandere ki'di mo mi kamba. ³⁰ Kandi mati ma yolo ēdi yere ko'do ro mo, mutu mo zi yi ehe ma yada vo mo susuwē zi kika kō'du ko'do kyēnyē 'bomo ne mi bi vurē 'bēyi.”

³¹ Vo kanya oronni kō'du ki'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe mi yondo kōlō nani, zē obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrīsi. ³² Mi ko'do vere, vo kanye ndi aba, a'banni bi lima 'ba vo kanye, ehe ilanni vo kanye mati da akakya nduwē ti'bē mo aba dagba. ³³ Mati zē ayinni zi Kasariya, zē i'dinni waraga ne zi vo dakaŋo ehe i'dinni Pawolo zi mo. ³⁴ Vo dakaŋo ako'jo waraga ne. Here mo ako'jo ha Pawolo, dakaŋo vala ra mo ta 'domo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya, ³⁵ vo dakaŋo iya henye, “Ma kowo kō'du 'bēyi ne, ēzē vidī ne ayinni, ikanni kō'du kyēnyē mati ombanni yi dē go mo ne ku.” Tapēti mo iya kō'du nenye, mo i'di kō'du zi Pawolo sesi na maboso mi liŋo 'ba Yere Heroda.

24

Asusu Pawolo bi vurē 'ba Felekisi

¹ Yaa ko'do muyi aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'bēnni eti ehe vo me'do mi bi 'ba vurē kō'du vidī maakowe ru mo Teretalusi, i'bēnni zi Felekisi zi yada kō'du kyēnyē ma Pawolo o'do. ² Here, ako'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, “Kyedre Felekisi, ika vidī 'bezee mi rakyēyi konda, ehe ga kō'du ko'do 'bēyi, ga kō'du dakaŋo 'beze, ēdi ndra na laka. ³ Ze biya 'duwi dēdi na rakyenyi ga kō'du wa mati o'do. ⁴ Momba dē zi yi yaza, mora ako, ēdi na mikuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba. ⁵ Di'ja kora nenye na vo mikile, mo ayeto kō'du kyēnyē ko'do mi kutē Yude ehe biya tēmi damōku ne. Mo ēdi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako ako'jo Nazarenesi. ⁶⁻⁷ Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yēkēlu ne, diri ze mo. ⁸ Ēzē ako'jo ho mo, aki'ja na bi dē yi henye, me'do 'beze ne tīnyō, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kō'du mo.” ⁹ Yuda kayo ame'donni riye ehe ombanni da kō'du mati Teretalusi iya.

Pawolo agaga gē ni komo Felekisi

¹⁰ Vo dakaŋo Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henye, “Ma yolo ku, o'do vurē 'ba vidī dakaŋo nenye ku koo lakiya aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vurē 'bēyi. ¹¹ Anza dē ndra ta da ko'do 'butē domoriyō mati alaga, mi'bē zi mōtu mi Yerusalema. Ako'jo ha vidī maako ēzē anza dē tīnyō. ¹² Gba Yude i'janni ma dē he ze wasa vidī maako aba mi yēkēlu, mo'do kō'du kyēnyē maako dē mi bi 'ba mōtuwē mandere mi gawo kyedre. ¹³ Gēri maako anza dē ani, zē ato'bōnni yada kō'du kyēnyē nenye, zē yaanya aba ēdinni kika ra ma. ¹⁴ Momba do mo nenye zi ye, mēdi mōtu Wiri 'ba zutu 'bezee. Gēri nani kiri aba mati zē iyanni henye anza dē tīnyō. Mora moma kpa mi wa biya mati ayōru mi kō'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayōruwē 'ba Nēbiyē. ¹⁵ Mēdi kpa kō'du sōsu aba mi Wiri kaa vidī nenye, henye Wiri akinjē vidī biya tēmi koli, ma laka mandere ma kyēnyē. ¹⁶ Here ga kō'du tīnyō ma yolo ku, mi'di ra ma

zi tēdi kō'du sōsu ma di'di ŋbala aba, mī wa mati mo'do zi Wirī mandere zi vidī.

¹⁷ “Tapēti tēdi 'bama na kowō ta ra Yerusalema koo lakyi aba, mi'bē ani zi kya 'ba kōhi kīri zi vidī 'bame ehe zi wakumuwē ki'di. ¹⁸ Nenyē ēdi wa mati mēdi ko'do, mati zē i'janni ma mī yēkēlu, ma na ŋbala mī kō'du ki'di 'ba Mosa. Manza dē vidī kayo aba, ehe kō'du ko'do kyēnyē maako anza dē. ¹⁹ Yuda maakowe tēmi Asiya ēdinni mī kadra nani, ehe ēzē, zē ēdinni kō'du maako aba zi kiya ra ma, na kyēnyē, zē atēdinni kinye yaanya aba. ²⁰ Mandere ako'jo hē zē, zē mati ēdinni kinye ne. Zē akato'bo yadanni zi yī henyē, zē i'janni ma dē kō'du kyēnyē maako aba, mati magalesi o'donni vurē le ra ma. ²¹ Nje kō'du kyēnyē kōlō mati akikanni ra ma ēdi, ma gbōgbō ha ma yaga bi 'ba vurē, mati miya henyē, 'Ma ndenye bi 'ba vurē, ga kō'du moma henyē, yōku atēnyi na didi!' ”

²² Felekisi ayolo Gērī 'ba Yere ndra. Mī ndundu mo, mo isi ha vurē, ehe iya henyē, “Ma kō'do ndundu vurē 'bama tapēti toko 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyēluwē.” ²³ Mo i'di kō'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dē, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

Asesi Pawolo na maboso

²⁴ Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bēni Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kō'du Pawolo, ehe mo oze mbili nī mati Pawolo ēdi ame'do zi mo, zi tēdi koma aba mī Yēsu Korisito. ²⁵ Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kō'du laka ko'do, asesi rē yī kazi kō'du kyēnyē, ehe vurē ma ēdi atayi. Here mo iya zi Pawolo henyē, “O'bo ku, yaanya aba. I'bē. Mora ēzē mēdi kadra aba, ma kutu litu kō'du yī.” ²⁶ Tapēti ma nenyē, Felekisi 'duwi litu kutu kō'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kō'du ma asōsu 'bēni Pawolo akogo komo nī.

²⁷ Koo riyō aba, Porosiyasi Fesitōsi ayi na vo dakaŋo tapēti Felekisi. Mora Felekisi omba zi ko'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo asesi Pawolo mī kamba.

25

Pawolo komo Fesitōsi

¹ Ko'do wota aba tapēti Fesitōsi ayi mī dakaŋo, mo i'bē ta Kasariya zi Yerusalema. ² Ani kyedree 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kō'du kyēnyē mati zē ongōnni Pawolo o'do. ³ Zē ako'jonnī ha Fesitōsi ēzē mo akomba zi Pawolo kika Yerusalema. Zē alenzenni mo zi ko'do nenyē ga kō'du zē ēdinni yeŋe ko'do zi lodro da Pawolo ehe mo kofo ta da gērī. ⁴ Mora Fesitōsi ayada zi zē, “Akasesi Pawolo mī Kasariya, ehe kandi mēdi ati'bē ani na bi da ma. ⁵ Ēzē mo o'do kō'du kyēnyē maako, vo dagba 'be mi'bēnni ma aba ehe mikanni kō'du kyēnyē mati mo o'do ne ani.”

⁶ Fesitōsi alima mī Yerusalema ko'do madomowota mandere ko'do 'butē ndra gba kazi ti'bē Kasariya. Here ko'do vere aba, mo alima bi 'ba vurē, ehe ika Pawolo bi 'ba vurē. ⁷ Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalema orōnni toko ro mo ehe iyanni henyē, i'ja mo kō'du kyēnyē kayo maako aba. Mora zē o'bōnni dē zi yada kō'du ne ēdi tīnyō. ⁸ Here Pawolo ame'do gē nī gaga aba, “Mo'do kō'du kyēnyē maako dē ra kō'du ki'di 'ba Yude ehe mo'do kō'du kyēnyē ako kpa dē ra yēkēlu mandere ra Yere 'ba Roma.”

⁹ Fesitosi omba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya henye, "Omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi ma vurë 'bëyi kiya ga kö'du nenyee?"

¹⁰ Pawolo aya'ba iya henye, "Ma mëdi mī bi 'ba vurë 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vurë ra ma. Ayolo na laka mo'do kö'du kyënyë ako dë zi Yude. ¹¹ Ezë mo'do kö'du maako na kyënyë zi ma koli hō mo, mo'bo dë kiya henye, momba dë zi koli. Mora mo'do kö'du kyënyë maako dë, ehe vidī maako anza dangölö aba zi ma ki'di zi vidī nenyee. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bama kiya."

¹² Tapëti Fesitosi ame'do vo magalesi 'bëni ëti, mo ayada zi Pawolo iya henye, "Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vurë 'bëyi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akati'bë!"

Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi

¹³ Ko'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinni Kasariya na yingō 'ba Fesitosi. ¹⁴ Alimanni ani ko'do lakiya aba, mati Fesitosi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, "Felekisi ila kora maako kinye mī kamba, ¹⁵ ehe mati mī'bë Yerusalema, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinni ehe ayadanni zi ma kö'du kyënyë ko'do 'bomo, ehe ako'jonnī ha ma zi vurë 'bomo kikyë. ¹⁶ Ma yada zi zë, anza dë mī dalëti 'ba Roma zi vidī kora ki'di zi vidī mati ikanni kö'du kyënyë rō mo, gba kazi mo i'ja gëri maako dë zi gë nī gaga. ¹⁷ Here mati zë ayinni kinye ma aba, ma yanja kadra dë. Mī ko'do vere ne, miri bi lima 'bama da kyiti 'ba vurë, ehe mī'di kö'du zi mo kika. ¹⁸ Mora mati kora nee orōnni riyë, zi kö'du kyënyë 'bomo kiya, zë asusunni mo ga kö'du kyënyë ma anza dë mī kö'du sösu 'bama. ¹⁹ Zë awasa hë nni mo aba kö'du koma yëni 'bënni ehe kora mati oli ru mo Yësu, Pawolo iya mo ëdi na didi. ²⁰ Ma yolo dë hala zi vurë 'bomo kiya tynyö ga kö'du nenyë biya, ma ko'jo ha Pawolo ezë mo omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi vurë ko'do rō mo ani. ²¹ Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesini mī kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nomba. Here, mī'di kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

²² Agiriba iya zi Fesitosi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenyë akiya." Fesitosi aya'ba do mo iya henye, "Akowo hō mo mindö aba."

²³ Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donni wayada kyedre mati zë ayinni mī loko 'ba ratoto. Vo kyëluwë 'ba anjiya ehe vidī ma dagbe 'ba gawo ëdinni kpa ani. Fesitosi i'di kö'du zi Pawolo kika loko ²⁴ ehe iya henye, "Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenyë. Yude biya ta Yerusalema ehe Kasariya ayinni zi ma, iyanni henye, nombanni zi kofu mo. ²⁵ Mi'ja kö'du kyënyë maako zi mo kofu dë. Mora ga kö'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni ko'do, momba ku zi mo kutu Roma. ²⁶ Ma kayöru kö'du tynyö maakowe ga kö'du kora nenyë zi Yere 'ba Roma. Here, mika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapëti me'do 'beze ga kö'du 'bomo, ehe mëdi wa maako aba zi yöru. ²⁷ Anza dë na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yolo kö'du kyënyë mati mo o'do."

26

Pawolo komo Agiriba

¹ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Yi yaanya aba ame'do ga kö'du yi." Pawolo iza ga kala nī yaga ehe iya nenyë,

² “Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kö'du nenyé, zi me'do 'bama kiya komo yi ndenye tëmì kö'du biya, mati Yude asusunni ma go mo. ³ Ayolo na kayo kö'du dalëti 'ba yëni 'beze ehe koma mati inye mi ze. Here ma ko'jo hë yi zi kowo mikuku aba zi ma. ⁴ Yude biya ayolonni na ku kyere ma gba na wisi obi. Zë ayolonni kyinë 'ba lima a'di mëdi mo aba, mi dakaño 'bama ehe mi Yerusalema. ⁵ Ehe èzë zë ombanni, zë ato'bonna yada zi yi ma Farasi ra, mi gboko mati oro kö'du ki'di ndra ta da maako. ⁶ Yaanya aba, mëdi ku komo vurë ga kö'du moma mi lömu mati Wiri o'do kyere zi vidi 'beze. ⁷ Kadra ehe yondo 'butë domoriyö tu'dë 'beze alitunni zi Wiri, kisi bi lömu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kö'du sösu nenyé, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikanni wasusu maako ra ma. ⁸ Kö'du a'di e biya da jiji aba, Wiri injë yöku zi didi?”

⁹ “Ma kadra maako aba, ma sösu henyé, ma ko'do wa maako biya ma to'bo, zi wehe ko'do ra Yësu 'ba Nazereta. ¹⁰ Mo'do nenyé dagba mi Yerusalema, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mi'di vidi 'ba Wiri kayo mi kamba. Momba da kö'du zi zë kofu. ¹¹ Mëdi zë yaza 'duwi mi bi 'ba mötu 'beze, ehe ma yonzo ko'do zë, zi kö'du kyënyë kiya ra Wiri. Tinyö, ma na kamo zë eti, henyé, mi'bë zë koma mi gawo kyedre 'ba vo leze maakowe.”

Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bëni

(Loo 9:1-19, 22:6-16)

¹² “Yere Agiriba, kadra maako aba, mëdi da gëri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölö aba kazi kyedree 'ba vo karase. ¹³ Kaa kadra kutë, mongo bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komoriyë ehe da vidi biya mati ëdinni ti'bë ma aba. ¹⁴ Ze biya da lëpi dakaño. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henyé, ‘Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ëdi yaza ma? E'di na lumë zi wehe ko'do ma aba!’ ”

¹⁵ “Ma ko'jo kö'du henyé, ‘Yere, yi 'bëyi ëyi ra?’ ”

“Yere aya'ba do mo iya henyé, ‘Ma Yësu ra! Ma ra ëdi ayaza. ¹⁶ Yaanya aba o'ro riyë da ndi yi. Ma yada ra ma zi yi, ga kö'du minzi yi ku zi tedi na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kö'du ma ehe a'di ma kayada zi yi yaa.’ ¹⁷ Yere iya kpa henyé, ‘Ma kagaga gë yi kazi vidi 'ba Yude ehe kazi tu'dë maakowe mati mëdi yi kutu zi zë, ¹⁸ zi komo zë yëhu here zi dë nni koto tëmi biköndu zi bikanyi ehe tëmi kyigo 'ba Satani zi Wiri. Here akila kö'du kyënyë 'bëzë ehe koma mi ma, zë ra vidi laka ma Wiri inzi.’ ”

Pawolo ayada kö'du loo 'bëni

¹⁹ “Yere Agiriba, moro rayada mati ta komoriyë zi ma nenyé. ²⁰ Dagba mo ma yëti kö'du zi vidi mi Damasika, ehe here mi'bë zi Yerusalema, ehe biya mi Yudiya. Ndundu mo, mi'bë zi tu'dë maakowe ehe miya henyé, ‘Ore ta bi kö'du kyënyë ko'do, ehe oto de zi Wiri! Here ayada wa ma o'de tëmi gëri lima 'be.’ ²¹ Ga kö'du nenyé ra kora maakowe irinni ma mi yëkelu ehe ayononni zi ma kofu. ²² Mora mi kadra nenyé biya Wiri akonyi ma, ehe ma yëti kö'du 'do zi vo wadakayowe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zë nje wa ma nëbiyë ehe Mosa iyanni ako'do rë ni. ²³ Ma yada zi zë hala Korisito ne akayaza ehe atëdi vo dagba zi tënyë tëmi koli, here mo akika bikanyi zi vidi 'bëniyë ehe zi tu'dë maakowe.”

²⁴ Gba kazi Pawolo inde gaga gë ni, Fesitösi ambere, “Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kö'du yolo kyedre 'bëyi ne ëdi ku yi ko'do na lökyi.”

²⁵ Mora Pawolo aya'ba do mo iya henyé, “Kyedre, Fesitösi, manza dë vo lökyi. Wa ma, mëdi akiya, ëdi tinyö, ehe me'do laka ra. ²⁶ Yere Agiriba, ma

to'bo me'do zi yī biya kazi tere ga kō'du ayolo kō'du nenyee ku. Ma yolo ku tinyō, Yere Agiriba, ayolo zē ku biya na kōlō kōlō ga kō'du wa nenyee o'do rē nī dē na koho na kowō mī ga bi golo'bo maako." ²⁷ Pawolo iya zi Yere Agiriba henye, "Oma ku mī nēbīyē? Ma yolo oma ku."

²⁸ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Mī kadra kodo nenyee, asōsu 'bēyī ako'do ma Korisito 'ba?"

²⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ēzē irī kadra kodo mandere kadra konda, ma sōsu yī ehe vidī biya mati owonnī ma ndenye atēdinnī kaa ma kazi nyōri nenyee."

³⁰ Here, Yere Agiriba, vo dakaŋo Fesitosi, Berenisi ehe vidī biya maakowe zē eti, ēnyinnī riyē. ³¹ Mora gba zē i'bēnnī dē, zē iyannī henye, "Kora nenyee, i'ja mo dē kō'du kyēnyē maako aba. Anza dē laka zi mo koli mandere mo ki'dī mī kamba." ³² Agiriba ayada zi Fesitosi henye, "Kora nenyee o'bo zi kila na dangōlō, ēzē mo ako'jo kō'du dē zi Yere 'ba Roma ra zi vurē 'bēnī kiya."

27

Pawolo i'bē Roma

¹ Mati oko ku kadra 'beze zi ze ti'bē Italiya, vo da kanye mī turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikōlō 'ba Yere 'ba Roma. I'dī mo zi ga Pawolo kongō ehe maboso maakowe eti. ² Di'bē ze yaga baburu 'ba Dramatiyum, mati ku nzo zi ti'bē bi toro 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha fōfō 'ba Asiya. Arisitarisi tēmī Tasalanika mī Mesedōniya, i'bē ze aba mī baburu. ³ Mī ko'do vere aba, doko dagōti 'ba Sidoni. Juliyasi kō'du ko'do 'bomo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bē oka niyē kongō, here zē o'bōnnī ki'dī zi mo wa ma mo omba.

⁴ Mati dila Sidoni ku, buluku ēdī zo luku ki'dī zi ze, ehe di'bē ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tomo kazi buluku. ⁵ Here di'bē ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi bi toro 'ba baburu 'ba Mayira mī Lasiya. ⁶ Ani vo kyēlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati ēdī ati'bē Italiya. Mo i'dī kō'du zi ze ti'bē mī baburu nani.

⁷ Di'bē ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, toko Sinodusi. Buluku ila ze dē zi ti'bē kowō mī bi nani, here di'bē dopi Salama, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku ⁸ Di'bē ze liyaa na konda ta ha fōfō kyedre ehe ndundu mo aba doko bi ma ako'jo Bitoro 'ba Wayomo, anza na kowō ta ra gawo 'ba Lasiya.

⁹ Yaanya aba da yaŋa kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dē na laka zi ze ti'bē. Here Pawolo ame'do zi vidī 'ba mī baburu, ¹⁰ "Kora nenyee, oze mbili ye zi ma. Ēzē di'bē ze yaanya aba, baburu 'beze ehe sōndu 'bomo akayaŋa rē nī na kyēnyē, ehe vidī kayo akoli." ¹¹ Mora Juliyasi oze mbili nī da me'do 'ba vo baburu kopi ehe vo kyeti mo, anza kō'du Pawolo. ¹² Bitoro 'ba baburu anza dē na laka zi lima 'domo tona aba. Ga kō'du nenyee, vidī kayo idannī kō'du henye, da yonzo ze, zi ti'bē na konda ta ha fōfō kyedre zi Fenekisi. Fenekisi ēdī bitoro 'ba baburu ra mī Keriti mati ayēhu zi dambaro-damirē ehe daaba-damirē, ehe da to'bo lima tona aba ani.

Buluku da fōfō kyedre

¹³ Mati buluku liyaa ta dambaro ayeto luku, kora nee asōsunnī zi mala 'bēnnī ko'do. Here zē otōnnī mongō 'ba baburu, ehe di'bē na konda kara ta dagōti 'ba Keriti. ¹⁴ Mora kandi buluku kyigo mati ako'jo "Daaba-humirē"

aluku zo ki'di zi ze temi rutu. ¹⁵ Buluku otra baburu, ehe do'bo de zi ti'be zi mo. Here dila buluku baburu kinje. ¹⁶ Di'be ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga tonjo 'ba baburu kiri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bomo. ¹⁷ Here vidi otanni tonjo mi baburu ehe olonni ko'di nbiri toko ra baburu zi nda'ba ga bi kolö. Ga ko'du ze na tere, henye akotra yayi dagoti 'ba Seyiritisi, ze obanni bongö 'ba baburu akaño, ehe buluku injë baburu na konda. ¹⁸ Buluku ku na kyenyë, ko'do vere aba, ze u'dunni kya söndu 'ba baburu maakowe yaga. ¹⁹ Mi ko'do ma wota kala nni aba, ze u'dunni kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga. ²⁰ Ko'do kayo aba, do'bo de kadra kongö mandere kyëluwë. Buluku kyigö zo nduwë luku, ehe ndundu mo aba, dila biya ko'du sösu 'ba zi tömo.

²¹ Kyere vidi maako temi ze onyo wa maako de ndi kadra konda aba, Pawolo o'ro riyë ehe ayada zi kora nenye, "Eze owowe ha ma, da lime mi Keriti, wa 'be nenye ayaña re ni de ehe ölu kpa de. ²² Mora yaanya aba, ma lenzee, ere de ediyë rakyenyi aba ga ko'du akayöme. Nje baburu ra atölu. ²³ Ma 'bama zi Wiri, ehe ma motu mo. Yöndo ma alaga ne, mo utu malayika ²⁴ zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere de! Akatöro mi vurë komo Yere 'ba Roma. Ehe ga ko'du yi, Wiri laka akayömo didi 'ba vidi mi baburu biya.' ²⁵ Ediyë na rakyenyi. Ma yolo ku tinyö henye, Wiri ako'do te wa ma mo alömu. ²⁶ Mora buluku akadrönyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaña re ni."

²⁷ Ko'do 'butë dömosowö ehe yöndo, buluku 'ba wini kagba adrönyi ze toko ta ra Föfö Mediterina. Mora edi kaa mi kutë yöndo, vidi mati mi baburu ayolönni ze ku kara dakaño aba. ²⁸ Ze ayerinni, ehe i'janni henye, wini ne edi mitiri 'butësowö na yöndu. Yaa ze ayerinni löhu ehe i'janni edi nje mitiri 'butëwota. ²⁹ Vidi mi baburu na tere da kotra kya ri'di maakowe, here ze izanni akaño mongö sowö ta kafo 'ba baburu. Here ze amötunni ko'du bikanyi 'ba kadra. ³⁰ Vidi mati mi baburu ombanni zi taho. Here izanni tonjo mi wini, o'ba re nni nedinni kya 'ba mongö maakowe ra kiza akaño ta komo dagba 'ba baburu. ³¹ Mora Pawolo iya zi vo kyëlu Juliyasi ehe vo kanye henye, "Eze vidi nenye alimanni de da baburu, anze de geri maako aba zi didi ye yömo." ³² Here, vo kanye ikyenni ko'di mati iri tonjo 'ba tömo ne, ehe ila läpi mi föfö.

³³ Gba kazi bikanyi 'ba kadra, Pawolo alenze vidiyë zi wakonyo. Mo ayada zi ze iya henye, "Ko'do 'butë dömosowö aba ediyë ko'du sösu aba henye onyowe waako de. ³⁴ Ma lenzee zi wa maako konyo. Didi 'be o'ro do mo. O'de nenye ehe vidi na kolö maako temi ye aki'ja riti." ³⁵ Tapëti Pawolo iya nenye, mo oba nzoyi mangö'bo ehe i'di öwö'di zi Wiri. Here ta da komo vidi biya, mo owe mangö'bo ne ehe onyo kya mo. ³⁶ Ze biya rakyenyi aba, ehe vidi biya temi ze onyo wa maako. ³⁷ Vidi ma edinni mi baburu ne, lamiriyö 'butëmadömoriyö dömomodaka, ³⁸ ehe tapëti vidi biya onyonni wa ku, ze u'dunni söndu 'ba wakonyo mi föfö zi baburu ko'do na pëlë.

Baburu ayaña re ni

³⁹ Damindö ayi, ehe vidi ma mi baburu ne ongonni föyi maako ze ayolönni de. Mora ze ongonni yayi 'ba ha föfö. Here ze ombanni zi yöndo zi taho baburu aba dakaño da ha föfö. ⁴⁰ Ze ikyenni mongö nee ehe ila ze alëndi mi föfö. Mi kadra kolö ne ze inganni ko'di mati edi geri yada zi baburu ne. Tapëti mo, ze injënni bongö ma dagba komo baburu ehe ila

buluku ra zi baburu drɔnyi dagōti. ⁴¹ Mora aho dakanjo otra rē nī ra lumu 'ba yayi 'ba ha föfö. Kapa baburu ma dagba ne alaka mī yayi, ehe kapa mo, ma hulēhu allowe na nzoyi kazi kyigɔ 'ba wini kagba.

⁴² Vo kanye ombanni ku zi mabosowe kofu zi sesi zē ta bi tele ehe kazi ahonni. ⁴³ Mora kyedre vo kyēlu omba zi didi 'ba Pawolo yomɔ, ehe mo ila vo kanye dē zi mala ma zē ombanni zi ko'do. Tapēti mo, mo i'di kō'du vidi biya mati atɔ'bo tele zi tōfu mī wini ehe dagba zi dagōti. ⁴⁴ Here mo ayada zi maakowe mirinni nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, vidi biya ɔko dagōti kazi kō'du maako.

28

Mi Malata

¹ Mati dayi ze dagōti, da yolo ze rutu ne ako'jo Malata. ² Vidi bi naniye na aboka, ehe zē irinni ze kalakyedre aba wa'do droko, ga kō'du mirē ēdi ata'di ehe bi na bikyēyi. ³ Tapēti Pawolo atoto dawanya yērī, ehe i'di da wa'do, bikyitu o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo. ⁴ Mati vidi bi naniye ongōnni wiri ove rē nī ra kala Pawolo, iyanni zi oka ma kōlō maako henye, “Kora nenyē vo wakofu ra! Mo aluyi dē mī föfö, mora kō'du laka ko'do akila mo dē zi lima.” ⁵ Pawolo akɔho wiri ne mī wa'do ehe o'do wa kyēnyē maako dē. ⁶ Vidi asesinni sōsu henye kala Pawolo ne atō'bu riyē mandere kandi akalēpi brua. Alimanni mo kongɔ kadra konda aba, ehe mati kō'du ako o'do rē nī dē zi mo, zē ofo kō'du sōsu 'bēnni ehe iyanni henye, “Kora nenyē, wiri ra.”

⁷ Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobiliyō, ehe mo ēdi kaŋo maako aba ani na 'bēni. Mo iri ze kalakyedre aba liŋɔ 'bēni ko'do wota aba. ⁸ 'Bu mo mī sora, na koo rakyitu aba, ehe mīkoo kindri aba. Pawolo i'bē zi mo, ehe i'di kala nī do mo, ehe ako'jo kora ne mōtu aba. ⁹ Tapēti kō'du nenyē o'do rē nī, vidi biya da rutu ne ika vidi 'bēnni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe ako'jo zē biya. ¹⁰ Vidi nee oronni ze, ehe mati di'bē, zē i'dinni zi ze wa biya ma domba.

Ta Malata zi Roma

¹¹ Yehe wota aba yaa, di'bē ze mī baburu mati alima mī Malata tona aba. Baburu ne ta Alikazenderiya mī Ezipeto, ehe ēdi na yolo henye, “Wiri loŋa.” ¹² Dokɔ ze mī Seyirakusi da lima ze ani ko'do wota aba. ¹³ Ta karani, di'bē ze zi Rahagimu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riyō aba yaa, dokɔ ze Putali. ¹⁴ Ani di'ja ze öndu maakowe. Zē alenzenni ze zi lima rē nni. Ko'do kōlō 'ba gima aba yaa, di'bē gawo kyedre 'ba Roma. ¹⁵ Kya öndu maakowe mī Roma owonni kō'du ze, ehe ayinni de ze kutrē Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingɔ Wota. Mati Pawolo ongɔ zē, mo o'do öwö'di zi Wiri rakyenyi kyedre aba.

Mi Roma

¹⁶ Dokɔ ze mī Roma, ehe ila Pawolo zi lima mī loko na bi dē nī, vo kanya aba kōlō zi go mo kongɔ. ¹⁷ Tapēti ko'do wota aba mati dokɔ ani, Pawolo ako'jo bi kōlō kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, “E öndu me, mo'do waako dē na kyēnyē zi vidi 'bezee, ehe mo'do waako kpa dē na kyēnyē ra dalēti 'ba zutu 'bezee. Mora mī Yerusalema i'di ma na maboso mī Roma. ¹⁸ Zē ongōnni mī kō'du kyēnyē ma asusu ma go mo, ehe omba zi ma kinga na dangōlō. Zē i'janni mo'do kō'du ako dē na kyēnyē zi kōli. ¹⁹ Vo dagba 'ba Yude ombanni da kō'du ne dē, here ma ko'jo kō'du zi Yere 'ba Roma zi vurē 'bama kiya. Mora manza dē kō'du kyēnyē maako aba zi kiya ra

dakanjo 'bama. ²⁰ Ida ma nyōri nenyee aba ga kō'du wa ma ze vīdī 'ba Yiserele domba zi rē ni ko'do. Kō'du nenyee ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga kō'du wa ma domba ze nenyee."

²¹ Vo dagbe aya'bannī do mo iyannī henye, "Vīdī kōlō maako tēmī Yudiya ayōru waraga dē zi ze ga kō'du yī. Ehe ma kōlō tēmī zē ayi dē zi kō'du ko'do 'bēyī yada mandere zi kō'du kyēnyē maako kiya rē yī. ²² Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo zē ku henye, vīdī biya ta bi ne ombannī gboko kyīyī nenyee dē."

²³ Here, zē i'dinnī kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bēzē ayinnī mī kadra nani, bi mati Pawolo ēdī lima 'domo. Ta damindō le yondō aba, mo ayada zi zē kō'du kise 'ba Damōku 'ba Wīrī. Mo irī tēmī kō'du kī'dī 'ba Mosa ehe wayōruwē 'ba Nēbiyē zi yonzō zi kika zē zi Yēsu. ²⁴ Kya vo dagba maakowe ombannī da kō'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombannī dē. ²⁵ Kyere zē ombannī da kō'du tēmī kutē nnī dē, ayetonnī tī'bē wēnnī. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya kō'du tinyō mati mo utu nēbī Yisaya ²⁶ zi yada zi zutu 'bezee, 'ī'bē zi vīdī nenyee ehe ayada zi zē, "Akowowe ehe akowowe, mora ayole dē. Akonge ehe akonge mora ayole dē."

²⁷ Ge biya ēdiyē di'di kyēnyē aba.

Mbili ye owo kō'du dē ehe komowe ayōfu ku.
Zē o'bōnnī dē zi bi kongō,
mandere kō'du kowo,
mandere kō'du yolo.

Ēzē ato'be, oto de zi ma, ehe ma kako'je.' "

²⁸⁻²⁹ Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wīrī omba zi yomo tu'dēē, ehe zē akowonnī."

³⁰ Koo riyō aba Pawolo alima mī loko kopi ehe irī vīdī biya ma ēdī tayi mo kongō ne kalakyedre aba. ³¹ Mo ayētī kō'du 'ba Damōku 'ba Wīrī kazi tere ehe yandi kō'du 'ba Yere Yēsu Korisito, ehe vīdī maako ayonzō dē zi mo yata.

Waraga kazi Yemisi

Koma kö'du yɔɔ aba

¹ Kazi Yemisi, vo litu 'ba Wiri ehe 'ba Yere Yesu Korisito. Wamëtë biya zi vidî a Wiri mati opere rë nni mî damöku ne biya.

² Öndu ma'e emî ma eti, edi 'e na rakyenyi ezë kyinë 'ba kö'du yonzo biya ayi le gëri 'be'e, ³ ga kö'du ayɔɔ 'e koma 'be'e yonzo, atëdi nduwë zi ye. ⁴ Ayɔɔ 'e nduwë 'be'e, ako'do 'e ndo na kyigo. ⁵ Mora ezë vidî maako temî 'e omba kö'du yɔɔ, mo ma mötu zi Wiri, mati aki'di zi mo kyo ndra, kazi kö'du kyënyë ki'ja mî mo.

⁶ Mora ezë mo amötu, mo moma kazi da jijiji. Vidî mati do mo jijiji edi kaa kagba 'ba wini mî ranga mati edi kope ehe buluk injë. ⁷ Vidî ma here ne'e ma asösunni dë na kirinni wa kazi Wiri. ⁸ Zë onnni dë da gëri kölö.

Leri wa kyo aba

⁹ Öndu mati na vo leri, mo mëdi rakyenyi aba ga kö'du mo edi vo da wa kayo. ¹⁰ Mora vo da wa kayo, mo mëdi rakyenyi aba ga kö'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa döru 'ba wevo 'ba möku. ¹¹ Kadra asi nzere, bi kyitu o'bo weno ne, döru mo alëpi, ehe teme 'bomo ne ayaña gbo. Mî gëri kölö ne, vo wa kayo akayaña mî lo'c 'bomo.

¹² Vo rakyenyiye ra mati alimanni koma aba hu wa yonzo. Ezë zë onnni na kyigo mî wa yonzo, akirinni biriti 'ba didi mati Wiri alömu ku zi zë mati o'donni lovo mo. ¹³ Ezë ayonzo vidî, mo miya dë henye, "Wa yonzo nenyë ayi kazi Wiri." Ga kö'du Satani o'bo yonzo Wiri dë, ehe Wiri o'bo yonzo vidî maako dë. ¹⁴ Mora ayonzo vidiye, mati kö'du komba kyënyë 'bëzë oto zë ku 'de, ehe kuyi zë akpa kö'du ko'do 'bëzë aba. ¹⁵ Here kö'du sösu kyënyë 'bëzë ne omo, ehe o'jo kö'du kyënyë, ehe kö'du kyënyë, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

¹⁶ Öndu ma'e emî ma eti, mo'ba 'e dë. ¹⁷ Wa ki'di biya laka ne, ehe waki'di biya nbala ne ayi ta komoriyë, ayi akanjo kazi Wiri 'bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyë. Mo ofo dë kaa galili. ¹⁸ Mî kö'du ko'do omo, mo ika ze zi tedi nenyë kpuru temî me'do 'ba tinyö, here zi ze tedi na vo dagba mî kutë wa ko'do omo'e biya.

Kowo ko'do aba

¹⁹ Öndu ma'e emî ma eti, asösu 'e kö'du nenyë. Vidî biya më'di kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayi na kamo. ²⁰ Kamo 'ba vidî köndu o'do kö'du laka dë, mati Wiri omba. ²¹ Here ayaña 'e kö'du ko'do ma kyënyë, ehe biya rasesi temî kö'du mati eme dë, mati kyo mî kutë 'e. Ra ki'di zi Wiri, ehe një me'do mati mo iyî mî di'di 'e, mati ato'bo yomo 'e.

²² O'ba'e re 'e dë nje mbiliye koze aba da me'do omo. Ta go mo, i'di 'e mî go mo yonzo. ²³ Vidî mati oze mbili ni da me'do, mora i'di dë mî go mo yonzo, edi kaa kora mati ongo bi mî ngana, ehe ongo rë ni kaa mati nedi, ²⁴ ehe i'bë gbo 'de, kandi atölu temî mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da. ²⁵ Mora kora mati ongo bi kara mî kö'du ki'di ma tinyö, mati inga vidî na da ngölo, ehe mo nduwë mbili ni koze go mo, anza dë nje kowo mo mora kpa ko'do mo, Wiri aki'di ya'da zi mo mî wa mati mo o'do.

²⁶ Ēzē vīdī mati onḡo rē nī 'ba yēnī, ehe asesi ndende nī dē, mo ēdī rē nī ko'ba, ehe yēnī 'bomo ne o'do waako dē. ²⁷ Yēnī mati Wīrī 'Bu ze omba ēdī ḡbala kazi ndondō ēdī henye: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bē kongō tēmī riti 'bēzē, ehe rasesi kazi wa kyēnyē 'ba damōku ne.

2

Ko'do vīdī 'e mī gērī maako

¹ Ōndu ma'e ēmī ma ētī, kaa vo koma'e mī Yere 'beze Yēsu Korisito, Yere 'ba bikanyi, o'do 'e vīdī 'e dē mī gērī maako 'berī tara da laya 'bēzē ta yaga.

² Kaa kora vo wa aba kyō usu inzi 'ba dahabo ehe bōngō ma laka ayi mī ratoto 'be'e ehe kora vo leri mī bōngō liza ayi kpa. ³ Ēzē, ayada wa tōwo ndra zi kora mati usu rē nī na laka ehe iya, henye zi mo, "Alīma da bi lima makaka nenyē kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, oḡo nani, mandere alima kinye dakaḡo da ndī yī." ⁴ Here, o'do 'e kō'du kyēnyē 'ba rakinye ku mī kutē 'e. Ēdī 'e na vo vūrē 'ba kō'du sōsu 'ba Satani aba.

⁵ Owo'e te, ōndu ma'e ēmī ētī. Wīrī inzi vīdī leri 'ba damōku nenyē, zi tēdī ndo koma aba ehe zi tēdī damōku mati mo alōmu ku zi zē, mati o'donnī loḡo mo. ⁶ Mora alidī 'e vo leri. Anza dē vo wa aba kyō'e ra ēdinnī 'e ko'do na kyēnyē kika mo komo vo vūrē'e? ⁷ Zē ra dē mati ame'donnī mī kō'du kyēnyē mī ru laka nani mati i'dī zi ye ne?

⁸ Ako'do 'e kō'du ma laka, ēzē oro 'e kō'du kī'dī 'ba damōku mati i'ja mī kō'du yōru, "O'do loḡo vo halīḡo oka, kaa o'do loḡo yī." ⁹ Mora ēzē o'do kō'du zi vīdī 'e tada ra laya 'bēzē, o'do kō'du kyēnyē ku, ehe kō'du kī'dī akī'dī yī mī kamba kaa vo kō'du kī'dī kowe. ¹⁰ Vīdī mati owe kō'du kī'dī kōlō o'do kō'du kyēnyē ku zē kowe aba biya. ¹¹ Iya henye, "O'do ndoro dē." Iya kpa henye, "Ofo vīdī dē." Ēzē o'do ndoro dē, mora ofo vīdī ku, ayi ku na vo kō'du kī'dī kowe. ¹² Ame'do ehe o'do kaa vīdī mati akiya vo vūrē ro mo kō'du kī'dī aba, mati akila 'e na dangōlō. ¹³ Wīrī ayada mīkyēyī 'bēnī dē, zi vīdī mati ikye vūrē kazi mīkyēyī. Mīkyēyī i'bē ndra tada vūrē kiya!

Koma ko'do aba

¹⁴ Ōndu ma'e ēmī ma ētī, ēzē vīdī maako iya noma, mora mo o'do kō'du laka, a'di ra ēdī na laka zi mo? Koma nani ato'bo mo yomo? ¹⁵ Ēzē ōndu maako'e ēmī maako'e ētī anzannī bōngō aba ehe wakonyo, ¹⁶ a'di ra ēdī na laka mī kō'du kiya 'bēyī zi zē, "Wīrī mī'dī ya'da zi ye, asesi 'e na kyētu, onyo 'e na laka," ēzē i'dī wa ma laka dē zi zē? ¹⁷ Here ēzē koma ēdī kōlō ehe o'do waako dē, anza koma laka ra dē.

¹⁸ Mora vīdī maako akiya henye, "Vīdī kōlō maako ēdī koma aba, agamo ēdī 'ba ko'do mo." Kō'du ya'ba 'bama ēdī henye, "Ayada zi ma, hala vīdī maako ato'bo tēdī koma aba kazi ko'do mo, makayada koma 'bama zi mo kō'du ko'do aba." ¹⁹ Oma ku henye Wīrī ēdī nje kōlō? Laka. Dakyikyī esennī kpa tere aba komo Wīrī. ²⁰ Yī kora vo lumē. Omba yolo koma kazi ko'do mo, eme dē? ²¹ Anza dē zutu 'beze Abarayama ra komo Wīrī na laka tēmī kō'du ko'do 'bomo, mati mo i'dī wisi ēnī Yisika da bi 'ba wakumu? ²² O'bo 'e dē kongō? Koma omo kō'du ko'do omo aba o'donnī loḡo bi kolo. Koma omo ēdī ndo tēmī loḡo ko'do omo. ²³ Kō'du yōru ayi ku tīnyō, mati iya henye, "Abarayama oma mī Wīrī, Wīrī irī mo na vo kō'du laka ko'do tēmī koma omo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wīrī.

²⁴ Onḡo te henye, ēdī loḡo ko'do 'ba vīdī 'e ra i'dī zē na laka Wīrī aba, anza dē nje koma 'bēzē aba. ²⁵ Ēdī kpa te kaa vo rōnyī Rahaba aba here.

Ī'di mo na laka komo Wiri tēmi kō'du ko'do omo vo buluku'e 'ba Yiserele kiri kala kyedre aba, konyi tahonni ta gēri 'beri maako. ²⁶ Here ida ra ma kazi lawo ne yöku ra. Kpa here koma ma kazi lo'bo ko'do ne yöku.

3

Ndende

¹ Öndu ma 'e emi ma eti, anza de kyö tēnü 'e zi tayinni na vo komo yandi 'e. Kaa ayolo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurē kyedre kyigo re ze ndra tada oka'e. ² Ge ze biya 'duwi dēdi kō'du litē ko'do. Ēzē vidi o'do kō'du litē dē mī ko'do kiya 'bēni, mo ēdi tynyō laka, ato'bo kpa zi gē ni kongō laka. ³ Di'di ze ko'di ha akakya zi ko'do zi he ze kowo zi ko'do mo ti'bē bi mati domba ze. ⁴ Mandere akoba tōjbo kyedre kaa ga kō'du yada, mati buluku kyigo adu'du, dato'bo kopi wa tisi 'ba dahu tōjbo aba, mati domba ti'bē zi mo. ⁵ Here ēdi ndende aba. Tisi wa aba kaa ēdi, ato'bo me'do kō'du wa kyedre'e.

Asōsu 'e te hala möku kyedre ato'bo kusu mo wa'do tisi aba. ⁶ Ndende ēdi kaa wa'do. Ēdi damöku 'ba kō'du kyēnyē, i'ja bi 'bēni mida re ze ehe apere kō'du kyēnyē kpuru tēmi lima 'beze. Usu wa'do mī bi tynyō lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

⁷ Vidi kōndu ato'bo kopi wa widi maako'e biya, ngötu möku'e, aliye, watele'e, kyenze eti. ⁸ Vidi maako gba o'bo dē zi ndende kopi. Ēdi kō'du kyēnyē ko'do, ēdi kyö waroso 'ba koli aba. ⁹ Di'di ze öwō'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidi maako'e sēnē mo aba, mati o'do zē kpa na kyinē 'ba Wiri. ¹⁰ Me'do 'ba öwō'di ki'di ehe wa sēnē ope yaga tēmi ha kölo ne. Öndu ma 'e emi ma eti, nenye o'do rē ni dē here. ¹¹ Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata dē tēmi bi hwērē kölo ne. ¹² Öndu ma 'e emi ma eti, kaga lijo o'bo dē tana manga, manga o'bo dē tana lijo. Ku'ju alöwu 'dō wini ma yö'do ehe wini ma ndili dē.

Kyinē 'ba kō'du yölo riyō

¹³ Ēyi ra na vo kō'du yölo mī kutē 'e? Mo ma yada mī lima laka 'bēni, kō'du ko'do mati ayi kazi vo kō'du yölo. ¹⁴ Mora ēzē yi na mikumbē 'ba mikata mī di'di yi, o'do dakumbē dē ehe iga ndondo dē ra kō'du tynyō. ¹⁵ Kyinē 'ba kō'du yölo nani ayi dē akaño ta komoriyē, ayi kazi dakyikyiyē. ¹⁶ Bi ma mikumbē mikata aba 'dō mo, kpa kyinē 'ba kō'du ko'do kyinyē 'ba Satani aba biya. ¹⁷ Kō'du yölo 'ba riyē ēdi biya na nbala, na rakyeyi, liya, akonyi aboka, mikyeyi ndo, kō'du ko'do laka aba. Ēdi vo tynyō, anza vo komokandi. ¹⁸ Vidi 'ba mikyeyi o'donni kō'du laka.

4

Ī'di re 'e zi Wiri

¹ Kamo ralamo aba mī kutē 'e ne ayi ta kila? Ayinni tēmi da kō'du komba 'ba mī di'di 'e, mati lifonni mī re 'e. ² Omba 'e wa, mora i'ja 'e zē dē. 'E gbo nzo zi wakofō, ehe omba'e wa'e, mora i'ja 'e zē dē. Alamo re 'e ehe u'bō re 'e. Anza dē wa mati omba 'e, ga kō'du ako'jo 'e ha Wiri dē kō'du mo. ³ Ēzē ako'jo'e, iri 'e dē, ga kō'du ako'jo 'e kō'du wa zi ko'do mo mī da kō'du komba 'be'e.

⁴ Vidi kazi koma'e ra. Ayolo 'e dē henye ere, zi tēdi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wiri. ⁵ Asōsu'e dē henye ere, kō'du tynyō anza dē mī

kö'du yöru mati iya henye, “Lawo mati Wiri i'di mi ze, oso ndo na kö'du komba.” ⁶ Mora rakyeyi mati Wiri i'di edi ndrë. Kaa wayöru iya henye, “Wiri omba vo rakisiye dë, mora i'di rakyeyi zi vo raya'ba'e.”

⁷ Here, i'di re 'e zi Wiri. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e. ⁸ Ayiye kara zi Wiri, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo kö'du kyënyë ne'e. O'do di'di 'e njbala, 'e vo komokandi ne'e. ⁹ Edi 'e rasösu, kudu lu'bë aba. Opi 'e kogo 'be'e mi kudu. Opi 'e rakyenyi mi da komo yaña. ¹⁰ Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akinjë 'e riyë.

¹¹ Öndu ma'e, emi ma eti, ame'do 'e dë na kyënyë ra aboka maako. Ezë ame'do 'e na kyënyë ra aboka maako, ame'do 'e na kyënyë ra kö'du ki'di. Ezë ame'do 'e na kyënyë ra kö'du ki'di, oro 'e kö'du ki'di dë, mora edi 'e vurë ra ko'do. ¹² Vo kö'du ki'di kölö, vo vurë kölö, mati ato'bo yomo ehe yaña. Yi eyi ra zi vurë 'ba aboka yi ko'do?

¹³ Yaanya aba owo'e ha ma, 'e mati iya 'e henye, “Ndenye mandere mindö aba dati'bë zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koo, ti'bë mi lo'oo maako, kahi ko'do kyoo.” ¹⁴ Ayol o'e dë, a'di ra ako'do rë ni mindö aba. 'E kaa kyëtu 'ba wa'do, mati alaya mi kadra tisi, ehe inde rë ni gbo. ¹⁵ Wa mati akiya 'e edi henye, “Ezë Yere omba, dakalima ze da ko'do nenyë mandere nani.” ¹⁶ Mora yaanya aba 'e na rakisi, ame'do 'e na rakisi. Rakisi ne biya anza laka. ¹⁷ Here zë maako'e mati ayolönni kö'du laka zi ko'do, mora zë o'dönni dë, zë o'dönni kö'du kyënyë ku.

5

Kö'du zi vo wa kyö

¹ Yaanya aba, 'e vidi 'ba wa aba kyö, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga kö'du riti kyënyë mati edi tayi de 'e ne. ² Wa da kayo 'be'e ne enje ku 'de, böngö 'be'e kuru onyo ku. ³ Dahabo 'be'e manzede aba ayöfu do mo ku wa léndrë aba. Wa léndrë nenyë atëdi na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ulu 'e ha wa ku kyö mi ko'do ma alaga nenyë'e. ⁴ I'di 'e biriti kpa dë zi zë mati o'dönni lo'oo mi yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bëzë ku. ⁵ Lima 'be'e ma dakaño kinye ne, kyö na rakyenyi. O'do re 'e ku nzo zi riti ki'di zi ye. ⁶ Asusu 'e vidi mbiya kofu mo, agaganni gë ni kpa dë kazi 'e.

Mikuku mötu aba

⁷ Öndu ma 'e emi ma eti, edi 'e mikuku aba le Yere 'boko. Ongö 'e te hala vo yaka uku mi ni, bi kaño eni kisi zi tana wa kyö. Mo isi bi mo mikuku aba zi mirë tayi. ⁸ Edi 'e kpa na mikuku. Asesi 'e kö'du sösu 'be'e ri yë, ga kö'du tayi 'ba Yere edi ku kara. ⁹ Öndu ma'e emi ma eti, ame'do 'e dë ra oka maako, kazi Wiri ikye vurë re 'e. Vo vurë kikyë edi ku kara, nzo zi laya.

¹⁰ Öndu ma 'e emi ma eti, asösu 'e kö'du nëbi mati ame'do nni mi ru 'ba Yere. Oba zë kaa ga kö'du yada 'ba mikuku mi riti. ¹¹ Dako'jo zë na vo rakyenyi, ga kö'du zë nduwë kö'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwë kö'du laka ko'do, ayolo 'e ku hala Wiri i'di zi mo mi ndundu mo. Kö'du Yere ndo na mikyeyi ehe lo'oo.

¹² Ta da mo biya, öndu ma 'e emi ma eti, alömu 'e dë komoriyë aba, mandere dakaño aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye “oo,”

ëzë omba kiya ɔɔ, ehe “e'e” ëzë omba kiya 'e'e. Here ayi 'e dë mī vurë a Wiri.

¹³ Vīdī maako tēmī 'e mī riti? Mo ma mötu. Vīdī maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto. ¹⁴ Vīdī maako tēmī 'e na kɔ'ɔ? Mo ma ko'jo vīdī kyedre 'ba kanisa'e zi mötu dë nī yēni kulö rɔ mo mī ru 'ba Yere. ¹⁵ Mötu mati koma aba ne, ako'dɔ vīdī kɔ'ɔ ne na laka, Yere akīnjë mo riyë. Èzë mo o'dɔ kö'du kyënyë, akila mo. ¹⁶ Here ayasi kö'du kyënyë 'bëyi zi oka ma kölö maako, ehe amötu kö'du oka ma kölö maako, here zi kɔ'jɔ na laka. Mötu 'ba vīdī laka ëdī na kyigɔ.

¹⁷ Eliya mo kora kaa ze. Mo amötu henye mīrë a'di dë, ehe mīrë a'di dë dakaɲɔ kɔɔ wota dēni aba. ¹⁸ Löhu mo amötu, ehe komoriyë i'di mīrë, dakaɲɔ o'jo wa tana 'bēni gbɔ.

¹⁹ Öndu ma 'e, ëzë vīdī kölö maako tēmī 'e awiri dë nī tēmī kö'du tūnyö, ehe vīdī maako mika mo hulëhu, ²⁰ asösu 'e kö'du nenyë: Vīdī mati opi da vo kö'du kyënyë ko'dɔ ku tēmī gëri litë 'bɔmo, akayɔmo mo tēmī koli, akayöfu da kö'du kënyë kayo ne'e biya.

Dagba waraga 'ba Yowani

Me'do 'ba didi

¹ Dayöru zi ye kö'du me'do 'ba didi, mati edī kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongɔ ze ku komo ze aba. Ɔɔ, dongɔ ze ku, kala ze ise rɔ mo ku.

² Mati didi nenyē alaya ku, dongɔ ze, here da me'do kö'du mo ehe yada zi ye kö'du 'ba didi nburu nburu mati 'Bu o'do na yolo zi ze. ³ Wa mati dongɔ kowo mo aba, dayöyö ze kpa zi ye, here zi ye re 'e drɔko ze aba mi mötu 'ba ga bi kölo mati dedī mo aba, Wiri ehe Wisi omo Yesu Korisito.

⁴ Dayöru ze henye zi rakyenyi 'beze kinde.

Wiri bikanyi ra

⁵ Yaanya aba kö'du kise mati dowo ze kazi Wisi omo, ehe yöyö mo edī henye, Wiri bikanyi ra, biköndu ako anza de mi mo. ⁶ Eze diya ze henye, ze na radroko mo aba, mora mi kadra kölo ne zo lima mi biköndu, ze ne 'do ndondo kiga mi me'do 'beze kpa kö'du ko'do 'beze aba. ⁷ Mora eze dalima ze mi bikanyi, kaa mo edī mi bikanyi, here datedi ze mi lima kölo oka maako aba, ehe yama 'ba Yesu, Wisi omo o'do ze ku nbala temi kö'du kyenyē.

⁸ Eze diya ze danza kö'du kyenyē aba, do'ba re ze ku, ani kö'du tinyö ako anza de mi ze. ⁹ Mora eze dayasi kö'du kyenyē 'beze zi Wiri, mo akasesi kö'du ki'di eni ako'do wa mati edī laka, mo akila ze temi kö'du kyenyē 'beze, maɓbala biya temi kö'du ko'do kyenyē 'beze. ¹⁰ Eze diya ze henye, do'do kö'du kyenyē de, do'do ze Wiri yada zi tedi na vo ndondo, me'do bomo anza de mi ze.

2

Korisito vo kanyi 'beze

¹ Medī nenyē yöru zi ye, gisi ama'e, kazi o'do'e kö'du kyenyē, mora eze vidi maako o'do kö'du kyenyē ku, dedi maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yesu Korisito ra tinyö laka. ² Korisito ra na bi de ni umu re ni zi kö'du kyenyē 'beze kila, anza de nje kö'du kyenyē 'beze, mora kpa kö'du kyenyē 'ba vidi biya.

³ Eze dowo 'e kö'du ki'di a Wiri, ani tinyö dayolo mo ku. ⁴ Ze mati iyanni henye na yolonni mo ku, mora owonni kö'du ki'di 'bomo de, vo ndondo 'e ra, kö'du tinyö anza de mi ze. ⁵ Ze biya mati owonni me'do 'bomo, lovo 'ba Wiri edī ndo mi mo. Nenyē edī hala dato'bo yolo henye, dedi mi ra drɔko Wiri aba. ⁶ Ze mati iyanni henye, nedinni ku na radroko Wiri aba, ma limanni te kaa Yesu Korisito o'do.

⁷ Aboka ma'e, kö'du ki'di nenyē medī ayöru zi ye anza na kyiyi, edī kö'du ki'di ko'ɔ ra, mati owo'e temi biyeto aba. Kö'du ki'di ko'ɔ ne edī kö'du kise mati owo'e ku nzo ne. ⁸ Here, kö'du ki'di mati yaanya aba medī ayöru zi ye ne, kö'du ki'di kyiyi ra. Nenyē kö'du tinyö ongo mi Yesu kpa mi ye, ga kö'du biköndu edī laga 'de, bikanyi ma tinyö edī ku nzo biyanyi.

⁹ Ze mati iyanni henye, nedinni lima mi bikanyi, mora ze nduwē koyi öndu nni 'e emi eti, edinni mi biköndu mi kadra nenyē. ¹⁰ Ze mati o'donni lovo öndu nniye, edinni mi bikanyi, here waako anza de mi ze zi vidi maako zi kö'du kyenyē ko'do. ¹¹ Mora ze mati oyi öndu nni 'e emi eti, ze

ēdinnī mī bikōndu, zē ēdinnī alasi mī mo, ayōlōnnī dē kila nēdinnī ati' bē,
ga kō'du bikōndu ne o'dō zē ku na komo kōndu.

¹² Mēdī ayōru zi ye gisi a ma 'e,
ga kō'du kyēnyē 'be 'e ila ku ga kō'du 'ba Korisito.

¹³ Mēdī ayōru zi ye, 'bu 'e,
ga kō'du ayōlo 'e mo ēdi kyere biyeto aba.
Mēdī ayōru zi ye, vīdī mati zē gba na obi,
ga kō'du a'da 'e Satani ku.
Mēdī ayōru zi ye gisi ama 'e,
ga kō'du ayōlo 'e 'bu ne ku.

¹⁴ Mēdī ayōru zi ye 'bu'e,
ga kō'du ayōlo 'e mo ēdi kyere biyeto aba.
Mēdī ayōru zi ye vīdī mati zē gba na obi,
ga kō'du 'e na kyigo,
me'do 'ba Wirī alima mī ye,
a'da'e Satani ku.

Lōvō 'ba damōku

¹⁵ O'dō 'e lōvō damōku dē mandere wa mati ēdī na 'ba damōku ne. Ēzē o'dō'e lōvō damōku, o'dō'e lōvō 'bu ne dē. ¹⁶ Wa mati biya 'ba damōku ne, wa mati ra 'ba kō'du kyēnyē omba ne, wa mati vīdī ongo komba aba, wa biya mī damōku nenyē mati vīdī ēdī rē nni kisi kō'du mo, ma kōlō tēmī zē ayi dē kazi 'bu, ayi biya tēmī damōku ne. ¹⁷ Damōku wa biya mī mo aba mati vīdī omba ēdī alaga 'de, mora zē mati o'dōnnī da kō'du komba 'ba Wirī, akalimannī ŋburu.

Vo wehe 'ba Korisito

¹⁸ Gisi ama 'e, ndundu mo ēdi ku kara. Ayada zi ye henye, vo wehe 'ba Korisito atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayannī ku nzo, here dayōlo ze ndundu mo ēdi ku kara. ¹⁹ Vīdī nenyē'e anza nni dē tīnyō mī gboko 'beze, kō'du nere ra zē ilannī ze. Ēzē ēdinnī mī gboko 'beze, zē akalimannī ze aba. Mora zē i'bē wēnnī, here ēdī na yōlo henye ma kōlō maako anza dē tēmī gboko 'beze.

²⁰ Mora Lawo Kōlō Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayōlo'e tīnyō ku. ²¹ Mēdī ayōru zi ye, anza dē ga kō'du ayōlo tīnyō dē, ēdī ga kō'du ayōlo 'e ku, ehe ayōlo 'e kpa henye, ndōndō ayi dē tēmī kō'du tīnyō. ²² Ēyī ra ēdī na vo ndōndō ne? Ēdī zē mati iyannī henye, Yēsu anza dē Korisito. Vīdī ma here ne'e zē vo wehe 'ba Korisito, zē ombannī 'bu dē 'dō Wisi aba. ²³ Kō'du zē mati biya ombannī Wisi dē, kpa ombannī 'bu dē. Zē mati ombannī Wisi, ombannī 'bu kpa.

²⁴ Ayōlo'e laka zi sesi kō'du kise ne mī di'di 'e tēmī biyeto aba. Ēzē asesiyē kō'du kise nani, ēdiye 'duwī na radrōko mī Wisi 'bu aba. ²⁵ Nenyē ēdī wa mati Korisito na bi dēni alōmu zi dīdī ŋburu kī'di zi ze.

²⁶ Mēdī nenyē yōru zi ye kō'du zē mati ēdinnī yōnzō zi ye ko'ba. ²⁷ Mora kō'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kōlō Laka ēnī de 'e. Lawo Kōlō Laka omo ayandi kō'du wa ku biya zi ye, wa mati mo ayandi ēdī tīnyō anza ndōndō ra dē. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kōlō Laka, alima'e na radrōko mī Korisito.

²⁸ Ō, gisi ama'e, alima 'e na radrōko mo aba, here ēzē mo alaya, datēdī ze kyigo aba, doho re ze dē kazi komokaya mī kadra mati mo ayi. ²⁹ Ēzē ayōlo'e ku mo ēdī laka, akayōlo'e henye, vīdī biya mati o'dō wa mati na laka, mo Wisi omo ra.

3

Gisisi 'ba Wiri

¹ Ongó 'e te, hala 'bu o'dó lóvó ze ndra. Lóvó 'bómo édí kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wiri, here tnyö, dëdi ze. Kö'du ne re ra damöku ayólo ze dë, ayólo Wiri dë. ² Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wiri, mora anza dë gba na yólo datayi ze na a'di. Mora dayólo ze ku henye ézë Korisito alaya, datëdi ze kaa mo, ga kö'du dakongó ze mo tnyö kaa mati mo édi. ³ Vidi mati édi kö'du sösü nenyé aba mi Korisito, ma sesi rë ni nbala, kpa te kaa Korisito édi nbala.

⁴ Vidi mati o'dó kö'du kyënyë, o'dó kö'du kyënyë ku kö'du ki'di 'ba Wiri kowe. ⁵ Ayólo'e ku henye, Korisito alaya zi kö'du kyënyë koba 'de, ani kö'du kyënyë anza dë mi mo. ⁶ Here, vidi mati alima na radróko Korisito aba, anza dë nduwë zi kö'du kyënyë ko'dó, mora mo mati zó nduwë zi kö'du kyënyë ko'dó, ongo mo dë mandere ayólo mo dë.

⁷ Vidi maako mo'ba 'e dë, gisi a ma. Vidi mati o'dó wa ma laka, édi nbala, kpa te kaa Korisito édi nbala. ⁸ Vidi mati nduwë zi kö'du kyënyë ko'dó, 'ba Satani ra, ga kö'du Satani o'dó kö'du kyënyë akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wiri alaya ga kö'du nenyé zi yanja wa mati Satani o'dó. ⁹ Vidi mati zë na gisi 'ba da kö'du ko'dó komba 'ba Wiri édi mi di'di zë, ga kö'du Wiri 'bu zë, ó'bónni dë nduwë zi kö'du kyënyë ko'dó. ¹⁰ Nenyé kö'du 'berí mi kutë gisi a Wiri gisi 'ba Satani aba. Zë mati biya o'dó nni wa ma laka dë mandere ó'dónni lóvó oka'e dë anza nni dë gisi 'ba Wiri.

O'dó lóvó oka maako

¹¹ Kö'du kise mati owo'e biyeto aba édi henye do'dó 'e lóvó oka. ¹² Danza 'e dë kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo óndu ni Abele. Kö'du a'di Kayina ofo mo? Ga kö'du wa mati mo o'dó biya na kyënyë, mora wa mati óndu mo o'dó biya na laka. ¹³ Here, re 'e maga dë, óndu ma'e émi éti. Ézë vidi 'ba damöku nenyé oyinní 'e. ¹⁴ Dayólo ze dila koli ku, dayi ku mi didi, dayólo ze here, ga kö'du do'dó ze lóvó óndu ze 'e émi ze éti. Vidi mati o'dó lóvó dë gba hu kyigó 'ba koli. ¹⁵ Zë biya mati na vo wa koyi 'e ne, zë vo wa kofó 'e ra, ayólo 'e ku henye, vo wa kofó 'e anzanni dë didi nburu nburu aba mi nni.

¹⁶ Nenyé dayólo hala lóvó édi, Korisito i'di didi ni kö'du ze. Ze kpa zi didi ze ki'di kö'du óndu ze 'e émi ze éti. ¹⁷ Vidi mati zë wa aba kyo, ongo óndu mandere émi mati omba wa maako, isi di'di nni kazi zë, ó'bo dë zi kiyanni henye, no'dónni lóvó Wiri. ¹⁸ Gisi ama'e, lóvó 'beze anza dë nje me'do kiya, mëdi lóvó ma tnyö, mati ayada rë ni mi ló'ó ko'dó.

Kyigó komo Wiri

¹⁹ Nenyé édi hala dakayólo henye ere, ze 'ba tnyö. Nenyé édi hala ²⁰ ézë didi ze o'dó ze na komo kaya daiya ze ralawo tnyö a Wiri. Dayólo ku henye Wiri édi kyedre ndra tada kö'du 'ba mi di'di ze, ehe mo ayólo wa biya. ²¹ Aboka ma'e, ézë kö'du sösü mi di'di ze o'dó ze dë na komokaya, dëdi ze kyigó aba mi komo Wiri. ²² Dirí ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kö'du doró ze kö'du ki'di ómo ehe ko'du wa mati o'dó mo na rakyenyi. ²³ Wa mati mo i'di mi kö'du ki'di édi henye, doma ze mi Wisi éni Yësu Korisito ehe do'dó ze lóvó oka maako te kaa mati Korisito i'di kö'du mo zi ze. ²⁴ Zë mati orónni kö'du ki'di a Wiri alimanni na radróko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radróko ze aba. Nenyé hala dayólo mo alima mi ze, dayólo ga kö'du mo i'di Lawo Kóló Laka zí ze.

4

Lawo ma tinyö ma ndondo aba

¹ Aboka ma'e, oma 'e dë mi lawo biya, mora ayonzo'e lawo ne'e ezë edinni kazi Wirī. Nēbī vo ndondo 'e kyo i'bēnni yaga taga bi ne biya. ² Nenyē ēdī hala akato'bo yolo'e Lawo Laka a Wirī: Vidi maako mati iya tinyö henye, Yēsu Korisito ayi kaa vidi kōndu, ēdī Lawo Laka mati ayi kazi Wirī aba. ³ Mora lawo maako mati andi kō'du 'ba Yēsu, anza dë kazi Wirī. Lawo mati mo ēdī mo aba, ēdī vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba ēdī ku kinye mi damöku ne nzo.

⁴ Mora 'e 'ba Wirī ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nēbī vo ndondo 'e ku ga kō'du Lawo Laka mati ēdī mi ye ne, ēdī ndra na kyigo tada lawo mi zë mati 'ba damöku. ⁵ Nēbī vo ndondo naniye ame'donni kō'du wa 'ba damöku, ehe damöku oze mbili dë zë ga kō'du zë 'ba damöku ne. ⁶ Mora ze 'ba Wirī ra. Vidi mati ayolo Wirī owo de ze, vidi mati anza dë 'ba Wirī, owo de ze dë. Nenyē ēdī hala daka to'bo yada wa mati 'beri mi kutë 'ba Lawo ma tinyö lawo ma anza dë tinyö aba.

Wirī ēdī lovo

⁷ Aboka'e, do'do 'e lovo oka maako, ga kō'du lovo ayi kazi Wirī. Vidi mati o'do lovo, mo Wisi 'ba Wirī ra, ayolo Wirī. ⁸ Vidi mati o'do lovo dë, ayolo Wirī dë, ga kō'du Wirī lovo ra. ⁹ Wirī ayada lovo eni zi ze Wisi kōlō eni kutu mi damöku ne, ga kō'du zi ze tēdī didi aba kpuru kazi mo. ¹⁰ Nenyē ēdī hala lovo ēdī. Anza dë henye do'do ze lovo Wirī, mora mo o'do lovo ze, ehe utu Wisi eni zi kumu rë ni zi kō'du kyenyë 'beze kila.

¹¹ Aboka'e, ezë ēdī nenyē hala Wirī o'do lovo ze, do'do lovo oka maako. ¹² Vidi maako gba ongo Wirī dë, mora ezë do'do lovo oka maako, Wirī alima mi radroko ze aba, lovo omo ēdī ndo mi ze.

¹³ Dayolo ku henye, dalima mi radroko Wirī aba, here mo alima mi radroko ze aba, ga kō'du mo i'di Lawo Laka eni ku zi ze. ¹⁴ Dongo ze dayada zi zë maako'e henye, 'Bu utu Wisi eni zi tēdī vo wa yomo 'ba damöku. ¹⁵ Ezë vidi mati iya henye Yēsu Wisi 'ba Wirī ra, mo alima mi radroko Wirī aba, ehe Wirī alima mi radroko mo aba. ¹⁶ Ze na bi de ze dayolo, doma ku lovo mati Wirī ēdī mo aba kō'du ze.

Wirī lovo ra, zë mati alimanni mi lovo, alimanni mi radroko Wirī aba, ehe Wirī alima mi radroko zë aba. ¹⁷ Lovo o'do ndo mi ze, zi ze tēdī ze na kyigo da kadra 'ba vurë, ehe datēdī ze mo aba, ga kō'du didi 'beze mi damöku nenyē ēdī kpa te kaa 'ba Korisito. ¹⁸ Ani tere anza dë mi lovo, lovo ma laka ore terë biya yaga. Here, lovo o'do dë ndo mi vidi mati ēdī na tere, ga kō'du tere ēdī zi riti kō'do.

¹⁹ Do'do lovo ga kō'du Wirī o'do lovo ze dagba. ²⁰ Ezë diya do'do lovo Wirī, mora doyi öndu'e emi eti, ze vo ndondo. Kō'du vidi ma o'do lovo öndu ni 'e dë, mati mo ongo, mo o'bo dë lovo Wirī, mati mo ongo dë ne kō'do. ²¹ Kō'du ki'di mati Korisito i'di zi ze ēdī nenyē, zë biya mati o'donni lovo Wirī, mo'donni lovo öndu nni mandere emi 'e kpa.

5

Da'da damöku ku

¹ Mo mati oma henye ere, Yēsu ne Korisito ra, ēdī wisi 'ba Wirī ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa. ² Nenyē ēdī hala dayolo ze henye ere, do'do lovo gisi a Wirī, ezë do'do lovo Wirī, ehe dorō kō'du ki'di omo kpa. ³ Kō'du lovo Wirī kō'do 'beze ēdī henye, dorō kō'du ki'di omo.

Kö'du ki'di ɔmo anza dë na kyigo kö'du ze, ⁴ ga kö'du gisi 'ba Wirī biya ato'bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyë tēmī gērī 'ba koma. ⁵ Ēyī ra ato'bo ta'da damöku? Nje vidī mati oma henye, Yēsu Korisitō Wisi 'ba Wirī ra.

Hu kö'du dɔɔ ga kö'du Yēsu Korisitō

⁶ Yēsu Korisitō ra ayi wini 'ba bapatisi 'bēni aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi dë nje wini aba, mora 'dō wini yama aba. Lawo Kölō Laka ayada, ga kö'du mo ēdi tīnyō. ⁷ Vo kiya ēdinnī wota: ⁸ Lawo Kölō Laka, wini, yama. Zē wota ne ayadannī biya kpa te kö'du kölō ne. ⁹ Doma ze kö'du kiya 'ba vidī kōndu, mora kö'du kiya a Wirī ēdi ndra na kyigo, mati mo iya kö'du Wisi ēni. ¹⁰ Here zē biya mati omannī mī Wisi 'ba Wirī, ēdinnī kö'du yada nenyë aba mī di'di nni, mora zē mati omannī dē mī Wirī, o'donnī Wirī zi tēdi na vo ndondo. ¹¹ Kö'du yada ne ēdi: Wirī i'di zi ze didi ma nburu nburu, ehe didi nenyë ēdi Wisi ɔmo aba. ¹² Mo mati ēdi Wisi ne aba, ēdi didi nenyë aba. Mo mati anza dë Wisi 'ba Wirī aba, anza dë didi aba.

Dīdī nburu nburu

¹³ Mēdi nenyë yōru zi ye, zi ye yolo 'e ēdi 'e didi nburu nburu aba, ēzē oma 'e mī Wisi 'ba Wirī. ¹⁴ Dakyigo re ze komo Wirī, ga kö'du dayolo ze henye, mo owo de ze ēzē dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da komba 'bomo. ¹⁵ Mo owo de ze ēzē da ko'jo ze ho mo, kyere dayolo ze nenyë ēdi tīnyō. Dayolo kpa henye mo i'di zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzo.

¹⁶ Ēzē ɔndu yi mandere emī o'do kö'du kyēnyē, mati ika zē dē zi koli, amōtu zi Wirī mati ak'i'di didi zi zē. Nenyë zi zē mati kö'du kyēnyē ika zē dē zi koli. Kö'du kyēnyē maako ika koli. Damōtu dē zi Wirī ga kö'du nani. ¹⁷ Biya wa ko'do mati eme dē, ne na kö'du kyēnyē, mora ani kö'du kyēnyē maako ēdi ika koli dē.

¹⁸ Dayolo ku henye, gisi a Wirī maako anza dë sesi nduwē kö'du kyēnyē ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wirī asesi zē ne laka, ehe Satani ɔ'bo dē zi zē ko'do na kyēnyē. ¹⁹ Dayolo ku henye, ze gisi 'ba Wirī ra, ehe damöku ne ēdi mī kyigo 'ba Satani. ²⁰ Dayolo ku Wisi 'ba Wirī ayi i'di kö'du yolo ku zi ze, here zi ze yolo Wirī ma tīnyō ne. Dalima mī radroko Wirī ma tīnyō aba, kpa mī radroko Wisi ɔmo Yēsu Korisitō aba. Nenyë Wirī tīnyō ra, ehe nenyë ēdi didi ma nburu nburu ra. ²¹ Gisi ama'e, asesi re 'e laka kazi wiri ndondo 'e.